

T.C.

**BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL
BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

TÜRK BASININDA FALKLAND ADALARI SAVAŞI

FUAT AYDINLI 185030013

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. İsmail ŞAHİN

Bandırma 2023

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

TÜRK BASININDA FALKLAND ADALARI SAVAŞI

FUAT AYDINLI 185030013

Tez Danışmanı:
Prof. Dr. İsmail ŞAHİN

Bandırma 2023

ETİK BEYAN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (06/02/2023)

ÖZET

TÜRK BASININDA FALKLAND ADALARI SAVAŞI

Fuat AYDINLI

1933 yılından beri İngiltere – Arjantin arasında anlaşmazlığa konu olan Falkland Adaları, 2 Nisan 1982 tarihinde Arjantin tarafından işgal edilmiştir. Arjantin, işgal harekâtını adaları İngiliz kolonyalizminden kurtarma eylemi “olarak nitelemiştir. Sovyetler Birliği, Küba ve birçok Latin Amerika ülkeleri Arjantin’i işgal konusunda haklı bulmuştur. İngiltere’ye göre, Falkland Adaları’nın işgal edilmesi kendi egemenliği altındaki bir toprağın istila edilmesi anlamına gelmiştir. Bölgeye deniz gücü sevk eden İngiliz hükümeti, sorunu BM güvenlik Konseyi’ne taşımıştır. Güvenlik Konseyi’nin “Arjantin askerlerinin adalardan geri çekilmesini” öngören bir karar alması İngiltere’nin askeri müdahalesini meşru kılmıştır. İngiliz hükümeti BM tüzüğü’nün 51. maddesi kapsamında “silahlı saldırılara karşı kendini savunma hakkını” kullanmaya karar vermiştir. Avrupa ülkelerinin çoğu “prensip yönünden” İngiltere’yi desteklemişlerdir. Savaşı engellemek amacıyla, ABD’nin arabuluculuğunda çözüm önerileri ve barış planları ortaya atılmıştır. Ancak her iki ülke de kendince benimsediği koşullardan ödün vermeyince anlaşmazlık modern bir savaşla sonuçlanmıştır. Savaş sırasında uluslararası ilişkileri de etkileyen önemli gelişme ve sonuçlar meydana gelmiştir. Falkland Savaşı dünya basınında olduğu gibi, Türk basınında da geniş yer bulmuştur. Türk basınında ele alınan gelişmeler ve bu gelişmeleri yorumlayan muhabirlerin ve köşe yazarların analizleri, görüşleri ve makaleleri önemli dersler ve sonuçlar içermektedir. Çalışmadaki amacımız Türk basının perspektifinden Falkland Savaşı’nda meydana gelen gelişmeleri ortaya koymaktır. Türk basını Falkland Savaşı ile meydana gelen gelişmeleri bazen doğrudan ve tarafsız bir şekilde aktarırken, savaşı yorumlayan köşe yazarları ve yerinde haber yapan muhabirler genelde eleştirel ve gerçekçi bir tutum sergilemiştir. BM’nin ve diğer ülkelerin anlaşmazlığa olan tepkilerini yorumlayan yazarlar, kimin kime hangi çıkarlar çerçevesinde politika yürüttüğünü neden sonuç şeklinde anlatarak Türk kamuoyunu Falkland Adaları Savaşı konusunda zengin haber ile donatmışlardır.

Anahtar Sözcükler: Ada, Falkland, Anlaşmazlık, Savaş, Türk Basını

ABSTRACT

THE FALKLANDS WAR IN TURKISH NATIONAL PRESS

Fuat AYDINLI

After Having been a dispute between Britain and Argentine Since 1833, Falkland Islands was occupied by Argentine on April 2, 1982. Argentine asserts that occupation was to safe sovereignty of its islands which under British colonialism. Sovyet Union, Cuba and Most of Latin Amerikan countries supported the occupation. According to British, the occupation was a violation of its territory. British government not only dispatched a task force to the Falkland, but also summoned United Nation Security Council to discuss the occupation. Security Council gave a resolution demanding for Argentine to withdraw its forces from Islanders. The resolution legitimated Britain's military response to the invasion. But yet Argentine did not withdraw its forces. The United Nation, Under article 51, gives a right of self defence if an armed attack occurs. Britain, under Article 51, decided to use a military response. Although some peace proposal were presented to prevent the war, Both countries did not compromise. So, the conflict resulted in modern War. Before and during the War accrued some important development and outcomes which was also broadly assessed and discussed in the Turkish press. columnists, journalists and authors, who assessed and commented the developments, put across their comments, sights and analyses which include important information and outcomes about the war. This thesis aim to centre these comments and outcomes which, we think, contribute to Turkish literature. During the war, Turkish press generally narrated the events or happenings of the war in an objective manner. But correspondents and columnists who discussed the war generally criticized the policy of the two countries (Argentine and Britain) and commented the resolution of UN and the policy of other countries about the Falklands War. In this thesis, the countries' reactions to the Falkland War was also clarified by Turkish press. In this thesis, it can be said that The press summed up the outcomes of the war and the lesson to be learned from the war.

Key Words: Island, Falkland, Dispute, War, Turkish Press

ÖNSÖZ

Bu çalışma, büyük derslerin çıkarıldığı Falkland Savaşı'nın Türk basınındaki yansımalarını ele almıştır. Falkland Savaşı dünya basınında olduğu gibi, Türk basınında da geniş yer bulmuştur. işgal öncesi, işgal sonrası ve savaşın seyri sırasında meydana gelen gelişmeler karşısında her iki tarafın haklılığı ve haksızlığı Türk basınında tartışılarak yorumlanmıştır. Basına yansıyan yorumların ve savaş sırasında gelişen önemli olayların, kayda değer önemli dersler ve sonuçlar içermesi bizi bu çalışmaya sevk etmiştir. Şu ana kadar Falkland sorunu ile ilgili iki adet akademik çalışma yapılmıştır. Uluslararası güç dengeleri değiştiren bir savaş hakkındaki Türk basının yorumlarını içeren bir kaynağın gerekliliği de bizi bu çalışmaya zorlayan ikinci neden olmuştur.

Bu çalışmayı hazırlarken, konuyu belirlememde ve analiz yapmamda desteğini benden esirgemeyen; tecrübeleriyle ve bilgileriyle yol gösteren, saygıdeğer hocam Sayın. Prof. Dr. İsmail ŞAHİN'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Her türlü görevde her zaman beni destekleyen hayat arkadaşım, eşim Gülpınar AYDINLI'ya, kendilerine ayırmam gereken zamanı tez yazıma ayırdığım çocuklarım Ensar Taha ve Hifa'ya teşekkürlerimi sunmaktan onur duyarım.

Fuat AYDINLI

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAYI	Error! Bookmark not defined.
ETİK BEYAN	i
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar	x
ŞEKİLLER	xi
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

FALKLAND SORUNUNUN GENEL HATLARIYLA TARİHSEL GELİŞİMİ

1. Falkland Adaları'nın Keşfedilmesi	5
2. Falkland Adaları'na İlk Yerleşim Yerin Kurulması	6
3. Arjantin'in Bağımsızlığı ve Falkland Adaları Sorununa Müdahil Olması	7
4. Falkland Adaları Üzerinde Egemenlik Tartışmaları	8
4.1. İngiltere'nin Arjantin'den Adaları Geri Alması ve Koloni Kurma Faaliyetleri	8
4.2. Arjantin'in Ada Üzerindeki Hak İddialarını Birleşmiş Milletler'e Taşınması	9
4.3. Self Determinasyon İlkesi	11
4.4. Falkland Adaları Sorununda Falkland Lobisi'nin Etkisi	12

4.5. Egemenlik Tartışmalarının Çıkmaza Girmesi	13
--	----

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK BASININDA FALKLAND ADALARI (MALVINAS) SAVAŞI

2.1. SAVAŞ ÖNCESİ YAŞANAN GELİŞMELERİN TÜRK BASININA YANSIMASI .	15
2.1.1. Güney Georgia Olayı	15
2.1.2. Arjantin'in Adaları İşgal Etmeye Zorlayan Nedenler	16
2.1.3 Falkland Adaları'nın Arjantin Hâkimiyetine girmesi	19
2.1.4. Dünya Ülkelerinin Falkland İşgaline Tutumu	22
2.1.5. Falkland İşgalinin BM Güvenlik Konseyi'ne Taşınması	24
2.1.5.1. BM Güvenlik Konseyi 502 sayılı kararı	24
2.1.5.2. İngiliz Görev Gücünün Güney Atlantik'e Gönderilmesi	27
2.1.6. Abluka Kararının Alınması	30
2.1.7. Falkland Adaları'nın Ablukaya Alınması	35
2.1.7.1. Çözüm Önerileri	36
2.1.8. Arjantin'e Uygulanan Yaptırımlar	39
2.1.8.1. Köşe Yazarlarının AET Yaptırımları Hakkındaki Yorumları	41
2.1.8.2. Barış Planı	47
2.2. FALKLAND SAVAŞI'NIN BAŞLAMASI VE SAVAŞIN SEYRİ	51
2.2.1 Güney Georgia Adası'nın Geri Alınması ve Basına Yansıyan Yorumlar	51
2.2.2. Arjantin'in Rio Antlaşması Kapsamında Destek Talep Etmesi	53
2.2.3. Falkland Savaşı'nın Şiddetlenmesi ve Türk Basınına Yansıyan Tepkiler	59
2.2.4. 1 Mayıs Saldırıları ve General Belgrano'nun Batırılması	60
2.2.5. Türk Basına Yansıyan Tepkiler: Saldırıları Dünyayı İkiye Böldü	63
2.2.5.1. Türkiye'nin Tutumu	65
2.2.5.2. Köşe Yazarlarının 1 Mayıs Saldırıları Hakkındaki Yorumları	67
2.2.5.3. General Belgrano Kruvazörün İntikamı.....	68
2.2.5.4. İngiltere'nin Falkland'daki Savaş Taktiği	72
2.2.6. ABD'nin Falkland Anlaşmazlığındaki Tarafsızlık Politikasının Sona Ermesi	74

2.3. FALKLAND ADALARI'NA ÇIKARMA HAREKÂTI	78
2.3.1. Arjantin Birliklerinin Teslim Olması: 14 Haziran 1982	89

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FALKLAND SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

3.1 TÜRK BASININ PERSPEKTİFİNDEN FALKLAND SAVAŞI'NIN SONUÇLARI ..	90
3.1.1. Falkland Yenilgisinin Arjantin'e Etkisi	90
3.1.2. Falkland Savaşı Sonrası Normalleşme Süreci	92
3.1.3. Falkland Savaşı'na Yönelik Yazarların Yorumları	94
3.1.3.1. Falkland Savaşı'nın Sorumlusu	94
3.1.3.2. Falkland Savaşı'nın ABD'ye Etkisi	98
3.1.4. Falkland Savaşı'nın Ekonomik Açısından Maliyeti	100
3.1.5. Falkland Savaşı'nın Siyasi Sonuçları	101
3.1.6. Falkland'da Kullanılan Savaş Teknolojisi: Alınması Gereken Dersler	102
3.2. FALKLAND SAVAŞI'NIN KIBRIS VE TÜRKİYE'YE ETKİSİ	105
SONUÇ	109
KAYNAKÇA	116
EKLER	125
EK-1: GAZETELERE YANSIYAN HABERLER	119
EK-2: TÜRK BASININDAKİ KARİKATÜR ÖRNEKLERİ	144
EK-3: FALKLAND SAVAŞI'NIN KRONOLOJİK GELİŞİMİ	149
ÖZGEÇMİŞ	159

TABLÖLAR

Tablo 2.1: Arjantin-İngiltere Askeri Güçleri (3 Nisan 1982)	21
--	----

ŞEKİLLER

Şekil 2.1	: İngiltere'nin Falkland Adaları'na Uyguladığı Abluka Bölgesi....	36
Şekil 2.2	: Güney Georgia Adası.....	53
Şekil 2.3	: Yasaklanan Hava ve Deniz Sahası.....	57
Şekil 2.4	: Falkland Adaları / San Carlos Amfibi Harekâtı.....	80
Şekil 2.5	: Goose Green Havaalanının Ele Geçirilmesi.....	84
Şekil 3.1	: Kıbrıs İle Falkland Adaları.....	108

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
ARA	: Arjantin Donanması Gemilerine Verilen İsim (Armada de la República Argentina)
BM	: Birleşmiş Milletler
HMS	: Kraliyet Donanması Gemilerine Verilen Önad (Her Majesty's Ship)
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OAS	: Amerikan Devletleri Örgütü
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

GİRİŞ

Güney Atlantik bölgesinde Arjantin sahilinden yaklaşık 400 km. uzaklıkta olan Falkland Adaları, Batı Falkland ve Doğu Falkland olmak üzere iki ana karadan oluşmaktadır. İngiltere'nin “Falkland”, Arjantinlilerin “Malvinas” olarak adlandırdıkları Falkland Adaları 1594 yılında keşfedilmiştir. Adalara ilk yerleşenler Fransızlar olmuştur. 1774 –1811 yılları arasında İspanyolların sömürgesinde kalmıştır. Avrupa'nın, Napolyon savaşları tarafından kuşatılması İspanya'nın Amerikan kolonilerine olan otoritesini zayıflatmıştır. Amerikan kolonileri bu durumdan faydalanarak tek tek bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. 1806 yılında Napolyon'un İspanya'ya baskısı artınca Falkland'daki İspanyol valisi adadan kaçmıştır. Böylece İspanya 1811 yılında tamamıyla Falkland Adaları'ndan çekilmiştir. Bu tarihten sonra eyaletler bağımsızlıklarını ilan etmeye başlamıştır. Rio de la Plata Birleşik Eyaletleri (şimdiki Arjantin) de 1816 yılında bağımsızlığını ilan eden eyaletler arasında olmuştur.

“*Uti possidetis*” ilkesi bağımsızlığına kavuşan devletlere bazı topraklar üzerinde hak iddia etme şansı vermiştir. Arjantin bu ilkeye dayanarak coğrafi yakınlığı nedeniyle Falkland Adaları'na hak iddia etmiş ve 1820 yılında Falkland Adaları'na Arjantin bayrağını dikmiştir. Falkland Adaları Arjantin yerleşimcilerin yaşadığı bir yerleşim yeri olduğu bir sırada İngiliz gemilerince kuşatılmıştır. İngilizler 1833 yılında adalardaki Arjantin hâkimiyetine son vererek adada bir İngiliz kolonisi kurmuştur. İngiltere'yi işgalci ve sömürgeci ile suçlayan Arjantin yönetimleri, bu tarihten itibaren adalar üzerindeki hak iddialarını sürdürmüştür. Arjantin'in ileri sürdüğü hak iddiaları 1945 yılına kadar sonuçsuz kalmıştır.

1945 yılında BM kurulduktan sonra dekolonizasyon süreci gündeme gelmiştir. 1960'da “*Kolonilerin Tasfiyesi ve Koloni Devletlere ve Milletlerine Bağımsızlık verilmesi*” konusunu gündeme alan BM Genel Kurulu, 1961 yılında Falkland Adaları'nı bir koloni sorunu olarak görmüştür. Arjantin, 1965 yılında adalar üzerinde egemenlik iddialarını BM'ye taşımıştır. Falkland Adaları konusunda iki ülke arasında “anlaşmazlık” olduğunu kabul eden BM Genel Kurulu, Arjantin ile İngiltere'nin Falkland sorunu

üzerinde müzakereler başlaması yönünde bir karar almıştır. Bu karar iki ülke arasında yaşanan anlaşmazlığı dünya gündeminde bilinir hale getirmiştir. Öte yandan, Arjantin, sömürgecilik karşıtı tutum sergileyen diğer devletlerin desteğini de almayı başarmıştır. Bu karar sonrasında adaların egemenliği konusunda büyük çaba sarf eden Arjantin, görüşmelerde adaların egemenliği konusunda bir karar alınmasını beklemiştir. Ancak BM, Falkland anlaşmazlığında adalılar da görüşlerine başvurulması gerektiğini belirtmiştir. Arjantin, Falkland ile ilgili alınacak kararların sadece İngiltere ve Arjantin yönetimlerini ilgilendirdiğini savunmuştur. Adalıların Arjantin'den ayrı tutulmasının toprak bütünlüğüne zarar verdiğini belirtmiştir. İngiltere'nin, "self determinasyon" ilkesi kapsamında adalıların isteklerini ön planda tutmak istemesi Arjantin'in ada üzerindeki egemenlik hakkını çıkmaza sokmuştur. Self determinasyon konusundaki fikir ayrılığına rağmen iki ülke arasında adanın egemenliğine ilişkin görüşmeler sürdürülebilmüş ancak İngiliz hükümetlerinin sadece adalıların istemesi halinde adaların devrinin söz konusu olabileceğini duyurması Arjantin hükümetini harekete geçirmiştir.

19 Mart 1982 tarihinde Arjantinli bir hurda şirketi Falkland'a bağlı olan Güney Georgia Adası'nda balina avcılığı olarak kullanılan işletmenin enkazını çıkarmak üzere 39 Arjantinli mürettebatı taşıyan "ARA Bahia Buen Suceso" adlı nakliye gemisini adaya göndermiştir. Bazı İngiliz kaynakları tarafından gemide çalışan 39 Arjantinliden bir kısmının Arjantin donanmasına ait askeri personel olduğu iddia edilmiş ve amaçlarının bu adada bir üs kurmak olduğu bildirilmiştir. Arjantin gemisinin adadaki varlığı, işçilerin adada Arjantin ulusal marşı söylemeleri ve sonrasında Arjantin bayrağını asmaları İngilizlerin tepkisine yol açmış ve bu durum "işgal" olarak algılanmıştır. Bu olaydan sonra iki ülke arasında gerginlik giderek artmıştır. 1833'den beri, barışçı yollardan adaların yönetimini geri almak için çaba harcayan Arjantin, Güney Georgia da meydana gelen gerginlikten yararlanarak 2 Nisan 1982 tarihinde Falkland Adaları'nı işgal etmiştir.

İngiltere, Arjantin'in adaları işgal etmesini topraklarına tecavüz olarak görmüş ve sorunu Güvenlik Konseyi'ne götürmüştür. BM Güvenlik Konseyi İngilizlerin öne sürdüğü görüşü benimsemiş ve saldırgan Arjantin'in derhal kuvvetlerini adalardan geri çekmesini istemiştir. Arjantin askerlerinin geri çekilmesi için arabuluculuk görüşmeleri

başlatılmış, aynı zamanda İngiliz donanmasına ait deniz gücü bölgeye sevk edilmiştir. İngiltere Arjantin'in BM Güvenlik Konsey'inin kararına uymasını ve askerlerini adalardan çekmesini istemiştir. Giriştiği askerî harekâtı, adaları İngiliz “kolonyalizm”inden kurtarma eylemi olarak niteleyen Arjantin, ada üzerindeki egemenlik ısrarını devam ettirmiştir.

ABD'nin liderliğinde ortaya atılan çözüm önerileri bir uzlaşma sağlamada yetersiz kalınca Falkland Adaları etrafındaki İngiliz- Arjantin askeri karşılaşması Falkland savaşı ile sonuçlanmıştır. Savaş sırasında gerçekleşen olaylar bazı derslerinin çıkarılmasına sebep olmuştur.

Bu çalışma, büyük derslerin çıkarıldığı Falkland Savaşı'nın Türk basınındaki yansımalarını ele almıştır. Falkland Savaşı dünya basınında olduğu gibi, Türk basınında da geniş yer bulmuştur. işgal öncesi, işgal sonrası ve savaşın seyri sırasında meydana gelen gelişmeler karşısında her iki tarafın haklılığı ve haksızlığı Türk basınında tartışılarak yorumlanmıştır. Basına yansıyan yorumların ve savaş sırasında gelişen önemli olayların, kayda değer önemli dersler ve sonuçlar içermesi bizi bu çalışmaya sevk etmiştir. Tuğrul Erdem Doğru'nun 2019 yılında hazırlamış olduğu “İngiltere-Arjantin İlişkileri: Falkland Savaşı” başlıklı yüksek lisans tezi ve Yeşim Ural'ın 1993 yılında hazırlamış olduğu “Falkland Adaları Sorunu” başlıklı yüksek lisans tezi şu ana kadar Falkland Adaları ile ilgili yapılan çalışmalardır. Türkçe literatüründe bu iki akademik çalışma haricinde başka bir çalışma mevcut değildir. Dünya kamuoyunda büyük yankı uyandıran Falkland Adaları Savaşı hakkındaki Türk basının yorumlarını içeren bir kaynağın gerekliliği de bizi bu çalışmaya zorlayan ikinci neden olmuştur.

Çalışmanın mahiyetine binaen ağırlıklı olarak gazete arşivleri kullanılmış, yabancı kaynaklar, Falkland konusunu ele alan bilimsel tezler ve BM kararlarından faydalanılmıştır. Savaşla ilgili yaşanan gelişmeleri Türkiye'nin gündemine aktaran dönemin köklü gazetelerinden olan Milliyet ve Cumhuriyet gazeteleri çalışmanın ana kaynakları olarak seçilmiştir. Çalışma, Covid-19 pandemi döneminde hazırlandığından, çalışma kapsamına alınan gazetelerin ücretli ve ücretsiz “elektronik arşiv gazete uygulamasından” istifade edilmiştir. Çalışmanın amacı gözetilerek çalışma kapsamı

sınırlandırılmıştır. Çalışma kapsamına alınan gazetelerin savaş öncesi (Şubat 1982) ve savaş sonrası (Temmuz 1982) döneme denk gelen arşivleri detaylıca incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen bulgular sınıflandırıldıktan sonra yazım aşamasına geçilmiştir.

Falkland Savaşı sırasında gerçekleşen olaylar ve meydana gelen gelişmeler karşısında gazetelerin, muhabir ve yazarların yorumları, eleştirileri, köşe yazıları ve savaşa bakış açıları önemli dersler ve sonuçlar içeren bulgulardır. Amacımız bu bulguları ortaya koymak ve Türkçe bir kaynak olarak kazandırmaktır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde Falkland anlaşmazlığının tarihsel gelişimine değinilmiştir. Bu bölümde anlaşmazlığın ortaya çıkış süreci, Sorunun BM' ye taşınması ve her iki ülkenin ada üzerindeki hak iddialarını ortaya koyan tezler anlatılmıştır. İkinci bölümde Falkland anlaşmazlığının detayları köşe yazarları ve gazeteler tarafından tekrarlandığından, anlaşmazlığının tarihsel gelişimi genel hatalarıyla ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümü, bu çalışmanın ana konusu oluşturan Falkland Savaşı'nın Türk basınına yansıyan gelişmeleri içermektedir. İşgal öncesi, İşgal sonrası ve Falkland Savaşı'nın seyri sırasında Türk basınına yansıyan haber ve gelişmeler ve bunları yorumlayan muhabir ve yazarların makaleleri, düşünceleri ve eleştirileri bu bölümde ele alınmıştır. Savaşın başından sonuna kadar yaşanan gelişmeler genel hatalarıyla değil, detaylı ve kronolojik olarak ele alınmış, savaşın öyküsünden kopmamaya özen gösterilmiştir. Bu bölüm aynı zamanda çalışmanın amacına yanıt veren kısımdır. Çalışmanın üçüncü bölümünde Falkland Savaşı'nın sonuçları ele alınmıştır. Bu bölümde savaş sonrası yazarların yorumları, Türk basının perspektifinden Falkland Savaşı'nın ekonomik, siyasi ve askeri sonuçları ele alınmıştır. Falkland Savaşı'nın Kıbrıs ve Türkiye'ye etkisini ele alan yazarların yorumları ve savaştan çıkarılan derslere yönelik yazarların makaleleri bu bölümde alt başlık olarak ele alınmıştır. Çalışma hazırlanırken, ideolojik yaklaşımlardan kaçınılmıştır. İşlenen konular tarafsız bir biçimde ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

FALKLAND SORUNUN GENEL HATLARIYLA TARİHSEL GELİŞİMİ

Güney Atlantik bölgesinde bulunan Falkland Adaları, Batı Falkland ve Doğu Falkland olmak üzere iki ana karadan oluşmaktadır. Falkland Adaları'na bağlı yaklaşık 200 adacıktan oluşan takımadaları mevcuttur. Doğu Falkland Adaları 6.680 km² alana sahip iken, Batı Falkland Adaları ise 5.390 alana sahiptir. Falkland Adaları takımadalarıyla birlikte toplam 12.000. km²'lik bir alanı kaplamaktadır.¹

Falkland Adaları Arjantin sahilinden yaklaşık 400 km. uzaklıktadır. Adaların güneyinde Güney Georgia Adası ve Sandwich Adası bulunmaktadır. Falkland Adaları'nın en büyük şehri Port Stanley'dir. Bu şehir aynı zamanda adaların başkentidir. Adaların İngiltere'den uzaklığı yaklaşık 12500 kilometredir. Falkland Adaları'nın nüfusun çoğu İngiliz vatandaşıdır.²³

Falkland Adaları'nın tarihsel bağı İngiltere kadar Arjantin'le de bulunmaktadır. Adalar 1833'ten bu yana İngilizlerin hâkimiyetindedir. Ada'nın İngiltere'ye bağlı kalıp kalmama konusunda adalıların fikirlerine birkaç kez resmi ve gayri resmi başvurulmuştur. Her seferinde adalılar İngiliz yönetimini tercih etmiştir. 2013 yılında adaların siyasi statüsüne ilişkin yapılan referandumda ada halkı Falkland Adaları'nın Birleşik Krallık'ın Denizaşırı Bölgesi olarak mevcut siyasi statüsünü korumasını onaylamış ve bir kez daha İngiltere'yi tercih etmiştir.

¹ Jorge O. Laucirica "Lessons from Failure: The Falklands/Malvinas Conflict" Seton Hall Journal of Diplomacy and International Relations, Summer/Fall 2000, s.79 "Çevrimiçi" https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/shjdir/v1n1/shjdir_v1n1e.pdf Erişim Tarihi: 19/01/2023,

² Scott Nietzel "Understanding The Power Of Context In Shaping Argentine Strategic Decisions", California, 2007, s.4 "Çevrimiçi" <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA474391.pdf>, Erişim Tarihi:

³ /01/2023,

1. Falkland Adaları'nın Keşfedilmesi

Falkland Adaları'nın kimin tarafından keşfedildiğine dair tam bir fikir birliği yoktur. Birçok yazar farklı tarihler ortaya koymaktadır. Bazı kaynaklar adaların, Atlantik sularını iyi bilen Portekiz gezginleri tarafından keşfedildiğine değinirken bir kısım kaynaklar adaların, Amerigo Vespucci'nin 1502 yılındaki seferine iştirak eden Portekizliler tarafından keşfedildiğini yazmıştır. İngiliz yazarlarına göre, adalar 14 Ağustos 1592 yılında Kaptan John Davis tarafından keşfedilmiştir.⁴

İngiliz kaynaklarına göre, 27 Ocak 1690 tarihinde adalara ilk ayak basan kişi İngiliz kaptan John Strong olmuştur. Strong adalara “Falkland” ismini vermiş ve bu tarihten sonra İngilizler adaların tamamına Falkland ismini kullanmaya başlamıştır.⁴

1494 yılında İspanya ve Portekiz arasında Tordesillas Antlaşması imzalanmıştır. Tordesillas Antlaşması dünyanın genel olarak bu iki ülke tekelinde şekillendiği bir antlaşmadır. Antlaşma iki ülke arasındaki toprak anlaşmazlıklarını çözmek için yapılmıştır. Antlaşma gereği Falkland Adaları İspanyolların hâkimiyetine girmiştir. Bu antlaşmadan sonra İspanya, Güney Amerika kıtasında hâkimiyetini artırmak için valilikler oluşturmuştur. Falkland Adaları da bu valiliklere bağlı olarak yönetilmiştir.⁵

2. Falkland Adaları'na İlk Yerleşim Yerin Kurulması

Güney Atlantik'te İngilizlere karşı üstünlük sağlamak amacıyla Adalara ilk yerleşenler Fransızlar olmuştur. Antoine de Bougainville isimli Fransız denizci, 1764 yılında Doğu Falkland Adaları'na gelerek Fransa Kralı XV Louis adına Doğu Falkland'a yerleşmiştir. Adalar, Fransızlar tarafından, Malouines adıyla anılmıştır. Ancak Fransızların adada kalma süresi sadece üç yıl sürmüştür. Ada üzerindeki haklarını Tordesillas antlaşmasına dayandıran İspanya, Fransızların adadaki varlığını İspanyol topraklarına yapılmış bir işgal olarak görmüş ve Fransızlardan bu yerleşim yerini terk

⁴ Lowell s. Gustafson, “The Sovereignty Dispute Over The Falkland (Malvinas) Islands” Oxford University Press, 1988, s.3 ⁴ A.e,s.5

⁵ Roger Lorton, “Falklands Wars - The History Of the Falkland Islands”, LL B(Hon), M.Phil, 2012, s.5

⁶ A.e.,s.5.

etmelerini talep etmiştir. İspanyol baskılarından sonra 1767 yılında Fransızlar adayı terk etmiştir. İngilizler de 1765 yılında Falkland Adaları'nın ikinci büyük ana karası olan Batı Falkland Adlarına gelerek Port Egmont adı verdikleri yerleşim yerini kurmuşlardır. İspanyollar bu yerleşim yerini fark ettikten sonra Tordesillas antlaşmasına göre İngilizlerin adayı terk etmelerini istemiştir. Ancak İngilizler buna itiraz ederek ada üzerinde hak iddia etmiştir. Böylece Falkland Adaları iki ülke arasında Anlaşmazlık konusu haline gelmiştir.⁶

İspanya- İngiltere arasındaki bu anlaşmazlık neredeyse kanlı bir savaşa neden olacak bazı gelişmelere sahne olmuştur. Ancak coğrafi ve iklim şartları uygun olmayan bu adada bir askeri birlik bulundurmanın anlamsız olduğu düşünülmüştür. Fransa'nın da İspanya'yı destekleyecek konumda olmaması, İspanya'nın bu savaşa girme arzusunu yitirmiştir. İki rakip durumu kurtaracak kifayetsiz bir anlaşmaya varılsa da, bu konuda yaşanan çatışmalar İspanyolların ada üzerindeki egemenlik hakkından vazgeçtiği 1863 yılına kadar devam etmiştir.⁶

1771 yılında iki ülke arasında yapılan müzakerelerde adaların egemenlik hakları İspanya'da kalmak şartıyla İngilizlerin Port Egmont'taki yerleşim yerlerine geri dönmelerine izin verilmiştir. İngiltere, adaların egemenlik hakları konusunda bu tarihten sonra İspanya'ya herhangi bir itirazda bulunmamıştır. Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın sebep olduğu ekonomik zorluklar İngilizleri Kuzey Amerika'ya odaklamaya itmiştir. Falkland Adaları'nın bu aşamadaki stratejik önemi ikinci plana düştüğünden, İngilizler 1774 yılında adaları terk etmiştir. Ancak ada üzerindeki egemenlik haklarından vazgeçemediklerine dair işaretler bırakmışlardır. Adalar 1811 yılına kadar İspanyolların hâkimiyetinde kalmıştır.⁷⁸

3. Arjantin'in Bağımsızlığı ve Falkland Adaları Sorununa Müdahil Olması

⁶ Gustafson, A.e., s.16-17

⁷ Sir Lawrence Freedman, "The Official History Of The Falklands Campaign" Rotledge, Volume I, London,

⁸ , s.4-6

Avrupa'nın Napolyon savaşları tarafından kuşatılması, İspanya'nın Amerikan kolonilerine olan otoritesini zayıflatmıştır. Koloniler bu fırsattan yararlanarak bağımsızlıklarını ilan etmeye başlamıştır. 1806 yılında Napolyon'un İspanya'ya baskısı artınca Falkland'daki İspanyol valisi adadan kaçmıştır. Böylece İspanya 1811 yılında tamamıyla Falkland Adalarından çekilmiştir. Bu tarihten sonra eyaletler tek tek bağımsızlıklarını ilan etmeye başlamıştır. Rio de la Plata Birleşik Eyaletleri (şimdiki Arjantin) de 1816 yılında bağımsızlığını ilan eden eyalet olmuştur. "Uti possidetis" ilkesi bağımsızlığına kavuşan devletlere bazı topraklar üzerinde hak iddia etme şansı vermiştir. Rio de la Plata Birleşik Eyaletleri hükümetleri bu ilkeye dayanarak coğrafi yakınlığı nedeniyle Falkland Adaları'na hak iddia etmiş ve 1820 yılında Falkland Adaları'nın hâkimiyetini ele geçirmiştir. İngiltere bu durum karşısında tepkisiz kalmıştır. Falkland Adaları bu tarihten sonra Arjantin vatandaşlarının yerleştiği bir yerleşim yeri haline gelmiştir.⁹

Arjantin, 1829 yılında Falkland Adaları'na vali olarak Louis Vernet'i görevlendirilmiştir. Vernet adada balina ve fok avcılığı ile uğraşan yabancı halkın adadan gitmelerini istemiştir. Ancak yabancılar arasında bulunan üç Amerikan balıkçı gemisi faaliyetlerine devam edince Vernet'in emriyle bu balıkçılar tutuklanmıştır. Bu olay ABD'nin ekonomik çıkarlarını etkileyen bir durum olduğundan, ABD bölgeye bir savaş gemisini göndermiştir. Gönderilen savaş gemisinin komutanı Falkland'daki Arjantin askeri yerleşimlere son vererek bazı askerleri tutuklamıştır. ABD savaş gemisi adadan ayrıldıktan sonra Arjantin 1832'de adalara J. Esteban Mestivier isimli bir vali atamıştır. Ancak valinin otoritesine karşı çıkan yerleşimciler Mestivier'i öldürmüştür.¹⁰

4. Falkland Adaları Üzerinde Egemenlik Tartışmaları

4.1. İngiltere'nin Arjantin'den Adaları Geri Alması Ve Koloni Kurma

⁹ A.y., .5-6

¹⁰ Freedman, A.e., s.6

Faaliyetleri

Arjantin'in Falkland'daki ABD ile çatışması Arjantin'in ada üzerindeki hâkimiyetini sekteye uğrattırken bu boşluktan Faydalanan İngiltere, Falkland'daki hâkimiyetini sağlamak için 10 Ekim 1932 tarihinde iki savaş gemisini bölgeye göndermiştir. Bu gemiler 2 Ocak 1833 yılında adalara varmıştır.¹¹

İngiliz gemileri adalara vardığında Arjantin'in Sarandi isimli savaş gemisi de bulunuyordu. Arjantin savaş gemisinin komutanı başta İngiliz gemilerine direnmeye çalışsa da İngilizlerin Silah üstünlüğünün farkında olduğundan çok fazla direnememiştir. 5 Ocak 1833 tarihinde Sarandi savaş gemisi Arjantinli askeri yerleşimcilerini alarak adaları terk etmek zorunda kalmıştır Adalarda Arjantinlilerin de olduğu bazı yerleşimciler kalmaya devam etmiştir. Ancak bu yerleşimciler 1833'te adaya gelen İngiliz askeri birlikleri tarafından çıkarılmıştır. Bunun üzerine Arjantin adanın gasp edildiğini ileri sürmüştür. İngilizler adalarda düzenli bir koloni kurmak amacıyla 1834'de Teğmen Henry Smith'i görevlendirmiştir. 1838 yılında adalardaki İngiliz yerleşimcilere, İngiliz hükümeti tarafından balık avcılığı yapmaları için özel izinler verilmiştir. Bu tarihten sonra yerleşimci sayısını artıran İngilizler, 1841 yılında adalardaki koloni kurma faaliyetlerine devam etmiştir. 2 yıl sonra Richard Moody, İngiliz kolonisinin ilk valisi olarak seçilmiştir. 1845 yılında adalarda yasama ve yürütme meclisi oluşturulmuştur. İngilizler Falkland Adaları'nı sömürge haline getirdikten sonra gönüllü ve zorunlu göç uygulamaları başlatarak adalardaki yerleşimci sayısını artırmaya çalışmıştır. Ancak coğrafi ve iklim koşulları İngiltere'nin gönüllü göç politikasını sekteye uğratmıştır.¹²

1850 yılında Adaların yerleşimi ve dostluk kurulması kapsamında İngiltere ve Arjantin arasında Barış antlaşması yapılmıştır. Juan Manuel de Rosas tarafından Arjantin adına 1849 yılında İngiltere ile Barış Antlaşmasını imzaladığında Arjantin'in ada üzerindeki iddiası 1880 yılına kadar ertelenmiştir. 1849–1884 yılları arasındaki barış

¹¹ Gustafson, A.e., s.25-26.

¹² Freedman,, Ae., s.7

döneminde Arjantin egemenlik tartışmasını gündeme getirmese de adalar üzerindeki egemenlik iddiasını sürdürmüştür.¹³

1908 yılındaki Roma Posta Birliği Kongresi Falkland Adaları'nın İngiltere'nin hâkimiyetinde olduğundan bahsetmesi Arjantin'i harekete geçirmiştir. Arjantin, 1908 yılında Roma Posta Birliği Kongre'sine itirazda bulunarak, adalar üzerindeki hak iddialarının araştırılmasını talep etmiştir. 1910 yılında yapılan araştırmalar sonucunda, Arjantin'in adalar üzerindeki hak iddialarını gösteren bir belgeye ulaşılmıştır. Her ne kadar belge ortadan kaybolursa da Arjantin'in iddialarında haksız olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu belge hem İngiliz kamuoyunda hem de uluslararası platformlarda Arjantin'in iddialarında haklı olabileceği izlenimi vermiştir. Buna rağmen İngiltere Arjantin'in hak iddialarını göz ardı etmiştir.¹⁴

4.2. Arjantin'in Ada Üzerindeki Hak İddialarını Birleşmiş Milletlere Taşınması

Arjantin, İkinci Dünya Savaşı boyunca Falkland Adaları'nın egemenliği üzerindeki hak iddialarını sürdürerek protestolara devam etmiştir. 1946–1957 yılları arasında dünya kamuoyunda yankı uyandırmak amacıyla Falkland bölgesinde bazı faaliyetler icra etmiştir. Bu faaliyetler karşısında İngiltere savaş gemisini bölgeye sevk ederek yapılan faaliyetlere tepki göstermiştir. Her iki ülkenin bölgedeki faaliyetleri çatışmadan uzak bir şekilde 1945 yılına kadar devam etmiştir. 1945 yılında BM'nin kurulmasının ardından Arjantin'in adalar üzerindeki egemenlik iddiaları farklı bir şekil almıştır.¹⁵

1833, 1841, 1849, 1884, 1888, 1908, 1927, 1933 ve 1946 yıllarında ada üzerindeki haklarını resmi olarak protesto eden Arjantin, BM'nin kurulmasıyla artık protesto amaçlı değil, hak arayışı için çaba harcamıştır. 11 Aralık 1946 tarihinde BM'ye başvuran

¹³ Gustafson, A.e., ,1988, s.34

¹⁴ Gustafson, A.e., s.32

¹⁵ Freedman, A.e. s.11 ¹⁶

Gustafson, A.e, s.58

Arjantin hükümeti, İngiltere'nin Falkland Adaları üzerindeki hak iddialarına itiraz etmiştir. 1960 yılı itibariyle tek kutuplu dünyadan çok kutuplu dünya geçiş başlamış, birçok üçüncü dünya ülkeleri de bağımsız olmayı bekliyordu. Sürekli artan koloni ya da sömürge karşıtı baskılar Arjantin'e büyük bir avantaj kazandırmıştır. Arjantin sömürge karşıtı baskılarının İngiltere'nin Falkland Adaları'ndaki egemenlik iddialarını etkileyebileceğini umut etmiştir. "uti possidetis" (Bir anlaşmada aksi belirtilmedikçe, bir çatışmanın sonunda toprak ve diğer mülkler sahibinde kalacaktır) " ilkesi, devletlerin bağımsızlığını öngörmüştür. Bu aynı zamanda koloni karşıtı ülkelerin kullandığı bir argüman haline gelmiştir.¹⁶

1945 yılında BM kurulduktan sonra dekolonizasyon süreci gündeme gelmiştir. 1960'da "*Kolonilerin Tasfiyesi ve Koloni Devletlere ve Milletlerine Bağımsızlık verilmesi*" konusunu gündeme alan BM Genel Kurulu, 1961 yılında Falkland Adaları'nı bir koloni sorunu olarak görmüştür.¹⁶

BM Genel Kurulu kararının ardından Falkland Adaları üzerindeki egemenlik hakkını ön plana çıkartmak için büyük çaba harcayan Arjantin, ulusal müzelerini ve Falkland hakkında propaganda filmlerini kullanarak ada üzerindeki egemenlik hakkına dikkat çekmek istemiştir. 1964 yılında Falkland Adaları'nın Başkenti Port Stanley'e iniş yapan Arjantinli pilotun adaya bayrak dikmesi ve 1966 yılında 20 Arjantinli gencin Arjantin Hava Yolları'na ait bir uçağı Falkland Adaları'na indirmeye çalışması, Arjantin'in ada üzerindeki hak iddialarında dünya kamuoyunda bir farkındalık yaratmıştır.¹⁷

Arjantin hükümeti, Birleşmiş Milletler ve Latin Amerika Devletleri Örgütü (OAS) gibi, uluslararası kurumlardan destek arayışına girmiş ve 16 Aralık 1964 tarihinde "Falkland Adaları Hakkında Soru" başlığıyla Falkland sorununu bir kez daha BM Genel Kurulu'na taşımıştır. Arjantin'in Falkland konusundaki ısrarını dikkate alan BM Genel

¹⁶ Tuğrul Erdem Dogru, "İngiltere-Arjantin İlişkileri: Falkland Savaşı, Yüksek lisans Tezi", Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay, 2019, s.41 "Çevirimiçi" https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=JbkutVIct9uZZRljAmj8cA&no=VO_jEawV_Fqt7z2mH37alw Erişim Tarihi: 25/05/2021

¹⁷ Freedman, Ae., s.16

Kurulu, 16 Aralık 1965 yılında “Falkland Adaları ve bağılıkları üzerinde Arjantin ile İngiltere arasında egemenlik sorunu olduğunu” kabul etmiş ve “İki ülkenin anlaşmazlığı çözmek için barışçıl bir şekilde ve gecikmeden görüşmelere başlaması” yönünde bir karar vermiştir. Verilen karar (2065 sayılı karar)” 94 olumlu, 14 çekimser oy ile kabul edilmiştir. BM Genel Kurulunda 2065 sayılı kararın alınması anlaşmazlığın dünya gündemindeki bilinirliğini artırmıştır.¹⁸

4.3. Self Determinasyon İlkesi

Self determinasyon bağımsızlığına kavuşan bir halkın, kendi ülkesini kurma hakkı veya üçüncü bir ülkeye iltihak etme hakkı ya da yaşadığı devlet himayesinde kalmaya devam etme hakkından oluşan üç seçenekten birini tercih etme fırsatıdır.²⁰

Arjantin, 2065 sayılı karardan sonra yapılan görüşmelerde adaların egemenliği konusunda bir karar alınmasını beklemiştir. Ancak BM, sorunun çözümü için adalıların da görüşlerine başvurulması gerektiğini belirtmiştir. Arjantin, Falkland Adaları’yla ilgili alınacak kararların sadece İngiltere ve Arjantin yönetimlerini ilgilendirdiğini savunmuştur. Adalıların Arjantin’den ayrı tutulmasının toprak bütünlüğüne zarar verdiğini belirtmiştir.²¹

İngiltere’nin, “self determinasyon” ilkesi kapsamında adalıların isteklerini ön planda tutmak istemesi Arjantin’in ada üzerindeki egemenlik hakkını çıkmaza sokmuştur. Arjantin, İngiltere hükümetlerinin, daha önce adalarda yaşayan Arjantin vatandaşlarını adalardan uzaklaştırarak yerine kendi vatandaşlarını yerleştirdiklerini işaret etmiş ve sonradan artırılan bir nüfus için self determinasyon ilkesinin uygulanması Arjantin’in toprak bütünlüğüne zarar verdiğini savunmuştur¹⁹

Self determinasyon konusundaki fikir ayrılığına rağmen iki ülke arasında adanın egemenliğine ilişkin görüşmeler sürdürülebilmiştir. Bunun en önemli sebeplerinden biri

¹⁸ Hastings ve Jenkins,” The Battle For The Falklands” published by Pan Books, London, 1983, s.16 ²⁰ Özlem Yücel, “Halkların Ekonomik (İktisadi) Self Determinasyon Hakkı ve Afrika’daki Halklar” Adam Akademi, Cilt 4/1 2014, s. 90 ²¹ Doğru, A.e., s.10,11.

¹⁹ A.y.

coğrafi konum açısından, adalıların Arjantin yardımına muhtaç olmasıdır. Ve İngiltere de bunun farkındadır.²⁰

4.4. Falkland Adaları Sorununda Falkland Lobisi'nin Etkisi

Anlaşmazlığın çözülmesini engelleyen nedenlerden biri de Falkland Lobisi'nin ekonomik çıkarlarıdır. Arjantin Dış işleri Bakanı Nicanor Costa Mendez, 1966 yılında egemenlik görüşmelerinin Arjantin'in istekleri doğrultusunda gelişmesini sağlayan öncü bir lider olmuştur. 1968 yılında yapılan müzakerelerde, İngiltere yönetimi ekonomik çıkarlardan avantaj sağlamak amacıyla adaların Arjantin'e kiralanmasını gündeme getirmiştir. Ancak İngiltere'deki muhalefet, bu kararın gözden geçirilmesi gerektiğine karar vermiştir.²¹

İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Chalfont, adaların Arjantin'e devri konusunu paylaşmak amacıyla 1968 yılında Falkland Adaları'nı ziyaret etmiştir. Lord Chalfont, gerekli şartları ve koşulları adalılara anlatmıştır ancak bu koşullar adalılar tarafından kabul görülmemiştir. İngiliz parlamentosu da devir konusuna sıcak bakmayınca İngiliz hükümeti geri adım atmıştır. İngiltere, bu tarihten sonra ada üzerindeki hak iddiaları konusunda yapılan müzakerelerde adalıların isteklerini hep ön planda tutmuştur. Adaların kiralanması konusunda bir sonuç alınmamasının en önemli nedeni Falkland Lobisi'nin adalılar üzerindeki etkisi olmuştur.²²

Falkland Lobisi, 25 Mart 1968 tarihinde adalıların ihtiyaçlarını duyurmak adına oluşturulan bir kuruluştur. BM Genel Kurulu'nda Arjantin lehine alınan kararlar Falkland Lobisi'nin kurulmasına yol açmıştır. Lobinin en önemli niyeti, adalıların bağısız olma tercihlerini Arjantin'den değil, İngiltere'den yana kullanmalarını sağlamaktır. Falkland Lobisi, adalıların sadece çıkarı değil, aynı zamanda isteklerinin de dikkate alınması gerektiğini savunmuştur. Adalıların en önemli geçim kaynağı koyun yetiştiriciliğidir. Koyunlardan elde edilen ürünler İngiltere'ye ihraç edilmektedir. Falkland Adaları Şirketi,

²⁰ Freedman, "A.e., s.16

²¹ Hastings ve Jenkins, A.e.,s.17

²² Freedman, Ae., s.22

adalarından elde ettikleri karları adalıların faydasına kullanmamıştır. Falkland Şirketinin bazı üyeleri aynı zaman Falkland Lobisi'nde yer almaktadır. Lobi'nin diğer önemli görevi adanın İngilizler tarafından sürekli desteklenmesini sağlamak olmuştur. Lobi, adaların kalkınması hususunda yapılması gereken faaliyetler için İngiliz hükümetine rapor sunmuştur. Arjantin'e göre, adaların coğrafi konumu ve adalardaki nüfusunun yeterli olmaması adalıların kendi kaderlerini kendilerinin karar vermesine manidir. Falkland Lobi'si, Arjantin'in tezini çürütmek amacıyla Londra'nın bir an önce harekete geçmesi için bir baskı ortamı oluşturmuştur Lobi ve Falkland Şirketi'ne göre; tarım, balıkçılık ve petrol arama faaliyetleri adalılar için yeterli bir kalkınma imkânı sağlamaktadır. Bu faaliyetler uygulandığında Arjantin'in iddiaları çürütülmüş olacaktı. Lobi'nin İngiltere parlamentosunu etkileme yönündeki bu çabası aynı zamanda İngiltere ve Arjantin arasında yapılan görüşmelerin sonuçsuz kalmasına büyük bir etki yapmıştır.²³

4.5. Egemenlik Tartışmalarının Çıkmaza Girmesi

1965 yılında başlayan ve 1982 yılına kadar süren görüşmeler, self determinasyon, ekonomik çıkarlar ve benzeri sebeplerden dolayı başarısız olması Arjantin'in askeri güç seçeneğini kullanmaya zorlamıştır. İngiltere'de 1976–1982 yılları arasında yönetime geçen liderler, yönetiminin belirli bir süreliğine İngiltere'de kalması koşuluyla, adaların egemenliğinin Arjantin'e bırakılmasına olumlu bakmıştır. İngilizlerin bu tutumu Arjantin'i oyalamak olarak yorumlanmış çünkü Arjantin'le adaların egemenliğini görüşmeye istekli görüldüğü sürece askeri tehdidin ve gerginliğin azalacağına inanılmıştır. Arjantin yönetimi, 2 Mart 1982'de adaların egemenliğinin Arjantin'e devri konusunda gerekli adımlar atılmadığı takdirde diplomatik yolların bırakılacağını duyurmuştur. İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher, bu uyarıyı dikkate almış, ancak görüşmelerin hala sürmesi sebebiyle Arjantin'in askeri güç kullanacağına ihtimal vermemiştir. Arjantin hükümeti, 1982 yılının ocak ayındaki görüşmelerde İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Carrington'a adaların egemenliğinin bir yıl içerisinde devrinin sağlanması konusunda bir müddet vermiştir. İngiliz hükümeti, Sadece adalıların istemesi halinde adaların devrinin söz konusu olabileceğini duyurması Arjantin hükümetini

²³ Doğru, A.e., s.14-17

harekete geçirmiştir. 19 Mart 1982 tarihinde Arjantinli bir hurda şirketi Falkland takımadalarından Güney Georgia Adası'nda satın aldığı balina avcılığı istasyonunun enkazını çıkarmak üzere 39 Arjantinli mürettebatı taşıyan “ARA Bahia Buen Suceso” adlı nakliye gemisini adaya göndermiştir. Ancak bazı İngiliz kaynakları tarafından gemide çalışan 39 Arjantinliden bir kısmının Arjantin donanmasına ait askeri personel olduğu iddia edilmiş ve amaçlarının bu adada bir üs kurmak olduğu bildirilmiştir. Arjantin gemisinin adadaki varlığı, işçilerin adada Arjantin ulusal marşı söylemeleri ve sonrasında Arjantin bayrağını asmaları İngilizlerin tepkisine yol açarken, bu tutum “işgal” olarak algılanmıştır. Bu olaydan sonra iki ülke arasında gerginlik giderek artmıştır. 1833'den beri, barışçı yollardan adaların yönetimini geri almak için çaba haracaysan Arjantin, Güney Georgia Adası'nda meydana gelen gerginlikten yararlanarak 2 Nisan 1982 tarihinde Falkland Adaları'nı işgal etmiştir. Bunun üzerine İngiliz hükümeti Falkland bölgesine donanmasının üçte birini bölgeye sevk etmiştir.²⁴

Arjantin, giriştiği askerî harekâtı adaları “İngiliz kolonyalizminden kurtarma eylemi” olarak nitelenmiştir. Sovyetler Birliği, Küba ve birçok Latin Amerika ülkeleri Arjantin'i işgal konusunda haklı bulmuştur. İngiltere'ye göre, Adaların işgal edilmesi kendi egemenliği altındaki bir toprağın istila edilmesi anlamına gelmiştir. Falkland'ı geri almak için giriştiği savaşı bir “öz savunma” savaşı olarak saymıştır. BM Güvenlik Konseyi İngilizlerin öne sürdüğü görüşü benimsemiştir. Saldırgan tutumundan dolayı Arjantin'i kınayan BM Konseyi, derhal kuvvetlerini geri çekmesini öngören bir karar almıştır. ABD başta olmak üzere batılı ülkeler “prensip yönünden” İngiltere'yi desteklemişlerdir. Arjantin askerlerinin geri çekilmesi için, ABD'nin arabuluculuğunda çözüm önerileri ve barış planları ortaya atılmıştır. Ancak her iki ülke de kendince benimsediği koşullardan ödün vermeyince anlaşmazlık modern bir savaşla sonuçlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK BASININDA FALKLAND ADALARI (MALVINAS) SAVAŞI

²⁴ Doğru, A.e., s.35-41

2.1. SAVAŞ ÖNCESİ YAŞANAN GELİŞMELERİN TÜRK BASININA YANSIMASI

2.1.1. Güney Georgia Olayı

19 Mart 1982 tarihinde Arjantinli bir hurda şirketi Falkland takımadalarından Güney Georgia Adası'nda satın aldığı balina avcılığı istasyonunun enkazını çıkarmak üzere 39 Arjantinli mürettebatı taşıyan “ARA Bahia Buen Suceso” adlı nakliye gemisini adaya göndermiştir. Ancak bazı İngiliz kaynakları tarafından gemide çalışan 39 Arjantinliden bir kısmının Arjantin donanmasına ait askeri personel olduğu iddia edilmiş ve amaçlarının bu adada bir üs kurmak olduğu bildirilmiştir. İşçilerin adada Arjantin ulusal marşı söylemeleri ve sonrasında Arjantin bayrağını asmaları “işgal” olarak algılanmıştır.²⁵ İngiliz hükümeti adanın işgal edilmesi ihtimaline karşı bir önlem olarak, Falkland Adaları Port Stanley Limanı'nda bulunan “Endurance” adlı savaş gemisini, asker takviye etmek amacıyla, bölgeye göndermiştir. 23 Mart günü Güney Georgia adasına varan savaş gemisi, İngiliz askerlerini adaya bırakmış ve adada bulunan kutup bilimsel araştırma grubunu tahliye ederek Falkland Adaları'na geri dönmüştür. Arjantin hükümeti de adadaki Arjantin çalışanlarını korumak amacıyla yöreye bir savaş gemisi göndermiştir. Bu durum iki ülke arasında Falkland Adaları üzerinde yaşanan 150 yıllık sürtüşmenin tekrar alevlenmesine yol açmıştır.²⁶

Güney Georgia krizi Londra'daki gazetelere “Falkland Adaları'nın işgali” olarak yansımıştır. işgal algısından sonra, İngiltere adalarda askeri varlığını artırma kararı almıştır. Bu karardan sonra Arjantin cunta yönetimi harekete geçerek Güney Georgia ve Falkland Adaları'na yönelik işgal sürecini hızlandırmıştır. Her iki ülkenin askeri güç kullanarak İşgal hazırlıklarına girişmesi uluslararası kamuoyunun ada üzerinde yaşanan anlaşmazlıkları yakından takip etmesine neden olmuştur. Dünya basınında geniş yankı uyandıran Falkland anlaşmazlığı, Türk basınında da haber boyutu hatırı sayılır şekilde

²⁵ Tuğrul Erdem Doğru, “İngiltere-Arjantin İlişkileri: Falkland Savaşı, Yüksek lisans Tezi”, Mustafa Kemal Üniversitesi,Hatay,2019,s.41"Çevirimiçi"https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=JbkutVIct9uZZRljAmj8cA&no=VO_jEawDVFqt7z2mH37alw Erişim Tarihi: 25/05/2021

²⁶ Cumhuriyet, “Falkland Anlaşmazlığı Yine Tırmandı” Dış Haberler Servisi, 29.03.1982, s.3

artmış ve gelişmeler detaylı bir şekilde haber yapılmıştır. Falkland Adaları'na olan işgal hazırlıklarının Türk basınına yansması ilk olarak, 29 Mart 1982 tarihinde Cumhuriyet Gazetesinde yer almıştır. Cumhuriyet "*Falkland Adaları anlaşmazlığı yine alevlendi. Arjantin ve İngiliz savaş gemileri karşı karşıya geldi*" haber başlığını kullanarak, işgal öncesi yaşanan gelişmeleri okuyucularına duyurmuştur.²⁷ İşgal olayının Milliyet gazetesine yansması ise, 01 Nisan 1982 tarihinde olmuştur. Milliyet, "*Arjantin'in İçte Göstericilerle, Dışta İngiltere İle Başlı Dertte*"²⁸ başlığını kullanarak işgal olayını ve aynı zamanda Arjantin'in kendi içinde yaşadığı iç sorunlarını haber konusu yapmıştır.

Georgia krizi sonrası açıklama yapan İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Carrington, "Anlaşmazlığı önlemek için tüm diplomatik yollara başvuruyoruz, ancak haklarımızı savunmak için gerekli her önlemi alacağız" ifadelerini kullanmıştır. Bu demeçlerden kısa bir zaman sonra İngiltere önlem kapsamında bölgeye bir deniz gücü (1 Nükleer denizaltı (HMS Spartan), 5 savaş gemisi, 1 ikmal tankeri) gönderilmesine karar vermiştir. Ayrıca Falkland takımadalarının merkezi Port Stanley'de görevli 40 İngiliz askerden oluşan İngiliz Birliği'ne, takviye olarak 42 deniz piyadesini sevk edilmiştir. İngiltere'nin bu hamlesine karşı Arjantin hükümeti de 1 denizaltısını ve 1 uçak gemisini Falkland'a adalarına doğru yola çıkarmıştır. Uçak gemisinden kalkan jetlerin Falkland Adaları üzerinde devriye uçuşlarına başladığı bildirilmiştir.²⁹³⁰

Bu gelişmelerden sonra Türk basınında Falkland Adaları ile ilgili haber yoğunluğu giderek artmıştır. Meydana gelen gelişmeler köşe yazarları tarafından da ele alınmış olup, yaşanan gelişmeler düzenli olarak ilk sayfalarda verilmeye başlanmıştır.

²⁷ Cumhuriyet, "Falkland Adaları Anlaşmazlığı Yine Alevlendi Arjantin Ve İngiliz Savaş Gemileri Karşı Karşıya Geldi." 29.03.1982, s.3

²⁸ Milliyet, "Arjantin'in içte Göstericilerle, dışta İngiltere ile başlı dertte " 01.04.1982, s.5

²⁹ Nuri Çolakoğlu, "İngiltere Falkland Adaları'na Bir Nükleer ile 5 Savaş Gemisi Gönderdi", Milliyet,

³⁰ .04.1982, s.5

2.1.2. Arjantin'in Adaları İşgal Etmeye Zorlayan Nedenler

Arjantin hükümetinin kendi içinde iç sorunlar yaşadığı bir dönemde Güney Georgia Adası'nda yaşanan olayın patlak vermesi, 1955'te askeri darbeyle devrilen Juan Domingo Peron'un yerine atanan Cunta lideri General Leopoldo Galtieri iktidarını ekonomik açıdan da zora sokmuştur. Galtieri'nin yönetiminde yaşanan ekonomik ve endüstriyel yükseliş, sosyal sınıflar arasındaki uçuruma yol açmıştır. Sürekli artan toplumsal hoşnutsuzluk, Peron'a bağlı işçi sendikalarını ve toplum diğer kesimlerini harekete geçirmiştir. Milliyet gazetesi Peron'a bağlı işçi sendikaları ve öğrenciler hareketinin yapmış oldukları protesto olaylarını "*Arjantin'de Göstericilerle Polis Çatıştı, Yüzlerce Kişi Yaralandı*" başlıklı yazısı ile okurlarına aktarmıştır. Aktarılan habere göre, Askeri yönetimin feshettiği buna rağmen, faaliyetine gizlice devam eden Arjantin Genel İşçi Konfederasyonu'nu düzenlediği ve siyasi partilerin büyük bir çoğunluğunca desteklenen protesto mitinglerinde, sıkıyönetimin kaldırılması, hükümetin uygulamakta olduğu sert ekonomik önlemlerden vazgeçilmesi istenmiştir. Gösterileri düzenleyen çok sayıda genç gözaltına alınmış ve Sendika liderlerinden Peroncu Saul Ubaldi'nin de tutuklanmıştır. Ayrıca Arjantin Cumhurbaşkanı General Leopoldo Galtieri'nin izlediği ekonomik politikasının ülkeyi daha da kötüye götürdüğünden bahsedilmiştir.³¹

Milliyet gazetesi yazarı Mehmet Üstün Falkland Adaları anlaşmazlığının tırmanmasında ve akabinde Falkland takımadalarından olan Güney Georgia'nın işgal edilmesinde kendi içinde iç sorunlar yaşayan Cunta lideri Leopoldo Galtieri'nin bir planı olduğunu gösteren bir haber yapmıştır. Üstün'ün aktardığı habere göre, Galtieri giderek kötüleşen ekonomik durumla büyük boyutlara varan işsizlik sorunundan kaynaklanan iç huzursuzluğu en azından bir süre azaltabilmek ve dikkatleri dışarıya yöneltmek amacıyla, Falkland Adaları'nı gündeme getirmeyi planlamıştır. Galtieri' "*İngiltere'ye Falkland Adaları ile ilgili bazı koşulların öne sürülmesi gerektiği*" fikrini gazetelerde yayınlanmasını sağlamış, öne sürülen koşullar kabul edilmezse, derhal görüşmeler

³¹ Milliyet, "Arjantin'in İçte Göstericilerle, Dışta İngiltere İle Başı Dertte " 01.04.1982, s.5

kesilmeli ve Falkland Adaları üzerinde Arjantin egemenliğinin kabul edilmesi için, silah zoru dahil, her yola başvurulması gerektiği” şeklinde yerel basında tahrik edici demeçler kullandırmıştır. Bu şekilde Falkland anlaşmazlığı konusunda gazetelerde ve İngiltere basınında gündem oluşturmaya başaran Galtieri, eski balina avı istasyonlarındaki hurda demirleri sökmek bahanesiyle, Yunan asıllı Constantin Sergio Davidoff’un şirketine ait gemiyi Güney Georgia adasına göndermiştir. Gemideki işçiler Arjantin bayrağı ile adaya çıkıp, Arjantin marşını söylemesi Falkland anlaşmazlığın tırmanmasına yol açmıştır. İngiltere’nin işgalci diye nitelendirdiği Arjantin’in işçilerini adadan çıkarmak için bir gemi yollaması Galtieri’nin istediği fırsatı elde etmesine zemin hazırlamıştır. Üstün’e göre, İngilizler oyuna gelmişler ve sorunu tırmandırmaya çalışan General Galtieri’ye (Falkland Adaları’nın işgalini seçim politikası olarak kullanması konusunda) istemeyerek de olsa yardımcı olmuşlardır. Böylece Galtieri, mucizevi ekonomik düzende, üstelik Arjantin bayrağını Güney Georgia’da dalgalandırmış bir milli kahraman olarak kendine yeni ve de nurlu ufuklar açma fırsatını elde etmiştir.³²

Mehmet Barlas Arjantin’in adaları işgal etmeye zorlayan nedenlerden birinin, Arjantin’in Falkland için ileri sürdüğü egemenlik iddiasının yıllarca Londra tarafından dikkate alınmaması olduğunu savunmuştur. Barlas’a göre, “İngiltere BM nezdinde “bir haklı savaşın yürütücüsü olduğunu savunsa da Arjantin’in Falkland için ileri sürdüğü egemenlik iddiasını yıllarca dikkate almamıştır. Bu durum “Anlaşmazlıkların barışçı yollarla çözümünü öngören” BM Anayasası’nın 2. maddesi ile çelişmektedir. Çağımızda “sömürge statüsü” içinde bir kara parçasının mülkiyetine sahip olmak, kanımızca “haklılık” kavramını etkiler.” Falkland anlaşmazlığı konusunda İngiltere’nin hukuk kuralları çerçevesinde hareket etmediğini düşünen Barlas, hukukun bittiği yerde kargaşanın başladığını savunmuştur.³³

Arjantin ile Falkland Adaları arasında yapılan faaliyetlerin çoğu Arjantin tarafından karşılanmaktadır. Bu faaliyetlerden dolayı İngilizler, Arjantin’in ada üzerindeki egemenlik hakkı olması gerektiğinin farkındalar. İngiltere Falkland Adaları’na

³² Mehmet Üstün, “Savaşın Eşiğindeki Ülke” Milliyet, Arjantin, 21.04.1982, s.9

³³ Mehmet Barlas, “Savaş Ve Kurallar,” Milliyet, 02.05.1982, s.1

hava ulaşımı ve petrol ikmalini Arjantin'e bırakmıştır. Adalara gelip giden tüm yolcular Arjantin üzerinden Arjantin uçakları ile uçmak zorundadır. Bu durum hak iddiası açısından Arjantin için önemli bir adım, İngiltere için ise, bir çaresizliğin ifadesidir.

Gariptir ki adanın ihtiyaçları, yakıt ikmal, adaya yolculuk dahil, her şey Arjantin üzerinden yapıldığının farkında olan İngiltere, hak iddiası gündeme geldiğinde, adalarda yaşayan İngiliz asıllı vatandaşların kendi kaderlerini kendileri tayin ettiği gerekçesiyle Arjantin'in egemenlik iddialarını reddetmiş ve gerçekleri görmezden gelmiştir. İngiltere'nin bu tutumu Arjantin'in adaları işgal etmesine zorlayan nedenlerden biridir.³⁴

2.1.3 Falkland Adaları'nın Arjantin Hâkimiyetine Girmesi

Her iki ülkenin bölgeye askeri güç sevk etmesi ile birlikte adanın hâkimiyeti konusunda çok hızlı gelişmeler meydana gelmiştir. İngiltere'nin Georgia krizine ilk tepki olarak bölgeye göndermeye karar verdiği nükleer denizaltısı HMS Spartan 30 Mart günü bölgeye gitmek üzere hareket etmiştir. Daha önce bir denizaltısını ve bir uçak gemisini Falkland'a adalarına gönderen Arjantin kuvvetleri, bölgedeki faaliyetlerini hızlandırınca, İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Carrington Brüksel'deki AET zirvesini yarıda keserek Londra'ya dönmüştür. Bölgede durumun “çok gergin” olduğunu söyleyen Carrington, Falkland takımadaları çevresinde bulunan savaş gemilerine yakıt desteği sağlamak için bir petrol tankeri ve 2 denizaltının (HMS Splendid³⁵³⁶ ve HMS Conqueror) da bölgeye gönderilmesi kararı verildiğini belirtmiştir.³⁸

Dışişleri Bakanı Lord Carrington, Arjantin'in adalar üzerinde hak iddia etmesinin ciddi tehlikeler yarattığını, İngiltere'nin gerektiğinde güç kullanabileceğini söylemiştir. Arjantin Dışişleri Bakanı Costa Mendez, “Arjantin'in Falkland Adaları üzerindeki egemenliğini yeniden kazanacağı umudumuz çok yüksek ve bu umut, zamanla daha da büyüyor” ifadelerini kullanmıştır.³⁷

³⁴ Mehmet Üstün, “Savaşın Eşiğindeki Ülke ‘4’ ” Milliyet, Arjantin, 23.04.1982, s.7

³⁵ HMS Splendid 1 Nisan, HMS Conqueror ise 5 Nisan'da Güney Atlantik'e doğru yola çıkarılmıştır.

³⁸ Cumhuriyet, “İngiltere Falkland Adaları'na Nükleer Denizaltı Gönderdi” Dış haberler Servisi,

³⁶ .04.1982, s.3

³⁷ Cumhuriyet “İngiltere Saldırı Hazırlığı İçinde” 02.04.1982, s.3

İngiltere'nin askeri tedbir olarak bölgeye deniz gücü göndermesi ve akabinde başka savaş gemilerinin ve denizaltıların gönderilmesi kararının verilmesi Arjantin yönetimini telaşlandırmıştır. Arjantin cunta hükümeti, İngiliz denizaltıları ve savaş gemileri bölgeye ulaşmadan, bir an önce Falkland Adaları'na sahip olmayı hedeflemiştir. Adanın hâkimiyetinin ele geçirilmesiyle diplomatik görüşmelerde daha güçlü bir konumda olmayı düşünen Arjantin yönetimi, işgal planını daha erkene almak zorunda kalmıştır. Arjantin önce Falkland Adaları'nın başkenti Port Stanle'yin bulunduğu Doğu Falkland Adaları'nı daha sonra da Falkland takımadalarından Güney Georgia ve Sandwich adalarının ele geçirmeyi planlanmıştır. Bu plan doğrultusunda Arjantin Silahlı Kuvvetleri 2 Nisan günü Doğu Falkland Adası'na askerî harekât başlatmıştır.

Milliyet Gazetesi'nin aktardığı habere göre, harekât sırasında Arjantin deniz piyadeleri ile adada görevli 79 İngiliz deniz piyadesi ile şiddetli çatışmalar meydana gelmiş, 1 Arjantin deniz subayı öldürülmüştür. Çatışma sonunda “Falkland genel valisi General Rex Hunt teslim olmuştur. Adanın hâkimiyeti Arjantin kuvvetlerine geçerken, 2 bin kişilik Arjantin kuvvetinin de adaya gittiği bildirilmiştir. Adaların Arjantin'ce ilhak edildikten sonra adaların valiliğine General Mario Menendez atanmıştır. Adada tüm haberleşme unsurları Arjantin birlikleri tarafından engellenmiştir. Ancak BBC radyo ile temas kurmayı başaran amatör bir radyo istasyonu Arjantin askerlerince ele geçirilinceye dek yayın yapmış ve çarpışmalar hakkında uzun süre bilgi vermeyi sürdürmüştür.³⁸

Arjantin Askeri hükümetinin yayınladığı bildiride, “Silahlı kuvvetlerinin başarılı bir operasyonla” Falkland Adaları üzerinde Arjantin “hükümrânlığı sağlandığı” bildirilmiştir. Bildirinin sonunda “Falkland Adaları'nın tekrar ele geçirilmesiyle Arjantin halkı 150 yıldır inkâr edilen meşru haklarına sonunda kavuşmuştur.” ifadeleri kullanılmıştır. Arjantin'de haberi duyan halk sokaklara dökülerek sevinç gösterilerinde bulunmuştur.³⁹

³⁸ Milliyet, “Arjantin İngiltere'nin Falkland Adaları'nı ilhak etti. İngiltere Savaşa Hazırlanıyor.” Dış Haberler Servisi, 03.04.1982, s.8

³⁹ Cumhuriyet “İngiltere ile Arjantin Savaşın Eşiğinde” 03,04.1982, s.3

Öte yandan İngiltere Hükümeti, Arjantin'inin işgalini doğrulamış ve bu ülkeyle diplomatik ilişkilerini kestiğini açıklamıştır. İşgal sonrasında Kraliyet donanmasına alarm verildiği, daha önce bölgeye gönderilen savaş gemileri ve denizaltıların yanı sıra, Atlas Okyanusu'nda bulunan tüm gemilerin bölgeye doğru gönderilmesi kararı verildiği ve 2 gün içinde Falkland'a varmalarının beklendiği bildirilmiştir. Arjantin'in Falkland Adaları'nı işgal etmesini “kendi topraklarına tecavüzü” olarak gören İngiltere, Birleşmiş Milletler Anayasası'nın 51. Maddesi gereği Güvenlik Konseyi'ni toplantıya çağırmıştır. Arjantin kuvvetleri Falkland Adaları'nı işgal ettikten sonra adaya askeri yığınak yapmaya başlamış ve olası İngiliz müdahalesine karşılık vermek üzere ikmal yapmaya başlamıştır.⁴⁰

Arjantin kuvvetleri, Doğu Falkland Adalarından sonra 3 Nisan'da Güney Georgia Adası'nı da işgal etmiştir. İngiltere Savunma Bakanı John Nott, Güney Georgia adasında bulunan 22 İngiliz deniz piyade askerinin bir Arjantin helikopterini düşürdüğünü, tanksavar roketi ile bir refakat gemisini ağır hasar uğrattıklarını, birçok Arjantinli askerinin ölü ve yaralı olduğunu, ancak 3 saat süren çatışma sonunda adanın Arjantin kuvvetlerince işgal edildiğini doğrulamıştır. Böylece Önce Falkland sonrada Güney Georgia Adasının işgal edilmesiyle Falkland Adaları'nın tümü Arjantin hâkimiyetine geçmiştir. İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher'ın “Falkland Adaları'nı geri alacağız” açıklamasını yanıtlayan Arjantin Devlet Başkanı Galtieri, “savaşmaktan kaçınmayacağız” ifadelerini kullanmıştır.⁴¹

Falkland bölgesinde gerginlik sürerken, Türk basınında Arjantin ve İngiltere silahlı kuvvetlerini gösteren bir tablo paylaşılmıştır. (Bknz. Tablo 2.1) Gözlemciler göre, Arjantin Silahlı Kuvvetleri İngiltere'ye oranla zayıf olsa da Falkland Adaları'nın konumu İngilizler için büyük bir dezavantaj teşkil etmiştir.⁴²

⁴⁰ Milliyet, “Arjantin İngiltere'nin Falkland Adaları'nı ilhak etti. İngiltere Savaşa Hazırlanıyor.” Dış Haberler Servisi, 03.04.1982, s.8

⁴¹ Milliyet, “Adaları Savaşarak Geri Alacağız” Dış Haberler Servisi, 05.04.1982, s.8

⁴² Milliyet, “Arjantin Falkland'ı İlhak Etti, İngiltere Savaşa Hazırlanıyor” 08.04.1982, s.8

Tablo 2.1. Falkland Savaşı Öncesi Arjantin-İngiltere Askeri Güçleri

İKİ ÜLKENİN ASKERİ GÜÇLERİ		
	İNGİLTERE	ARJANTIN
KARA KUVVETLERİ:	176.248	130.000
Tank sayısı	1414	185
DENİZ KUVVETLERİ:		
Denizaltı	32	4
Uçak gemisi	2	1
Kruvazör	—	1
Destroyer	14	9
Muhrip	46	—
Mayın gemisi	38	6
Hücum bot	25	10
Savaş uçağı	20	11
Helikopter	90	19
HAVA KUVVETLERİ:		
Bombardıman uçağı	132	9
Avcı uçağı	325	145

Kaynak: Milliyet Gazetesi, “Arjantin Falkland’ı İlhak Etti, İngiltere Savaşa Hazırlanıyor.” Nisan 1982, s.8

İngiltere’deki basının büyük bir bölümü tarihsel, ticaret ve stratejik bakımından önemi büyük olan adaya askeri kuvvet kullanan Arjantin’e askeri kuvvetle yanıt verilmesi gerektiğini savunurken, Mehmet Barlas ada üzerinde yaşanan anlaşmazlık konusunda oldukça eleştirel bir yorum getirmiştir:

“... Bir kavram vardır Batı dünyasının sözcüklerinde... Buna, "keşfetmek" diyoruz. Meselâ koca Amerikan Kıtası, Kristof Kolomb keşfedene kadar yok sayılıyor. Kaptan Cook'un ya da Macellan'ın gitmediği yerler... Yeni Çağ'a kadar yok sayılıyor. Bu "keşfetmek", geçen çağın emperyalizmi tarafından bulunan bir gerektir. Afrika'nın büyük imparatorluklarından bir tanesi bugünkü Gana toprakları üzerindeydi. Derken bu kıtalar Batı tarafından keşfedildi ve söz konusu imparatorlukların halkları, Avrupa'nın köle tüccarları tarafından satılmaya başlandı. Bugün yeryüzündeki bazı topraklarının acı öyküsünü yansıtan Falkland Adaları da keşfedilen bu topraklardan bir tanesidir. 1592 de bir İngiliz gezgini, bunları keşfetmiş ve adına da Falkland denmiş, bu takımadaların... 1763'te de Fransızlar yeniden keşfedip, bu kez adına Malvin Adaları demişler... Sonra İngilizler gelip, Fransızları çıkartıyorlar ve 1800'lerden başlayarak bu adaları sömürgeleştiriyorlar... 2000 dolayında insanın yaşadığı Falkland takımadaları, şimdi tarih öncesi emperyalizme dayalı iddiaları, Çağdaş bir faşizm ile karşı

karşıya getirmiştir... Bazen dünya böyle anlamsız anlaşmazlıklara sahne olmasa, insan, Orta Doğu gibi problemlerin çapını belki kavrayamaz.”⁴³

2.1.4. Dünya Ülkelerinin Falkland İşgaline Tutumu

Galtieri'nin, askeri güç kullanarak Arjantin bayrağını Güney Georgia' da dalgalandırması bazı ülkelerin ve uluslararası kuruluşların olumlu ve olumsuz tepkisine yol açmıştır. BM adına açıklama yapan Genel sekreteri Perez de Cuellar, Arjantin'in askeri güç kullanmasının kaygı verici olduğunu belirtmiş ve bir an önce bu saldırgan tutumundan vazgeçmesini talep etmiştir.⁴⁴

NATO Güvenlik Konseyi' her iki ülkenin Falkland Adaları sorununu kuvvet kullanarak çözümlmekten kaçınmaları gerektiğini duyurmuştur.⁴⁵

Arjantin'ce ilhak edilen Falkland Adalarında bulunan eski Falkland İngiliz valisi Rex Hunt ile 148 İngiliz vatandaşı Uruguay havaalanına getirilerek İngiliz büyükelçisine teslim edilmiştir. Falkland Adaların başkenti Port Stanle'yin adını “Perto Rivera” olarak değiştiren Arjantin hükümeti, İngiliz donanmasının Güney Atlantik'e gönderildiği yolundaki haberlerin kendilerini korkutmadığını, adaların bundan böyle Arjantin egemenliğinin altında kalacağını ilan etmiştir.⁴⁶

1956 Süveyş krizinden bu yana ilk kez toplanan İngiliz parlamentosu bölgede daha fazla askeri güç bulundurma kararı almıştır. Özer Yelçe'nin aktardığı habere göre, Falkland bölgesine askeri güç gönderilmesi kararı İngiltere'de bazı kesimlerin tepkisine yol açmıştır. Muhalefetin yanı sıra, muhafazakâr milletvekili ve Parlamenter Falkland Komitesi Sekreteri Nicholas Winterton, işgal altındaki adaya müdahaleye hazır olmadıkları, askeri güç gönderme kararının verilmesi müttefiklerinin gözünde savunma açıdan şüphe yaratıkları gerekçesiyle Lord Carrington ve Savunma Bakanı John Notu'un istifa etmelerini istemiştir. Ayrıca Londra'daki gazetelerde de hükümeti eleştirme

⁴³ Mehmet BARLAS, " Bir Anlaşmazlık" Milliyet, 03.04.1982, s.8

⁴⁴ Milliyet, 03.04.1982, s.8

⁴⁵ Milliyet, “NATO: Kuvvet Kullanmayın” 03.04.1982, s.8

⁴⁶ Milliyet, "Adaların Başkenti olan Port Stanle'yin adı Perto Rivera Olarak Değiştirildi.”, 04.04. 1982,s.8

açısından bir yarış gözlenmiştir. En koyu hükümet yanlısı gazeteler bile iki Savunma Bakan'ın politikasını eleştirerek, istifalarını istemiştir. Muhalefetin aksine bazı gazeteler Arjantin'e karşı kuvvet kullanmasını desteklemişlerdir. Her ne kadar kendi içlerinde ayrışmalar da çoğunluk Thatcher hükümetinden İngiliz İmparatorluğu'nun gücünü kanıtlamasını istemişlerdir. Özer Yelçe, Arjantin lideri Galtieri'nin ve İngiltere Başbakanı Thatcher'in Falkland Adaları'nı geri alma mecburiyetini şu şekilde yorumlamıştır:

“Oradaki gerçek şu ki; iki ülke de kendi içerisindeki karışıklığı unutturmak için gözleri dünyanın ufak bölgesine (Falkland Adaları'na) çekmiş durumdalar. Arjantin yönetimi içerideki huzursuzluğu dışa yansıtmış durumda. Bayan Thatcher, İngiltere'de özellikle Sosyal Demokrat Partisi'nin belli başarılar kazanmalarından sonra hayli tedirgin olduğu bir gerçek. İşte bu arada, Falkland Adaları sorununu çıkması iki tarafı da adeta sevindirmiş durumda. ...Fiyat artışı ve işsizliğin önüne geçmeyen, bu nedenle gösteri ve çatışmalarla yüz yüze kalan askeri yönetim son kartını oynadığının bilincinde, Falkland Adalarından çekilmeyi gerektirecek askeri veya diplomatik bir yenilgi, Galtieri yönetiminin de sonunu getirecek ve büyük bir olasılıkla yerini daha sağcı bir yönetim alacak.”⁴⁷

Arjantin'in Falkland Adaları'nı işgal etmesi İngilizlerin diğer sömürge topraklarına da sirayet edebileceği savunulmuştur. “Bugün Falkland, yarın Cebelitarık” şeklinde ifade kullanan yabancılar, Cebelitarık'ın da aynı kaderi yaşayabileceğini savunmuşlardır. Türk basınında İngiltere'nin sömürgecilik politikasının sona erdiğini betimleyen karikatür ⁴⁸ yayınlanmıştır. Arjantin'in, Falkland Adaların kendi egemenliğinin altında kalacağını ilan ettikten sonra, Latin Amerika ülkelerinden Brezilya, Peru, Ekvator ve Bolivya Falkland Adaları üstündeki egemenlik hakkını desteklemiş, ancak istila eylemini desteklemekten kaçınmışlardır.⁴⁹

Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Nazmi Akıman “Türkiye her zaman uluslararası sorunların barışçı yoldan çözülmesinden yana olmuştur” ifadelerini kullanmıştır.⁵⁰⁵¹

⁴⁷ Özer YELÇE, “41 İngiliz Savaş Gemisi Hareket Etti” Milliyet, 04.04.1982, s.8

⁴⁸ Milliyet, “Batmayan Güneş İmparatorluğu İngiltere Sömürgelerden Birini Daha Yitirdi”, 06.04.1982, s.1

⁴⁹ Özer Yelçe, “41 İngiliz Savaş Gemisi Hareket Etti” Milliyet, 04.04.1982, s.8

⁵⁰ Milliyet, “Arjantin Falkland Adaları'nın Başkenti Port Stanle'yin Adını Puerto Rivera Olarak Değiştirdi”,

⁵¹ 04.1982, s.8

İşgal olayı Avrupa’da değişik tepkilere yol açmıştır. Batı Almanya gelişmeleri endişe ile izlediğini belirtmiş, Avrupa Ortak Pazarı da Arjantin’in davranışını kınayan bir bildiri yayınlamıştır. Sovyetler Birliği Arjantin’in Falkland Adaları’nın ilhakını desteklediğini açıklamıştır.

2.1.5. Falkland İşgalinin BM Güvenlik Konseyi’ne Taşınması

2.1.5.1. BM Güvenlik Konseyi 502 Sayılı Kararı

Arjantin adalardaki askeri varlığını artırarak, savunmasını güçlendirmiştir. İngiltere ise, askeri ve politik gücünü kullanarak, Arjantin kuvvetlerinin Falkland Adaları’ndan geri çekilmesi için hazırlıklarına ağırlık vermiştir. Politik gücü bakımından Arjantin hükümetinden daha avantajlı olan İngiltere, daha önce BM Güvenlik Konseyi’ne taşıdığı işgal konusunda kendi lehine bir karar aldirmayı başarmıştır. Arjantin askerlerinin Falkland’dan çekilmesini öngören karar tasarısı 3 Nisan günü BM Güvenlik Konseyi’nce oylamaya sunulmuştur. Oylama sonucunda, “*Arjantin askerlerinin adalardan geri çekilmesi*” gerektiği konusunda bir karar (502 Sayılı) alınmıştır. Karar tasarısı 1 ret, 4 çekimser, 10 olumlu oyla kabul edilmiştir.⁵²

Arjantin hükümeti, Güvenlik Konseyi’nin kararını kınamıştır. Arjantin yönetimine göre, bu karar sömürgeciliğinin sürdürülmesini destekleyen bir karar olma özelliğini taşımıştır.⁵³

Çin’in BM daimî temsilcisi Ling Bing, Çin TV’si tarafından yayınlanan açıklamasında ülkesinin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde kabul edilen İngiltere’nin sunduğu karar tasarısına katılmadığını bildirmiştir. Öte yandan Birleşmiş Milletler ‘deki Sovyet daimî delegesi Oleg Trolanovski’nin demecini yayınlayan “TASS” Ajansı, takımadalardaki İngiliz sömürge yönetiminin çağdışı olduğunu ve son bulması

⁵² Milliyet, “İngiliz Savunma Bakanı, Adaları Savaşarak Geri Alacağız” Dış Haberler, 05.04.1982, s.8

⁵³ Cumhuriyet, “BM Güvenlik Konseyi Arjantin’in geri Çekilmesini İstedi”, 05.04.1982, s.9

gerektiğini bildirmiştir. Sovyetler Birliği'nin Güvenlik Konseyi'ndeki oylamada niçin çekimser kaldığı konusunda bir açıklama yapılmamıştır.⁵⁴

Sovyetler Birliği ile Çin Halkı Cumhuriyeti'nin BM Güvenlik Konseyi'nde oylamada takındıkları tutumun ilginç olduğuna söyleyen Cumhuriyet gazetesi yazarı Ergün Balcı⁵⁵, iki ülkenin neden çekimser kaldığına değinmiştir. Balcı'ya göre, Sovyetler ve Çin Güvenlik Konseyi'nin daimî üyeleri olduklarından veto kullanarak karar tasarısını engelleyebilirlerdi. Ne var ki, bunu yaptıkları takdirde belki temelde Arjantin'in haklı olduğu bir davayı desteklemiş olacaklardı ama buna karşılık faşist cuntanın yanında yer alacak ve BM ilkelerinin çiğnenmesini onaylamak durumuna düşeceklerdi. Ayrıca Sovyetler Birliği “Kuril Adaları’ndan” ötürü Japonya ile sorun yaşarken, Çin ise “Paracel Adaları” konusunda Vietnam ile anlaşmazlıklar içindedir. İki ülke Arjantin’i desteklediği takdirde, Japonya ile Vietnam’a da ihtilafli adaları almak için silaha başvurma hakkını tanıma anlamına gelecekti. Arjantin askerlerinin Falkland’dan çekilmesini öngören karar tasarısının lehinde oy kullanmak ise, İngiliz emperyalizmin yanında yer almakla eş anlamlı olacaktı. Böylece “yukarı tükürürsen bıyık, aşağı tükürürsen sakal” durumunda kalan iki ülke oylamada çekimser kalmayı yeğlemiştir.⁵⁷

BM Güvenlik Konseyi'nin kararı sonrası açıklama yapan Savunma Bakanı John Nott, “BM’ de alınan karara göre İngiltere kuvvet kullanma hakkına sahiptir. Eğer Arjantin’le barışçı girişimlerden sonuç alınmazsa, adaları geri almak için kuvvete başvurmaktan başak çaremiz yoktur.” ifadelerini kullanmıştır. İngiltere’nin güneyindeki Portmonth üssünde hazırlıklarını yapan 36. Filoya bağlı İngiliz gemileri Falkland

⁵⁴ Özer YELÇE, “41 İngiliz Savaş Gemisi Hareket Etti” Milliyet, 04.04.1982, s.8

⁵⁵ Cumhuriyet gazetesi yazarlığı yapan Balcı, gazetedeki yorumlarıyla Babı-ı ali’nin Dışişleri Bakanı olarak anılır. 1931 yılında İstanbul da doğmuştur. Robert kolej mezunu, İstanbul üniversitesinde hukuk okurken, İngiltere’ye giderek uluslararası ilişkiler eğitimi almaya baslar ve gazeteciliğe ilk adımını atmıştır. Dünya ve aksam gazetesinde dış politika ağırlıklı yazlar yazmış, ardından 1969 da Türkiye’ye dönmüştür. Ölümüne dek Cumhuriyet gazetesi dış haberler servisinde görevini sürdürmüştür. 1995’te lösemiye yakalanan Balcı, 17 Ocak 1999 da yaşamını yitirmiştir. (Milliyet, “Babıali’nin ‘Dışişleri Bakanı’ydi’ “Çevrimiçi” <https://www.milliyet.com.tr/pembenar/babialinin-disisleri-bakaniydi-5259234> Erişim Tarihi: .02.2023.)

⁵⁶ .02.2023.)

⁵⁷ Ergün Balcı, “Falkland Olayı” Cumhuriyet, 06.04.1982, s.3,11

bölgesine gönderileceği bildirilirken, İngiliz uçak gemisi “İnvincible” 05 Nisan’da bölgeye gitmek üzere İngiltere’den yola çıkmıştır.⁵⁸

Arjantin devlet başkanı Leopolda Galtieri, “İngiltere geri aldığımız Falkland Adaları’na geri almaya kalkması halinde savaştan kaçınmayacağız.” ifadelerini kullanmıştır. Galtieri, “İngiltere ile savaşa girmeleri halinde 1947 yılında imzalanan anlaşma gereği tüm Latin Amerika ülkelerini ortak harekâta çağıracağım” şeklinde demeç vermiştir. Arjantin Savunma Bakanı da adaların egemenliği konusunda kararlı olduğunu duyurmuştur.⁵⁹

BM Güvenlik Konseyi’nin “Arjantin askerlerinin adalardan geri çekilmesini” öngören bir karar alması İngiltere’nin olası askeri müdahalesini meşru kılmıştır. Daha önce bölgeye gönderilen savaş gemileri ve yapılan askeri hazırlıklar caydırma amacını taşıırken, Arjantin adalardan geri çekilmeyeceğini bildirmesi ve diğer takımadalarında askeri varlığını sürdürmesi üzerine, İngiltere BM tüzüğü’nün 51. maddesinde geçen “silahlı saldırılara karşı kendini savunma hakkını” kullanmaya karar vermiştir.⁵⁹

“Süperb” adlı İngiliz nükleer denizaltısı Falkland Adaları bölgesinde denetim faaliyetini icra ederken, Prens Charles ve eşi Diana’nın balaylarını geçirdikleri 5700 tonluk lüks yatı ve “Canberra” adlı yolcu gemisine (asker taşımak için) hazırlanması emri verilmiştir. İngiltere Kraliyet yatı “Britania”nın da hastane gemisine dönüştürülerek Falkland Adaları’na gönderilmiştir. Bölgede İngiliz askeri varlığı artırılınca Arjantin de askeri tedbirlerini artırmıştır.⁶⁰

2.1.5.2. İngiliz Görev Gücünün Güney Atlantik’e Gönderilmesi

Adaları geri alma planları yapan İngiltere 6 Nisan’da Margaret Thatcher’ın başkanlığını yaptığı bir “*savaş kabinesi*” oluşturmuştur. Askeri bir harekâtın sonuçlarının

⁵⁸ Cumhuriyet, “BM Güvenlik Konseyi Arjantin’in geri Çekilmesini İstedi”, 05.04.1982, s.1 ⁵⁹

Milliyet, “İngiliz Savunma Bakanı, Adaları Savaşarak Geri Alacağız” Dış Haberler, 05.04.1982, s.8

⁵⁹ Milliyet, 05.04.1982, s.8

⁶⁰ Özer Yelçe, Milliyet, 06.04.1982, s.3

hızlı bir şekilde değerlendirilmesi için kurulan savaş kabinesi, Falkland Adaları'nı adaları geri almak üzere, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülmedik büyüklükte bir "özel görev gücünün" Güney Atlantik'e gönderilmesine karar" vermiştir. Görev gücünün 40 kadar destroyer, kruvazör, refakat gemisi, denizaltı ve yardımcı gemiden oluştuğunu söyleyen Nuri Çolakoğlu, İngilizler hiç tartışmasız üstün durumda olsa da Falkland Adaları'na olası harekât konusunda bazı sorunlar ile karşı karşıya olduklarını vurgulamıştır.⁶¹

Falkland Adaları'nın Arjantin'e sadece 300 deniz mili (500 Km) uzaklıkta olması Arjantin hava kuvvetlerine büyük bir üstünlük kazandırmıştır. Çolakoğlu'na göre, bu durum İngiliz donanması için önemli bir sorun teşkil ederken, ikinci büyük sorunun İngiliz donanmasının ikmal sorunu olduğunu savunmuştur. İngiltere ile Falkland Adaları arası mesafe 8 bin mildir. Donanma bu mesafeyi en hızlı ve en azından 15 günde alabilecektir.⁶³

Çolakoğlu, Falkland Adaları'na olası harekât konusunda İngilizlerin sıkıntılarına değinirken, gelişmeleri Londra'da yakından takip eden Yelçe ise, Falkland Adaları'nı geri almak için birçok plan öne sürüldüğünü yazmıştır. Yelçe'ye göre ortaya atılan en gerçekçi çözüm "Falkland Adaları'nın Ablukaya Alınması" olmuştur."⁶² Ablukanın tek çıkar yol olarak görülmesinin nedenlerini de aşağıdaki ifadelerle açıklamıştır.

"Falkland'da yaşayan 1800 kişi şu anda Arjantinlilerin elinde rehine durumunda. Bu nedenle adaya yönelecek bir saldırı bu insanların sonu olabilecek. Onun için bu tasarı (adaya direk saldırma) adeta bir kenara bırakılmış. Başka bir görüş doğrudan Arjantin'e saldırmak... Bu da gerçek bir savaş anlamı taşıyor. Üstelik Sovyetler de böyle bir saldırıya karşı olduklarını açıkladılar. Arjantin donanmasına ateş açmak da aynı sonucu yaratacak Sovyetler için... Kendisinden sekiz bin mil uzaklıktaki bir adaya ikmal zorluğu da göz önünde tutulursa Falkland veya Arjantin'e doğrudan bir saldırının güçlüğü ortaya çıkar. Gelelim abluka olayına... Bu olasılık ağır basıyor. Tıpkı 1962 yılında ABD'nin Küba'ya yaptığı şekilde bir abluka söz konusu İngiltere için... Ancak onunla karşılaştırılamayacak bazı durumlar var... Örneğin 1800 kişilik İngiliz kolonisi... Adaya uygulanacak bir abluka içerideki Arjantin güçlerini en

⁶¹ Nuri Çolakoğlu, "İngilizlerin Sıkıntısı" Milliyet, 06.04.1982, s.6 ⁶³ A.y

⁶² Özer Yelçe, "Tek Çözüm Abluka" Milliyet, 06.04.1982, s.3

azından ikmalsiz bırakacak... Sonra halk da biraz sıkıntı çekecek ve kurtulmak için direnişe geçecek belki de... Abluka planıyla amaçlanan hedeflere ulaşılsa, “İngiltere'nin en iyi birliği olarak bilinen ve özellikle deniz aşırı bölgelerde özel savaş koşullarında çarpışabilecek “SBS” (Special Bot Squadron) adayı özel savaş metotları ile ele geçirebilecektir. ⁶³

İngiliz donanmasına bağlı görev gücünü teşkil eden gemiler Falkland’a doğru yol alırken, takviye amaçlı İngiliz Hava Yollarına ait 4 Jumbo Jeti, bir transatlantik ve 1 büyük yük gemisi görevlendirilmiştir. Daha önce bölgeye gönderilen 1 adet nükleer denizaltının yansısı, polaris füzeleriyle donatılmış 4 İngiliz nükleer denizaltısının da Atlas Okyanusu’na intikal ettiği duyurulmuştur. İngiltere'nin dört nükleer denizaltının birden bölgeye göndermesi Arjantin'in üzerindeki baskının daha da artırılması olarak yorumlanmıştır. ⁶⁴

Arjantin üzerinde askeri baskılar artırılırken, İngiltere'nin resmi başvurusu üzerine Ortak Pazar Ülkeleri (AET) Arjantin'den yapılacak ithalata yasak koymaya karar vermiştir. Ayrıca AET ülkeleri Arjantin’e silah satılmaması konusunda görüş birliğine varmıştır. Kanada ve Federal Almanya’dan sonra Hollanda, Fransa, İsviçre ve Belçika Falkland işgali devam ettiği sürece Arjantin’e silah satışını yasaklamıştır. Batı Almanya tersanelerinde Arjantin için 4 refakat gemisi ve 2 denizaltı inşa aşamasında iken, Batı Almanya ruhsatı ile Arjantin'de 6 küçük savaş gemisi ve 4 denizaltı daha inşa edilmektedir. ⁶⁷

İngiltere’nin uyguladığı askeri baskı ve Ortak Pazar Ülkeleri’nin Arjantin’e karşı ekonomik yaptırım kararı Arjantin'in tutumunda ani bir yumuşamaya neden olmuştur. Arjantin Dışişleri Bakanı Nicanor Costa Mendes Washington'da yaptığı konuşmada “Onurlu bir diplomatik çözüm bulunabileceğinden umutlu olduğunu” söylemiştir. Oysa Arjantin, herhangi bir görüşme yapılabilmesi için, önce İngiltere'nin Arjantin'in adaları üzerindeki egemenliğini kabul etmesi gerektiğini belirtmişti. ⁶⁵

⁶³ A.y

⁶⁴ Milliyet, Dış Haber Servisi, “Hem Gidiyorlar Hem de Talim Yapıyorlar”, 08.04.1982, s.8

⁶⁷ Cumhuriyet, “Arjantin ile İngiltere ABD’yi Açmaza Soktu”, 10.04.1982, s.1

⁶⁵ Milliyet, “Arjantin Yumuşuyor”, 08.04.1982, s.5

Falkland Adaları bunalımı konusunda ilk kez parlamentoda açıklama yapan İngiltere yeni Dışişleri Bakanı Françis⁶⁶⁶⁷ Pym, adaların işgaline, Arjantin hükümetinin içinde bulunduğu aczin yol açtığını söylemiştir. Ayrıca Bakan'ın Arjantin'de yaşayan 17.000 kadar İngiliz yurttaşını ülkeyi terk etmelerini istemiştir. İngiliz vatandaşının Arjantin'i terk etmeleri istenmesinin savaşa hazırlık olarak yorumlanmıştır. Arjantin hükümetinin Falkland Adaları'na atadığı yeni askeri Vali General Mario Benjamin Mendez'in görevi devralmış ve muhtemel bir İngiliz saldırısına karşı adaları tahkim etmeye devam etmiştir⁷⁰

İngiliz görev gücü⁷¹, bölgeye gelene kadar adalarda mevzilendirilen Arjantin askeri sayısı 13.000'e ulaşmıştır. Bu askerlerin çoğu adaların başkenti Stanley ve İngiliz askerlerinin karaya çıkma ihtimali bulunan bölgelerde bekletilmiştir,⁶⁸

Savaş hazırlıklarının her iki ülkeye de ekonomik olarak yüklü bir maliyet getirmiştir. Adalarının işgali, Arjantinlileri çılgın bir zafer şenliğine çekivermiştir. Ancak işgal döneminde Arjantin ekonomisinin içinde bulunduğu çıkmaz, ülke içindeki protesto yürüyüşleri, sendikaların on binleri fabrikaların dışına çıkarmaları ve devlet memurlarının memnuniyetsizliği giderek artmış ve enflasyon aylık yüzde 10'lara varmıştır. Kamu sektörü yüklerinden kurtulmak, döviz darlığını gidermek ve ekonomiye bir hareket getirebilmek için devlet fabrikalarına çok uygun şartlarla yerli ve yabancı alıcılara satışa çıkarılmıştır. Aynı şekilde İngiltere'nin, görev gücü intikal halindeyken bile, daha şimdiden savaşının ekonomik etkisini görmeye başladığını, İngiliz sterlini dolara

⁶⁶ Muhalefetin yanı sıra, muhafazakâr milletvekili ve Parlamenter Falkland Komitesi Sekreteri Nicholas Winterton, işgal altındaki adaya müdahaleye hazır olmadıkları, askeri güç gönderme kararının verilmesi müttefiklerinin gözünde savunma açısından şüphe yaratıkları gerekçesiyle Lord Carrington ve Savunma Bakanı John Nott'un istifa etmelerini istemiştir. Falkland Adaları bunalımı nedeniyle bütün sorumluluğu üstlenen Dışişleri Bakanı Lord Carrington istifa etmiş yerine eski savunma bakanlarından Françis Pym'in atanmıştır. Ayrıca Savunma Bakanı John Nott'da istifasını sunmuşsa da Başbakan Bayan Margaret Thatcher tarafından, istifası kabul edilmemiş, başlatılan askerî harekât sona erene kadar sorumluluğunu sürdürmesi istenmiştir. (Özer YELÇE, Tek Çözüm Abluka" Milliyet, 06 Nisan 1982, s.3) ⁷⁰ Milliyet, Dış Haber Servisi, "Hem Gidiyorlar Hem de Talim Yapıyorlar", 08.04.1982, s.8

⁶⁷ gemiden ve 9.000 askeri personel ile 28.000 insan gücünden oluşturulan Görev gücünün en önemli gemileri uçak gemileri olan HMS Hermes 60 ve HMS Invincible dir.

⁶⁸ Doğru, A.e., s.39

karşısında 4,5 yıldır görülmedik ölçüde değer kaybederek 1.70,4 dolara düştüğünü yazmıştır.⁶⁹

2.1.6. Abluka Kararının Alınması ve Arabuluculuk Faaliyetleri

Her iki ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar, kendi içinde yaşadıkları iç sorunlar, uluslararası kuruluşlar nezdinde yapılan girişimler, karşılıklı yapılan askeri ve ekonomik yaptırımlar gölgesinde, savaş hazırlıkları son hızla devam etmiştir.

Savaş Kabinesi 6 Nisan'da Falkland Adaları'nın abluka altına alınması gerektiği yönünde bir karar almıştır. İngiliz parlamentosu tarafından adaların çevresinde 200 mil yarıçapında bir savaş alanı ilan edilmiştir.⁷⁰

İngiltere Savunma Bakanı John Nott, Savaş ilan edilen bölgeye Arjantin Savaş gemilerinin girmesi durumunda ateş açılacağını bildirilmiştir. Abluka kararının 12 Nisan'dan itibaren uygulamaya konulacağı duyurulmuştur. Bu karardan sonra Arjantin hükümeti Güney Atlantik bölgesinde Harekât Komutanlığı'nı kurulduğunu ve yedeklerin silahaltına çağrıldığını açıklamıştır.⁷¹

Falkland Adaları bölgesinde İngiltere'nin dört nükleer denizaltısının bulunduğu yolundaki söylentilerin yoğunluk kazandığı bir sırada abluka kararının alınması hem İngiliz parlamentosunda hem de bütün dünyada heyecan yaratırken, aynı zamanda endişe ve tepkilere de yol açmıştır. Muhalefet partilerinden İşçi Partisi Genel Başkanı Yardımcısı Denis Healey abluka kararını “çok olumlu ve Makul” bir davranış olarak nitelerken, İşçi Partisi'nin bazı milletvekilleri alınan abluka kararının büyük bir askeri yenilgi getireceğini, adada yaşayan 1,800 Falklandlının rehine sayılıp, bunlara eziyet edebileceğini, bu nedenle abluka kararından vazgeçilmesini savunmuşlardır. Arjantin ile İngiltere arasında çatışma olasılığının artması üzerine, Arjantin'de yaşayan İngiliz yurttaşlarının da endişeye kapılmalarına yol açmıştır. Adada yaşayan İngiliz yurttaşları

⁶⁹ Milliyet, “Arjantin’de Ekonomideki Bozukluğa Falkland’ın İşgali Umut Olabilecek Mi”, Ekonomi Servisi, 06.04.1982, s.4

⁷⁰ Milliyet, “İngiltere Falkland’ı Abluka Kararını Açıkladı”, 07.04.1982, s.5

⁷¹ Cumhuriyet, “İngiltere Adaları Abluka Altına Alıyor”, 09.04.2082, s.1

Bayan Thatcher'a telgraf göndermiştir. Arjantin'de yaşayan 100.000'e kadar İngiliz yurttaşı ve İngiliz asıllılar adına gönderilen telgrafta, “İngiltere hükümeti, Falkland Adaları’ndaki 1,800 İngiliz yurttaşının yanı sıra, Arjantin'de yaşayan 100.000 İngiliz’in durumunu da göz önünde bulundurmak zorunda.” ifadeleri kullanılmış, askerî harekâtın durdurulması istenmiştir. İngiltere’nin, abluka kararı alarak, Falkland Adaları’nın 200 millik çevresini savaş alanı ilan etmesinden kısa bir süre sonra, Arjantin hükümeti de Falkland Adaları çevresindeki aynı bölgeyi “Güney Atlantik Harekâtı Sahası” ilan etmesi bölgede çatışma olasılığını artırmıştır.⁷²

Bölgeye gönderilen görev gücü, ambargo ve abluka kararı ile Arjantin’e geri adım attırabileceğini düşünen İngiltere, arabulucu faaliyetlerinin üzerinden de Arjantin hükümetine baskı kurmayı hedeflemiştir.

ABD Dışişleri Bakanı Alexander Haig aracılığıyla başlatılan arabuluculuk teklifi “iki ülkenin karşılıklı olarak askerlerin geri çekilmesini” içeren bir barış planını içermiştir. Milliyet gazetesi, ABD Dışişleri Bakanı Alexander Haig’in Londra’da Dışişleri Bakanı Françis Pym ve Margaret Thatcher ile baş başa görüşme yaptığını haber yapmıştır. 12 Nisan günü patlak vermesi olasılığı giderek güçlenen çatışmaları önlemek ve bir çözüm önerisi getirebilmek amacıyla önce Londra sonra Buenos Aires’e giden Haig, ortaya atılan çözüm formüllerini her iki ülkeyle paylaşmıştır. Türk basının aktardığı habere göre ortaya atılan çözüm formülleri arasında en güçlü olasılık “Hong Kong formülü” olmuştur. Çin toprağı olan Hong Kong’u İngiltere Çin’den 99 yıl süreyle kiralamış, bu dönem sonrası Çin’e geri vermeyi kabul etmiştir. İkinci bir formül ise “konduminyum” dur. Birinci Dünya Savaşı’nda önce bazı sömürgelerde görülen kondomunyumda, o bölge iki devletin ortak malı olarak görülmekte, karmaşık bir mekanizma ile ikili bir yönetim kurulmaktadır.⁷⁷

Falkland Adaları çevresine intikal eden İngiltere’ye ait askeri gücün adayı ablukaya alabilmesi için, Arjantin’ce “askerî harekât alanı” olarak ilan edilen bölgeden geçmesi gerekmiştir. Bu durum daha abluka başlamadan bir çatışma olasılığını

⁷² Milliyet, “İngiltere Falkland’ı Abluka Kararını Açıkladı. Dış Haberler Servisi, 07.04.1982, s.5 ⁷⁷ A.y.

beraberinde getirmiştir. “Kazanamayacağımız bir muharebeyi başlatmayız” ifadelerini kullanan İngiltere Savunma Bakanı John Nott, yasak ilan edilen 200 mil yarıçapındaki askeri bölgeye giren Arjantin gemilerine ateş açılacağını duyurmuştur. Arjantin Devlet Başkanı Galtieri, “Muharebe istiyorlarsa muharebe yaparız, savaş istiyorlarsa savaş diye” yanıt vererek sonuna kadar savaşacaklarını ve İngiliz gemilerini püskürteceklerini söylemiştir.⁷³

Arjantin’le savaşa girişmeye 24 saatten az bir zaman kalmasına rağmen, İngilizler geleneksel serinkanlılıklarını korumuştur. İngilizlerin bir kısmı ortaya çıkan bunalımı “Tatilin keyfini kaçıran bir olay” olarak değerlendirirken, İngiltere’de hayat eskisi gibi devam etmiştir. Üstün deniz ve hava gücüne güvenen İngilizler ortaya çıkan durumu ilginç bir olay izler gibi izlemişlerdir.⁷⁹

Herkes iki ülke arasında savaş çıkıp çıkmayacağı konusunda fikir yürütürken, bakışlarını adalara ve ada halkına çevirenlerin sayısı oldukça az olmuştur. Adaya çıkan Arjantin kuvvetleri radyo kullanımına getirdikleri yasaklamalar, İngiltere ile olan iletişimi kestiğinden, ada halkının en çok üzen konulardan biri olmuştur. Arjantinlilerin adalara çıkmalarıyla hapsedilen Falkland polis şefi, kendi hapishanesinde tutuklu olmasının yanı sıra, bugüne kadar hiçbir zaman kilitlenmeyen kapıların da şimdi kapatıldığını söylemiştir.⁸⁰

Abluka öncesi Arjantin’deki savaş hazırlıklarını aktaran Milliyet gazetesinin edindiği izlenimler İngiltere’deki havayı aktaran Çolakoğlu’nun edindiği izlenimler kadar iyimser olmadığı görülmektedir. Arjantin halkı olası bir savaş karşısında ne yapmaları gerektiği konusunda bilinçlendirilmiştir. Değişik aralıklarla radyolarda alarm sesleri verilirken, televizyonlardan da nasıl hareket edilmesi gerektiği anlatılmıştır. Bazı köylerde açık renkli damlar siyaha boyanmış ve gece karartma eğitimleri yapılarak halk bilinçlendirilmiştir. Arjantin Başpiskoposu Falkland bunalımını Dünya Kupası’na

⁷³ Milliyet Gazetesi, Falkland Açıklarında Durum Gergin” Dış Haberler Servisi, 10.04.1982 s. 5 ⁷⁹ Nuri Çolakoğlu, “İngilizler Geleneksel Serinkanlılıklarını Koruyor”, Milliyet, Londra, 11.04.1982, s.9 ⁸⁰ Milliyet Gazetesi, Falkland halkını Düşünen Yok” Dış Haberler Servisi, 16.04.1982 s. 5

benzeterek, Falkland mücadelesinden galip çıkmak için, halktan dünya kupasındaki gibi ulusal beraberliği sağlamalarını istediği bildirilmiştir.⁷⁴⁷⁵

Adalarını işgal edilmesi ada halkını pek etkilemediği ve “morallerinin çok iyi olduğu” kaydedilmiştir. Arjantin cephesinde ülke halkını İngiltere’ye karşı kıskırtmak için propaganda kampanyası yoğunlaştırılmıştır. Radyo ve televizyonlarda sürekli Falkland Adaları ile ilgili programlar yayınlanırken, gazetelerde İngiltere ve bölgeye gelmekte olan İngiliz donanmasına bağlı kuvvetleri alaya alan karikatürler yayınlanmıştır.⁷⁶⁷⁷

Atilla Atakan, hiç savaşa girmemiş ve bütün dünya savaşlarından uzakta kalmış olan Arjantinlilerin kapılarına kadar gelen savaşın heyecan ve endişesini yaşadıklarını, kendi hükümetlerini desteklediklerini, çoğu ticaretle uğraşan Arjantin’deki Türklerin endişe içinde olsalar da hayatlarından memnun olduklarını dile getirmiştir.⁷⁸

Savaş hazırlıkları sırasında yaşanan gelişmeleri Buenos Aires’te aktaran Erhan Güner kentte savaş hali görünmese de, Arjantinliler kendilerini savaşa hazır hissettiklerini duyurmuştur. Falkland Adaları egemenliği konusunda yapılan görüşmelerde, İngilizlerin Arjantin’i oyalaması halkın ve yönetimin tepkisini çekmiştir. Halkın geneli, “gerekirse vatanın için kanımı dökerim” şeklinde ifadeler kullanarak savaşa hazır olduklarını bildirmiştir.⁸⁴

Arjantin’de halkın bir kısmı kendi arasında savaş için bağış kampanyası başlatmıştır. Bankalarda açılan hesaplara nakit para ve mücevher bağışlanmıştır. Açılan fona, altın ve gümüş mücevherlerini bağışlayan birçok kadının yansıra, La Palata kentinde vali ve öteki hükümet görevleri maaşının %10’unu Savaş fonuna

⁷⁴ Milliyet Gazetesi, “AET Arjantin’den Yapılan İthalatı Durdurma Kararı Aldı” Dış Haberler Servisi, .04.1982, s. 9

⁷⁶ Milliyet Gazetesi, ““Arjantinli askerler Falkland’da Yemek Dileniyor.”” Dış Haberler Servisi,

⁷⁷ .04.1982, s. 5

⁷⁸ Atilla Atakan, “Arjantin’de Yaşayan Türkler Hayatlarından Memnun”, Milliyet, 11.04.1982, s. 9 ⁸⁴ Erhan Güner, “Halk Savaş İstemiyor”, Milliyet, Buenos Aires, 24.04.1982, s.5

bağışlayacaklarını açıklamışlardır. Ulusal Bankası yetkilileri ilk günde 726.850 dolar (yaklaşık 110 milyon TL) bağışta bulunduğunu açıklamışlardır. Arjantin Ekonomi Bakanı Roberto Alemann hızla artan enflasyona karşı İngiltere ile savaş hazırlıkları içinde şimdiye kadar 200 milyon dolar harcadığını bildirmiştir.⁷⁹⁸⁰

İngiliz donanmasına bağlı gemilerin artık Falkland’a iyice yaklaşıp İngiliz uçaklarının ateş menziline girmesinden sonra Arjantin’in güneyinde yaşayanlar iyice savaş heyecanına kapılmıştır. Savaş endişesiyle halk stok yapmaya başlamış ve her zaman renkli olan Buenos gecelerinin de artık karanlığa bürünmüştür. Halkın var gücüyle ellerindeki parayı savaş stoklarına yatırması yiyecek maddelerin de bir daralma meydana gelmiştir.⁸¹

Falkland Adaları’na doğru yol alan İngiliz filosundaki askerlerin moralini bozmak ve evlerine duydukları özlemi artırmak için, Arjantinli cazibeli sesli bir kadın radyo yayını haber yapmıştır. Kendisine “özgürlük” adını veren cazibeli sesli kadın İngiliz gemilerindeki askerlere hitap ederek sevgi dolu mesajlarını yanı sıra son futbol sonuçlarını ve Big Ben’in çanlarının sesini iletmiştir. Kadın, *“Merhabalar bütün sevdiklerinizden uzaktasınız sizin yalnız kalmanıza gönlüm razı olmadı. Buradan bundan sonra yolculuğunuz boyunca size eşlik edeceğim. ... Neden barışçı bir ülkeye saldırmak üzere yol alıyorsunuz? Hepiniz evlerinizde, eşlerinizin, sevgilerinizin yanında olmalısınız”* şeklinde ifadeler kullanıp, akabinde futbol sonuçlarını vermiştir. Özgürlük, savaş sırasında ölen askerlerin öykülerini anlatan folk şarkıları çaldırarak İngiliz donanmasındaki askerleri psikolojik olarak etkilemeye çalışmıştır.⁸²

İngiltere’de yapılan bir kamu araştırmasında halkın yüzde sekseninin Arjantin’e karşı “çok sert önlemler” alınmasından yana olduğu ortaya çıkmıştır, İngilizlerin çoğunluğunu da hükümetin bugüne kadar uyguladığı politikayı onayladıklarını

⁷⁹ Milliyet, “Arjantin’de Halk Açılan “Savaş Fonuna” Para ve Mücevher Bağışlıyor”, Dış Haberler Servisi, .04.1982, s. 5

⁸¹ Erhan Güner, “Halk Paralarını Savaş Stoklarına Yatırıyor”, Milliyet, Buenos Aires, 25.04.1982, s.5

⁸² Milliyet, “Kanınızın Son Damlasına Kadar Dövüşün” Dış Haberler Servisi, 24.04.1982, s. 5

söylemişlerdir.⁸³

Bütün dünya İngiltere'nin 13.000 kilometre ötesindeki Falkland Adaları'nı ablukaya alacağı tarihe odaklanırken, Sami Kohen ekonomik, siyasal ve psikolojik nedenlerden dolayı savaşın kaçınılmaz olacağını yorumlamıştır. Kohen'e göre, adalarda yaşayan topu topuna 2000 kişinin çoğunluğunun İngiliz kökenli olması "toplumların kendi kaderlerini tayin" yani (self –determinasyon) ilkesi açısından İngilizlerin tezini haklı çıkartabilir ve salt uluslararası hukuk açısından da Arjantin'in hareketi bir istila sayılabilir. Ancak yıllardan beri süren müzakerelerin bir sonuç vermemesi ve İngiltere'nin bu adaları Arjantin'e verme niyetinde olmadığını açıkça belli etmesi, soruna başka bir görüntü vermiştir. İngiltere'nin kendisinden çok uzaktaki bu ıssız adaları kendi yönetimi altında tutmak konusundaki ısrarının başlıca nedeninin adaların açıklarında büyük petrol ve doğalgaz rezervlerinin bulunmasıdır. İki ülkenin adalara sahip olma arzusunu tetikleyen diğer neden de siyasal ve psikolojik nedenlerdir. Kohen'e göre, Koca İngiltere, 100 küsur yıldır kendi yönetimindeki adaların Arjantin askeri tarafından istila edilmesini onur kırıcı olarak görmüştür. "İngiliz Arslan'ı" böyle bir durum karşısında yeniden kükreteye ve aslanlığını göstermeye mecbur hissetmiştir. Bayan Thatcher iç politika nedeni ile muhatabı dünyada sevilmeyen General Galtieri'ye dış bilemek zorunda kalmıştır. Enflasyonun yüzde 130'u bulduğu siyasal baskıların had noktaya geldiği bir dönemde Arjantinli diktatör için "Falkland Adaları'nı kurtarma" operasyonu, bir bakıma kendi rejimini kurtarmak veya daha sağlam şekilde ayakta tutabilmek için bir şans haline gelmiştir. Nitekim Arjantin'in günlük sıkıntılarını unutup General Galtier'nin etrafında, "bu büyük bir milli davada" birleşmiş ve Britanya İmparatorluğu'na karşı savaşa hazırlanmıştır. Kohen abluka öncesi yaptığı yorumunda, "*diplomasi denilen mekanizma, bir uzlaşma sağlayamazsa, yukarıda sayılan nedenlerden dolayı Falkland Adaların*

⁸³ Milliyet Gazetesi, "Falkland Adaları'ndaki Buluşma Yaklaşıyor" Dış Haberler Servisi, 17.04.1982, s. 5

*etrafında 12 Nisan'da bir İngiliz- Arjantin askeri karşılaşması kaçınılmaz hale gelecektir". İfadesini kullanmıştır.*⁸⁴

Askeri bir karşılaşma olmaması için diplomatik görüşmeler de yoğunlaşmıştır. ABD Dışişleri Bakanı Haig, Buenos Aires'te de Başkan Galtieri ile görüşmüştür. Galtieri, "Bize barış elini uzatanın elini sıkarız" diyerek barıştan yana olduğunu bildirirse de, Alexndar Haig, "Buenos Aires'te yaptığı temaslar sonunda Falkland bunalımı konusunda anlaşma olmadığını, "Arjantin yöneticileri ile yaptığı temasların hiçbir anlaşmaya varılmadan kesildiğini" söylemiştir. Haig, bölgedeki durum tehlikeli boyutlara vardığından, siyasi çözüm için diplomatik girişimlerin devam etmesi gerektiğini savunmuştur⁹⁰

2.1.7. Falkland Adaları'nın Ablukaya Alınması

6 Nisan'da verilen abluka kararını uygulamak üzere İngiliz nükleer denizaltıları 12 Nisan'da savaş bölgesi ilan edilen 200 millik alana girmiş ve alanı denetim altına almıştır. İngiltere Savunma Bakanlığı, Arjantin gemilerinin yasak ilan edilen bölgeden çıkmaması halinde ateş açılacağını bildirmişti. Falkland Adaları'nın çevresinde alınan abluka kararı tek başına Arjantin'i diplomatik ilişkilere mecbur bırakma amacı taşımaktaydı, Ancak Arjantin yasak ilan edilen bölgenin 200 mil sınırların içinde askeri varlığını devam ettirmiştir. Bu aşamada diplomatik görüşmelerden de bir sonuç alınmayınca, İngiltere Falkland'da İngiliz ablukasını 12 Nisan'da başlatmıştır.⁸⁵

⁸⁴ Semi Kohen, "İngiliz- Arjantin Askeri Karşılaşması", Milliyet, 11.04.1982, s. 9 ⁹⁰

Milliyet, "Falkland'da İngiliz Ablukası Başlıyor.", 12.04.1982, s. 5

⁸⁵ Milliyet, "Falkland'da İngiliz Ablukası Başlıyor.", 12.04.1982, s. 5

⁹² Cumhuriyet, "Abluka Başlıyor", 12.04.1982, s.11

Şekil 2.1. İngiltere'nin Falkland Adaları'na Uyguladığı Abluka Bölgesi

Kaynak: Milliyet Gazetesi, “İngiltere, Arjantin’in İşgal Ettiği Falkland Adaları’nın 200 Millik Kesiminde Ablukayı Başlattı” 12 Nisan 1982, s.1

2.1.7.1. Çözüm Önerileri

İngiltere'nin ablukayı başlatmasından sonra bölge sakin bir duruma bürünmüştür. Bu sakin hava içerisinde bir yandan da tekrar diplomatik çözüm bulunması için girişimler başlatılmıştır. Londra'dan Buenos Aires'e giden ABD Dışişleri Bakanı Alexander Haig, Arjantin hükümetine, İngilizlerin tutumlarında kararlı olduklarını, Adalardan Arjantin askerleri çekilmeden diplomatik görüşmelere başlamayacaklarını vurgulamıştır. Arjantin ise, adaların egemenliği ile ilgili görüşmelerin yeniden başlaması şartıyla askerlerini geri çekebileceğini bildirmiştir. İngiliz hükümeti ve halkından ılımlı davranmalarını isteyen General Galtieri “Ulusumuz, kibarca ve onurlu bir şekilde elini uzatmaya hazırdır. Ancak Arjantin ulusunun şeref ve onuru, üzerinde görüşme yapılacak bir konu değildir” şeklinde konuşmuştur.⁹²

ABD Dışişleri Bakanı bu sefer İngiltere ve Arjantin'i görüşme masasına oturtmak için çözüm önerisi sunmuştur. Bu öneriye göre, Arjantin, Falkland Adaları'nı askeri değil, sivil yönetimle idare edecek ve adalarda yaşamakta olan 1800 İngiliz ve yerliye yönetime katılma hakkı sağlanacaktır. Öneri kabul edilmesi halinde Arjantin adalardan askerlerini geri çekecek, böylece İngiltere'nin görüşme masasına oturtmak için öne sürdüğü koşul (adalardaki Arjantin askerinin geri çekilmesi koşulu) sağlanacaktır. Arjantin adalardaki mevcut 9 bin askerini geri çekmesini kabul ederse, Londra ile Buenos Aires arasında

yapılacak olan görüşmelerle “Arjantin’in adalar üzerindeki egemenlik hakkı” tekrar ele alınacaktır. Görüşmeler süresince adalar, Amerikan Devletleri Örgütü ve NATO tarafından oluşturulacak ortaklaşa bir “geçici hükümetle” yönetilecektir. Diğer bir öneri de Peru’dan gelmiştir. Peru Falkland’da bir “ortak barış gücünün üslendirilmesini” önermiştir. Bu barış gücünün Amerikan Devletleri Örgütü askerlerinden oluşturulması istenmiştir. Arjantin’de bu örgütün bir üyesi olduğundan, İngiltere tarafından bu görüş kabul edilmemiştir, İngiltere de barış gücünün “Ortak Pazar ülkelerinden oluşturulmasından yana olduğu” bildirmiştir.⁸⁶

“Arjantin, Falkland Adaları’nı sivil yönetimle idare edecek ve adalarda yaşamakta olan 1800 İngiliz ve yerliye yönetime katılma hakkı sağlanacaktır”. şeklindeki öneri iktidardaki Muhafazakâr partiyi rahatsız etmiştir. Muhafazakâr partisi Arjantin bayrağının dalgalanmasına ve adalarda Arjantin sivil yönetiminin sürmesine karşı çıkarken, 3. büyük parti olan Sosyal Demokrat-Liberal ittifakı bu önerinin kabul edilebilir bir öneri olduğunu belirtmiş, böyle bir çözümün bir savaşa tercih edilmesi gerektiğini savunmuştur. Arjantin abluka çevresinde bulunan İngiliz gemilerinin geri çekilmesini, Askeri abluka yansırı, ekonomik ambargonun kaldırılmasını, İngiltere’nin adalara uyguladığı sömürge muamelesi politikasından vazgeçmesini talep ederken, İngiltere ise Arjantin birliklerinin adadan çekilmesini şart koşturmuştur.⁸⁷

Öte yandan, Arjantin’in BM Güvenlik konseyine gönderdiği mektupta, İngiltere’nin donanmasını geri çağırması halinde kendisinin de Falkland Adaları’ndaki kuvvetlerinin geri çekeceğini bildirdiğini açıklamıştır. İngiltere Dışişleri Bakanlığı sözcüsü ise bunun üzerine yaptığı açıklamada, “Arjantin koşul öne sürecektir durumda değildir. Güvenlik Konsey’in kararlarını uygulayıp askerlerini Falkland Adalarından çekmesi gerekir” şeklinde karşılık vermiştir. Başbakan Thatcher Arjantin’in kesin olarak adalardaki gücünü çekmesi gerektiğini, diplomatik yollardan sorunun çözümüne son ana kadar çalışılacağını, ancak gerekirse güç kullanacağını söylemiş, Falkland Adaları

⁸⁶ Milliyet gazetesi, “Abluka Olayı Sürüyor”, 13.04.1982, s. 8

⁸⁷ Milliyet gazetesi, “İngiltere-Arjantin Anlaşmıyor.”, Dış Haberler Servisi, 14.04.1982, s. 5

halkının kendi geleceğini tayin etme hakkı olduğunu da vurgulayan İngiltere Başbakanı, “bunun için tek şart Arjantin birliklerinin önce geri çekilmesidir,” demiştir.⁸⁸

Arjantin hükümeti üzerine uygulanan ağır baskılar sonucunda, Galtieri yönetimi uzlaşmadan yana olduğunu, BM kararı çerçevesinde bir uzlaşma formülünün kabul edilebileceğini ABD Başkanı Ronald Reagan’a söylemiştir. Önerilen uzlaşma formülüne göre, adanın egemenlik sorunu kesin bir çözüme bağlanana kadar, İngiltere ile Arjantin adaya birer vali atayacaklardır. Buna karşılık Arjantin Güney Georgia ve Sandwich takımı adalarının İngiltere’ye iadeyi kabul etmektedir. Bütün bu adaların çevresindeki bölgede bulunan geçici doğal yeraltı zenginleri iki ülke tarafından birlikte değerlendirilecek, birlikte işletilecek, kazanç eşit paylaşılacaktır. Arjantin uzun vadeli egemenlik sorununu ise bu yılsonuna kadar bir sonuca bağlanmasını istemektedir.

Arjantin’in bu önerisi karşısında İngiltere hükümeti de eski görüşünü tekrarlamakla yetinmiş, Arjantin tarafından önerilen uzlaşma formülü içinde Arjantin askerlerinin geri çekilmesinden söz edilmediğini oysa sorunun çözümü yolunda herhangi bir adım atılabilmesi için önce Arjantin askerlerinin adalardan çekilmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁸⁹

Her iki ülke arasında büyük görüş ayrılığının devam etmesi bunalımın çözümü konusunda arabuluculuk faaliyetlerini sürdüren ABD Dış İşleri Bakanı Haig’in karamsar olmasına neden olmuştur. Her iki ülkenin benimsediği koşullardan ödün vermemesi daha fazla caydırıcı yaptırım ve politikaların uygulanmasına yol açmıştır. İngiltere, Arjantin’in adadan geri çekilmesi için askeri abluka yansıra, politik gücünü kullanarak, ekonomik ablukanın da şiddetini artırmıştır. Uluslararası bir finans krizi doğurma pahasına da olsa Arjantin’in gırtlığını iyice sıkırmak ve askerlerini çekmesini zorlamak istemiştir.⁹⁰

⁸⁸ Milliyet gazetesi, “Sovyetler Arjantin’e İngiliz Donanmasının Harekâtını Bildiriyor.”, Dış Haberler Servisi, 15.04.1982, s. 5

⁸⁹ Milliyet Gazetesi, “Arjantin ve İngiltere Uzlaşmak İstiyor.”, Dış haberler Servisi, 18.04.1982, s.5

⁹⁰ Cumhuriyet, “Abluka Başladı Haig Karamsar” 13.04.1982, s.1

Cumhuriyet gazetesine göre, Adaların Arjantin’ce işgali ve İngiltere tarafından geri alınmak istemesinden kaynaklanan sorunların artması karşısında, ABD açmaza girmiştir. ABD bu iki ülkeden birinin yanında yer almamak için büyük çaba harcarken, durumdan da huzursuzluk duymaya başlamıştır. Bilindiği gibi İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher ekonomik ve savunma politikasından dolayı ABD’yi destekleyen müttefikler arasında başta yer almaktadır. Ancak, Orta Amerika’daki solcu gerillaların faaliyetlerine son verilmesi için, ABD hükümetin girişimlerinde Arjantin Devlet Başkanı Leopoldo Galtieri yönetiminin anahtar rolü oynadığı da unutulmamıştır. Her iki hükümetten birinin yenilgisi ABD’nin dış politikasını büyük bir darbe olacak, bu da Amerika’nın taraf tutmamasında önemli rol oynayan etkenlerden biri olmuştur.⁹¹

2.1.8. Arjantin’e Uygulanan Yaptırımlar

Milliyet gazetesi Arjantin ekonomisinde yaşanan son durumu ve Arjantin’e uygulanacak olan ekonomik yaptırım yol haritasını özetleyen “8 Nisan tarihli “Le Monde” gazetesinin raporunu⁹² paylaşarak, başta İngiltere olmak üzere, bu ülkenin ortakları olan AET devletlerinin de tek cephe halinde Arjantin’i ekonomik ablukaya alarak pes ettirmeye zorladıklarını vurgulamıştır. Rapora göre, Arjantin ekonomisi son derece bunalımlı ve zayıf bir dönemde bulunmaktadır. Dış borçlar toplamı 36 milyon doları bulmuştur. Bunların yalnız yıllık faiz ve servis karşılıkları 7 milyar dolardır. Ekonomi, Amerika ve Japonya⁹³ başı çekmekle beraber Avrupa ülkeleriyle, teknoloji ve sermaye, ortak girişimler bakımından iç içedir. Batı dünyasının finans ve teknoloji yardımını kesmesi, makine, parça ve donanım ikmalini durdurması halinde ülke ekonomisinin uzun süre ayakta durması zordur. Arjantin’le İngiltere’nin karşılıklı ticareti çok büyük

⁹¹ Cumhuriyet, “Arjantin ile İngiltere ABD’yi Açmaza Soktu”, 10.04.1982, s.1

⁹² Milliyet gazetesi, “Thatcher’den sonra AET Arjantin’e Ekonomik Ambargo Uyguluyor”, Ekonomi Servisi, 13.04.1982, s.8

⁹³ Arjantin ekonomisi Japonya başı çekmekle beraber Avrupa ülkeleriyle, teknoloji ve sermaye, ortak girişimler bakımından iç içe olduğundan, İngiltere Japonya’nın da Arjantin’e ekonomi yaptırım uygulamasını talep etmiştir. Bu talep Tokyo tarafından kabul görülmemiştir. (Milliyet gazetesi, “Falkland’da İngiliz Ablukası Başlıyor.”, 12.04.1982, s.5

rakamlara erişmekle beraber 1981 yılında İngiltere'nin bu ülkeden ithalatı, Arjantin'in toplam ihracatının %3'u dolayındadır. Yaklaşık 200 milyon dolar. Arjantin'in İngiltere'ye sattığı başlıca mallar canlı hayvan, et, yün, iplik, gıda maddeleri, madenler ve büro eşyasıdır. İngiltere de toplamı yaklaşık 300 milyon dolar tutan makine, yol araçları başta olmak üzere çeşitli sanayi ürünleri satmaktadır. Bununla beraber İngiltere'nin Lloyds Banks gibi bazı müesseselerinin günde 300 milyon dolara yakın riskleri olduğu bildirilmektedir.

Raporun ikinci kısmında Thatcher hükümetinin Arjantin'i dize getirmek için başta finans yardımlarının durulması olmak üzere Arjantin'in İngiltere'deki alacaklarını ambargo koymak ve uluslararası finans kurumlarına etki yaparak kredileri bloke etme istemektedir. Aynı zamanda AET ülkeleri Arjantin'e silah ve parça teslimatını durdurmaya karar vermiştir. Bununla beraber Fransa, ekonomik çıkardan dolayı, Arjantin'de ortaklaşa yapımına giriştiği Arjantin tank fabrikasını çalışmalarını durdurmayacağını da açıklamıştır. İlginç bir gelişme de AET ülkelerinin Arjantin kaynaklı her türlü malın ithalatını durdurmaya karar vermeleri olmuştur. Ama silah dışında ihracatın durdurulduğuna dair bir işaret gelmemiştir. AET kaynakları Topluluk'un Arjantin'de yaklaşık 1 milyar 200 milyon dolarlık ithal yaptığını belirtmektedir. Bu ithalat ikinci karara kadar durmuştur. Her an patlaması beklenen silahların kanından çıkarılması 14 bin kilometrelik yoldan Arjantin seferine çıkılmasında İngiltere için ekonomik çıkarların başta geldiğinde görüş birliği vardır. Falkland Adaları Arjantin'in topraklarına yaklaşık 400 km. uzaklıktadır. Bununla birlikte Avrupa'nın uygulamaya başladığı ekonomik ablukadan sonra Arjantin'in özellikle silah ve yedek parça ikmalinde adaları doyuramaması, hiç olmazsa bir silahlı ihtilafa dayanamaması doğal görünmektedir. Öte yandan İngiltere'nin de sayıca zayıf bir kuvvetle Falkland adalarının ablukasında sorunları olduğu ve İngiltere'den ikmalin son derece güç bir iş olduğu belirtilmektedir. Gözlemciler, sanayileşmiş zengin ülkelerin ekonomik çıkarlarını korumada öteden beri değişmeyen hırslarına işaret ederken, Arjantin'in de zor kullanarak adaları işgal etmesinin ekonomik bakımından ülkeyi bulunduğu durumdan daha beter ve uzun yıllar onarımı güç sıkıntılara iteceği gizlememektedirler.

2.1.8.1. Köşe Yazarlarının AET Yaptırımları Hakkındaki Yorumları

İngiltere'nin ortağı olduğu AET devletlerinin de tek cephe halinde Arjantin'e ekonomik abluka uygularken, Sami Kohen "Kim Kimden Yana ve Neden" başlığını kullanarak, Falkland sorununda devletlerin tutumlarına değinerek, Hangi ülkelerin hangi amaçla tavırlarını ortaya koyduklarını yorumlamıştır.⁹⁴

Arjantin'in Falkland Adaları'nı "istila" etmesinden sonra olay Birleşmiş Milletler getirildiği zaman, büyük devletlerarasında ilk görüş ayrılığı kendini belli ettiğini, ABD ve diğer Batılı ülkeler İngiltere'yi destekleyerek Arjantin'in kınadığını ve derhal kuvvetlerini adalardan geri çekmesini istemiştir. Sovyetler Birliği ise daha tarafsız bir tavır takınarak oylamada çekimser kalmıştır. Bazı üçüncü dünya ülkeleri de buna benzer bir tutum aldığını hatırlatan Kohen, ülkelerin daha çok kendi dış politikalarının hedeflerine ve açıkçası kendi çıkarlarına göre bir tutum sergilediklerini vurgulamıştır. Kohen, yorumun geri kalan kısmında, ülkelerin Falkland sorununa karşı takındığı tutumun altındaki nedenleri şu şekilde ifade etmiştir:

"Sovyetlerin Latin Amerika diktatörlerini sevmesi, tutması normal olarak beklenmez. Moskova'nın General Galtieri yönetimiyle sıkı ekonomik ve ticari ilişkileri vardır. Buğday sıkıntısını hafifleten ülkelerin başında Arjantin gelir. Moskova, Falkland olayında başta BM'de görüldüğü gibi tarafsız bir tutum aldı. Örneğin Arjantin'in kuvvetlerinin geri çekilmesini ve saldırının kınamasını öngören karar suretine karşı çıkmadı. Vetosunu kullanmadı. İş alevlenip İngiltere adalara filosunu gönderince ve ABD arabulucu olarak devreye girince, tarafsızlıktan aktif destek tutumuna geçti. Sovyet organları İngiltere'yi "kolonyalist" bir politika izlemekle, ABD'yi onunla iş birliği yapmakla suçladı. Ve Galtieri yönetiminin adaları Arjantin'in denetimi altında almasını haklı göstermeye çalıştı. Kuşkusuz Brejnev'in bıyık altından gülümsemesine yol açan olay da Reagan'ın sıkışık kalmasıdır. ABD, İngiltere'nin yakın müttefikidir, onu desteksiz bırakma. Ama öte yandan Washington'un bir gözü de Arjantin'dedir. Bu ülke Amerikan çıkarları için önemlidir. Galtieri diktatördür, ülkesini ağır baskılılar altında tutmaktadır. Ama komünist düşmanı olması, ABD ile iş birliği yapması, Reagan'ın onu desteklemesine yetiyor. İşte Falkland sorunu Washington'u bu nedenle köşeye sürdü. İngiltere ile Arjantin arasında bir silah çatışmasının ya Bayan Thatcher'in veya General Galtier'nin -veya her ikisinin

⁹⁴ Sami Kohen, "Kim Kimden Yana ve Neden", Milliyet, 14.04.1982, s. 5

birden- başını yiyebilme olasılığı, Regan yönetim için bir kâbus oldu. Amerikan diplomasisi, bu güç durumdan kurtulmanın yolunu buldu. Arabuluculuk rolü oynamak. Buenos Aires ile Londra arasında mekik dokuyan Haig, eğer savaşı önler veya barışçıl bir çözüm bulursa, ABD çıkarları da büyük bir tehlike atlamış olacak. Bu anlaşmazlıkta İngiltere’yi destekleyenler arasında Yunanistan’ın bulunması ilginçtir. Atina, tutumunu diğer AET ortakları ile uyum içinde, aynı doğrultuda saptamış bulunuyor. Papandreou’nun bu “jesti” İngilizleri dahi şaşırttı doğrusu. Almanya, Fransa gibi Batılı ülkelerin İngiltere ile “tam bir dayanışma” içinde olması doğaldır da Şimdiye kadar Batılılara karşı atıp tutan, AET içinde “yaramaz çocuk” rolünü oynayan Papandreou’nun “kolonyalist bir politika” izleyen İngiltere’yi can-u gönülden desteklemesi garip değil mi? Ama Atina’nın böyle bir tavır takılmasının nedeni başka. Yunanlılar, Arjantin’in Falkland’a asker çıkarmasını bir “istila” olarak gösterirlerse, Kıbrıs ile bir paralel çizebileceklerini ve “kuvvet yolu ile adaların işgaline” karşı olduklarını kanıtlayabileceklerini düşünüyorlar. Falkland sorunda kimlerin hangi amaçla tavırlarını ortaya koydukları şimdi daha iyi anlaşılıyor değil mi?”

İlhan Selçuk, Arjantin’le ekonomik ilişkileri yoğun olan AET’nin Arjantin’e yaptırım kararına eleştirel bir yorum yapmıştır. İngiltere Falkland Adaları’nı elinde tutan sömürgeci bir devlet olduğunu hatırlatan Selçuk, geçmiş yüzyıllarda Güney Amerikalı acı deneyimler yaşadığına vurgu yapmıştır. Toplumların tarihsel kalıtları halkın yüreğinde birikimlere dönüştüğünü söyleyen Selçuk, Arjantin’in İngiltere’ye yaptığını, yıllar önce İngilizler de aynısını yaptığını belirtmiştir. “Tarih şimdi tersine dönmüştür. Batı Avrupa’nın Arjantin’i Cunta yönetimi altında ezilirken unutulması ve İngiltere’nin çıkarları söz konusu olunca anımsaması dünyamızın katı kurallarını vurgulamaktadır.”⁹⁵

Silah ve ekonomik ambargo yüzünden, AET, Batılı ülkeler ekonomi, siyasi ve askerî açıdan farklı politikalar üretmesine neden olurken, İngiltere ile Arjantin arasında çıkan anlaşmazlık giderek iki süper devlet arasında da bir çatışma haline dönüşmüştür. Her iki ülkeyi de müttefiki olarak tanımlayan Birleşik Amerika’nın bu anlaşmazlıkta tarafsız kalmak için çaba göstermiştir. Ancak Sovyetler Birliğinin giderek Arjantin’e yanaşması ABD’nin tarafsızlığını zora sokmuştur. Sovyetler Birliği Arjantin’e bazı önemli yardımlar sağlamıştır. Sovyetlerin casus uyduları, balıkçı kılığındaki casus

⁹⁵ İlhan Selçuk, “Falkland Diye Bir Yer...”, Cumhuriyet, 23.04.1982, s.2

gemileri ve Angola'nın başkenti Luanda'dan denize açılan 5 savaş gemisi, Küba'dan havalanan gözlem uçaklarıyla İngiliz donanmasının izlediği ve gelişmeleri anında Buenos Aires'e ilettiği bildirilmiştir. Buna karşılık Amerikalılar da Arjantin'in askeri hazırlıkların, birliklerini konumlandırması konusunda İngiltere'ye bilgi sağlamıştır.⁹⁶ Sovyetler Birliği'nin Arjantin'e İngiliz donanmasının hareketi hakkında düzenli istihbarat raporları sağladığını doğrulayan ABD Başbakanı Reagan, Sovyetlerin Arjantin'i desteklemekten vazgeçmelerini istemiştir.⁹⁷

ABD'nin bu uyarısını İngiltere'ye destek olarak değerlendiren Dışişleri Bakanı Mendez, ABD'nin İngiltere'yi desteklemeyi sürdürmesi halinde anlaşmalarının imkânsız olduğunu söylemiştir. Arjantin Devlet Başkanı General Leopoldo Galtieri, Falkland Adaları üzerinde Arjantin'in egemenliğini hiçbir görüşmeye konu olmayacağını tekrarlarlarken, İngiltere Başkanı Thatcher, İngiltere'nin adalar çevresinde ilan ettiği ablukayı Arjantin'in kırma girişiminde bulunması halinde bütün barış girişimlerinin suya düşeceği uyarısında bulunmuştur. ABD Dışişleri Bakanı Alexander Haig, Barış girişimlerine devam ederken, iki Arjantin hücumbotunun Falkland'ın 200 mil açığında başlayan İngiliz ablukasını yardığını bildirilmiştir. İngiliz denizaltılarına görünmeden ablukayı aşan gemiler Port Stanley Limanı'na girmiştir. Bir savaş halinde Arjantin'in, 100.000 asker ve 100 uçakla İngiliz donanmasına saldıracağı bildirilmiştir.⁹⁸

Tüm dünyanın “savaş toto” oynayarak Falkland bölgesindeki Arjantin-İngiltere askeri karşılaşmasının sonucuna kilitlenmiştir. Örsan Öymen, üzerinde 658 bin baş koyun ve 1800 koyun çobanı yaşayan ada için savaşmayı göze alan her iki liderin politikasını eleştirmiştir. Bir yandan Atlantik Okyanusu ötesindeki son sembolik sömürgeye 60 milyar harcayarak savaş donamamasını göndermekten çekinmeyen İngiliz Başbakanı Thatcher, bir yandan da “*Milletimin namusunu temizledim*” diye böbürlenen cunta lideri Galtieri. Her iki liderin de Falkland Adaları'nı iç politika malzemesi olarak kullandığını, özellikle Galtieri'nin ülkede yaşanan ekonomik ve işsizlik sorunlarını unutturmak için

⁹⁶ Nuri Çolakoğlu, “Falkland, İki Süper Devletin Arasını Açtı”, Londra, 17.04.1982, s.5

⁹⁷ Cumhuriyet (15/04/1982) “Reagan: Falkland Sorunu En Kritik Dönemde”, 15.04.1982, s.1

⁹⁸ Milliyet, “2 Arjantin Gemisi Ablukayı Yardı”, Dış Haberler Servisi, 16.04.1982, s. 5

Falkland Adaları'nı "Ulusal Onur kalkanı" olarak kullandığını vurgulamıştır. "Fiyatlar ve faizler yukarı, ücretler ve özgürlükler aşağı reçetesi ile" yönetilen Arjantin'de şimdilik barış, özgürlük ekmek mırıltıları da yüksek sesle sönmeye başlamıştır. Öymen yorumunda, "Barış, özgürlük ve ekmek yerine Falkland Adaları'nı "Ulusal Onur kalkanı" olarak kullanıp işin içinden çıkacağını zanneden Galtieri'yi tarih unutmayacaktır."

İfadelerini kullanmıştır.⁹⁹

Barlas, bir yandan İngiltere'nin ada üzerinde hak iddiasını eleştirirken bir yandan da Arjantin hükümetinin "bilinçli olarak" ülkesini savaşa sürüklediğini savunmuştur. Barlas'a göre, "Arjantin'de içinden çıkılmaz büyük bir ekonomik ve yönetim sorun var. Arjantin'in İngiliz bankalarına 50 milyon sterlin vadesi gelmiş borcu var, Falkland anlaşmazlığı patlayınca, bu borç ödenmemiştir. Arjantin hükümeti bu zor durum karşısında, Falkland anlaşmazlığını bir fırsat haline getirmiştir."¹⁰⁰ Sami Kohen'e göre de "Falkland Adaları'nı kurtarma" operasyonu, Cunta lider için, bir bakıma kendi rejimini kurtarmak veya daha sağlam şekilde ayakta tutabilmek için bir şanstır."

Barlas, Öymen ve Kohen arabuluculuk faaliyetlerinin Falkland bölgesinde İngiliz-Arjantin askeri karşılaşmasını engelleme karşısında yetersiz kalabileceğini yorumlarken, Mehmet Üstün de Arjantin'in, İngiliz donanmasından çok ekonomik önlemlerden çekindiğine değinmiş, yüzde 147 enflasyonu, yüzde 13'e varan işsizi, 34 milyar dolar dış borcuyla Arjantin'in, savaştan ziyade diplomasiyi tercih edebileceğini vurgulamıştır. Üstün, 45 gemiden oluşan İngiliz donanmasının Falkland'a bir türlü ulaşmamasını da diplomatik çabalar için zaman kazandırma amacına yönelik bir gecikme olarak yorumlamıştır. Üstün sorunun barışçıl bir çözümle sonuçlanabileceğinden umutlu olduğunu şu nedenlerle açıklamaktadır:

"...galibi belli olmayan bir savaş için binlerce insanın ölümünü, milyonlarca dolarlık Savaş harcamasını göze almak her iki taraf için de kolay değil. ... İngiltere, üstünlüğü tartışılmayan donanması ile adaların üzerine çullanıp binlerce insanın ölümüne yol açmayı düşünmüyor. ...İngiltere'nin uçak gemilerinde bulunan dikine havalanabilen 38 "harrier" uçağı Arjantin uçakları karşısında biraz hafif kalıyor. Arjantin'in elinde Amerikan yapısı "Skyhawk" ve Fransız yapısı

⁹⁹ Örsan Öymen "Falkland", Milliyet, 18.04.1982, s. 8

¹⁰⁰ Mehmet Barlas, "Savaş Savaştır.", Milliyet, 18.04.1982, s. 1

“Mirage” olmak üzere 100’ü aşkın uçak var. Bunların menzili de Harrier’lerden bir hayli fazla. Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, İngiltere için bir askerî harekât büyük güçlükler taşıyor. Arjantinliler 45 parçalık İngiliz donanmasından çok ekonomik önlemlerden çekiniyorlar. İngiltere’nin Arjantin mal varlığına el koymasının yanı sıra, Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun limanlarını Arjantin mallarına kapaması... Arjantin’in toplam ihracatının yüzde 20’sini etkiliyor ve ülkeye bir yıl içinde 1,8 milyar dolara mal olması bekleniyor. Arjantin’in 2,5 milyar dolar dış borca ihtiyaç duyduğu bir dönemde yaptırımlardan dolayı bu parayı bulma şansını da yitirmiştir. Üstelik Arjantin’in dış ülkelere borçları 34 milyar doları buluyor. ...10 Amerikan Bankası’nın Arjantin’den tam 9 milyar 200 milyon dolar alacağı var. ...Ekonomik silahların kalıcı bir çözüme ulaşmada donanmadan daha yararlı olacağını söyleyenlere hak vermek gerekiyor. ...İngiliz donanmasının, Falkland Adaları’nı aslanlar gibi çarpışarak ele geçirdiğini bir an düşünelim. İngilizlerin titizlikle üzerinde durduğu “İngiliz bayrağı”nın adalara çekildiğini de kabul edelim. Sonra ne olacak? Donanma bayrağı çekip İngiltere’ye geri dönecek ve adaları kendi kaderiyle baş başa mı bırakacak? Yoksa üzerinde 1.800 İngiliz çobanla, 700.000 koyunun yaşadığı adalar için milyarlarca lira harcama yapılarak Güney Atlantik soğuk sularında İngiliz donanması kol mu gezecek? Tüm koşullar Güney Atlantik de diplomatik çabalar devam ettiği sürece bir savaş ihtimalinin uzak olduğunu gösteriyor.”¹⁰¹

Mehmet Ali Birand ise Falkland krizine farklı bir yorum¹⁰² katmıştır. Falkland anlaşmazlığı bazı gerçekleri de gün yüzüne çıkarttığını, olası bir savaş durumunda Türkiye’de yakından ilgilendirecek geniş boyutlu gelişmeleri de beraberinde getireceğine değinen Birand, Krizin hali hazırda askeri, siyasi ve ekonomik sonuçlarının da değerlendirmiştir, Birand, Falkland Adalarında yaşanan gelişmelerin, Kıbrıs ile benzerliği nedeniyle, Türkiye’ye olan etkisini şu şekilde açıklamıştır:

“Bayan Thatcher neden bu riski göze aldı? 1833 yılında, tartışmalı şekilde elde ettiği, ancak 20 yıl önce oradaki tüm üslerini söküp kullanmaktan vazgeçtiğini açıkça ilan ederek ayrıldığı Falkland Adaları’nda yaşayan 1800 İngiliz uyrukluyu koruyabilmek için... Yasal hakkı olmamasına rağmen, kuvvet kullanarak Adaları ele geçirmek isteyen Arjantin’i durdurmak için... Kırılan milli gururunu onarmak, oldubittilerle bir yere varılmasına İngiltere’nin göz yumamayacağını göstermek için... AET ülkelerinin tümü de İngiltere’yi destekliyor, işin garip yanı, Türkiye’nin Kıbrıs’a müdahalesine karşı çıkanların da aynı ülkeler olması değil

¹⁰¹ Mehmet Üstün, “Savaş mı? Diplomasiye devam mı?” Milliyet, Arjantin, 24.04.1982, s.9

¹⁰² Mehmet Ali Birand, “Falkland’daki 1800 Çoban’ının Türkiye’ye Etkisi”, Milliyet, 21.04.1982, s.9 ¹¹⁰ Bu çifte standardı betimleyen karikatür yazısı (bu çalışmada EK-2 de Türk Basınındaki Karikatür Örnekleri resim 5.)

mi? Türkiye neden müdahale etmişti? Kolonisi olmamasına rağmen, üzerinde tarihsel, kültürel bağları olan ve 1800 değil, 200 bin ırkdaşını rehine durumundan kurtarmak için... Kendinden 12 bin kilometre değil, çıplak gözle görebilecek uzaklıkta bulunan, son derece büyük stratejik önemi olan bir adanın anlaşmazlık içinde bulunduğu, kendisine düşmanca hislerini saklamayan bir başka ülke tarafından, oldubittilerle istila edilmesini, BM'den tasdikli yasal bir anlaşmadaki hakkını kullanarak önlemek için... Şimdi aynı İngiltere ile AET ülkelerinin, Kıbrıs konusunu iki defa düşünceleri gerekmez mi? Tabii, "bizim yaptığımız doğru, zira biz güçlüyüz, oysa sizinki yanlış" ilkesinden hareket edilir ve çifte standart uygulanırsa, ona söylenecek bir şey olmaz... O zaman da Türkiye kendi görüşünde ısrar etmeye hakkına sahiptir."

Birand Falkland Adaları krizi Kıbrıs konusunda ülkelerin çifte standardını¹¹⁰ ortaya çıkarmakla kalmadığını, Türkiye'de yakından ilgilendirecek geniş boyutlu gelişmeleri de beraberinde getirdiğini, Krizin hali hazırda askeri, siyasi ve ekonomik sonuçlarının da şu şekilde değerlendirmiştir:

"İlk defa ABD İran'ın Amerikan bankalarındaki fonlarına el koymuştu, Şimdi İngiltere Arjantin fonlarını dondurdu. Ekonomik ambargo koydurdu ve tüm mali operasyonları engelledi. Oysa dünya finans sistemi güvene ve herkesin parasının bu güven ortamından sürekli el değiştirmesine bağlıdır. Şimdi hükümetlerin politik nedenlerle sık sık uluslararası bankalardaki fonları dondurma yolunu açmaları acaba bu sistemin sarsılmasına yol açmayacak mı? Örneğin Araplar, ileride aynı durumla karşı karşıya kalabileceklerinden kaygılanıp, milyarlarca doları Batı bankalarından çekip altına yatırmaya başlarsa ne olur? Hem Batı finans merkezleri batır hem de üçüncü dünya ülkeleri kendi alabilecek kaynak bulamazlar. AET tarihinde ilk defa, kriz anında bir üyesini hiç vakit geçirmeden ve karşı tarafa bir ekonomik ambargo uygulayarak destekledi. Ancak bu yaklaşım bir örnek de oluşturdu. Şimdi bir başka üyesi de de bir başka kriz de AET'den aynı tutumu isteyebileceği gibi, örneğin, Danimarka ve Hollanda beğenmediği rejimle yönetilen bir üçüncü ülkenin cezalandırması için girişimlerde bulunabilecektir. AET'de kolayca hayır diyemeyecektir. İngiltere ile ABD arasındaki su sızmaz ilişkiler ilk defa sarsıldı. Buna karşı kuşkulu üye gözüyle bakılan İngiltere Avrupa'dan beklenmedik bir destek gördü. Sovyetler Birliği kendine Latin Amerika'da çok önemli bir dost edinme adımlarını atmaya başladı. Acaba Fal klandaki 1800 Çoban dünyanın en önemli olan dengelerini sarstıklarının farkında mı?"

Birand, neresinden bakılırsa bakılsın, krizin dengeleri değiştirdiğini, İngiltere için büyük riskler taşıyan bir operasyon olduğunu vurgulamıştır.

İngiliz Görev gücü abluka bölgesine gelmeden önce, Arjantin donanmasına bağlı gemilerin, bir uçak gemisi öncülüğünde abluka bölgesine doğru yol aldığı bildirilmiştir. İngiltere bu gemilerin abluka bölgesine girmeleri halinde “meşru müdafaa” sınırları içinde karşılık verilmesi emrini vermişti. Gözlemciler İngiltere’nin, abluka bölgesine doğru yol alan Arjantin donanmasına karşılık verebileceği, İngiliz görev gücünün¹⁰³ gelmesinden sonra bir çatışmanın söz konusu olabileceğini söylemişlerdir.¹¹²

ABD Başkanı Reagan, Galtieri ile yaptığı konuşmada olası bir çatışmanın kötü bir miras bırakacağını, bunalımın savaş ile sonuçlanması durumunda Arjantin için trajediyle biteceğini söylemiştir. Reagan’ın açıklamaları Arjantin hükümetince bir baskı olarak algılanmıştır. Sovyetler Birliği, Falkland bunalımında arabuluculuk yapan ABD’yi sert bir dille eleştirmiştir. Sovyetler, ABD’nin dış görünüşte arabuluculuk ederken, kendi bencil çıkarlarına hizmet etmekle suçlamıştır.¹⁰⁴

Ahmet Tan’a göre İngiltere’nin uyguladığı ablukanın olası bir savaş ile sonuçlanması Dünya Jandarmalığı yapan ABD’yi birçok açıdan güç durumda bırakacağından, iki ülke arasındaki anlaşmazlığın giderilmesi için, ABD Dışişleri Bakanı Haig, her seferinde farklı çözüm önerileri sunmuştur. Bu öneriler karşılık bulmayınca, ABD Arjantin’e dolaylı yoldan baskı uygulamıştır.¹⁰⁵

2.1.8.2. Barış Planı

Her iki ülkenin de yasak ilan ettiği abluka bölgesini ihlal ettiklerinden dolayı, çatışma olasılığı giderek artmıştır. Bu olasılığa mâni olmak için ABD Dışişleri Bakanı Aleksander Haig, daha önce önerilen çözüm önerilerine benzer, ancak daha kapsamlı

¹⁰³ Ascension Adası’nda bulunan Görev gücü, bu planı uygulamak için üç gruba ayrılmış, iki grup Falkland’a doğru bir grup ise Güney Georgia’ya doğru 17 Nisan’da yola çıkmıştır (Lisinska, 2019:167). ¹¹² Milliyet, “Falkland Açıklarındaki Buluşma Yaklaşıyor”, Dış Haberler Servisi, 17.04.1982, s. 5

¹⁰⁴ Cumhuriyet, “Arjantin Donanması Falkland Yolunda” 17.04.1982, s.1

¹⁰⁵ Ahmet Tan, “ABD Zor Durumda” Cumhuriyet, 18.04.1982, s.9

“Barış Planı”¹⁰⁶ Ortaya koymuştur. Haig’in sunduğu “Barış Planı” 5 noktadan oluşmuştur:

“1-İngiltere ve Arjantin geçici süre boyunca üzerindeki egemenlik hakkı iddialarını askıya alacaklardır. 2- Bu geçici Süre 5 yıla sınırlı olacak ve bu süre boyunca taraflar uzun vadeli çözüm için görüşmeler yapacaklardır. 3- Arjantin adalardaki askerlerini geri çekecek, İngiltere Güney Atlantik'te yol alan donanmasını geri çağırarak ve bu süre boyunca adaların yönetimi bir grup ülkeye bırakılacaktır. 4- Geçici süre boyunca Adaları yönetecek grupta İngiltere, Arjantin ve birleşik Amerika'nın yanı sıra 6 ülke daha yer alacaktır. Bu 6 ülke arasında Kanada, iki Latin Amerika ülkesi, iki Avrupa ülkesi ve Asya ülkesinin yer alması öngörülmektedir. 5- Geçici süre sonunda varılan çözüm Falkland Adalarında yaşayanların da onaya sunulacak ve onların tutumu kesin belirleyici karar olacaktır.”

İngiltere'nin bazı ikincil itirazları olmakla birlikte ilke olarak bu planı kabul ettiğini, Arjantin'in de planın ilk 4 maddesini kabule yatkın olmakla birlikte beşinci maddeyi kesin olarak kabul edilmez gördüğü söylemiştir. Arjantin, Falkland'a Adalarında yaşayanların görüşlerinin dikkate alınmasına karşı çıkmakta, bu kişilerin İngiliz sömürge yönetiminin bir bölümünü oluşturduklarını savunmaktadır. Başbakan Thatcher arabuluculuk girişimlerini bir sonuç vermemesi halinde Birleşik Amerika'nın da Arjantin'e karşı alınan ekonomik önlemlerini katılmasını istemiştir. Birleşik Amerika'nın bu önlemlere katılmasının Arjantin üzerine çok etkili olabileceği belirtilmektedir. Şu ana kadar sadece Ortak Pazar ülkeleri ile Kanada, Avusturya ve Yeni Zelanda'nın bu önlemlere katılmışlar ve Arjantin ile ticari ticareti yasaklanmışlardır. Galtieri ise, çözüm bulmadan yana olduğunu, ancak “yaralı korsan” olarak nitelediği İngiltere'nin askeri ve ekonomik tahriklerinin bunu engellediğini belirtmiştir.¹⁰⁷

Dış İşleri Bakanı Haig'in Arjantin yönetimine kabul ettirdiği dört maddelik barış planı İngiltere'ye sunmuştur.¹⁰⁸ İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher, Londra'ya

¹⁰⁶ Milliyet, “Haig'in Falkland Barış Planı Açıklandı”, Dış Haberler Servisi, 18.04.1982, s. 5

¹⁰⁷ Milliyet, “Haig'in Falkland Barış Planı Açıklandı”, Dış Haberler Servisi, 18.04.1982, s. 5

¹⁰⁸ Milliyet, “İngiltere Barış Görüşmelerini Sürdürecektir”, Dış Haberler Servisi, 21.04.1982, s. 5

gönderilen barış planını etraflıca incelendiğini, ancak Arjantin önerilerinin bazı önemli konularda istekleri karşılamadığını belirterek barış planını ret etiklerini bildirmiştir. Barış önerilerindeki en büyük aksaklığın adalarda yaşayan 1800 kişiye gelecekleri konusunda söz hakkı tanımaması olduğunu söyleyen Thatcher, planın reddedilmesine rağmen, İngiltere'nin Haig'in önerileri doğrultusunda görüşmeleri sürdürmekten yana olduğunu belirtmiş, 4 maddeden oluşan karşı çözüm önerilerini Haig'e sunmuştur. Bu öneriler; Arjantin askerlerinin Falkland'dan çekilmesi, geçici bir yönetim kurulması, uzun vadeli çözümü için müzakerelerinin çerçevesinin belirlenmesi ve adaların 1800 sakince kendi geleceklerini tayin konusu hakkında güvence verilmesidir. “Tarafları, çıkacak bir savaşın büyük trajedi ile sona erebileceğine ikna ettiğimi zannediyorum” ifadesini kullanan Haig, Arjantin'in bunalımın çözümü için verdiği ödönlere rağmen dünya kamuoyuna yine de bir savaş olasılığının ortadan kalkmadığını söylemiştir. Amerika Devletleri Örgütü (OAS) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) arabuluculuk girişiminin Falkland Adaları bunalımın çözümünde en iyi yol olarak nitelendirerek onaylamıştır. İngiltere ile dayanışma içinde olduğunu bildiren AE, BM Güvenlik Konseyi'nin Arjantin'in adalardan geri çekilmesini öngören karar tasarısını toplulukça desteklediğini duyurmuştur. Barış planından memnun olan Arjantin Dışışleri Bakanı Mendes “bundan sonra yapılacak görüşmelerin sonucunda Arjantin'in mutlaka adalara sahip olması koşuluyla görüşmeler devam edilecektir. Bu koşul sağlanırsa görüşmeler boyunca egemenlik taleplerimizi askıya alabiliriz.” İfadelerini kullanmıştır. Barış planını ret eden İngiltere'nin iki uçak gemisi ve birkaç nakliye gemisi Falkland Adaları'na giden İngiliz filosundan (Görev Gücünden) ayrılarak Güney'e doğru doğru ilerlemişlerdir. Bu gemilerin Georgia Adası'na saldırı için bekletilecekleri bildirilmiştir.¹⁰⁹

Falkland Adaları'na doğru ilerleyen İngiliz donanmasına bağlı gemiler 21 Nisan'da ilk kez bir Arjantin uçağı ile karşılaşmıştır. Filonun üzerinde uçan Arjantin uçağı, İngiliz uçak gemisinden havalanan “Harrier” tipi uçaklar tarafından bir süre kovalanmış ve ortadan kaybolmuştur. Arjantin askeri yönetiminin üyelerinden Hava

¹⁰⁹ Milliyet, “İngiltere Barış Görüşmelerini Sürdürecektir”, Dış Haberler Servisi, 21.04.1982, s. 5) ¹¹⁹ Milliyet, “İngiltere, Falkland için ABD'de Çözüm Arıyor”, Dış Haberler Servisi, 22.04.1982, s. 5

generali Bagillio Lami Dozo, savaş çıkması halinde Arjantin hava kuvvetlerinin Falkland Adaları'na rahatlıkla savunabileceklerini, İngiltere'nin Arjantin uçakları ile baş edemeyeceğini ileri sürmüştür.¹¹⁹

Öte yandan İngiltere Savunma Bakanlığı bir Arjantin gemisiyle iki teknenin Falkland takımadalarının başkenti Port Stanley limanına giderek İngiltere'nin adalar çevresinde ilan ettiği 200 millik ablukayı yardıklarını açıklamıştır.¹¹⁰

Amerika Devletleri Örgütü'nü toplantıya çağıran Arjantin'in, 1947 Rio Ortak Savunma Pakti'nin uygulamasını isteyeceğini açıklamıştır. Yapılacak toplantıda, İngiltere'nin Arjantin'e saldırması halinde, bütün kuzey yarım küresi ülkelerin ortak müeyyideler alması karar altına alınması istenmiştir. 1947 Rio Antlaşması Amerika Kıtası'ndaki ülkelerin herhangi bir dış müdahale durumunda birbirine yardım etmeleri öngörmektedir. Washington'da yapılan OAS daimî konsey toplantısında, acil toplantı isteğine, üye ülkelerden 18'i olumlu oy vermiştir. ABD toplantı yapma önerisine çekimser kalmıştır.¹¹¹

Arjantin'in Batı yarım küresinde bütün ülkelerin ortak güvenliğini sağlamaya amaçlayan 1947 Rio Antlaşması'nın bir kalkan olarak kullanacağını açıklaması bunalıma ve bunalımın yol açtığı siyasi sorunlara yeni boyutlar kazanmıştır. İki ateş arasında kaldığını hisseden Reagan yönetimi Arjantin ve İngiltere'ye bir çağrıda bulunarak barışçı bir çözümü yolu bulmalarını istemiştir. İngiltere'nin ise bunalımının daha uzaması halinde, tarafsız rolünü bir yana bırakıp kendi yanında kesin yer alması için Washington'a şiddetli baskı yapacağı anlaşılmaktadır.¹¹²

Arjantin devlet Başkanı da Galtieri, 23 Nisan günü Falkland valisi General Menendez ile Falkland Adası'ndaki askerleri denetleyerek savaş hazırlıklarını ve durumu yerinde görmüştür.¹¹³

¹¹⁰ Cumhuriyet, "Reagan'a Göre Sorun Ciddi", 22.04.1982, s.11

¹¹¹ Milliyet, "İngiltere, Falkland İçin ABD'de Çözüm Arıyor", 22.04.1982, s.5

¹¹² A.e., s.8

¹¹³ Milliyet, "Arjantin'de Halk Açılan "Savaş Fonuna" Para ve Mücevher Bağışlıyor", Dış Haberler Servisi, 23.04.1982, s. 5 ¹²⁴ Cumhuriyet, "İngiliz Donamaması Yüksek Düzeyde Alarma Geçirildi" Dış Haberler Servisi, 24.04.1982, s.1,11

General Galtieri'nin Genelkurmay Başkanı sıfatıyla Falkland Adaları'nı denetlemeye gitmesini “kışkırtıcı” bir eylem olarak niteleyen Başbakan Thatcher, “61 gemiden oluşan İngiliz filosunun “yüksek düzeyde alarm durumuna” geçirildiğini ve Arjantin'i Falkland'dan çıkarmak için kuvvet kullanma hakkını kullanabileceğini söylemiştir.¹²⁴

Arjantin Falkland Adaları'nı 2 Nisan günü ele geçirmesinden sonra silahlı kuvvetleri adaya askeri yığınak yapmak için, Arjantin'in güneyinde bulunan stratejik önemi haiz Comodoro Rivadavia kentini harekât merkezi olarak kullanmıştır. Bu kent, 969 kilometre uzakta olmasına karşın, İngiltere ile Arjantin arasında muhtemel bir savaşa hazırlanmıştır. Hava saldırısı karşısında neler yapacağını göstermek için 5.000 gönüllü sivil savunma uzmanı kentin 120.000 nüfusuna ilk yardım ve can kurtarma dersleri vermiştir.¹¹⁴

İngiliz gemileri Güney Georgia adasının 60 mil kadar açıklarında bekletilirken, ilk müdahalenin bu adaya yapılacağı iddia edilmektedir. Adayı sadece 140 asker ile savunmaya hazırlanan Arjantin, doğal ve stratejik nedenlerle İngilizlerin kolay bir başarı sağlamayacaklarını ileri sürmektedir.¹¹⁵

2.2. FALKLAND SAVAŞI'NIN BAŞLAMSI VE SAVAŞIN SEYRİNDE YAŞANAN GELİŞMELERİN TÜRK BASINA YANSIMALARI

2.2.1 İngiltere'nin Güney Georgia Adası'nı Geri Alması ve Basına Yansıyan Yorumlar

Barış önerilerindeki en büyük aksaklığın adalarda yaşayan 1800 kişiye gelecekleri konusunda söz hakkı tanımaması olduğunu söyleyen Thatcher, daha önce Haig tarafından sunulan barış planını ret etmiş, 4 maddeden oluşan karşı çözüm önerilerini Haig'e sunmuştur. Ancak her iki ülke de çözüm için ileri sürdüğü koşullardan ödün vermemiştir. İngiltere Dışişleri Bakanı Francis Pym, “çatışmanın kaçınılmaz olduğunu, Arjantin ile artık diyalog kurmanın söz konusu olmadığını” söylemiştir.¹¹⁶

¹¹⁴ A.y. (Milliyet, “Arjantin'de Halk Açılan “Savaş Fonuna” Para ve Mücevher Bağışlıyor”, Dış Haberler Servisi, 23.04.1982, s. 5

¹¹⁵ Milliyet, “İngiliz Gemileri Güney Georgia Adası Açığında”, 25.04.1982, s.5

¹¹⁶ Milliyet, “İngiliz Gemileri Güney Georgia Adası Açığında”, Dış Haberler Servisi, 25.04.1982, s. 5

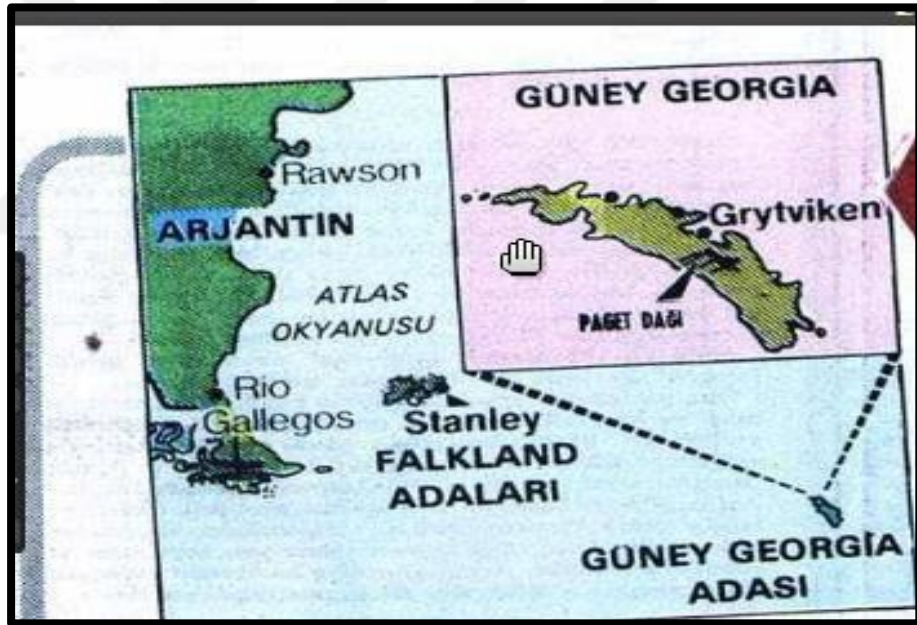
Çözüm önerilerinden sonuç alamayan İngiltere, ablukanın şiddetini artırarak Arjantin'i baskı altına almıştır. İngiliz denizaltıları Falkland sularına 12 Nisan'da ulaşarak, 6 Nisan'da verilen abluka kararını uyguladığını daha önceki bölümlerde değinmiştik, Abluka planına göre, Falkland Adaları'nı geri almadan önce hava üstünlüğü ve ikmal sıkıntısını aşmak için Güney Georgia Adası'nı ele geçirilmesi hedeflenmiştir.

Çolakoglu'nun önceki sayfalarda belirttiği gibi, görev gücünün ilk hedefi, Falkland Adaları'nın çevresinde abluka uygulamak, ikinci hedefi Güney Georgia'yı ele geçirerek güvenli bir üs haline getirmektir. Güney Georgia hâkimiyetinden sonra Falkland Adaları ve çevresinde deniz ve hava üstünlüğünü ele geçirip Falkland hâkimiyetini yeniden sağlamaktır. Görev gücü, bu planı uygulamak için üç gruba ayrılmış, iki grup Falkland'a doğru bir grup ise 17 Nisan'da Orta Atlantik'te bulunan Ascencion adasından Güney Georgia'ya doğru yola çıkmıştır.

Güney Georgia bölgesinde Arjantin birlikleri ve Görev gücü arasındaki ilk temas 21 Nisan tarihinde sağlandı. Üç haftadır sürdürülen tüm barış girişimlerine rağmen, ortak bir çözüm bulunamayınca, görev gücünün planları uygulamaya koyulmuştur. 25 Nisan sabahı erken saatlerde Güney Georgia adasına çıkarma yapan İngiliz donanmasına bağlı birlikler (SAS62 komandoları) adayı savunan Arjantinli askerleriyle saatlerce çatıştıktan sonra adayı ele geçirmiştir. İngiltere'nin, Güney Georgia'yı geri aldığını "İngiltere ile Arjantin arasında Savaş başladı" manşetiyle duyuran Milliyet, çıkarma sırasında yaşanan gelişmeler ve son durum hakkında detaylı bilgi vermiştir. Deniz piyadeleri, hava kuvvetleri ve 3 savaş gemisinin (HMS Antrim, HMS Plymouth) katıldığı harekâta, İngiliz kuvvetlerinin ciddi hiçbir kaybı olmadığını, Arjantin kayıplarının açıklık kazanmadığını, ancak adada bulunan Arjantin askerlerinin çatışmalarının sonucunda teslim olduğunu yazmıştır. Arjantin hükümeti uzun bir süre suskun kaldıktan sonra yaptığı açıklamada İngiltere'nin Güney Georgia'ya çıkarma başlattığını doğrulamıştır. Harekâtın hazırlıkları çok önceye dayandığı bildirilmiştir. Harekâta katılmakla görevlendirilen deniz piyadeleri, geçen hafta Atlas Okyanusu'nda paraşütle denize indirilmiş ve bir denizaltısı tarafından toplanmıştır. Deniz piyadeleri, İngiliz denizaltısından sessizce karaya çıkmış ve keşif faaliyetine başlamıştır. Bu keşifler sırasında sadece 44 Arjantin askeri ile bir havan bataryası bulunduğu tespit edilmiştir.

Keşif faaliyetinden birkaç gün sonra (25 Nisan Sabahı) 80 kadar İngiliz piyadesi Güney Georgia'ya çıkarma yapmıştır. Bu çıkartma sırasında adadaki garnizonun yardımına gelmeye çalışan “Santa Fe” denizaltısı 2 İngiliz helikopterin saldırısına uğramıştır. Denizaltının su alarak karaya oturduğu, gemide bulunan Arjantinlilerin teslimi oldukları bildirilmiştir.¹¹⁷

İngilizler adayı ele geçirdikten sonra adaya gönderilen istihkâm birliği tarafından bir havaalanı inşaatı başlatılmıştır. Güney Georgia Adası'na çıkartma yapıldığı sırada Arjantin uçaksavar bataryalarının ateşi sonucu Kraliyet donanmasına bağlı bir helikopter düşürülmüştür.¹¹⁸¹¹⁹

Şekil 2.2. Güney Georgia Adası

Kaynak: Milliyet, “İngiltere Güney Georgia'yı geri aldı” 26 Nisan 1982, s.5

¹¹⁷ Milliyet, “İngiltere Güney Georgia'yı geri aldı” 26.04.1982, s.5

¹¹⁸ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner. “İngiltere Georgia'da üs kuruyor. “Milliyet, Londra/Buenos Aires,

¹¹⁹ .04.1982 s.5

2.2.2. Arjantin'in Rio Antlaşması Kapsamında Destek Talep Etmesi

Arjantin Dışişleri Bakanı Mendez, Güney Georgia Adası'nın İngilizlerce işgal edilmesinin “Arjantin'in hükümranlılığına bir tecavüz” olduğunu belirtmiştir. Mendez, İngiltere'nin bu tutumunu savaş nedeni olduğunu söylemiştir.¹²⁰

İngilizler Georgia adasını işgal ettikten sonra, Arjantin hükümeti ABD Dışişleri Bakanı Haig'le arabulucu faaliyetleri kapsamında daha önce planladığı randevuları iptal etmiş ve diplomatik görüşmeleri kesmeye karar vermiştir. Arjantin, “Amerika ülkelerinden birinin saldırıya uğraması halinde bütün devletlerin saldırgana karşı birleşmesini öngören “Rio antlaşmasının” yürürlüğe konulmasını istemiştir. Ancak, Amerika Devletleri Örgütü içinde yer alan Birleşik Amerika İle Kanada ve Karaippler bölgesinde bulunan İngiltere'nin eski sömürgelerinin böyle bir isteği desteklememişlerdir. Brezilya, Venezuela, Panama gibi bazı Latin Amerika ülkeleri, Arjantin'in yanında yer alacaklarını kabul etmiştir.¹²¹

Küba Devleti de Arjantin'in yanında yer alacağını kabul etmiştir. Küba yönetimi, “Latin Amerika'nın bağlantısızlar hareketine üye bu kardeş ülkesine karşı askeri ekonomik ve öteki her türlü düşmanlığa derhal son verilmesini” istemiştir. Küba Dışişleri Bakanlığı'nca yayınlanan bir bildiride, İngiliz askerlerinin Güney Georgia Adası'na yaptıkları çıkarma, kararlı bir “saldırı” olarak tanımlanmış, bu girişim ile İngiltere'nin uluslararası kamuoyunu hiçe saydığı belirtilmiştir.¹²²

İspanya parlamentosu da İngiliz çıkartmasını gündemine almış, silahlı güç kullanılmasını kınamışlardır. Türkiye, Falkland Adaları ve Güney Georgia işgaline ilişkin yaşanan gelişmelere karşı “barışçı bir çözümün bulunması “yönünde bir tutum sergilemiştir. Dışişleri Bakanlığı Basın sözcüsü Büyükelçi Nazmi Akıman, Falkland Adaları'ndaki son durum hakkında kendisine yöneltilen bir soru üzerine yaptığı açıklamada “Sorunun bugüne kadar geçirdiği aşamalar dikkatle izlemekteyiz,

¹²⁰ Cumhuriyet, “İngiltere Dün Güney Georgia Adasını İşgal Etti” 26.04.1982, s.1

¹²¹ Milliyet, “İngiltere Güney Georgia'yı geri aldı” 26.04.1982, s.5

¹²² Milliyet, “İngiltere Güney Georgia'yı geri aldı” 26.04.1982, s.5

kanaatimizce bugün ağırlık verilmesi gereken husus daha ziyade ileriye doğru bakarak, tatmin edecek bir formülün gerçekleştirilmesine imkân verecek bir ortamın yaratılmasıdır. Bu aşamada dahi barışçı bir çözümünün bulunması çabalarının devam etmesi gerektiği inancındayız ” ifadelerini kullanmıştır.¹²³

Arjantin, Güney Georgia’nın işgaline karşı, Rio antlaşmasının yürürlüğe konulmasını isterken, İngiltere ise, “BM yasasının 51 maddesi gereğince doğal hakkını kullandığını savunmuştur. Arjantin’in sert tutumunu sürdürmesi halinde, ABD’nin diğer batılı ülkeler gibi Arjantin’e karşı ambargoya katılabileceği bildirmektedir. Bu konuda görüşlerini açıklayan Henry Jackson gibi yetkili bazı senatörler, Arjantin’in adalarından çekilmeyi ikna edilmemesi halinde, Birleşik Amerika’nın da ekonomik yaptırıma başvurmaktan başka çaresi kalmayacağını söylemiştir. İngiltere’nin Ankara Büyükelçiliği de bir açıklama yaparak Arjantin’i sömürgeci bir politika izlemekle suçlamış, çıkarma operasyonunun İngiltere’nin kendi topraklarını savunma niteliği taşıdığını vurgulamıştır.¹²⁴¹²⁵

İngiliz donanması ile Arjantin Kuvvetleri sırasında silahlı çatışma başladıktan sonra, bu çatışmanın sonuçları çok boyutlu olacağına değinen Barlas, en önemli sonucun Amerikan kıtasının doğal lideri kabul edilen ABD’nin bundan sonraki durumu üzerinde gerçekleşeceğini vurgulamıştır. Barlas’a göre, Amerika kıtasını yönetecek bir yabancı müdahaleye izin vermemeyi dış politika doktrinin temel taşı yapan Washington, iki ülkenin çatışmasıyla büyük bir ikileme girmiştir. İngiltere ABD’nin NATO’lu müttefikidir. Arjantin ise Rio Antlaşması’na göre bütün Amerikan devletleri tarafından savunması gereken bir müttefikidir. Kısacası Washington Amerikan kıtasını Küba ve daha sonra Nikaragua üzerinden gelecek bir Sovyet müdahalesine karşı korumayı planlarken, Arjantin, İngiltere çatışmasının arasında kalmıştır. Bu durum Latin Amerika’ya hem ideolojik hem de stratejik açıdan ilgi duyan Sovyetlerin işine yarayacaktır. *“Bölgede Şili ile Arjantin arası açıktır. Guatemala, eski bir İngiliz sömürgesi olan Belize’ye karşı isteklerini seslendirmektedir. Brezilya Arjantin’in*

¹²³ Milliyet. “Akıman: Barışçı Çabalar Sürmeli” Ankara, 27.04.1982, s.5

¹²⁴ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner. “İngiltere Georgia’da üs kuruyor. “Milliyet, Londra/Buenos Aires,

¹²⁵ .04.1982 s.5

yanındadır. Falkland çatışması bu şekilde Latin Amerika'da yeni kamplaşmalara ve ittifaklara dayanabilir, kıta için yeni çatışmalara da yol açabilir” ifadelerini kullanan Barlas, Falkland Savaşı'nın bölge ülkeleri arasındaki dengeye de yansıyacağını altını çizmiştir. Barlas, İngiltere'nin çok uzak bir bölgedeki deniz ve hava harekâtına sağlayacağı lojistik destek, çağımızın konvansiyonel savaşları üzerinde ders konusu olabileceğini söylemiştir.¹²⁶

Sami Kohen'e göre, İngilizlerin, Güney Georgia Adası'na yeniden hâkim olmaları ile sonuçlanan askerî harekâtın “bir savaş olmadığını” ilan etmesi İngilizlerin müzakerelere ve barışçı çözüme kapıları kapatmadığı mesajını içermektedir. İngiltere'nin Güney Georgia Adası'nı yeniden ele geçirmesinin daha çok siyasi ve psikolojik baskı olduğunu savunana Kohen, Falkland Adaları'na yakınlığı nedeniyle, Güney Georgia'nın bir “köprübaşı” olarak kullanılması planlandığını düşünmektedir. Kohen, ABD'nin arabuluculuğu ile sürdürülen müzakerelerin askıya alınması umutları zayıflatsa da ABD'nin baskıları karşısında Arjantinlilerin bu konuda fazla direneceklerini sanmadığını, İngiltere ve Arjantin için bir itibar meselesi olmuş savaşın kendi ülkelerine pahalıya mal olacağını da altını çizmiştir.¹²⁷

Güney Georgia Adası'nın işgalinden sonra iki ülke arasında artan gerginliği yorumlayan Çetin Altan, Arjantin-İngiltere arasında yaşanan Falkland Adaları sorunun Atlantik sorunu haline geldiğini savunarak okurlarına farklı bir yorum kazandırmıştır. Çetine göre, Falkland Adaları çevresindeki denizlerde petrol bulunduğu iddialarına karşın, büyük harcamaları göze aldırarak kadar ahım-şahım adalar değildir ama süper güçler arasında Güney Kutbu'nu ele geçirmek için sürdürülen gizli yarışta kilit taşlarından birini oluşturmaktadır. “Güney Kutbu'nun yahut dünyamızdan “Antarktika” denilen bölümün neden bu kadar önemli olduğunu anlamak için sadece buradaki askeri radar üstlerine bakmak bile yeter. Atlas Okyanusu, Pasifik Okyanusu ve Hint Okyanusu Antarktika'nın çevresinde birleşmektedir. Kalınlığı dört bin metreyi bulan buzulların altında altın, manganez, krom, elmas, boksit ve uranyum yatakları bulunduğu da

¹²⁶ Mehmet Barlas, “Falkland Savaşı mı?”, Milliyet, 26.04.1982, s.1

¹²⁷ Sami Kohen, “Bir Garip Savaş”, Milliyet, 27.04.1982, s.5

bilinmektedir.” İfadelerini kullanan çetin, yeryüzünü denetim altında tutmak için, en önemli bölgelerden biri olan Güney Kutbu’nun kilit mevkiileri bugünkü sürtüşmelere benzer sürtüşmelerle yeni statü ve değerlendirmelere yol açtığı takdirde, Süper güçler arasındaki gizli Antarktika yarışı da yeni bir evreye girebileceğini vurgulamıştır.

Özellikle Amerika’nın bölgede oluşabilecek sürtüşmelere kolayca rıza göstermeyeceği, bu nedenle Arjantin diktatörünün iç politikadaki etkinliğini fazla sarsmadan adaların İngiliz ve dolayısıyla Amerikan denetimi altında tutulması, diplomatik formüllerle çözüme kavuşturmayı amaçladığının altını çizmiştir. Kısacası adalarda, İngiltere, Arjantin ve Amerika’dan oluşacak “üçlü bir yönetimin öngörülmesi” fikrinin ortaya atılması geleceğe yönelik bir plan olup, Falkland Adaları’nın Antarktika yarışına yeni bir sürtüşmeye yol açmaması için diplomatik bir çözüme kavuşturulabileceğine dikkat çekmiştir.¹²⁸

İngiltere’nin yaptırımları, ABD’nin arabulucu faaliyetleri, hatta ABD’nin dolaylı olarak Arjantin’e yaptırım uygulayabileceği söylemleri Arjantin’in adalardan askerini geri çekmesine etki etmemiştir. Bundan dolayı İngilizlerin Falkland Adası’nın hâkimiyetini tekrar geri almak için Güney Georgia Adası’nı, “köprübaşı” olarak kullanıp, bu ada üzerinden hazırlıklarını tamamlamıştır. Başbakan Thatcher Avam kamarasında yaptığı konuşmada “Arjantin’i Falkland Adalarından çıkarmak için tek çıkar yol askeri baskı olarak görünüyor” ifadelerini kullanmıştır.¹²⁹

İngiltere “30 Nisan’dan itibaren Falkland Adaları’nın 200 millik hava ve deniz sahasına (Şekil 2.3) girecek uçak ve gemilere ateş açılacağını” duyurmuştur.¹³⁰

¹²⁸ Çetin Altan, “İngiliz Armadasının Başarısı ve Antarktika Sorunu” milliyet, 28.04.1982, s.7

¹²⁹ Cumhuriyet (29/04/1982) “Falkland Havadan da Tam Ablukaya Alınıyor”, 29.04.1982, s.11

¹³⁰ Milliyet, “İngiltere’nin Bir-İki Gün İçinde Çıkartma Yapması Bekleniyor”, 29.04.1982, s.5

Şekil 2.3. Yasaklanan Hava ve Deniz Sahası

Kaynak: Milliyet, “Falkland’da Havada ve Denizde Savaş”, 02 Mayıs 1982, s.1
Arjantin Dışişleri Bakanı Costa Mendez de İngiltere’nin 48 saat içinde Falkland Adaları’na saldırabileceğini söylemiştir. (Cumhuriyet, 29 Nisan 1982: 1)

Güney Georgia Adası’ndan sonra, İngiliz İstihkâm birlikleri, hava köprüsü kurmak amacıyla Batı Falkland Adası’nda, C-138 Hercüles nakliye uçaklarının inip kalkabilecekleri bir pist inşa etmiştir. Her iki ada çıkartma tahtası olarak kullanılması hedeflenmiştir. Bu iki adada hazırlıklar tamamlandıktan sonra Doğu Falkland Adaları’na harekete başlanacağı belirtilmiştir.¹³¹

Güney Georgia ve Batı Falkland’a çıkartma yaparak hava üstünlüğünü kazanan İngiltere, Arjantin’in harekât alanını kısıtlamıştır. Thatcher parlamentoda yaptığı konuşmada adaların yönetimini yeniden İngiltere’ye devredilinceye dek Arjantin cuntası üzerinde baskıyı artıracaklarını söylemiştir. Arjantin de kendi cephesinde savaş hazırlıklarını yoğunlaştırmıştır. Başta Comodoro Rivadavia, Rio Galegos kentleri başta olmak üzere, Güney bölgelerini “askeri alan” ilan etmiştir. 14 gemiden oluşan bir Arjantin filosunun da Falkland yakınlarında karakol görevine başladığı ve Arjantin’in Falkland Adaları’ndaki birliklerine savaş emri verdiği haber verilmiştir. Güney Georgia Adası yakınlarında “Ester” adlı İngiliz destroyerinin bir mayına çarparak yanmakta olduğunu

¹³¹ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner “İngiltere’nin Bir-İki Gün İçinde Çıkartma Yapması Bekleniyor”, Milliyet,

haber yapan Erhan Güner, adaya yapılan çıkartma sırasında 4 İngiliz gemisinin tahrip edildiğini yazmıştır.¹³²

Washington'da toplanan Amerikan Devletler Örgütü, “Falkland Adaları’nın egemenliğinin Arjantin’e verilmesini” ön güren bir karar almıştır. Amerikan Devletler Örgütü’nün olağanüstü toplantısına katılmayan ABD Dışışleri Bakanı Aleksandr Haig, Rio Antlaşması’nın bu bunalımı çözümlemeye elverişli olmadığını, barışçıl bir çözüm için Birleşmiş Milletler Güvenlik konseyinin 502 sayılı kararının esas alması gerektiğini açıklamıştır. Artık iki ülkenin önerilerini birbirine iletmede yetinilmemiş, Falkland anlaşmazlığının çözümü için, İlk resmi bir “Barış planı” sunulmuştur. “Reagan planı” olarak da adlandırılan bu planın içeriğinde adalardan Arjantin ve İngiliz güçlerinin çekilmesi, Amerika’nın adalara geçmesi, Sonrasında yapılacak görüşmelerle adaların üçlü bir yönetime terk edilmesi öngörülmüştür.¹³³

Arjantin ABD’nin Reagan planını (Barış planını) reddettiğini duyurmuştur. Arjantin’in bu tutumu ABD’den büyük tepki çekmiştir. ABD, Arjantin’in Falkland sorusunda takındığı uzlaşmaz tavır nedeniyle, 28 gündür sürdürülen tarafsızlığını bozduğunu açıklamıştır. Bundan sonra İngiltere’nin yanında yer alacağını duyuran ABD, talep edilmesi durumunda İngiltere’ye, askeri yardım dâhil, her türlü desteğin verileceğini bildirmiştir. Öte yandan Arjantin’den yapılan dış alımlarının durdurulduğu, yeni ekonomik kredi ve garantiler verilmesinin askıya alındığı açıklanmıştır. Arjantin Dışışleri Bakanı Mendes, “adalarının yönetimini geçici bir süre için BM’nin oluşturacağı kurula devreden güvenlik konseyinin 502 sayılı kararına uymaya hazır olduklarını söylemiştir. Mendez’in açıklamaları siyasal gözlemciler tarafından şaşkınlıkla karşılanmıştır. Siyasi gözlemciler Arjantin’in zaten iflasın eşiğinde olan ekonomisinin bir ABD ambargosunu kaldıramayacağını savunmuştur. Bu durumun farkında olan Mendez, gerginliği

¹³² Çolakoğlu, Güner, A.e., s.5

¹³³ A.y

yumuşatmaya yönelik açıklamalar yapma gereği duymuştur. Mendez'in bu açıklamaları, diplomatik bir oyalamadan ibaret olabileceği değerlendirilmiştir.¹³⁴

Sovyetler Birliği, Haig'in arabuluculuk girişimlerinin Güney Atlantik'teki İngiliz ve Amerikan çıkarlarını sağlama almak ve İngiltere'ye zaman kazandırmak amaçlı olduğunu savunmuştur. Bu girişimlerden zaman kazanan İngiliz donanması, Falkland takımadaları çevresinde bir askeri abluka oluşturarak avantaj elde etmiştir.¹³⁵

Sami Kohen'e göre, ABD'nin İngiltere'yi desteklemesi ve Arjantin'e karşı askeri ve ekonomik ambargo kararı alması General Galtier'yi yönetimde kalması konusunda ciddi şekilde kaygılandıran bir gelişme olmuştur. Bu durum Arjantin'in Ruslarla son haftalarda başlayan flörtünü daha ileri aşamalara taşıma olasılığını artırmıştır. Asıl korkulacak şey de dünyanın ta öbür ucundaki bir avuç kayalık ada üzerinde baş gösteren İngiltere- Arjantin gerginliğinin, süper devletleri de karşı karşıya getirip yeni bir dünya krizi yaratma olasılığıdır.¹⁴⁵

2.2.3. Falkland Savaşı'nın Şiddetlenmesi ve Türk Basınına Yansıyan Tepkiler

25 Nisan'da Güney Georgia ve Batı Falkland Adası'nın işgal edilmesiyle üstünlük kazanan İngiltere hem paraşütçü hem dalgıç hem kara komandosunu olarak çarpışabilen küçük bir İngiliz birliğini¹³⁶ çoban kılığında Falkland'a göndererek çıkarma yapmıştır. Daha önce Güney Georgia'nın işgaliyle "Falkland Savaşı Başladı" manşetini kullanan Türk basını, İngiliz birliklerinin Falkland Adaları'na çıkarma yapması ile savaşın şiddetlendiğini duyurmuştur¹³⁷

¹³⁴ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner "Bütün Barış Görüşmeleri Durduruldu", Milliyet, Londra/Buenos,01.05.1982, s.5

¹³⁵ Cumhuriyet, "Arjantinliler Direnmeye Kararlı", 02.05.1982, s.11

¹⁴⁵ Sami Kohen "Savaşa 11 var", Milliyet, 01.05.1982, s.5

¹³⁶ İngiltere'nin en iyi birliği olarak bilinen, deniz aşırı bölgelerde özel savaş koşullarında çarpışabilecek "SBS" (Special Boat Squadron) ya da Türkçesi "Özel Gemi Filosu.

¹³⁷ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner "İngiliz Basını, Falkland'a Çıktık, Diye Manşet Attı", Milliyet, Londra/Buenos,28.04.1982, Buenos Aires, s.5

Küçük çaptaki birliklerle çıkarma yapan İngilizler, Arjantin askerlerini oyalayıp zaman kazanmayı amaçlamıştır. Conberra gemisi ile takviye güçleri bölgeye geldikten sonra da büyük çaplı çıkarma yapmayı hedeflemiştir.¹³⁸

Küçük çaplı birlikler çıkartma görevini icra ederken, 14 gemiden oluşan Arjantin filosu abluka bölgesine girmiştir. Bu gemiler gruplara ayrılarak savaş düzenini almıştır.¹³⁹

Bölgede İngiliz ve Arjantin Savaş gemilerinin sayıları aynı olmasına rağmen, İngilizlerin savaş gemileri, İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma Arjantin gemilerinden teknolojik ve tecrübe açısından üstünlük kurmuştur. Bölgedeki 20 “Harrier” İngiliz uçaklarına karşılık 82 Arjantin uçağı bulunmuştur. Bu durumda havadan üstün olan Arjantin’e karşı, denizde büyük üstünlüğe sahip olan İngiltere, öncelikle Arjantin hava üstünlüğünü yok etmeyi amaçlamıştır.

2.2.4. 1 Mayıs Saldırıları ve General Belgrano’nun Batırılması

Adalarda üslenmiş bulunan 9 bin Arjantin askeri her gün tonlarca Lojistik desteğe gereksinim duymaktadır. Bunu sağlamanın tek yolu Arjantin'den adalara kurulan hava köprüsü olduğunu belirtilmiştir. Arjantin Hava Kuvvetleri İngiliz denizaltılarının uyguladığı deniz ablukasını da hava köprüsünden aşmış ve Arjantin ile Stanley arasında ikmal yapabilmıştır. Bunu engellemek amacıyla 1 Mayıs’ta Ascension Adasından havalanan İngiliz “Vulcan” tipi bombardıman uçağı Stanley hava alanını bombalamıştır. Saldırı sonucunda hasar gören havaalanı kısmen de olsa kullanılabilmiştir.¹⁴⁰

“Vulcan” tipi uçaklarının Port Stanley Havalimanına yaptığı saldırıdan sonra, İngiliz uçakları 2 saldırı daha gerçekleştirmiştir. 1 Mayıs’taki hava saldırıları iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada üç bin mil kuzeydeki Ascension adalardan havalanan “Vulcan” tipi bombardıman uçakları Falkland Adaları’nın başkenti Port Stanley’in havaalanını ve 100 kilometre kuzeyde Arjantin askerlerince inşa edilen “Goose Green”

¹³⁸ Cumhuriyet, “İngilizlerin Taktiği”, 05.05.1982, s.3

¹³⁹ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner “İngiliz Basını, Falkland’a Çıktık, Diye Manşet Attı”, Milliyet, Londra/Buenos,28.04.1982, Buenos Aires, s.5

¹⁴⁰ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner “İngiltere ve Arjatin Falkland'da çarpışıyor”, Milliyet, 02.05.1982, s.5)

¹⁵¹ Cumhuriyet, “İngilizler Denizden ve Havadan Saldırdı”, 02.05.1982, s.11.

askeri havaalanını bombalanmıştır. İkinci aşamada İngiliz uçak gemisi Hermes'ten kalkan "Harrier" avcı uçakları Falkland'da bulunan havaalanları ve çevresindeki askeri tesislere dalgalar halinde hava akımları düzenlemiştir.¹⁵¹

Çatışmalar sırasında, İngiliz donanmasına saldırmaya çalışan "Mirage" Tipi 2 Arjantin Savaş uçağı, Hermes uçak gemisinden havalanan "Harrier" tipi İngiliz uçaklarınca düşürülmüştür. Öte yandan, İngiliz donanması Falkland'daki Arjantin mevzilerini sürekli top ateşine tutmuştur. Arjantin Genelkurmay sözcüsü ise Port Stanley'i denizden top ateşini tutan 3 İngiliz savaş gemisinden birinin Arjantin savaş uçaklarının saldırısı sonucu hasara uğradığını, diğer iki gemi ile birlikte bölgeyi terk etmek zorunda kaldığını, daha sonra İngiliz savaş helikopterlerinin Soledad Adası'na saldırarak "Pucara" tipi bir uçağı tahrip ettiklerini açıklamıştır. 1 Mayıs'ta yaşanan saldırıların ardından her iki ülke de yaşanan kayıplar konusunda çelişkili açıklamalarda bulunmuştur. Arjantin çatışmalar sırasında 2 Arjantin uçağının düşürüldüğünü doğrularken, 5 İngiliz uçağı ile 2 helikopterin düşürüldüğü, uçak gemisi "Hermes" dâhil 4 savaş gemisini ağır hasara uğradığını öne sürmüştür.¹⁵²

İngiltere'nin, yaşanan kayıplar konusunda yaptığı açıklamaya göre, Arjantin'e ait 2 "Mirage" uçağının düştüğü ve Canberra tipi diğer bir uçağın da yara aldığı, Ayrıca bombardıman sırasında Falkland Adaları'ndaki iki havaalanının kullanılamayacağı öne sürülmüş, denizden yapılan bombardıman ve hava saldırıları konusunda bilgi verilmemiştir. 1 Mayıs saldırılarından sonra İngiltere Orta Atlantik'te bulunan Ascencion Adası'ndan yola çıkan görev gücünü teşkil eden 2500 takviye İngiliz komandosunun yanı sıra, uçak, helikopter ve askeri malzeme yüklü bir İngiliz konvoyunun Afrika'nın batısındaki Sierra Leone'den Güney Atlantik'e, Falkland bölgesine doğru yola çıktığı öğrenilmiştir.¹⁵³

2 Mayıs günü savaş kabinesi adaların etrafındaki 200 deniz mili (370 km) çapındaki deniz ve hava sahasına girecek olan Arjantinli deniz ve hava savaş araçlarının vurulması kararı verilmiştir. Bu kararın alındığı gün (2 Mayıs günü) Abluka bölgesindeki İngiliz nükleer denizaltısı (HMS Conqueror) 3 adet torpido fırlatmış, 2 tanesi yasak bölgenin dışarısında olan Arjantin gemisine (General Belgrano'ya) isabet etmiş ve gemiyi

batırmıştır. Belgrano'nun¹⁵⁴ batması sonucunda 321 Arjantinli asker hayatını kaybetmiştir. “İngiliz denizaltısının torpillediği Arjantin muhribi battı” manşetiyle haberi

¹⁵² Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner “İngiltere ve Arjantin Falkland'da çarpışıyor”, Milliyet, 02.05.1982, s.5

¹⁵³ Cumhuriyet, “İngilizler Denizden ve Havadan Saldırdı”, 02.05.1982, s.11.

¹⁵⁴ 1807 yılında İngiliz armadası Arjantin topraklarına çıkarak Buenos Aires'i işgal etmiştir. Ama kısa sürede General Manuel Belgrano Komutasındaki Arjantinliler, İngilizleri denize dökmeyi başarmıştır. Bu zaferi kazanan Arjantin kuvvetlerinin komutanı General Belgrano Arjantin ulusunun gözünde kahraman ilan edilmiştir. General Belgrano'yu kahraman kılan bir başka olay da kendisinin bugünkü Arjantin bayrağını çizen kişi olmasıdır. General Belgrano'nun zaferinden sonra kendi adı Arjantin'de inşa edilen kruvazöre verilmiştir. İşte bu General Belgrano, 2 Mayıs günü İngiliz deniz altısından atılan torpillerle batırılmıştır. (Milliyet, 14 Mayıs 1982: 5)

duyuran Erhan Güner, geminin savaş dışı kalmasıyla Arjantin donanması ağır bir darbe yediğini duyurmuştur. Batan General Belgrano gemisindeki 1042 kişiden 362 kişinin kayıp olduğu diğer mürettebatın çevrede yetişen Arjantin gemilerince kurtarıldığı belirtilmiştir.¹⁴¹

1807 yılında İngiliz armadası Arjantin topraklarına çıkarak Buenos Aires'i işgal etmiştir. Ama kısa sürede General Manuel Belgrano Komutasındaki Arjantinliler, İngilizleri denize dökmeyi başarmıştır. Bu zaferi kazanan Arjantin kuvvetlerinin komutanı General Belgrano Arjantin ulusunun gözünde kahraman ilan edilmiştir. General Belgrano'yu kahraman kılan bir başka olay da kendisinin bugünkü Arjantin bayrağını çizen kişi olmasıdır. General Belgrano'nun zaferinden sonra kendi adı Arjantin'de inşa edilen kruvazöre verilmiştir. İşte bu General Belgrano, 2 Mayıs günü İngiliz deniz altısından atılan torpillerle batırılmıştır.¹⁴²

Gemi batırıldıktan sonra Londra sokaklarında “umarız mürettebatta pek bir şey olmamıştır” lafının dolaştığını haber yapan Çolakoğlu, askeri sözcüler batan gemi konusunda ellerinden gelen bir şey olmadığını, kaçınılmaz olarak gemiyi ateş etmek gerektiğini savunduklarını duyurmuştur. Ayrıca “Mirage” tipi Arjantin uçağını düşüren pilotun eşi, kocasının “görevini yaptığı için iftihar ettiğini ama düşülen uçaktaki pilotun yakınları adına çok üzüldüğünü söylemiştir. 33. gününe giren Falkland bunalımının son

¹⁴¹ Erhan Güner, “İngiliz Denizaltısının Torpillediği Arjantin Muhribi Battı. “Milliyet, 04.05.1982, s.9

¹⁴² Milliyet, “Adı Donanmanın En Güçlü Teknesine Verilmişti”, 14.05.1982, s.5

dört günü boyunca kızışan savaşta İngiltere bir “Amiral Battı” oyunu havası şeklinde böyle sağda-solda uçak ve gemileri hedef almaya devam ettiği takdirde, savaşın uzayacağını savunan Çolakoğlu, son dört günün bilançosunu paylaşmıştır. Çolakoğlu’nun aktardığına göre, Güney Georgia Adası’nda bir denizaltı, adaların güney batısında bir kruvazör (General Bergano), kuzeydoğusundaysa bir devriye botu batmış, yerde bir-iki, havada üç dört uçağı etkisiz hale gelmiştir. Erhan Güner’in aktardığına göre, saldırı sırasında düşen uçaklar ve General Belgrano muhribinin batırılması Arjantinlilere alışık olmadığı bir hava yaşatmıştır. Gemideki personelinin çoğunun 18 yaşından küçük olduğuna değinen Güner, Arjantin halkının başı öne eğik, gözleri puslu, kafelerde artık neşe yok, barlar suskun ve halkın endişe içinde olduğunu duyurmuştur.¹⁴³

Falkland Savaşı’nın başlamasından bu yana, bu gemi haricinde, bir de “Sante Fe” adlı denizaltısını kaybeden Arjantin, silahlı kuvvetlerini tam alarm durumuna geçirmiştir. General Belgrano gemisinin battığı gün, aynı zamanda Falkland çevresindeki deniz çatışmaları da devam etmiştir. Arjantin donanmasına bağlı iki devriye botunun abluka sahasına 91 mil kadar girmesi ve İngiliz uçaklarına ateş açması üzerine havalanan helikopterler gemilerden birini batırmış, diğerini ise hasara uğratmıştır.¹⁴⁴

Arjantin BM temsilcisi Eduardo Roca da 2 Mayıs günü Güvenlik Konseyi’ndeki ülkelerle birer mektup göndererek çözüm için yardımcı olmalarını istemiş ancak Güvenlik Konseyini toplantıya çağırmamıştır. Diğer yandan Amerikan Devletleri Örgütü’ne de çağrıda bulunarak İngiltere’nin saldırısını kınamalarını istemiştir. İngiliz uçaklarının saldırısından sonra Margaret Thatcher yaptığı konuşmada” Görüşme yolu Arjantin’deki cuntanın politikası değişmedikçe açılmaz” şeklinde açıklama yapmıştır.¹⁴⁵

¹⁴³ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner, “Nuri Çolakoğlu Londra’dan, Erhan Güner Buenos Aires’ten Bildiriyor”, Milliyet, 05.05.1982, s.5

¹⁴⁴ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner “İngiliz Denizaltısının Torpillediği Arjantin Muhribi Battı”, Milliyet, Londra/Buenos Aires, 04.05.1982, s.12

¹⁴⁵ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner, “Nuri Çolakoğlu Londra’dan, Erhan Güner Buenos Aires’ten Bildiriyor”, Milliyet, 04.05.1982, s.5

2.2.5. Türk Basına Yansıyan Tepkiler: Saldırıları Dünyayı İkiye Böldü

Falkland bölgesinde gerçekleşen hava ve deniz saldırılarına olan tepkiler büyük farklılıklar göstermektedir. Özellikle ilan edilen yasak bölgenin dışında iken İngilizler tarafından General Belgrano'nun batırılması sonucunda 321 Arjantinli askerin hayatını kaybetmesi BM'de ve Avrupa'daki İngiliz imajını da zedelemiştir. İngiltere'nin Arjantin kruvazörü General Belgrano'yu batırmasından sonra Falkland'daki Port Stanley Havaalanı'nı da 2'nci kez bombalaması Avrupa'nın İngiltere'ye tam desteğini çekmesine neden olmuştur.¹⁴⁶

Sovyetler Birliği, birçok Latin Amerika Ülkesi ve İspanya Arjantin'i desteklerken, İngiltere de eskiden sömürge sahibi olan ülkeler arasında yandaş toplamıştır. Sovyet yayınının organları Buenos Aires yanlısı bir eğilim göstermişlerdir, Sovyetler Birliği resmi haber Ajansı TASS ise yaptığı açıklamada İngiltere'nin saldırgan tutumunu kınamış ve “İngiltere'nin Falkland Adaları'ndaki emellerinin hiçbir şekilde hoş görülmecektir” demiştir. TASS ABD'yi Güney Atlantik'te yeni bir mevzi edinmeye çalışmakla suçlamıştır. Ayrıca Çin Dışişleri Bakanlığı'nca yayınlanan bildiride, İngiltere'nin Falkland Adaları'na saldırısının soruna barışçılığı çözüm bulunmasını zorlaştırdığı ve ABD'nin İngiltere'yi desteklemesinin ciddi sorunlar yaratabileceği ifade edilmiştir. İlk kez bir Batı Avrupa ülkesi olan İspanya İngiltere'yi kınamış ve hava saldırılarını “tarihsel bir hata” olarak nitelemiştir. Küba saldırıları kınamış ve Arjantin'in halkı ile dayanışma içinde olduğunu yinelemiştir.¹⁴⁷

Fransa İngiltere'nin saldırısını şaşkınlıkla karşıladığını açıklarken, AET içinde de İngiltere'yi destekleme konusunda bazı kaygılar ortaya çıkmıştır. “İngiltere kruvazörde Falkland Adaları nüfusunun yarısını öldürdü” ifadelerini kullanan bir AET yetkilisi, AET'nin Arjantin uyguladığı ambargoyu desteklemediğini açıklamış ve BM Güvenlik Konseyi'ni Falkland sorunu görüşmek üzere olağanüstü toplantıya çağırmıştır. Federal

¹⁴⁶ Cumhuriyet, “Avrupa İngiltere'den Tam Desteğini Çekmeye Başladı”, 05.05.1982, s.5

¹⁴⁷ Milliyet, “Falkland Dünyayı İkiye Böldü”, 04.05.1982, s.12

Almanya Başbakanı Helmut Schmidt, geminin batırılmasından ve saldırılardan üzüntü duyduğunu açıklamış ve ateş-kes çağrısı yapmıştır. Brezilya hükümeti Arjantin'e geliştirilmiş keşif uçakları sattığını bildirmiş, ancak uçaklarının sayısı hakkında bilgi vermemiştir. Peru Savaş Bakanı General Louis Cisneros Vizquerra da Arjantin'e destek sağlamada hazır olduklarını açıklamıştır. Kanada İngiltere'ye askeri Lojistik destek sağlayabileceğini bildirmiştir. Batılı gözlemciler, İngiltere'nin sert tutumunu değiştirmedeği takdirde, Batının olumlu yaklaşımının değişebileceğini ileri sürmüşlerdir.¹⁴⁸

İngiltere'nin Arjantin kruvazörü General Belgrano'yu batırmasından sonra Falkland'ki Port Stanley Havaalanı'nı 2'nci kez bombalaması bazı Avrupa ülkelerinin İngiltere'ye olan yaklaşımını sorgular hale getirmiştir.¹⁴⁹

İtalya Dışişleri Bakanı Emilio Colombo Genel Sekreteri Perez De Cuellar'a bir çağrıda bulunarak ateşkesinin sağlanması için adım atmasını istemiştir. Colombo hava saldırısında ve geminin batırılmasında çok sayıda ölü bulunduğu yolundaki haberlerden "büyük acı" duyduklarını söylemiştir. Avusturya Başbakanı Bruno Kreisky Arjantin'in Nisan başlarında Falkland Adaları'nı işgal ederek bunalımın çıkmasına neden olduğunu, ancak olayın da daha sonraki gelişmelerden İngiltere Başbakanı Thatcher'in sorumlu olduğunu öne sürmüştür. Kreisky, "İngiltere hükümeti hala bir imparatorlukmuş gibi davranıyor. İşçi Partisi başta olsaydı durum daha değişik olurdu." ifadesini kullanarak Thatcher hükümetini eleştirmiştir.¹⁵⁰

2.2.5.1. Türkiye'nin Tutumu

Türkiye'nin İki ülke arasında gelişen olaylarda açıklama yapmamaya özen göstermesi diplomatik çevrelerde Türkiye'nin tarafsızlık politikasının göstergeleri olarak değerlendirilmiştir. Kendisi dahil olmadığı sürece savaşlarda tarafsız kalması Türkiye'nin

¹⁴⁸ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner "İngiltere Falkland Havaalanını Bombaladı, Arjantin de Bir İngiliz Gemisini Batırdı", Milliyet, Londra/Buenos Aires, 05.05.1982, s.09

¹⁴⁹ Cumhuriyet, "Avrupa İngiltere'den Tam Desteğini Çekmeye Başladı", 05.05.1982, s.5

¹⁵⁰ A.y.

geleneksel bir politikası olduğu değerlendirilmiştir. Türkiye'nin Arjantin-İngiltere savaşındaki tutumu da bu ereve değerlendirilmiştir. Birçok lke Arjantin'e ekonomik ambargo uygulama kararı almıştır. Ancak Türkiye tarafsız kalmıştır. Türkiye'nin Arjantin-İngiltere anlaşmazlığında NATO dayanışması kapsamında batı ülkeleri gibi bir tepki vermesi beklenmiştir.

İngiltere'nin General Belgrano'yu yasak ilan edilen sahanın içerisinde saldırı yapması İngiliz siyasi liderlerin de tepkisini çekmiştir. Lordalar kamerasında dn bir konuşma yapan Lord Jenkins, Arjantin muhribini batırmakla hkmetimiz açık denizde toplu katliam suçu işlemiştir. İfadesini kullanmış ve "İngiltere'nin, şartsız ateşkes uygulaması gerektiğini" söylemiştir. Nuri olakoğlu'nun aktardığı habere göre, sadece Lord Jenkins değil, aynı zamanda İşçi Partisi Liderlerden Michel Foot da Arjantin muhribinin batırmasından rahatsızlık duymuş, bir an önce savaşa son verip barış yapmasını istemiştir.¹⁵¹

İngiltere'nin hava saldırıları ve Belgrano muhribin batırılmasından sonra cunta liderini seven ya da sevmeyen tüm kesimler sokaklara dökülmüş ve yaşanan saldırılar karşısında birleşip cunta liderini desteklemiştir. Bu kesimlerin sergilediği tutumun aynı zamanda 3. dünya milliyetçilik akımının ne denli güçlü olduğunu göstermiştir.¹⁵²

Arjantin Avrupa'nın çeşitli yerlerinden kopuk gelmiş ve geçmişiyle fazla ilgilenmeyen yapay bir ulustan oluşmasına rağmen, zamanla ateşli bir milliyetçiliğe dnşebilmiştir. "Kitleler zafer rüyaları görmekteler" eski bir taktik bu ve çoğu kez başarılı olmuştur. şovenlik zehri, sıkıntı içinde ezilen insanlara baldan tatlı gelebiliyor. Cuntanın acımasız bir şekilde ezdiği siyasi partiler, sendikalar ve Peroncular Falkland anlaşmazlığında büyük bir coşkuyla sokaklara dökülerek Cunta liderlerine alkış tutmuşlardır.¹⁶⁷

¹⁵¹ Nuri olakoğlu, Erhan Güner "İngiltere Falkland Havaalanını Bombaladı, Arjantin de Bir İngiliz Gemisini Batırdı", Milliyet, Londra/Buenos Aires, 05.05.1982, s.09

¹⁵² Ergün Balcı, "Geniş açıdan Falkland Sorunu" Cumhuriyet, 01.05.1982, s.3 ¹⁶⁷

Haluk şahin, "Arjantin Tangoları" Cumhuriyet, 12.04. 1982, s.9.

1 Mayıs hava saldırıları ve yaşanan çatışmalardan sonra Falkland bunalımının artık Bayan Thatcher'ın ileri sürdüğü gibi BM yasasının 51. maddesinin kapsamında değildir. Kriz BM yasasının sınırlarını aşarak Latin Amerika kıtasına dışarıdan yönetilen saldırı niteliğine bürünmüştür, Nitekim Brezilya gibi koyu Amerikan yanlısı bir ülkeyle Castro'nun komünist Küba'sının İngiliz saldırısını aynı sertlikle kınamaları ve Arjantin'i desteklemeleri anlamlıdır. Latin Amerika milliyetçiliği dış saldırı karşısında faşist Brezilya ile komünist Küba'yı Aynı Safa getirmiştir. Böylece Falkland bunalımı emperyalizme karşı, Latin Amerika milliyetçiliği niteliğini kazanmaya başlamıştır. Latin Amerikan ülkeleri için artık asıl düşman komünizm değil, İngiliz emperyalizmidir. Böylece İsrail'in Ortadoğu'da oynadığı rolle, İngiltere'nin Latin Amerika'da oynadığı roller arasında ilginç bir benzerlik doğmuştur. Komünizm tehlikesine karşı Ortadoğu'da Arapları destekleyen Amerika, İsrail'in bölgedeki saldırgan tutumu yüzünden zor duruma düşmüştür. İsrail Ortadoğu'da ABD'nin Araplara yönelik politikalarını baltalarken, İngiltere de Falkland Adaları'na yönelttiği saldırı ile Beyaz Sarayın planlarını bozmuş ve Latin Amerika ülkelerinin “komünizm tehlikesine karşı” Washington etrafında toplantılarını engellemiştir. Reagan ise, İsrail'den sonra İngiltere'nin eylemini de “dost kazığı” olarak sineye çekmiştir.¹⁵³

2.2.5.2. Köşe Yazarlarının 1 Mayıs Saldırıları Hakkındaki Yorumları

General Belgrano'nun batırılması sonrasında Arjantin'in maruz kaldığı ağır yenilginin sorumlusunun Galtieri olduğunu savunmuştur. Altan'a göre, çatışma ile ilgili gelişen olaylara ilişkin yapılan açıklamalarda İngiltere ciddi ve dürüst olmaya dikkat etmiştir. Ancak Galtieri diplomatik çözümlere karşı kapalı kalmıştır. İzlemiş olduğu politika ile halkının vaatlerini üst üste getirememiş olmasının sıkıntısını, askeri bir gösteriyle çözmeye çalışan Galtieri'nin, son saldırılardan sonra tam bir çıkmaz içine girdiğini yorumlayan Altan, “...Adalardan çekilse, saygınlığını kaybedecek, ...çatışmayı

¹⁵³ Ergün Balcı, “Reagan'ın açmazı” Cumhuriyet, 03.05.1982, s.11

sürdürse, Arjantin ekonomisini tam bir batağın içine gömecektir” ifadelerini kullanmıştır.¹⁵⁴

Ergün Balcı ise, bu yaklaşımın tek başına doğru olmadığını savunmuştur. Balcı’ya göre “Faşist cunta, halkın dikkatini çekmek için Falkland serüvenine atılmıştır. Bu konuda halkına aşırı umutlar veren cunta yönetimi, ABD'nin kendisini yarı yolda bırakacağını, İngiltere'nin tepkisini düşünmediği doğrudur. Ama Falkland’da gelinen noktada faturayı tek başına Galtieri’ye kesmek Falkland sorununa biraz dar açıdan yaklaşım olur.” ifadelerini kullanmıştır. Balcıya göre, Falkland anlaşmazlığı yıllardır sürüyor, konu BM’de birçok kez ortaya atılmıştır, Fakat İngiltere üçüncü dünya ülkesi karşısında büyük üstünlüğe sahip olmanın verdiği umursamazlık içinde sorunu savsaklayıp durmuştur. Faşist Cunta Falkland egemenliği konusunda halkını hiç hesapsız biçimde kışkırtıp, serüvene atılmış ve yanlış hesaplıları yüzünde savaşa neden olmuş olabilir, ancak saldırıların kaynağı İngiltere’nin, emperyalizm çıkarları doğrultusunda, üçüncü dünya ülkesini cezalandırma girişiminden kaynaklanmıştır.¹⁷⁰

Yakın müttefiki İngiltere ile eski dostu Arjantin arasındaki anlaşmazlığın silahlı çalışmaya dönüşmesini önlemek için harcadığı çabaların başarısızlığa uğramasının kendi çıkarlarını büyük zarar vereceği kaygısını yaşayan ABD, çatışmaların şiddetlenmesi ve bu sorunun devam etmesi halinde, Amerika kıtasındaki ve dünyadaki çıkarları için büyük tehlike arz ettiğinin farkında olmuştur. Ancak bu zararlara rağmen, ABD savaşta İngiltere’nin yanında yer almayı tercih etmiştir. Kohen ABD’nin bu tercihinin Batı dayanışması açısından değerlendirmiştir. Kohen’e göre, İngiltere, “ABD'nin bir numaralı sadık dostu ve müttefikidir” Amerika, İngilizlerin kendisinden bekledikleri desteği esirgemez ve yarı yolda bırakamaz ve onların ABD'den soğumasına veya uzaklaşmasına razı olamaz. Kaldı ki İngiltere'nin Avrupalı müttefiklerinin bu meselede Londra'nın tutumunu desteklediği bir sırada Washington'un aynı şeyi yapmaktan kaçınması, Batı dayanışması açısından da büyük hata olur ve blok içinde büyük bir bunalıma yol açabilir. Galtieri Falkland egemenliği konusunda yanlış hesaplıları yüzünde savaşa neden olmuş

¹⁵⁴ Çetin Altan, “Bir Yandan Irak’la İran, Bir Yandan İngiltere’yle Arjantin”, Milliyet, 05. 05. 1982, s.7 ¹⁷⁰ Ergün Balcı, “Makinenin İntikamı” Cumhuriyet, 06.06.1982, s.3

olsa da, Batı dayanışması çerçevesinde, açık saldırı ve istila karşısında boyun eğmeme prensibinin ABD tarafından da benimsenmiş, emperyalizm çıkarları doğrultusunda, üçüncü dünya ülkesini cezalandırılmak istenmiştir.¹⁵⁵

Sami kohen' göre 1 Mayıs hava saldırıları ve 2 Mayıs günü General Belgrano gemisinin batırılmasının ardından 3 günlük (1-4 Mayıs) Falkland Muharebesinin 1'nci raundu İngiltere'nin üstünlüğü ile sonuçlanmıştır. "Ancak bu üstünlüğü bir zafer olarak düşünmek fazla iyimser olur." Şeklinde yorum yapan Kohen, Bu saldırıların, Arjantin'in harekete geçmesine ve silahlı çatışmaların bu gidişle epey sürmesine yol açtığını savunmuştur.¹⁵⁶

2.2.5.3. General Belgrano Kruvazörün İntikamı

Falkland Muharebesinin 1'nci raundunda ağır bir darbeye maruz kalan Arjantin, bir yandan batırılan geminin yaralarını sararken, bir yandan da silahlı kuvvetlerini tam alarm durumuna geçirmiştir. Çolakoglu ve Erhan Güner'in yayınladığı ortak habere göre, 4 Mayıs günü, Arjantin hava kuvvetlerine ait Fransız Menşei "süper etendard" adlı avcı uçağı, İngiltere'ye ait abluka bölgesindeki muhrip gemisini¹⁵⁷ (HMS Sheffield gemisini) Exocet füzeleriyle¹⁷⁴ vurmuş ve gemiyi batırmıştır. "HMS Sheffield" in battığı haberinin duyulması ile Arjantin halkı sevinç içinde büyük gösteriler düzenlemiştir.¹⁵⁸

İngiltere Savunma Bakanlığı sözcüsü Ian McDonald Sheffield destroyerinin batırıldığını doğrulamış, "3.600 tonluk destroyerin 32 kilometre uzaktaki bir Arjantin uçağından atılan iki exocet füzelerinden birinin kaptan köşküne isabet etmesi sonucu yanmaya başladığını" söylemiştir. Yangının kontrol altına alınamaması üzerine 270 kişilik personel gemiyi terk etmiş ve çevredeki diğer İngiliz gemilerince kurtarılmıştır.

¹⁵⁵ Sami Kohen, "Falkland Batağı" Milliyet, 27.05.1982, s.2

¹⁵⁶ Sami Kohen, "Falkland Batağı" Milliyet, 27.05.1982, s.12

¹⁵⁷ HMS Sheffield, 1945 yılından bu yana savaşta kaybedilen ilk kraliyet donanması gemisi olmuştur. ¹⁷⁴ Burnunda bulunan bir altimetre aracılığıyla denizin 2-3 metre üzerinden yol alan ve çok büyük bir hıza sahip, 300 mil kadar patlayıcı taşıyan füze, Sheffield" in tam ortasındaki savaş harekât odasının bulunduğu bölüme isabet etmiştir. (Güner, Milliyet, 6 Mayıs 1982: 9)

¹⁵⁸ Nuri Çolakoglu, Erhan Güner "İngiltere Falkland Havaalanını Bombaladı, Arjantin de Bir İngiliz Gemisini Batırdı", Milliyet, Londra/Buenos Aires, 05 Mayıs.1982, s.09

Ancak, 30 kişinin kayıp olduğu söylenmiştir. İngiltere Milli Savunma Bakanı John Nott, “Ascension adasından Kalkan 2 Vulcan tipi bombardıman uçaklarının Falkland Adaları’ndaki iki hava alanını ikinci kez bombaladıklarını duyurmuştur. Nott yaptığı açıklamada, havaalanının ikmal ve saldırı için kullanılmaz hale getirildiğini, uçak gemisi “Hermes”ten kalkan avcı uçaklarının havaalanı çevresindeki Arjantin mevzilerine saldırdığını, bu saldırı sırasında “harrier” tipi bir uçağın yerden açılan ateş sonucu düştüğünü ve pilotunun öldüğünü kaydetmiştir.¹⁵⁹

Sheffield Destroyer'in batırılmasına ilişkin olarak ilk kez resmi bilgi veren Arjantin Genelkurmayı, İngiliz uçaklarının Port Stanley havaalanına saldırdıklarını, bu saldırı karşısında Arjantin hava kuvvetleri meşhur savunma hakkını kullanarak, Falkland Adaları çevresinden 60 mil açığında bulunan İngiliz Güney Atlantik görev gücüne saldırı yapıldığını duyurmuştur. Daha sonra İngiliz uçaklarının dalgalar halinde Puerto Darwin’e saldırdıkları, bu saldırılara karşılık verilerek, 2 İngiliz “harrier” tipi uçağının düşürüldüğü doğrulanmıştır. General Belgrano'nun battığının açıklandığı gün Buenos Aires radyosunda konuşan bir spiker, Arjantin'in halkına bugün kötü bir haber vereceklerini söylemişti. İyi haber ise Sheffield destroyerinin batırıldığının öğrenilmesiyle alınmıştır. Sheffield destroyerinin batırılmasından sonra İngiliz parlamentosunda konuşan muhafazakâr parti üyesi Clark, Arjantinlilere ders verilmesini istemiş, destroyerimizi batıran uçakların havalandığı Arjantin askeri üslerinin bombalanması en iyi çözüm olacağını savunmuştur. Daha ılımlı tutum sergileyen İşçi Partisi milletvekili ise, “destroyerimizin batması sorunu barışçıl yollardan çözmemiz gerektiğini bir kere daha göstermiştir” ifadesini kullanmıştır.¹⁶⁰

İngilizler Falkland’a gönderdikleri Sheffield destroyerini “Sea wolf” füzesi ile donatmaya gerek görmemiştir. Sesten iki kat hızlı gidebilen, düşman füzelerini yarı yolda imha edebilen “Sea wolf” füzesi, batırılan gemiye savunma sistemi olarak monte edilmediğinden, İngilizler exocet füzelerinden nasibini alarak ağır kayıplar vermiştir.

¹⁵⁹ A.y.

¹⁶⁰ Cumhuriyet, “İngilizler Destroyeri Nasıl Batırdı”, 06.05.1982, s.11

Daha fazla kayıp vermemek için, donanmasını Exocet füzeleri taşıyan Arjantin uçaklarının menzili dışına çıkartmak zorunda kalmıştır. Ergün Balcı Falkland Savaşı'ndaki exocet ve sea wolf füzeleri üzerinden ders alınması gerektiğini belirtmiştir. “Dünya Bankası Türkiye'ye “kalkınmanızı turizme dayandırın güzel plajlar açın” diye tavsiyede bulunup, üretimde kullanılabilecek iş gücünü hizmet sektörüne kaydırmamızı önerirken, modern savaşlarda böylesine akılları durduran bir teknolojik gelişmenin ürünü olan silahlar kullanılmaktadır. 180 milyon dolarlık koca “Sheffield” destroyerinin 200 bin dolarlık tek bir “exocet” füzesi ile denizin dibini boylaması modern savaşlarda füze çağının başladığını ilan etmiştir. Gelişmiş sanayi, eğitim, disiplin ve ulusal bir savunma olmadan ne cephede ne de ekonomik savaş da kazanılamayacağını söyleyen Balcı, Türkiye'nin de Dünya Bankası'nın turistik reçeteleri ile ekonomik savaş kazanamayacağını farkında olması gerektiğini savunmuştur.¹⁶¹

İngiltere'nin Güney Atlantik Savaşı'nda ağır kayıplar vermesi İngiliz basını ikiye ayırmıştır. Hükümet tarafını tutan sağ basının, Arjantin hava üslerinin bombalaması için yoğun bir kampanya başlatırken, bağımsız gazeteler ve sol basın barış için mümkün olan her türlü çabanın sarf edilmesini istemiştir.¹⁶²

“Sheffield” destroyerinin batırılmasından sonra İngiltere'nin harekâtını eleştiren Batı Avrupa ülkeleri, her iki ülkeye savaşmayı durdurma çağrısında bulunmuşlardır. Batılı hükümetleri çatışmaların sürekli olarak genişlemesinin artık dünya barışını tehdit eder boyutlara geldiğini belirterek, İngiltere ve Arjantin'in bir an önce Ateşkes yapmaları istenmiştir.¹⁶³

İngiltere'nin başlıca müttefiklerinden Federal Almanya ve Fransa savaşın derhal durdurulmasını ve görüşmelere gidilmesini istemiştir. Fransız hükümeti olağanüstü bir toplantıdan sonra BM'nin gözetiminde bir çözüm istemiştir. İngiliz BBC yayın kurumu,

¹⁶¹ Ergün Balcı, “Alınması Gerekli Bazı Dersler” Cumhuriyet, 18.05.1982, s.3

¹⁶² Milliyet, “İngiliz basını ikiye Bölündü” 06.05.982, s.3

¹⁶³ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner “İngiltere Falkland Havaalanını Bombaladı, Arjantin de Bir İngiliz Gemisini Batırdı”, Milliyet, Londra/Buenos Aires, 05 Mayıs.1982, s.09

Brezilya Hükümeti'nin Arjantin'e silah yardımı yaptığını bildirmiştir. Kosta Rika devlet Başkanı Rodrigo Carazo, Amerikan Devletleri Örgütü (OAS) üye ülke Devlet

Başkanlarına gönderdiği bir mektupta, “Falkland bunalımında ABD'nin taraf tutması, Amerikan kıtası sistemine ağır bir darbe indirmiş ve OAS ülkeleri karşılıklı yardımlaşma Antlaşmasının geleceğini tehlikeye atmıştır.” ABD istihbarat çevreleri Venezüella'nın Arjantin'e uçak yedek parçaların gönderdiğini bildirmiş, yedek parça yardımının Falkland bunalımın başlamasından sonra yapıldığı iddia edilmiştir.¹⁶⁴

Uçaklarının karşılıklı olarak düşürülmesi ve savaş gemilerinin karşılıklı olarak batırılması sonucunda meydana gelen kayıplar karşısında tekrar Arabuluculuk faaliyetlerine girişilmiş, Ateşkes ve barış planları ortaya atılmıştır. Sorunun barışçıl yollarla çözülmesi için 3 farklı plan ortaya atılmıştır; (BM Ateşkes çağrısı, Peru-ABD ortak Planı ve son olarak da BM barış planı) BM ateşkes çağrısı görüşmelerin başlaması için çatışmalara ara verilmesini içeren bir çağrı iken, Peru ve ABD tarafından ortaklaşa hazırlanan Peru-ABD ortak planı ise 3 ana maddeden oluşmuştur. İlk maddesi, Falkland bölgesindeki iki ülke kuvvetlerini geri çekilmesini öngörmüştür. Planın 2'nci maddesi geçici olarak bir yönetim kurulması öngörülmüştür. 3'ncü maddesi ise, görüşmeler yoluyla adanın nihai statüsünün saptanması öngörülmüştür. Arjantin 48 saatlik ateşkesinin sağlanması koşuluyla BM'nin öngördüğü görüşmelere hazır olduğunu açıklamış, Peru-ABD ortak planını reddetmiştir. İngiltere ise BM'nin ateşkes önerisine ilişkin olarak Arjantin'in Falkland'dan çekilmemesi halinde ateşkesi kabul etmeyeceğini açıklamıştır. Margaret Thatcher “Arjantin birliklerini Falkland'dan BM çıkaramazsa biz çıkaracağız” ifadesini kullanmıştır. Arjantin ise İngiltere'nin Arjantin birliklerinin Falkland Adalarından geri çekilmesi konusunda ısrar etmesinin soruna diplomatik yollardan çözüm bulunmayacağının bir göstergesi olduğunu açıklamıştır. Dışişleri Bakanı Francis Pym, Peru tarafından sunulan barış planının Arjantin'in uzlaşmaz tutumu nedeniyle suya düştüğünü açıklamıştır. Arjantin Savunma Bakanı Amadeo Frogull,

¹⁶⁴ Cumhuriyet, “Destroyerin Batması İngilizleri Şoke Etti.”, 06.05.1982, s.1 ve 11.

Arjantin'in Falkland üzerindeki “egemenlik haklarını” İngiltere'nin tanınması koşuluyla barış görüşmelerine başlayabileceklerini söylemiştir.¹⁶⁵

BM'nin ateşkes çağrısı önerisinden sonra Birleşmiş Milletler Barış Planı taraflara sunulmuştur. Plana göre İngiliz askeri ile Port Stanley'deki Arjantin birlikleri adaları kademeli olarak terk etmesi öngörülmüştür. Adalara BM'nin barış gücü askerleri yerleştirildikten sonra adanın kime ait olacağını belirlemek için bir konferans yapılmasına karar verilmiştir. Arjantin, BM'nin hazırladığı barış planını ateşkes sağlanması koşuluyla kabul edeceğini bildirirken, İngiltere Başbakanı Thatcher ise, Arjantin askerleri adalardan çekilmeden “Ateş-kes” uygulamasına girmeyeceklerini açıklamıştır. Bu açıklamadan sonra Cuellar'ın getirdiği BM barış önerisi de askıda kalmıştır.¹⁶⁶

4 Mayıs günü Sheffield” destroyeri ve iki İngiliz uçağının düşürülmesinden sonra 7 Mayıs gününe kadar bölgede çatışmalar yaşanmamıştır. Barış planları önerisinin gölgesinde geçen üç günlük sürede her iki ülke bazı hazırlıklar yapmıştır. İngiltere daha fazla kayıp yaşanmaması için, donanmasını Arjantin uçaklarının menzili dışına çıkartmıştır. İngilizler çatışmalarda 1 muhrip, 3 harrier tipi uçak, 20 denizci ve 3 pilotunu kaybetmiştir. Milliyet gazetesi muhabiri, İngilizlerin bölgede 17 uçağı kaldığını yazarken, çatışmalarda yaşanan kayıplardan dolayı, İngilizlerin Güney Atlantik'teki silah dengesi açısından zayıfladığını belirtmiştir. Dagger tipi 3 uçak, 2 piyade uçağı, 1 devriye gemisi, 1 de kruvazörünü¹⁶⁷ kaybeden Arjantin de bu üç günlük süreden yararlanarak savaş hazırlıklarına devam etmiştir.¹⁶⁸

2.2.5.4. İngiltere'nin Falkland'daki Savaş Taktiği

4 Mayıs günü Sheffield” destroyerini ve iki uçağını kaybeden İngiltere, Falkland'a çıkarma harekâtı için farklı bir taktik geliştirmiştir. Arjantin uçağından atılan

¹⁶⁵ Cumhuriyet, “İngiltere BM'nin Ateşkes Çağrısını Ret Etti”, 07.05.1982, s.1 ve 9.

¹⁶⁶ Milliyet, “BM Genel Sekreteri Cuellar'ın Barış Önerisi Tartışılıyor” 07.05.1982, s.1

¹⁶⁷ Batan kruvazörün mürettebatının kullandığı can salları birkaç gün sonra bulunmuş ve içinde cesetler olduğu bildirilmiştir. (Milliyet, 9 Mayıs 1982: 5)

¹⁶⁸ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner, İngiltere, Falkland'da Abluka sahasını Genişletti “Milliyet, Londra, /Buenos Aires, 08. 05 1982. s.5

“Excocet”¹⁶⁹ füzsesinin İngiliz destroyeri Sheffield’ı oldukça az sayılacak bir mesafeden vurmuştur. Uçak çok alçaktan uçtuğu ve dünyanın çizdiği kavisten yararlandığı için, destroyerin radarından tespit edilememiştir. Sheffield destroyeri, uçak saldırılarına karşı çok dirençli ve donatımlı olmasına rağmen, misillere karşı kullandığı anti-misill sistemi (Sea-Wolf) excocet füzsesine karşı etkili olabilecek donanıma sahip olmadığı fark edilmiştir. Bu durumu fark eden İngilizler, donanmasını, exocet kullanan “süper etendart” tipi Arjantin uçakların menzili dışına çıkartarak güvenli bir alan oluşturmuştur. Bu güvenli alanda uyguladığı taktiklerle Arjantin hava kuvvetlerinin manevra alanını kısıtlamıştır.¹⁷⁰

Donanmasını güvenli alana çeken İngiltere’nin ilk taktığı 7 Mayıs’ta Güney Atlantik’teki uluslararası suları¹⁷¹¹⁷² ve hava sahasını Arjantin donamaması ve uçaklarına kapatma kararı olmuştur. Alınan bu kararla İngiltere, yasak bölgeyi Arjantin karasularına kadar genişletmiştir.¹⁷³

İngiltere bölgeye erken uyarı uçaklarına karşılık olarak geliştirilen “Nimrod” tipi uçaklarını göndermiştir. Havada yakıt ikmali yapabilen bu keşif amaçlı uçaklar, aldıkları bilgileri Falkland bölgesinde abluka görevi icra eden nükleer denizaltılarına aktarmıştır. Nükleer denizaltıları “Nimrod” tipi uçaklarının aktardığı bilgilere göre hareket ederek, 12 millik abluka dışına çıkacak olan Arjantin gemilerine karşı tehdit oluşturmuş ve Arjantin askeri kuvvetlerinin harekât alanını kısıtlamıştır. Bu yöntemle zaman kazanan İngiltere, “exocet” füzeleriyle donatılmış olan Avenger, Minerva ve Actove adlı gemilerini ve

¹⁶⁹ Exocet misilleri bir anlamda kendi kendine hedefi bulan, uçaktan uçağa, uçaktan yere, yerden havaya atılabilen güdümlü uçan bombalar olarak tasarlanmıştır.

¹⁷⁰ Çetin Altan, “Sheffield “in Radarları Neyi Neden Görmedi?” Milliyet, 12.05.1982, s.7

¹⁷¹ Peru Başbakanı Mnuel Ulloa, “Arjantin kıyılarından 12 mil açıktaki uluslararası sularda seyredecek her Arjantin savaş gemisinin düşman sayılacağı” şeklinde bir kararın alınması İngiltere’nin dünya barışını tehlikeye soktuğunu belirtmiştir. (Milliyet, “İngiltere Dünya Barışını Tehlikeye Soktu”, AP(AA), 09.05.1982, s.5). Sovyetler Birliği’nin resmi haber ajansı “TASS” İngiltere’nin Güney Atlantik’te Falkland harekâtında destek üssü olarak kullandığı Ascension adasının çevresinde 100 deniz millik bir alanı “hava kontrol sahası” ilan etmesinin uluslararası hukuk kurallarına aykırı olduğunu belirtmiştir. (Milliyet, 9 Mayıs 1982 : 5)

¹⁷³ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner, Milliyet, Londra/Buenos Aires, 08 Mayıs.1982, s.05

Nepalli “Gürkha”ların¹⁷⁴ da bulunduğu 3 bin askeri abluka bölgesindeki görev gücüne takviye yaparak Falkland Adaları’nı tam kısaç altına almıştır. İngiltere uyguladığı bu taktik sayesinde manevra açısından Arjantin kuvvetlerine karşı üstünlük kazanarak, Arjantin donanmasının büyük bir kısmını ana üslerine kapatmış ve büyük bir çıkartma harekâtına zemin hazırlamıştır.¹⁷⁵

Falkland bölgesine takviye güçleri gelmesiyle birlikte, İngiliz uçakları ve gemileri 9 Mayıs’ta Falkland Adaları Port Stanley çevresindeki askeri hedeflere saldırı düzenlemiştir. Gerçekleştirilen saldırıda 1 Arjantin balıkçı gemisi batırılmış ve personel taşıyan “Puma” tipi bir Arjantin helikopteri de düşürülmüştür. İngiltere, bu saldırıdan sonra, Falkland Adalarından askerini çekmesi için, Arjantin’e 48 saat süre tanımıştır. Birliklerin çekilmemesi halinde, İngiliz birliklerinin çıkarma harekâtına girişeceği bildirilmiştir.¹⁷⁶¹⁷⁷

Çolakoğlu’nun aktardığı habere göre, 10 Mayıs’taki saldırının bir çıkarma öncesi bombardıman olduğu belirtilmiştir. Haberin devamında Falkland Adaları çevresinde abluka görevini icra eden İngiliz özel görev gücüne takviye olarak 2500 deniz komandosunun geldiği duyurulmuştur. Bu birliklere ilave olarak, Dünyanın en büyük ve en lüks sayılan Queen Elizabeth II transatlantiği¹⁷⁸ 3000 İngiliz deniz piyadesi ile

¹⁷⁴ Gurkha, Nepal’de yaşayan halklardan biridir. Gurkha halkının adı Hindu savaşçısı- Gorakhnath’dan gelmektedir. Gurkha ataları, Kuzey Hindistan’dan göçmenlerdi- Rajputs ve Brahmins. KorkuUuz savaşçılar ve rahipler Brahman kastı’nı oluşturmuştur. Gurkha savaşçıların savaşlardaki saldırganlıkları, muazzam cesaretleri, fiziksel güçleri, kendi kendine yeterlilikleri ve inanılmaz dayanıklılıklarıyla öne çıkmıştır. Bu Savaşçı insanların yetenekleri, İngilizleri sarsmış ve 1815’ten itibaren Gurkhas’ın İngiliz sömürge ordusunun saflarına gönüllü olarak alımı başlamıştır. Falkland çatışması sırasında Gurkha’lar San Carlos Körfezi’ne iniş yapan Gurkha atıcılarının bir taburuydu, Arjantin’in Port Stanley savunmasını atmaya katkıda bulunmuşlardır. (Top War, “Nepalli Gurkha, İngiliz Kraliçesinin hizmetinde gönüllü oldu” 01.11.2013, Çevirim içi: <https://tr.topwar.ru/36077-nepalskie-dobrovolcy-gurkhi-na-sluzhbe-angliyskoy-korone.html> Erişim Tarihi:03.11.2022)

¹⁷⁵ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner, Milliyet, Londra/Buenos Aires, 09.05.1982, s.5

¹⁷⁶ Çolakoğlu, “İngilizler Havadan ve Denizden Falkland’a Yeniden Saldırdı” Milliyet, Londra, 10. 05.

¹⁷⁷ , s.5

¹⁷⁸ Queen Elizabeth II transatlantiği 3000 kadar İngiliz askeri ile Falkland Adaları’na giderek savaşa katılacağını simgeleyen bir tablo yapılması istenmiştir, bunu için görevlendirilen ressam Linda Kitson, Falkland Savaşı’nı tuale dökmekle görevlendirildiğini öğrenince “dehşet içine girdiğini” söylemiştir. (Milliyet, “İngiltere, Falkland Savaşı’nın Tablosunu Yaptıracak”13.05.1982, s.5)

Falkland Adaları'na gitmek üzere, 12 Mayıs günü İngiltere'den ayrılması çıkartmanın kaçınılmaz olduğunun göstergesi haline gelmiştir.¹⁷⁹

2.2.6. ABD'nin Falkland Anlaşmazlığındaki Tarafsızlık Politikasının Sona Ermesi

ABD Başkanı Reagan “İnkâr edemeyeceğimiz bir gerçek var, bir devletin başka bir devletin toprağını işgal etmesini onaylayamayız. ...Arjantin'in Falkland işgalinin başarıya ulaşmasına izin vermeyeceğini” söylemiştir.¹⁸⁰

Reagan'ın açıklamalarından 1 gün sonra İngiltere Başbakanı Thatcher, “BM’de barış görüşmesi yapmamız savaş yapmamamız anlamına gelmez” şeklinde bir demeç vermiştir. Arjantin Dışişleri Bakanı Mendez ise “barış sürdürülse bile egemenlik haklarından vazgeçmeyeceğiz” sözünün hala arkasında olduklarını ifade etmiştir. Washington İngiliz Büyükelçisi ise, Arjantin’i BM’de sürdürülen barış görüşmelerde uzlaşmaz tutum takınmakla suçlamış, “BM’de barış görüşmelerinde bir gelişme olacağını sanmıyorum” demiştir. Bu açıklamalar barış planının uygulanabilirliğinin çok düşük ihtimal olduğunu göstermiştir. Nitekim bu demeçlerin yapıldığı gün (11 Mayıs günü) İngiliz uçakları Falkland Adaları çevresinde adalara ikmal amaçlı seyir halinde olan bir Arjantin gemisine ateş açtığı ve geminin infilak ettiği bildirilirken, İngiliz donanmasına bağlı gemilerin de Falkland Adaları'ndaki Arjantin mevzilerini yoğun top ateşine tutukları kaydedilmiştir. Bu saldırıları haber yapan Türk basını “Falkland’da Deniz Savaşı Başladı” şeklinde yorumlamıştır.¹⁸¹

ABD'nin Lojistik destek verdiği İngiltere'nin saldırısalı Bayan Thatcher'ın ileri sürdüğü gibi BM yasasının 51. maddesinin kapsamında olmadığını değerlendiren Balcı, Saldırıları BM yasasının sınırlarını aşarak Latin Amerika kıtasına dışarıdan yönetilen saldırı niteliğine büründüğünü savunmuştur. Balcı'nın daha önceki sayfalarda ifade ettiği gibi, artık saldırılarının amacı Galeri'yi barışa zorlamak değil, emperyalizmin

¹⁷⁹ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner, Milliyet, Londra/Buenos Aires, 11.05.1982, s.5

¹⁸⁰ Cumhuriyet (12/05/1982) “Arjantin Bir İkmal Gemisini Havaya Uçurdu”, 12.05.1982, s.11

¹⁸¹ Milliyet, “Falkland’da Deniz Savaşı Başladı”, 12.05.1982, s.5

çıkarlarını sekteye uğratan üçüncü dünya ülkesini cezalandırma aşaması haline bürünmüştür.

10 ve 11 Mayıs saldırılarından sonra Arjantin İçişler Bakanı General Alfredo Sain Jean, “Sömürgeci saldırılar tırmanmaya devam ederse, Arjantin hükümetinin elindeki bütün imkânlarla kendisini savunmaktan başka seçeneği kalmayacaktır.” İfadesini kullanmıştır.¹⁸² Bu açıklama İngilizleri tedirgin etmiştir. İngilizler uyguladığı abluka sayesinde, her ne kadar Arjantin donanmasının büyük bir kısmını ana üslerine kapatmış olsa da Arjantin'in elinde bulunan 3 denizaltısı İngiliz gemileri için büyük tehlike teşkil etmiştir. 3 deniz altıdan birisi olan “Sante Fe” denizaltısı, Güney Georgia çıkartması sırasında saf dışı bırakılmıştır. Ancak geriye kalan iki Alman yapısı olan küçük denizaltıların menzili İngiltere için büyük bir tehdit oluşturmıştır. Saf dışı bırakılan “Sante Fe” denizaltısının eşi “Santiago Del Estaro” denizaltısı 12.000 mili bulan menzili ile İngiltere donmasını tehdit etmiştir. Bu tehditleri önlemek için görev alan İngiliz donanmasına bağlı “See King” helikopteri ve abluka bölgesinde buluna İngiliz gemilerine, Arjantin uçakları tarafından 12 Mayıs günü saldırı başlatılmıştır. Saldırı sırasında İngiliz See King helikopteri düşürülürken, İngiliz savaş gemisinden atılan Sewood 1 roketleri saldırı gerçekleştiren Arjantin’e ait 2 “Skyhawk” avcı bombardıman uçağını düşürmüştür. Saldırı sırasında İngiliz gemisinin yara almadığı ve can kaybı bulunmadığı belirtilmiştir.¹⁸³

13 Mayıs günü Falkland Adaları çevresinde çatışmalar yeniden alevlenmiştir. Arjantin hükümeti çatışmalarda bir İngiliz helikopterin düşürüldüğünü, iki İngiliz savaş gemisinin ağır hasar gördüğünü ve iki uçağının düşürüldüğünü öne sürmüştür. İngiltere Savunma Bakanlığı çatışmalarda bir İngiliz gemisinin uçaklardan atılan bir torpilin isabet etmesi sonucu hafif yara aldığını doğrularken saldırıda yer alan “Skyhawk-A4” tipi 3

¹⁸² Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner “Galtieri: Kaybımız Büyük”, Milliyet, Londra/Buenos Aires. 13.05.1982, s.5

¹⁸³ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner “İngiliz savaş Gemileri 2 Arjantin Uçağını düşürdü.”, Milliyet, Londra/Buenos Aires. 13.01.1982, s.5)

Arjantin uçağının gemiden atılan Sew-Wolf”¹⁸⁴ füzeleriyle düşürüldüğünü öne sürmüştür. Abluka bölgesinde güçlü bir İngiliz savunması ile karşı karşıya kalan Arjantin hükümeti, abluka sayesinde harekât alanlarını kısıtlandığının, İngiliz görev gücünün her türlü hazırlıklarını tamamlayarak adaya çıkartma yapacaklarının farkına varmıştır. Thatcher, konuşmasında “Güney Atlantik’te her türlü hazırlığın yapıldığını ve çarpışmaların her an şiddetlenebileceğini” söylemesi üzerine Galtieri yumuşama yoluna gitmiştir. “Galtieri, görüşme masasına oturabiliriz” şeklindeki ifadesini haber yapan Türk basını, Galtieri’nin İngiltere ile ön şartsız olarak görüşmeye hazır olduğunu yazmıştır. Galtieri, yaptığı konuşmada, “Eğer İngiltere ile yapacağımız barış görüşmelerinin 149 yıl sürmeyeceğine güvenirsem hemen görüşmeye başlarım” demiştir. İngiltere’nin Falkland Adaları’na saldırmaya hazırlandığını da kaydeden Galtieri, “Falkland görüşmeleri için egemenlik hakkı dahil hiçbir ön şart koymayacaklarını, ancak egemenlik hakkının ana amaçları olduğunun unutulmaması gerektiğini” belirtmiştir. Dışleri Bakanı Pym, Falkland Adalarında yaşayanların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmesi gerektiğini yinelemiştir. Pym, “Eğer Arjantin, barış yollarını, egemenlik koşuluyla çıkmaza sokarsa, kesin çözüm yoluna gideceklerini” söylemiştir. İktidardaki muhafazakâr parti içindeki muhalefet grubu ise, Thatcher’in çok yumuşak davrandığını belirterek, İngiltere’nin Falkland Adaları üzerindeki egemenlik haklarından vazgeçilmemesini istemiştir. Hatta BM barış görüşmelerle boşa zaman geçirildiğini, derhal harekâtın başlatılıp kuvvet yoluyla adalarının geri alınmasını savunmuştur.¹⁸⁵

ABD’nin İngiltere’ye silah desteği kapsamında füze, savaş uçakları ve benzeri yardımlar sağlamak istemesi ve özellikle muhafazakâr parti içindeki muhalefet grubunun çıkarma yapılması konusunda hükümete baskı yapması adaya çıkarma sürecini hızlandırmıştır. “İngilizler Falkland’a Komando indirdi” başlığını kullanan Türk

¹⁸⁴ Askeri yetkileri sesin iki katına hız yapan “Sea-Wolf” füzelerinin hedeflerinin 64 kilometre uzaktan vurabildiğini, yaklaşık 2 metre uzunluğundaki geliştirilmiş füzelerin elektronik olarak kilitlenerek hedefini kovaladığını belirtmişlerdir. (Çolakoğlu, Milliyet, 14 Mayıs 1982: 5)

¹⁸⁵ Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner “Galtieri, görüşme masasına oturabiliriz”, Milliyet, Londra/Buenos Aires.

basınının aktardığı habere göre, çıkarma öncesi hazırlıklar kapsamında, İngiliz komando birlikleri ¹⁸⁶ Mayıs günü Batı Falkland'ın Kuzey kesimdeki Perble adasına girmiştir. İngiliz donanmasına ait savaş gemilerinin yoğun ateş desteği altında adaya helikopterle indirilen komandolar, yeni inşa edilen “Puerto Galderon” hava üstünde bulunan 10 kadar Arjantin uçağını yerde tahrip etmiştir. Arjantin Genelkurmay Başkanlığı yayınladığı bir bildiride olayı doğrulamış ancak yalnızca 3 adet Arjantin uçağının hasar gördüğünü ve İngiliz saldırısının püskürtüldüğünü söylemiştir. İngiliz donanmasının sürdürdüğü ablukaya rağmen, adada bulunan 9 bin Arjantin askerine, ablukayı yaran Arjantin gemilerinin silah ve yiyecek ikmal yapmaya başladığı İngiliz yetkilerince doğrulanmıştır. Yetkililere göre İngilizlerin tüm ikmal yollarını kesmeleri halinde bile adalarda bulunan Arjantin askerlerinin binlerce baş koyunu kesip yiyebileceklerini ve herhangi bir gıda sorunlarının olmadığı açıklanmıştır.¹⁸⁷

İngiliz komandolarının 14 Mayıs günü Falkland'daki Perble Adası'na yaptıkları baskından sonra, İngiliz savaş uçakları Falkland Adaları'ndaki Port Stanley havaalanını ve askeri tesislerini 16 Mayıs'ta yeniden bombaladıkları, ardından da Falkland çevresindeki koylarda bulunan iki Arjantin gemisine de saldırı düzenlediği bildirilmiştir. Bayan Thatcher, “Artık bu işi daha fazla uzatmayız, sorunu önümüzdeki hafta uygun bir şekilde halletmek istiyoruz” şeklinde demeç vermiştir.¹⁸⁸

İngiltere Savunma Bakanı John Nott, “Barış görüşmelerinden sonuç alınmazsa, geniş kapsamlı bir İşgal planına girişeceklerini söylemiştir.”¹⁸⁹

Türk basınında “Falkland'da barış umudu kalmadı” haber başlığı ile yayınlanan haberde, Arjantin'in İngiltere planını reddettiğini ve barış görüşmelerinin kesildiğini duyurmuştur. Anlaşma şartlarından oluşan barış girişimlerine değinen Thatcher, iki ülkenin üzerinde anlaşamadığı beş ana maddede¹⁹⁰ Arjantin'i suçlayarak, Arjantin'in

¹⁸⁶ ,01.1982, s.5

¹⁸⁷ Milliyet, “İngilizler Falkland'a Komando indirdi”, 16.05.1982, s.5

¹⁸⁸ Milliyet, “İngilizler Falkland'a Komando İndirdiler”, 16.05.1982, s.5

¹⁸⁹ Cumhuriyet, “İngiltere Port Stanley'i Sürekli Bombalıyor”17.05.1982, s.1

¹⁹⁰ İki ülkenin üzerinde anlaşamadığı 5 ana nokta; 1. Askeri güçlerin adadan karşılıklı olarak çekilme zamanı, 2. Adalarda Birleşmiş Milletler'in gözetiminde kurulacak yönetimin niteliği. 3. İngiltere'nin uzun

barışçı yoldan sorunu çözümlmeye niyetli olmadığını öne sürmüştür.¹⁹¹

İngiltere Başbakanı Thatcher, 48 saat içinde Diplomatik çabalardan sonuç alınmazsa, askerî harekâtın engellenemeyeceğini söyleyerek Falkland Adaları'na çıkartma başlatacağını duyurmuştur.²⁰⁶

20 Mayıs günü 2500 komando ile birlikte askeri malzeme ve “harrier” tipi uçaklarını taşıyan İngiliz takviye kuvveti abluka bölgesindeki İngiliz donanmasına katılmıştır. Canberra transatlantiği ile gelen 2.500 komando bölgedeki savaş gemilerine dağıtılmış, çıkarma gemileri donanmanın yanında özellikle Kuzey Falkland'da toplanmış, Harrier uçakları ise Hermes uçak gemisine nakledilmiştir. Barış umudu kalmayınca, İngilizlerin tutumu daha da sertleşmiş, İngiliz özel görev gücü komutanı Amiral Woodward'a küçük çaplı komando baskınları ve vur-kaç saldırıları için yetki verilmiştir. Ancak henüz geniş çaplı bir işgal için yetki tanınmadığı belirtilmiştir. İngiliz hükümeti, İngiliz birliklerinin Falkland Adaları'na çıkartma harekât planını onaylamış, Barış sürecinin sonlandığını duyurmuştur. Donanmanın çıkarma yapmak amacıyla alarında tutulduğunu, harekâtın başlatılması için sadece Londra'dan gelecek emrin beklenildiği bildirilmiştir.¹⁹²

2.3. FALKLAND ADALARI'NA ÇIKARMA HAREKÂTI

Diplomatik çabalardan sonuç alınamayınca, Başbakan Thatcher, 20 Mayıs günü İngiliz birliklerinin Falkland Adaları'na çıkartma emrini vermiştir. Verilen emir 21 Mayıs günü uygulamaya konulmuştur. 21 Mayıs sabahı İngiliz birlikleri Falkland Adaları'nın Başkenti Port Stanley'in 50 kilometre Kuzeyindeki bölgeye (Bknz. Şekil.2.5) Falkland/San Carlos amfibi harekâtı başlatmıştır.¹⁹³

sürelî görüşme isteğinin yanlış algılanması. 4. Arjantin uyrukların adaya serbestçe girip çıkmaları sorunu. 5. Güney Georgia ve Güney sandviç adalarının görüşmelerden ayrı tutulması. (Milliyet, 21 Mayıs 1982: 5)

¹⁹¹ Milliyet, “Falkland'da Barış Umudu Kalmadı” Dış Haberler Servisi, 21.05.1982, s.5 ²⁰⁶

Cumhuriyet, “Thatcher: Ancak 48 Saat Bekleriz”, 19.05.1982, s.1

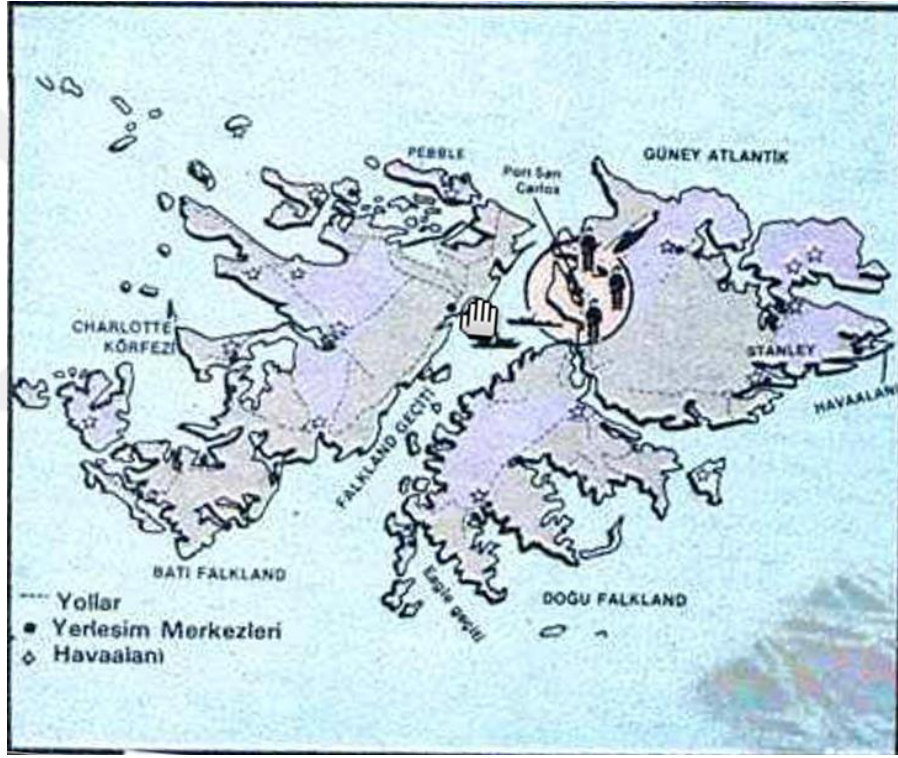
¹⁹² Milliyet, “Falkland'da Barış Umudu Kalmadı” Dış Haberler Servisi, 21.05.1982, s.5

¹⁹³ Milliyet, “Güney Atlantik'te Deniz ve Hava Savaşı Başladı”, 22.05.1982, s.5

Çıkartma harekâtının başladığını “*Güney Atlantik’te Kanlı Savaş Başladı*” şeklinde manşet kullanan Türk Basını, İngiltere’nin, 1956 yılından beri en büyük askerî harekâta giriştiğini duyurmuştur. 21 Mayıs gecesi Doğu Falkland Adaları Port San Carlos’a (Şekil 2.4)¹⁹⁴ yeniden ayak basan paraşüt birlikleri ve özel komando timlerinin katıldığı harekâtta, piyade birliklerinin yanı sıra Falkland Adaları’na top, uçaksavar ve çeşitli ağır silahlar çıkartılmıştır. Adaya çıkan birlikler mevzilerini güçlendirirken, herhangi bir ciddi direnme ile karşılaşmamıştır. İngiliz İndirme Harekâtı iki Falkland Adaları’nı ayıran Falkland boğazının iki yakası (Doğu Falkland ve Batı Falkland) boyunca sürmüştür. Boğaz’ın Atlantik’in fırtınalı sularından korunaklı olması nedeniyle, İngiliz kuvvetlerine olumlu olanak sağlamıştır. İngilizler daha önceki sayfalarda belirtildiği gibi bu harekâta başlamadan önce Abluka planına göre hareket etmiştir. Bu planlardan birisi de Falkland boğazına hâkim stratejik bir noktada olan Perble Adası komando birliklerce daha önce ele geçirilmiş ve çıkarma harekâtı için önemli bir avantaj elde edilmiştir. İngiliz Kuvvetlerinin gece harekâta geçmesinden sonra sabahın ilk ışıkları ile birlikte bu defa Arjantin uçakları dalgalar halinde hem İngilizlerin kıyıda tutunmaya çalıştığı mevzilere, hem de İngiliz gemilerine saldırmış ve bu arada çok şiddetli hava savaşları²¹⁰ olmuştur. Ama üstün silahlara sahip İngilizlerin bu çatışmalarda çok büyük kayıp vermedikleri bildirilmiştir. İngiliz hükümeti, İndirme harekâtı sırasında 5 İngiliz gemisinin hasara uğradığı, Arjantin hava kuvvetlerine ait 9 Mirage, 5 sky-hawk, 3 “pucara” tipi uçağın düşürüldüğü, iki helikopterin yerde imha edildiği açıklanırken, İngilizlerin de iki helikopter kaybettiği söylenmiştir. Öte yandan İngiliz sözcü de, bu harekâtın hazırlık aşamasında bir gemiden bir diğerine asker nakleden bir helikopterin düştüğünü, helikopterde bulunan 30 askerden 9’unu kurtarıldığını birinin cesedinin bulunduğunu, 20’sinin ise kaybolduğunu açıklamıştır. İngiltere’nin bu açıklamasından sonra uzun bir süre sessiz kalan Arjantin yöntemi Buenos Aires’te yaptığı açıklamada

¹⁹⁴ Port San Carlos ele geçiren komandolar İngiliz bayrağını dikmişlerdir. (Milliyet, 23 Mayıs 1982: 1) ²¹⁰ Uzmanlar İngilizlerin Falkland Adaları’na çıkarma harekâtı sırasında çekindikleri en önemli nokta hava saldırıları olmuştur. İngiliz filosunun çıkarma yapmak üzere adalara yaklaştığı sırada, Arjantin’den havalanan uçakların menziline girdiği için, savunma açısından İngilizler için çok büyük bir dezavantaj olarak görülmüştür. İngilizler bunu “2. Dünya savaşından beri en zorlu şey” olarak nitelemiştir. (Milliyet, “Falkland’da Barış Umudu Kalmadı” Dış Haberler Servisi, 21.05.1982, s.5)

İngiliz kuvvetlerinin bir köprübaşı tuttuğunu ve buradaki mevzilerini sağlamlaştırdığını kabul etmiştir. Ancak Falkland Adaları'ndaki birliklerin İngilizlere karada ve havada karşı koydukları belirtilmiştir. Saldırının başlama üzerine savaş uçaklarının biri Falkland boğazındaki İngiliz refakat gemisine 14 füze attıkları, gemide hasar meydana geldiği ve geminin yanarak battığı ileri sürülürken, İngiliz çıkarma gemilerden ikisinin batırıldığı kaydedilmiş, kendi kayıplarının 3 uçak olduğunu öne sürülmüştür. Olayların başlaması üzerine, her iki ülke de Güvenlik Konseyi'ni olağanüstü toplantıya çağırmıştır.¹⁹⁵

Şekil 2.4. Falkland Adaları / San Carlos Amfibi Harekâtı

Kaynak: Milliyet, “Güney Atlantik’te Kanlı Savaş Başladı” 21 Mayıs 1982, s.1

Falkland/San Carlos Amfibi Harekâtı başladıktan sonra Türk basını İngiltere ve Arjantin arasında yaşanan Falkland bunalımının son 50 günü “gün-gün” bir kronolojik gelişimini haber yapmıştır. Öte yandan Arjantin’in mevcut askeri gücü hakkında bilgi vererek okuyucularını bilgilendirmiştir.

¹⁹⁵ Milliyet, “Güney Atlantik’te Kanlı Savaş Başladı” Dış Haberler Servisi, 21. 05.1982, s.5

25 bin personel ve 100 gemiden oluşan İngiliz Özel görev gücü 21 Mayıs'ta yapılan çıkarma harekâtının birinci gününde 10 kilometrekarelik bir alanı ele geçirirken, adalara 5 bin asker, büyük miktarda ağır silah, zırhlı taşıtlar, hafif tanklar ve güdümlü füze bataryaları çıkarılmıştır. Çıkarma harekâtının yapıldığı bölge (San Carlos) ile Adaların başkenti Port Stanley arasında yaklaşık 80 km olduğu bildirilmiştir. Helikopterleri gözlem uçuşu olarak ve Scorpion tanklarını da öncü kuvvetler olarak kullanan İngiliz deniz piyadeleri San Carlos'tan Port Stanley'e doğru yürüyüşe geçmişlerdir. Port Stanley'de 7 bin Arjantin askeri olduğu bildirilmiştir. İngiliz deniz piyadelerinin daha rahat ve hızlı ilerleyebilmeleri için, İngiliz Görev gücüne bağlı Harrier uçakları Arjantin birliklerinin mevzilerini bombalarken, havadan gelebilecek Arjantin "pucara" tipi uçaklarına karşı hava saldırısına geçmiştir. Çıkarma harekâtı tüm şiddeti ile devam ederken, 22 Mayıs günü Arjantin uçakları "Ardent" adlı İngiliz refakat gemisini batırmış ve 1 adet de İngiliz uçağını düşürmüştür. Falkland Savaşı'ndan beri ikinci gemisini kaybeden İngiltere, geminin battığını ve 25 denizcinin kayıp olduğunu doğrulamıştır. Çıkarmanın ilk gününde adaları geri almak için Arjantin'e karşı üstünlük duyuran İngiltere, ikinci gün yaşanan kayıplar karşısında zorlu günler geçireceklerin kabul etmişlerdir.¹⁹⁶

Nuri Çolakoğlu İngiliz donanmasının Falkland Adalarında ki çatışmasını, İsa'dan önce 416 yılında tehlikeye düşen topraklarını geri almak için Pire Limanında yelken açan Atina donanmasının Sicilya'ya karşı seferine benzetmiştir. Sicilya seferi düzenleyen Atina donanması kendince zayıf gördüğü bir düşmana karşı harekete geçmiştir. Ancak donanma büyük bir yenilgiye uğramış ve bir daha geri gelmemiştir. Çolakoğlu'na göre, her ne kadar çağdaş dünya da eski olaylar tekrarlanamaz denilse de, İngiliz donanmasının da benzer bir olayla karşılaşabilme olasılığından bahsetmiştir.¹⁹⁷

¹⁹⁶ Nuri Çolakoğlu, "İki Taraf da Ölü Sayısını Saklıyor", Milliyet, Londra, 23.05.1982, s.5

¹⁹⁷ Milliyet, "Falkland ve Pelepones Savaşları", 23.05.1982, s.10

Çıkarma harekâtının ikinci gününde (23 Mayıs) İngiliz gemilerine saldırıda bulunan 5'i "Mirage" olmak üzere 6 adet Arjantin savaş uçağı düşürülmüştür. İngiliz deniz piyadeleri 25 kilometrekarelik bir alanı ele geçirdikleri duyurulmuştur.¹⁹⁸

Çıkarma harekâtının üçüncü gününde (24 Mayıs) "Hermes" uçak gemisinden kalkan harrier uçakları, gemilerden fırlatılan füzeler ve San Carlos ve Perle'de tesis edilen uçak savar bataryaları, dalgalar halinde İngiliz görev gücüne saldıran Arjantin uçaklarına karşılık vermiştir. Çatışmalar sırasında 7 adet Arjantin uçağı düşürülmüştür. 8 haftalık Falkland Savaşının sonunda 450 kişinin öldüğünü duyuran Çolakoğlu, 24 Mayıs itibarıyla her iki ülkenin kayıplarını haber yapmıştır. İngilizlerin Ardent ve Sheffield gemileri batırılmış, 5 Sea King, 2'si Wessex, 2'si Gazelle tipi olmak üzere 9 helikopter ve 4 Harrier uçağı düşürülmüştür. Arjantin'in kayıplarını tam olarak saptamakta zorluk çekilse de, Arjantin'in 1 denizaltısı ve General Belgrano kruvazörü batırılmış, Fransız yapımı Mirage ve İsrailli yapımı Dagger savaş uçaklarından 17 tane, 9 Skyhawk jet avcı bombardıman uçağı, 1 Camberra bombardıman uçağı ve 8 helikopteri düşürülmüştür. Çatışmalarda da Arjantin'in kayıplarının artması ve İngiliz deniz piyadelerinin zorlanmadan Port Stanley'e doğru hızla ilerlemesi Arjantin cunta yönetiminin kendi içinde görüş ayrılıklarına yol açmıştır.¹⁹⁹

23 Mayıs günü dalgalar halinde İngiliz görev gücüne saldıran Mirage ve skyhawk uçaklarının saldırıları sırasında İngiliz donanmasına ait 2 fırkateynin de yara aldığı bildirilmiştir. Yara alan gemilerden biri olan Antelope refakat gemisinin makine dairesine bomba isabet etmişse de bomba patlamamış, bomba imha uzmanları bombayı etkisiz hale getirmeye çalışırken, patlamalar meydana gelmiştir. Mürettebat gemiyi terk etmiş ve kısa süre sonra da savaş gemisi Falkland Boğazı'nda yanarak batmıştır. Antelope refakat gemisi, Sheffield destroyeri ve Ardent refakat gemisinden sonra batan üçüncü savaş gemisi olmuştur.²⁰⁰²⁰¹

¹⁹⁸ Nuri Çolakoğlu, Milliyet 24.05.1982, s.5

¹⁹⁹ Milliyet, "Arjantin Cuntasında Görüş Ayrılığı belirdi" Dış haberler Servisi, 25.05.1982, s.5

²⁰⁰ Milliyet, "Savaşın Gizleri Günışığına Çıkıyor", 26.05.1982, s.5

²⁰¹ Sami Kohen, "Falkland Batağı", Milliyet, 27.05.1982, s.2

Çatışmaların şiddetlenmesi ve bu sorunun devam etmesi halinde, ABD'nin Amerika kıtasındaki ve dünyadaki çıkarları tehlikeye girdiğini söyleyen Kohen, Savaşın uzaması ABD'nin, Arjantin başta olmak üzere bazı Latin Amerika ülkelerinin sempatisini kaybetmesine, Latin Amerika kamuoyunun giderek bu savaşa bir Latin Amerika ülkesinin “kolonyalizme” karşı mücadelesi olarak bakmasına yol açtığını savunmuştur.

217

Ergün Balcı'ya göre, Latin Amerika'da iktidardaki faşist diktatörler, şimdiye dek en büyük güvencelerini Washington'da bulmuşlardı. Ancak Reagan yönetimi, bu diktatörlerin önde gelenlerinden Galtieri rejimini yarı yolda bırakarak müttefiki olan İngiltere'yi desteklemiştir. Bu olgu diğer diktatörleri düşündürmeye sevk etmiş ve güven sorunu gündeme getirmiştir. Latin Amerika'yı uzun zamandır Sovyet etkinliğine kapamaya çalışan ABD'nin etkinliği sarsılmış buna karşılık, Sovyetlerin bölgedeki ağırlığı artmıştır.²⁰²

Antelope refakat gemisinin batırılmasından sonra, Arjantin uçakları İngiliz donamasına tekrar saldırmıştır. Saldırı sonucunda 2 İngiliz gemisi batırılmıştır. İngiliz Savunma Bakanı John Nott, Saldırıda Coventry destroyeri ve “Harrier” tipi uçak ikmali için kullanılan bir taşıyıcı geminin (Atlantik Conveyor'un) batırıldığını doğrulamıştır. Atlantic Conveyor, İngiliz birlikleri ve helikopterleri için büyük bir öneme sahipti. Askeri malzemeler, yedek parçalar bu gemideydi. Başbakan Thatcher İngiliz piyade birliklerinin Port Stanley'e doğru ilerleyişinin devam etmekte olduğunu, 12 Mayıs günü İngiltere'den ayrılan Queen Elizabeth II transatlantiği gemisinde bulunan 3 bin takviye askerinin ulaşmasından sonra tam saldırıya geçeceklerini söylemiştir.²⁰³

Arjantin Hava Kuvvetleri'nin İngilizlere ait Coventry destroyerine ve “Harrier” tipi uçak ikmali için kullanılan “Atlantik Conveyor” adlı nakliye gemisine yaptığı hava saldırısıyla ilgili yeni bilgiler ortaya çıkmıştır. “Atlantik Conveyor” gemisini batıran exocet füzelerinin atıldığı “süper etandard” uçaklarının havada İkmal yaptığı ortaya çıkmıştır. İngilizler Arjantin uçaklarının havada ikmal yapabileceğine inanmamakta ve bu nedenle donanmasını uçaklarının normal menzili dışında tutmakla yetinmişti. Ancak

²⁰² Ergün Balcı, “Önemli Gelişmelere Doğru” Cumhuriyet, 13.05. 1982, s.3

²⁰³ Cumhuriyet, “İngiliz Destroyeri Coventry de Battı”, 27.05.1982, s.1

Süper Etendart'ların İngilizlerin beklediği gibi batıdan değil doğudan saldırması, donanmanın arkasından sızılabilir kadar mesafe kat etmesine olanak veren yakıtı ancak havada İkmal yoluyla sağladığını göstermiştir. Bu yöntem İngiliz donanması kurmaylarını telaşlandırmış, bir an önce ileri harekâtın başlatmasını zorlamıştır. Donanmanın her an saldırı hedefinde olabileceği sonucuna varan İngilizler, savaşı bir an önce sona erdirmek için, İngiliz özel görev gücüne ileri harekete geçmesi emri vermiştir. Bu karardan sonra, daha önce San Carlost'an ileri harekâta geçen İngiliz deniz piyadelerinden oluşan bir birliğin Başkent Port Stanley'e doğru ilerleyişi devam etmiştir. Bir paraşütçü birliğinin de güneye yönelerek Port Darwin'e (Bknz. Şekil 2.5) ulaştığı söylenmiştir. İngiliz kuvvetlerinin ilerleyişi sırasında askerler Arjantin direnişi ile karşılaşmış ve şiddetli çatışmalar sürmüştür. İngiliz birlikler Port Darwin'e ilerlerken, İngiliz harrier uçakları Goose Green'deki havaalanını (Bknz: Şekil 2.5) yeniden bombalamış ve paraşüt birliklerin ilerleyişini kolaylaştırmıştır. Bu arada İngiliz donanmasında kayıplar yaşanırken, ABD yönetimi Falkland Savaşı'nda kullanılması için İngiltere'ye geliştirilmiş "Sidewinder" tipi füze, çeşitli bomba ve roketler ile cephane sağlamasına başlandığını açıklamıştır.²⁰⁴

²⁰⁴ Milliyet, "Arjantin Uçakları Havada İkmal Yapıyor" Dış Haberler Servisi, 28.05. 1982, s.5

Şekil 2.5. Goose Green Havaalanı ve Darwin Kentinin ele geçirilmesi

Kaynak: Milliyet, “İngilizler, Goose Green Havaalanı ve Darwin Kentinin ele geçirdi” 29 Mayıs 1982, s.5

Savaşın şiddeti ve saldırılarda yaşanan kayıplar endişe verecek şekilde bir hal alınca İspanya ve Panama'nın girişimiyle bir ateşkes önerisi sunulmuştur. Latin Amerika ülkelerinin ABD'den (İngiltere'ye verdiği destekten dolayı) uzaklaşması ve Sovyetler Birliği ile ilişkiler geliştirmesi tehlikesi belirince ABD “BM Güvenlik Konseyi'nde derhal Ateşkes ilan edilmesini öngören 505 sayılı kararını İngiltere ile birlikte veto etmiştir.”²⁰⁵

28 Mayıs günü, İngiliz özel görev gücüne bağlı paraşütçü birlikleri Falkland Adaları'nın ikinci büyük yerleşim merkezi Port Darwin kentini ve Goose Green Havaalanı ele geçirmiştir. Havaalanının ele geçirilmesi ile artık Falkland'daki hava üstünlüğü İngilizlere geçmiştir. Havaalanı ele geçirilmesi sırasında yaşanan çarpışmalar

²⁰⁵ Nuri Çolakoğlu, “Falkland Bunalımı Reagan'ın İngiltere Ziyaretini Gölgeleyiyor” Milliyet, 08.05.1982, s.3

sırasında bir İngiliz Harrier uçağı düşürülürken, San Carlos'taki İngiliz birliklerine saldırmaya kalkışan "Skyhawk" tipi 2 Arjantin jetinin de uçak savar ateşiyle düşürülmüştür. Böylece savaşın başından bu yana Arjantin'in yitirdiği uçak sayısı 71'e yükselmiştir.²⁰⁶²⁰⁷

Goose Green ve Port Darwin yerleşim merkezini ele geçiren İngiliz kuvvetleri, Ele geçirdikleri hava üstünlüğü avantajıyla iki koldan kısaç bir tarzda doğuya doğru Port Stanley'e ilerlemeye devam etmiştir. Bu kısaç tarzdaki ileri harekâtın kuzey kolunu oluşturan ve "kırmızı bereliler" olarak bilinen komandolar, Stratejik öneme sahip Douglas yerleşim merkezi ve Teal körfezini (şekil 4) ele geçirmiştir. Bu harekât sonucunda Doğu Falkland Adaları'nın büyük bir bölümü İngilizler tarafından ele geçirilmiştir. Queen Elizabeth II transatlantiği gemisinde bulunan 3 bin takviye askerinin ulaşmasından sonra, bu askerleri çıkarma gemilerine aktarmayı planlayan İngiltere, Doğu Falkland'a tam çıkarma yaparak, Port Stanley'i ele geçirip adanın hâkimiyetini ele geçirmeyi hedeflemiştir. Bu harekât karşısında açıklama yapan Arjantin Devlet Başkanı Galtieri, "Arjantin ordusu Arjantin'e ait her karış toprağı sonuna kadar savunacaktır. İngilizlere karşı karada, havada ve denizde savaşacak yeterli gücümüz var." Şeklinde konuşmuştur. Galtieri, "bazı Güney Amerika Ülkeleri'nden gelen yardım taleplerine şimdilik ihtiyaç olmadığını, ancak belki ileride kardeş ülkelerin askerlerinin saflarımızda savaşması gerekebilir." ifadesini kullanmıştır.²²³

Goose Green, Port Darwin, Douglas yerleşim merkezi ve Teal körfezin'in ele geçirmesi sırasında yaşamını yitiren ingiliz askerlerinin, İngiltere'ye götürölmek yerine, toplu mezara gömölmesi veya denize atılması tepkiyle karşılanmıştır. San Carlos'ta toplu mezara gömölün askerler arasında paraşütçü Yarbay Jones'un cenazesi de bulunmuştur.²⁰⁸

Queen Elizabeth II transatlantiği gemisi Falkland bölgesindeki İngiliz görev gücüne katıldıktan sonra, gemide bulunan 3 bin asker çıkarma gemileriyle Port Stanley'in

²⁰⁶ Milliyet, "İngilizler Goose Green Havaalanı ve Darwin Kentini Ele Geçirdi", 29.05.1982, s.5 ²²³

Milliyet. "Avantajlı durumda olan İngilizler, Port Stanley'e doğru ilerliyor", Dış Haberler Servisi,

²⁰⁷ .05.1982, s.5

²⁰⁸ Milliyet, "Falkland'da Ölen İngilizlerin Toplu Mezara Gömölmesi Tepkiyle Karşılandı", 01.06.1982, s.5

kuzeyine ikinci bir çıkarma yapmış ve kenti çember altına almıştır. Goose Green ve Port Darwin'in düştüğünü doğrulayan Arjantinliler, ikinci çıkarma hamlesine karşı giderek artan İngiliz baskınını azaltmak için, 30 Mayıs'ta Falkland Adaları'nın 90 mil açığında bulunan İngiliz donanmasına büyük bir hava saldırısı düzenlemiştir. Saldırıya katılan Arjantin donanmasına ait "Süper Etendart" uçakları İngiliz gemilerine Exocet füzeleriyle saldırırken, İngiliz donanması saldırılara karşılık vermiş, aynı zamanda Port Stanley'i şiddetli bir bombardıman altına almıştır. Saldırı sonucunda İngiltere'nin ikinci uçak gemisi olan "İnvincible" isabet almış ve gemi saf dışı bırakılmıştır. Saldırısı sırasında 2 Arjantin Skyhawk jet savaş uçağı da düşürülmüştür.²⁰⁹

İngiliz donanması Port Stanley'i şiddetli bir bombardımana tuttuğu sırada İngiliz deniz piyadeler Port Stanley'e 19 km uzaklıkta olan Stanley Limanına hâkim kent tepesini ele geçirmiştir. (Cumhuriyet, 02 Haziran 1982:11) Tepenin İngilizlerin eline geçtiğini Arjantin de doğrulamıştır. Arjantin hava saldırıları sırasında çok uçak kaybettiğinden, İngiliz mevkilerini bombalamak için nakliye uçaklarını kullandığı, nakliye uçaklarının kapısından atılan bombalar hedeflerin çok uzağına düştüğü bildirilmiştir.²²⁶

Stanley Limanı'na hâkim kent tepesini ele geçiren İngilizler, SAS komandolarını kullanarak Stanley kent tepesindeki Arjantin mevzilerini imha etmiştir. Arjantin askerleri de çatışmaksızın ileri mevzilerini terk edip şehir merkezine doğru çekilmiştir. Helikopterle indirilen toplarla mevzileri bombalayan İngiliz birlikleri de merkeze doğru kuşatmayı sıklaştırmış ve Arjantin birliklerinin teslim olunması istenmiştir. İngiliz Görev gücü komutanı Amiral Woodward, Falkland valisi Genaral Mario Menendez'i "Daha fazla kan dökülmemesine neden olmadan teslim olmaya" çağıran bir mektup göndermiştir. Ağır ve kalın sis tabakasının Arjantin Hava Kuvvetleri'nin İngilizlere karşı saldırı yapma olanağını ortadan kaldırırken, İngiliz gemileri kıyıya yaklaşarak gerekli malzemeleri indirmiştir. Helikopterler bu malzemeleri kıyıya hâkim tepelerde mevzilenmiş askerlere ulaştırmıştır.²¹⁰

²⁰⁹ Milliyet, "İngiltere, Port Stanley kuzeyine Çıkarma Yaptı." Dış Haberler Servisi, 01.06.1982, s.5 ²²⁶

Milliyet, "İngiltere Stanley'e Son Saldırıya Hazırlanıyor", 02.06.1982, s.5

²¹⁰ Milliyet, "Arjantin Birlikleri Stanley'de Toplanıyor", 05.06.1982, s.5

İngilizler tarafından başlatılan harekâtın gizlilik perdesi altında yürütüldüğü bildirilmiştir. Londra da savunma Bakanlığı Harekâtla ilgili açıklama yapamaya yanaşmazken, İngiliz görev gücünde bulunan muhabirlerin de bu konuda bilgi vermeleri engellenmiştir. Bu nedenle gayri resmi kaynaklardan gelen haberlere bel bağlanmıştır. Takviye amaçlı getirilen Gurkalar ana komutanlığa bağlanmamış, serbest hareket etmeleri istenmiştir. Gurkalar daha çok İngiliz hatları girişinde kalmış ve zararlı olabilecek Arjantin birliklerini ele geçirmek için, geniş bir araziye taramıştır. Queen Elizabeth II transatlantiği takviye amaçlı getirdiği askerlerin çıkarma bölgelerine sevkinden sonra, dönüş yolculuğuna başlamıştır. Geminin Arjantin'in batırdığı Coventry destroyeri ile Ardent ve Antelope refakat gemilerinin 700 mürettebatını İngiltere'ye geri götürdüğü bildirilmiştir.²¹¹

Goose Green ve Port Darwin yerleşim merkezini ele geçiren İngiliz kuvvetleri, ele geçirdikleri hava üstünlüğü avantajıyla da stratejik öneme sahip Douglas yerleşim merkezi ve Teal körfezini ele geçirmiş ve kısa bir tarzdaki ileri harekâtını (kuzey kolunu) Port Stanley tepesine kadar getirmiştir. Port Stanley tepesine hâkim olan İngilizler Arjantin harekât alanını kısıtlarken, kısılcın güney kolunu oluşturan birlikler 8 Haziran günü Port Stanley'in güneyindeki Fitzroy'a ileri harekâta geçmiştir. İngiliz birlikleri Fitzroy ve Bluff Cove yerleşim merkezlerini ele geçirip burada da bir köprübaşı oluşturmuş ve çıkarma gemilerin Stanle'ye çıkarma yapmalarına kolaylık sağlamışlardır. Kuzey kolunda Stanley tepesi ve güney kolunda Fitzroy yerleşim merkezinin ele geçirilmesiyle Port Stanle'yin kuşatması tamamlanmıştır. Kuşatma altında bulunan Stanley'in ele geçirilmesi için İngiliz gemileri Port Stanley'in güneyindeki Fitzroy'e çıkarma yapmıştır. Bu gemilere saldırı düzenleyen Arjantin uçakları, "Plymouth" adlı refakat gemisi ile "Sir Tristram" ve "Sir Galahad" adlı iki çıkarma gemisini hasara uğrattırırken, saldırıya katılan 3 uçağın düşürüldüğü bildirilmiştir. Savaş sırasında bölgede bulunan İngiliz muhabirleri bu kayıpları "facia" diye nitelemiş ve Stanley'i tamamen kuşatmış ve yerleşim merkezine doğru ilerleyen İngiliz birliklerinin bu saldırı ile çok ağır bir darbe aldıklarını bildirmiştir. Arjantin genelkurmay başkanlığının yaptığı açıklamada

²¹¹ Milliyet, (08/06/1982) "İngiliz Gazetecilerinin Haberlerine Sansür Konuluyor", 08.06.1982, s.5

çıkarma gemilerin yanında İngiliz kara birliklerinin de büyük kayıplar verdiğini ve bu yüzden Fitzroy çıkarmasının başarısızlığa uğradığını belirtmiştir. Bu kayıplar karşısında zafer kazandığını belirten Arjantin hem zaferi kutlamak hem de Stanley'deki birliklerin moralini yükselmek için Buenos Aires'teki cumhurbaşkanlığı sarayı önünde büyük bir miting düzenlemiştir. 9 Haziran günü Arjantin uçakları tekrar saldırı yapmıştır. Saldırıya karşılık veren Harrier uçakları 4 Arjantin Mirage uçağını düşürmüştür. Çarpışmalardan sonra, silah gücü bakımından zayıflayan Arjantin, Karaborsadan ve dost ülkelere silah temin ederek savaşı sürdürmüştür. Arjantin İsrail'den en az 24 “Skyhawk” ve “Dagger” tipi uçaklar alırken, Peru ve Venezuela'dan askeri malzeme, Libya'dan ise, peşin parayla öldürücü “exocet” füzeleri aldığı bildirilmiştir.²¹²

Milliyet gazetesinin aktardığı habere göre, savaşta büyük kayıp yaşayan Arjantin, “Eğer bazı nükleer silahların kullanımı yasal sayılırsa biz de kullanırız” ifadesini kullanmıştır. Latin Amerika ülkeleri arasında en ilerlemiş nükleer güç programına sahip Arjantin'in, “istediği zaman atom bombası imal edebilecek nitelikte olduğunu” söylemiştir. Bu tehdit karşısında Ulusal Atom Komisyon Başkanı Carlos Casto Madero, Arjantin Kruvazörü Genel Belgrano'nun nükleer bir deniz altı tarafından batırıldığını hatırlatarak, Arjantin'in nükleer silaha başvurması ile neye mal olabileceğini düşünmesi gerektiğini ima etmiştir. Ayrıca Madero savaşta nükleer denizaltı kullanan İngiltere'nin kınanmasını da istemiştir.²¹³²¹⁴

13 Haziran günü Stanley kuşatmasında çatışmalar daha da şiddetlenmiş, Arjantin birlikleri 5 kilometre Stanley merkezine doğru geri çekilerek yeniden mevzi aldığı bildirilmiştir. Ayrıca Arjantin, Stanley çevresindeki savunma çemberinin yarıldığını kabul etmiştir. Üst düzey bir İngiliz yetkili de Stanley'in batısındaki stratejik konumda olan Longdon, Two sisters ve harriet tepelerini ele geçirildiğini söylemiştir. İngiliz üst düzey yetkili “18 içine girdik, ama henüz gol kaydetmedik” ifadelerini kullanarak Port

²¹² Nuri Çolakoğlu, “Üç İngiliz Gemisi Yara Aldı, Altı Arjantin Uçağı Düştü” Milliyet, Londra, 10.06.1982, s.5

²¹³ Milliyet, “Arjantin, “Eğer Bazı Nükleer Silahların Kullanımı Yasal Sayılırsa Biz De Kullanırız”,

²¹⁴ .06.1982, s.5

Stanley'in düşmesinin ana meselesi olduğunu ima etmiştir.²¹⁵

2.3.1. Arjantin Birliklerinin Teslim Olması: 14 Haziran 1982

Çolakoğlu'nun aktardığı habere göre, 14 Haziran'da erken saatlerde Stanley çevresinde Arjantin'in hâkimiyetinde bulunan Tumbledown tepesine karşı İngiliz saldırısı başlamıştır. İngiliz topçusunun yoğun ateşi altında kalan Arjantinlilerin mevzilerine, deniz piyadeleri de 3 saat sonra genel saldırıya geçmiştir. Bu arada İngiliz gemileri de denizden Arjantin mevzilerini dövmeye devam etmiştir. Yoğun ateş altında kalan Arjantinlilerin bir kısmı silahlarını atarak teslim olmaya başlamış, kalanlar ise, hızla Stanley'e çekilmiştir. İngilizlerin yoğun atışları devam edince, Arjantin askerleri William ve Sapper tepelerinden de çekilmiştir. İngiltere Savunma Bakanı John Nott, İngiliz birliklerinin Stanley'e girdiğini açıklamıştır. İngiliz topçu ve piyade saldırısı karşısında tutunamayan Arjantin birlikleri bozguna uğratılmıştır. İngiliz Kara Kuvvetlerinin Komutanı General Moore, General Menendez ile telsiz teması kurup, teslim olmasını istemiştir. Menendez Arjantin'de askeri yönetimle temas kurarak yetki istemiştir. Menendez'e Arjantin'in şerefini koruyacak bir formülle teslim olma belgesini imzalama yetkisi verilmiştir. Arjantin teslim olmayı kabul ettikten sonra adadaki İngiliz Kuvvetlerinin Komutanı Yardımcısı General Valderl'le General Menendez arasında yapılan görüşmelerde ilke anlaşmasına varılmıştır. General Moore kar fırtınasına rağmen uçakla Stanley'e gitmiştir. Kısa süren pazarlık ardından General Menendez, başka seçenek olmadığını görerek, 15 Haziran'da teslim belgesini imzalamıştır. General Moore, anlaşmaya varılması ardından Londra'ya yolladığı mesajda. "General Menendez'in teslim olduğunu, Doğu ve Batı Falklandlardaki Arjantin birliklerinin Arjantin'e yollanmaları için belli noktalarda toplanma emri verildiğini söylemiş ve yeniden ada halkının istediği yönetimin gerçekleştirildiğini belirterek," Yaşasın kraliçe" ifadesini kullanmıştır. Böylece 75 gündür süren Falkland anlaşmazlığı, 14 Haziran 1982 tarihinde Arjantin birliklerinin resmen teslim olmasıyla sona ermiştir.²¹⁶

²¹⁵ Nuri Çolakoğlu, "Arjantin Birlikleri Stanley'de Direniyor" Milliyet, Londra, 14.06.1982, s.5

²¹⁶ Nuri Çolakoğlu, "Falkland Sabaha Karşı Teslim Oldu", Milliyet, Londra, 16.06.1982, s.3

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FALKLAND SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

3.1 TÜRK BASININ PERSPEKTİFİNDEN FALKLAND SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

3.1.1.Falkland Yenilgisinin Arjantin'e Etkisi

İngilizler zaferini kutlarken, bütün o emperyalizme meydan okumalar, milliyetçi böbürlenmeler sona ermiş, cuntaya yıllar boyunca biriken öfke, askere karşı nefret olarak patlamıştır. İlk isyan edenler Malvinas gazileri olmuştur. La Plata kentinde madalyalarını yere vurup "Kahrolsun askeri diktatörlük" sloganı atılmıştır. Arjantin Halkı da sokaklara dökülerek Cunta lideri Galtieri ve onun askeri yönetimine “korkaklar” şeklinde slogan atarak istifaya çağırmıştır. Ülkede ikinci büyük parti olan muhalefet partisi lideri Raun Alfonsin de Galtieri'nin istifa etmesi gerektiğini söylemiş, “Artık ülkede demokrasiye geçme zamanı geldi” demiştir. Başkent Buenos Aires'in başka kesiminde toplanan 200 kişiyi teslim olan yönetim aleyhinde sloganlar atmıştır, slogan atanların bazıları “bu haksızlıktır, İngilizlerin sayısı bizden 15 kat fazla olmasına rağmen askeri cunta neden oğullarımızı profesyonellerle savaşmaya gönderdi?” derken, diğerleri “denizaltılarımız nerede?” şeklinde bağırılmışlardır. Bu arada deniz kuvvetlerinin “Savaşsak gemilerimiz batar” düşüncesi ile hareket ederek çatışmalara katılmadığını öne süren bir kısım halk, “şimdi yapılması gereken, elimizdeki savaş gemilerinin silahlarını sökerek hepsini yük gemisini yapmaktır”. Şeklinde protesto etmiştir. Kara Kuvvetlerinde ise, zaten pek fazla bir şey beklenmeyeceğini vurgulayanlar, “Arjantin Kara Kuvvetleri sadece darbe yapmayı bilir” şeklinde konuşarak, İngilizlere karşı tek savaşanların Hava Kuvvetleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu arada askeri yönetim, Falkland Adaları başkenti Port Stanley'in kaybedilmesinin bütün savaşın kaybedilmesi olmadığını öne sürerek, “Arjantin Malvinas adaları üzerindeki hakkından hiçbir zaman vazgeçmeyecektir” demiştir.²¹⁷

²¹⁷ Milliyet, "Halk, “Korkaklar” diye bağırır” Dış Haberler Servisi, 16.06.1982, s.3

Göstericilerin gösterdiği tepkiler yüzünden saray balkonunda konuşamayan Arjantin Devlet Başkanı General Galtieri, adalardaki Arjantin askerlerinin teslim olmasından 24 saat sonra (16 Haziran 1982) TV'de yaptığı konuşmada Stanley'deki çatışmaların sona erdiğini kabul etmiş, ancak “Malvina Adaları (Falkland Adaları) eninde sonunda bizim olacaktır” ifadesini kullanmıştır. Cunta yönetimi, Falkland'daki Arjantin kuvvetlerinin İngilizlerin üstün teknolojisi karşısında mücadele ettiklerini belirtirken, dünyanın en büyük devletlerinden biri olan İngiltere'nin, Birleşik Amerika, NATO ve Ortak Pazar'ın (AET'nin) desteği ile galip geldiğini duyurmuştur. Galtieri, “adalar üzerinde Arjantin'in ileri sürdüğü haklar kabul edilmeden Güneye Atlantik'e barış ve huzurun gelmeyeceğini” söylemiştir.²¹⁸

Galtieri Arjantin askerlerinin aniden Arjantin'in düşmanı olan ABD'nin askeri teknolojisi ile desteklenen bir güce karşı silahlardan çok cesaretle savaştıklarını ileri sürmüştür. Kendisine karşı gösteri yapanları da vatan hainliği ile suçlamıştır.²¹⁹

Falkland yenilgisinden sonra Dışişleri Bakanı Costa Mendez istifa mektubunu sunmuştur. Yenilginin ilk saatlerinde Arjantin hükümet üyeleri birbirlerini suçlamıştır. İngiliz gemilerine karşı giriştiği saldırıdan başarıyla çıkmasında katkısı olan Hava Kuvvetleri komutanı, yenilgi konusunda Galtieri'yi suçlamıştır. Galtieri suçlamalarda bulunan yönetim üyelerini “vatan hainliği” ile suçlamıştır. Arjantin hükümeti 5 siyasi parti yetkilerini görüşmeye çağırmış, ancak siyasi partiler toplantıya katılmayarak tepkilerini göstermiştir. Dışişleri Bakanı Costa Mendez'in istifasından sonra ülkede bir otorite boşluğu oluşmuştur. Falkland yenilgisiyle giderek büyüyen halkın tepkisi ülke geneline yayılmıştır. Ülkedeki fabrikaların yüzde 90'ını kapsayan bir genel grev başlamış, kayıp ve tutuklu yakınları on binlerce kişinin katılımıyla Mayıs Meydanı'nda nöbet başlatılmıştır. Ülkede yaşanan bu durum Cunta lideri Galtieri'yi güç duruma sokmuştur.²²⁰

²¹⁸ Milliyet, “Galtieri: Falkland Er Geç Bizim Olacaktır”, 17.06.1982, s.5

²¹⁹ Cumhuriyet, “Falkland Yenilgisi Arjantinlileri Ayağa Kaldırdı”, 17.06.1982, s.11

²²⁰ Milliyet, “Devlet Başkanı Galtieri Güç Durumda”, 18.06.1982, s.5

Ülkede tepkiler devam ederken, cunta yönetimin diğer üyeleri Galtieri'nin istifa etmesi için baskı yapmıştır. Galtieri'den görevini bırakmasını isteyen cunta üyeleri, kabul etmemesi durumunda görevinden uzaklaştırılacağı söylenmiştir. Genaral Galtieri görevi bırakmamak için dirense de ordunun desteğini tamamen yitirdiğini anlayınca istifa etmek zorunda kalmıştır. Galileri görevi bırakırken, “kendisinin fırtınanın ortasında batan bir gemi olmadığını” söylemiştir. Galtieri'den sonra Deniz Kuvvetleri Komutanı Jorge Anaya da görevinden alınmıştır. Geçici cumhurbaşkanı olarak İçişleri Bakanı General Saint Jean seçilmiştir. Ancak Galtieri'nin bütün yetkileri 1.Ordu Komutanı General Christino Nicolaides'e²²¹ devredilmiştir. Hava Kuvvetleri Komutanı General Lami Dozo siyasi partilerin çalışması için bir yasa tasarısının hazırlanmakta olduğunu belirtmiş ve her konunun üzerine cesaret ve titizlikle gidileceğini söylemiştir. Dozo, Peroncu hükümetinin 1976 yılında devrilmesinden sonra yasaklanan siyasi partilerin çalışmalarına izin vermiştir.²²²(Milliyet, 19 Haziran 1982: 3)

3.1.2. Falkland Savaşı Sonrası Normalleşme Süreci

Sami Kohen'e göre, Falkland yenilgisinin Latin Amerika ulusuna tek bir yararının darbeci cunta yönetiminden kurtulması ve Arjantin'in demokrasi yoluna girmiş olmasıdır. Devlet Başkanı olarak seçilen Bignone'nin siyasal faaliyeti serbest bırakması ve kesin seçim tarihini açıklaması siyasal bir bunalımın ve kargaşanın patlak vermesini önlemiştir. Bignone'nin sivil yönetime dönüş konusundaki tutumunu, siyasal yönde atılan ilk önemli adım olarak değerlendiren Kohen, Bignone'nin omuzlarında yüzde 140'ı bulan enflasyon, yüzde 13 oranında işsizlik ve 36 milyar dolara ulaşan dış borçların ağır baskıları olduğuna değinmiştir. Bignone'nin bu ağır baskılardan ve ulusunu ekonomik uçurma tamamen

²²¹ Yunanlı bir göçmenin oğlu olan Nicolaides başkomutanlık görevine getirilmesinden önce, Bouenes Aires'te Birinci Ordu Komutanlığı'nda bulunmaktaydı. Ülkedeki solcu gerillalarla mücadelede etkin rol alan Nicolaides daha önce yaptığı bir konuşmada ülkede karışıklıkları gizli bir ura benzeterek dikkatleri üzerine çekmiştir. Yaptığı çeşitli konuşmalarda sivillerin ve askerlerin Arjantin için gerekli en iyi çözümü bularak üstesinden gelmelerini isteyen Nicolaides, çok çabuk sinirlenen ve ülkedeki siyasal partilerin bazılarıyla arası açık bir kişi olarak tanınmaktadır. Ayrıca Nicolaides göreve tanırken Atina'daki Baba evinde (Rodos adasına yakın olan Harki Adası'nda) büyük bir sevinç yaşadığı bildirilmiştir.(Milliyet, Arjantin'in yeni Lider Bir Yunan Göçmeni", 19.6.1982,s.3)

²²² Milliyet, "Arjantinli Tutsaklar Galtier'nin Düşüşünü Sevinçle Karşıladı", 19.06.1982, s.3

düşmekten kurtarması için, siyasi faaliyete yeniden başlamak olanağını bulacak olan partilerin ve tekrar görüşlerini belirtebilecek olan aydınların tavsiyelerine kulak kabartması Arjantin'in geleceği için en yararlı bir yol olacağını savunmuştur.²²³

Falkland Savaşı'ndan sonra birçok alanda normalleşme süreci devam ederken, İngiltere hariç, AET ülkeleri Arjantin'e uyguladığı Ambargoyu kaldırmıştır. Arjantin esirlerinin bir kısmı iade edilmiş, bir kısmı da Falkland Adaları'nın başkenti Stanley'de bekletilmiştir. ABD Başkanı Reagan, Falkland Savaşı'ndan sonra, Thatcher'ı Washington'a çağırması ve Falkland konusunda artık ılımlı bir tutum sergilemesini istemiştir. Yapılan görüşmede Falkland Adalarında normale dönüşün sağlanmasında görüş birliğine varılmıştır. Arjantin'in Falkland Adaları'nı işgalinden önce bölgenin genel valiliğinde bulunan Rex Hunt da eski görevine dönmek üzere Falkland'a gönderilmiştir.²²⁴

Arjantin'de geçici cumhurbaşkanı olarak seçilen İçişleri Bakanı General Saint Jean yerine seçilen Reynaldo Bignone, 1981 yılında emekli olmasına kadar askeri okullar yöneticiliğinde ve bazı uluslararası görüşmelerde Arjantin temsilcisi olarak bulunmuştur. Bignone ülkede daha önce uygulanan serbest piyasa politikasını desteklediği ve sol kesime karşı sert bir tutum içinde bulunduğu bildirilmiştir. Yeni devlet başkanına yakın çevreler, Bignone'nin ülkede sivil yönetime geçilmeden önce siyasal kurumlarda birtakım köklü düzenlemeler yapılmasını gerekli gördüğüne dikkat çekmiştir. Bignone göreve gelir gelmez faaliyetleri uzun süreden beri durdurulan siyasi partilerle görüşerek, ülkede demokrasiye geçiş takvimini belirlemiştir. Görüşmelerde askeri yönetimden özgürlüklerin genişletilmesi, özgürlüğe konulan kısıtlamaların kaldırılması ve tutukluların salı verilmesi istenmiştir. Resmi olarak 1 Temmuz'da göreve başlayacak olan Bignone, temmuz ayından itibaren Arjantin'de siyasal faaliyetlerin serbest bırakılacağını ve en geç 1984 Mart'ında genel seçimlere gidileceğini açıklamıştır.²²⁵

²²³ Sami Kohen, "Demokrasi Yolunda", Milliyet, 26.06.1982, s.5

²²⁴ Milliyet, "Reagan, Falkland'ı Görüşmek İçin Thatcher'ı ABD'ye Çağırıyor", 23.06.1982, s.5

²²⁵ Milliyet, "Yeni Başkan Serbest Piyasa Yanlısı", 24.06.1982, s.5

Galtieri yenilgiye uğrarken, Falkland bunalımı Bayan Thatcher'a büyük güç kazandırmıştır. Çolakoğlu'nun aktardığı habere göre, Falkland bunalımından sonra yapılan ankette, İngiliz halkının yüzde 45'i "genel bir seçim yapılacak olsa" Başbakan Thatcher'i destekleyeceğini söylemiştir.²²⁶

İngiltere'de Muhalefet partileri olaylar yatıştıktan sonra, Falkland bunalımı üzerine etraflı bir genel görüşme açılmasını talep etmişlerdir. Üzerinden durulması istenen konulardan biri Arjantin'in istilaya hazırlandığı yolunda çokça belirti varken neden gerekli önlemleri almadığı, ikinci bir konu ise, savaşın nasıl yürütüldüğü, alınan önlemlerin yeterli olup olmadığıdır. Öte yandan savaşa ilişkin haberleri veriş biçimine BBC'den ve basından gelen eleştiriler değerlendirilmiştir. Falkland Adalarında kazandıkları zaferden dolayı gururlu, savaşın sona ermesinden dolayı rahatlamış ve savaş boyunca verdikleri 228 ölüden dolayı yas tutmuşlardır. Ayrıca halkın bir kısmı da "askerlerimizin ölmesine değdi. Eğer Hitlerlere karşı durmasaydık bugün nerede olurduk" ifadelerini kullanmıştır. Falkland Adaları'ndaki Arjantin işgalinin son bulmasından sonra, ada halkının yeniden İngiliz yönetimine geçmekten memnurluk duydukları belirtilmiştir. Falklandlılar, adaların Arjantin işgalinden önceki genel Valisi Rex Hunt'un da eski görevine atanmasını istemişlerdir. Hunt'un eşi Mavis, eşi eski görevine döndüğünde olayı şampanyalarla kutlayacağını söylemiştir. Öte yandan işgalden sonra Falkland'dan ayrılan İngiliz asıllılarda yeniden adalara dönme hazırlığına girişmişlerdir. İngiliz yönetimini adil ve barışçı olarak niteleyen Falklandlılar, öteden beri Arjantin yönetimine karşı olduklarını belirtmişlerdir.²²⁷

3.1.3. Falkland Savaşı'na Yönelik Yazarların Yorumları

3.1.3.1. Falkland Savaşı'nın Sorumlusu

Çetin Altan'a göre, yaralı olan Arjantin ekonomisine rağmen savaşmayı göze alan Galtieri, yanlış hesapları ve politik hırsı yüzünden, savaşın binlerce gence mezar

²²⁶ Çolakoğlu, "Falkland Zaferi Thatcher'a Büyük Bir Güç Kazandı" Milliyet. 18.06.1982, s.5

²²⁷ Milliyet, "Halk "Korkaklar" Diye Bağırđı", Dış Haberler Servisi, 16.06.1982, s.3

olabileceğini ve kendi başını da belaya sokabileceğini bir türlü görememiştir. Galtieri Falkland Adaları'na ansızın yapılan askeri çıkarmanın ertesinde, inat ve ısrarla sıcak bir savaşı göze almayı tercih etmek yerine, İngiltere ile belirli bir aşamada konuşma masasını oturmaya kabul etse, iç politikada rahat kullanabileceği önemli başarılar sağlayabilecekti. Halkıyla yeterince bütünleşememiş olmanın sıkıntısıyla, ulusal kahraman olma sevdasının sarhoşluğuna kapılarak, durup dururken akılsız bir yenilginin faturasının ağırlığının altında kalmıştır. Falkland Adaları çevresinde petrol yatakları bulunduğu kuşkusunun ciddiyet kazanmaya başladığı ve adaların Güney Kutbu'nda küçümsenmeyecek anahtarlarından biri olduğu gerçeğinin ağırlık kazandığı bir sırada, adalara Arjantin bayrağını dalgalandırmaya kalkmanın kendisine çok pahalıya mal olacağını kestirememiştir. Çünkü Galtieri Amerika Birleşik Devletleri'nin Arjantin'i ve dolayısıyla Latin Amerika'yı büsbütün küstürmemek için nasıl olsa İngiltere'ye bir yerlerde frenleyeceği hesabını yapmıştır. Gerçi Amerika Birleşik Devletleri hem Latin Amerika'yı tümünden karşısına almamak ve Sovyet nüfuzunun Latin Amerika'da daha yaygınlaşmasını önlemek için elinden geleni yapmıştır. Ancak, Galtieri'nin Falkland Adalarında egemenlik ilan etmesini, hiç mi hiç istememiştir. Oysa hesabı yanlış yapan Amerika değil, Galtieri idi. Adalarda Amerika'nın da denetimini sağlayacak bir formülü kabul etme fırsatı olduğu halde, bu fırsatı kabul etmemiş hem ulusal kahramanlığı hem de geleceğini kurtarma şansını yitirmiştir.²²⁸

Altan'a göre Galtieri gibi, tek buyruğa dayalı yönetimler güçlü görünmelerine karşın, yanlış dönemeçlerini kolay göremez, manevra alanları da çok dar olduğu için depreme uğramışçasına, çok gümbürtülü yıkılırlar. Çok yönlü yönetim biçimlerinde ise yanlış olasılıklarının dengeleri daha kolay kurabilir ve yanlışlar ne kendilerine ne başkalarına fazla zarar vermeden, tatlı inişlere yeni tırmanış olanaklarını daha kolay bulabilirler. Çağımızda dünya stratejilerinin kişilerin keyfi ile çizilemediği gerçeği Falkland Savaşıyla bir kez daha kendini kanıtlamıştır.²²⁹

²²⁸ Çetin Altan, "Biterken Başlayan Oyunların Dünyası" Milliyet, 19.06.1982, s.7

²²⁹ A.y

Altan, Falkland yenilgisinin sorumlusunun Galtieri olduğu yönünde görüş bildirirken, Ergün Balcı, “faşist cuntanın, halkın dikkatini dışarı çevirmek için Arjantin ulusunu savaşa sürüklediği” şeklindeki görüşlere katılmadığını ifade etmiştir. Balcı, Falkland Savaşı’nın bir sömürge savaşı olduğunu savunmuştur.

Arjantin'in 2 Nisan'da adaları işgalinden birkaç gün sonra bir İngiliz hükümet yetkilisi “Faşist cunta kendi ülkesinde ne zaman başı derde girse, Falkland sorununa sarılır” ifadelerini kullanmıştır. Balcı’ya göre, İngilizler, kendilerine özgü diplomatik ustalıkları ile Falkland sorununun sadece bir yanını oluşturan faşist cunta yönetimin zorbalığını, dünya kamuoyunda çok iyi işlediler. İşgalin başlangıcından savaşın bitimine kadar Falkland konusunda değerlendirme yapanların çoğu “Cunta lideri Galtier’nin, halkın dikkatini dışarı çevirmek için Arjantin ulusunu savaşa sürüklemiştir” şeklinde görüş ortaya koymuştur. Balcı’ya göre, bizim Türk basını dahil, yabancı basındaki yorumcularının çoğu “Falkland Savaşı konusunda Faşist cunta liderini suçlayıcı yorumlar yapmıştır. Ancak madalyonun İngiltere’ye dönük yüzü üzerinden fazla durulmamıştır. Neydi Falkland madalyonun dönük yüzü? 1833'te Arjantinlileri adadan kovan İngiltere, 1851 yılında Falkland Adası Şirketine” büyük ekonomik imtiyazlar tanımıştır” bundan böyle adaların tüm zenginliklerinin gerçek sahibi bu şirket olmuştur. Adaya yerleştirilen İngiliz asıllı çobanlar ise şirketin memurlarıdır. İşin özü emperyalizmin çıkarana dayandığını söyleyen Balcı, Falkland Adaları, bir yandan ekonomik, tarihsel, ticaret ve stratejik önemi diğer yandan da Güney Kutbu’nda küçümsenmeyecek anahtarlarından biri olması İngilizler için vazgeçilmez bir sömürge haline gelmiştir. 1965 yılından 1982’ yılına kadar tam 17 yıl görüşmeleri savsaklayarak Arjantin’i Falkland Savaşı’na kadar oyalamıştır. İngiltere’nin oyalama taktiğinden rahatsız olan Arjantinlilerin sabrı kalmamıştır. Balcı’nın yorumuna göre, Falkland Savaşı’na giden süreç İngilizlerin oyalama taktiğinden kaynaklanmıştır, Buna rağmen, İngiltere diplomasi alanında deneyimini ve oyunun inceliklerini kullanarak savaşın müsebbibi olmadığını yutturmuştur.²³⁰

²³⁰ Ergün Balcı, “Madalyonun Öteki Yüzü”, Cumhuriyet, 20. 06. 1982, s.1,9

²⁴⁷ Mehmet Barlas, “Savaş Ve Kurallar”, Milliyet, 02.05.1982, s.1

Mehmet Barlas, Falkland anlaşmazlığının bir savaş ile sonuçlanmasında İngiltere'nin payı olduğunu savunmuştur. 1833'den beri, barışçı yollardan adaların yönetimini geri almak için çaba harcayan Arjantin, Her seferinde “self determinasyon ilkesi” engeli ile karşı karşıya kalmıştır. Falkland konusundaki anlaşmazlığının barışçı yollarla çözümünü öngören BM Anayasası'nın 2. Maddesi yıllarca İngiltere tarafından dikkate alınmamıştır.²⁴⁷

İngiltere Falkland Adaları'na hava ulaşımı ve petrol ikmalini Arjantin'e bırakmıştır. Aslında başka seçeneği de yoktur. Adalara gelip giden tüm yolcular Arjantin üzerinden Arjantin uçakları ile uçmak zorundadır. Bu durum Arjantin için önemli bir adım, İngiltere için ise, bir çaresizliğin ifadesidir. Gariptir ki adanın ihtiyaçları, yakıt ikmal, adaya yolculuk dâhil, her şey Arjantin üzerinden yapıldığının farkında olan İngiltere, hak iddiası gündeme geldiğinde, adalarda yaşayan İngiliz asıllı vatandaşların kendi kaderlerini kendileri tayin ettiği gerekçesiyle Arjantin'in egemenlik iddialarını ret etmiş ve gerçekleri görmezden gelmiştir. İngiltere'nin bu tutumu Arjantin'in adaları işgal etmesine zorlayan nedenlerden biridir.²³¹

“Çağımızda “sömürge statüsü” içinde bir kara parçasının mülkiyetine sahip olmak, kanımızca “haklılık” kavramını etkiler” ifadesini kullanan Barlas, İngiltere'nin Falkland Savaşı'nda ölçüyü kaçırdığını ve “tecavüz tehlikesini bertaraf etmek” amacın ötesinde hedeflere vardığını savunmuştur.²³²

Selçuk İlhan'a göre, Falkland Savaşı'nı, çıkarları sekteye uğrayan “Gizli beyin” yönetmiştir. İlhan'ın yaptığı yoruma göre, Reagan ve Haig'in Falkland Savaşı'ndaki arabuluculuk faaliyetleri görüntüde barışı sağlamaya yönelikti ancak meydana gelen gelişmeler emperyalizmin çıkarlarını sekteye uğratmıştır. Ne Washington ne de Londra, Galtieri'nin, barış önerilerine bu ölçüde karşı çıkacağını pek sanmıyordu. Bu durum Falkland olayındaki gelişmeyi kaygıyla izleyen “Gizli Beyin'in harekete geçmesine neden olmuştur. Artık Falkland'a yapılan saldırılar BM yasasının sınırlarını aşmış ve

²³¹ Mehmet Üstün, “Savaşın Eşiğindeki Ülke ‘4’ ” Milliyet, Arjantin, 23.04.1982

²³² Mehmet Barlas, “Savaş Ve Kurallar”, Milliyet, 02.05.1982, s.1

Latin Amerika kıtasına “dışarıdan yönetilen saldırı” niteliğine bürünmüştür. Saldırıların amacı Galtieri’yi barışa zorlamak değil, emperyalizmin çıkarlarını sekteye uğrattığı için onu cezalandırmaktır. Bu savaştan Galtieri’nin galip çıkması pek düşünülemezdi, çünkü çoğu Güney Amerika ülkesinde olduğu gibi Arjantin ordusu, kendi ülkesini Amerika hesabına işgal etmek üzere donatılmış ve koşullandırılmıştır. Ordu dış düşmana karşı ülkenin bağımsızlığını savunmak için değil, içerde büyük sermayenin silahlı siyasal partisi gibi davranmak için düzenlemiştir. Bu ordu cunta liderlerince hep halkına karşı kullanılmıştır. Arjantin Silahlı Kuvvetleri ilk kez halkının yoksul kesimine karşı değil, İngiltere’ye karşı savaş bayrağı açmış, ya da açmak zorunda kalmış ve tecrübeli ve teknolojik açısından üstün olan İngiliz donanmasına karşı yenik düşmüştür.²³³

İngiltere savaşı kazansa da ağır bir fatura ödediğini söyleyen Sami Kohen, binlerce kilometre uzaklıktaki bu kenti “egemenliği” altında tutmak için, yine ağır bir fatura ödeyeceğinin altını çizmiştir. Kohen’e göre, Falkland’ın öğrettiği başlıca ders, bu tür savaşların kalıcı hiçbir çözüm getirmediği ve kolay kolay unutulmayacak yeni derin yaralar açtığıdır. Sami Kohen, Falkland Savaşı uluslararası ilişkilerde ve güç dengelerinde önemli değişikliklere yol açtığından bahsetmiştir.²³⁴

3.1.3.2. Falkland Savaşı’nın ABD’ye Etkisi

Kohen’in yaptığı yoruma göre, Falkland Savaşı’nın güç duruma düşürdüğü ülkelerin başında hiç kuşkusuz ABD gelmiştir. Amerika kıtasını yönetecek bir yabancı müdahaleye izin vermemeyi dış politika doktrinin temel taşı yapan Washington, iki ülkenin çatışmasıyla büyük bir ikileme girmiştir. İngiltere ABD’nin NATO’lu müttefikidir. Arjantin ise Rio Antlaşması’na göre bütün Amerikan devletleri tarafından savunması gereken bir müttefikidir. Kısacası Washington Amerikan kıtasını Küba ve daha sonra Nikaragua üzerinden gelecek bir Sovyet müdahalesine karşı korumayı planlarken, Arjantin-İngiltere çatışmasının arasında kalmıştır. ABD, yakın müttefiki İngiltere ile eski dostu Arjantin arasındaki anlaşmazlığın silahlı çalışmaya dönüşmesini

²³³ İlhan Selçuk, “Arjantin’den Öteye” Cumhuriyet, 04.05.1982,s.2

²³⁴ Sami Kohen, “Savaş Neyi halleder?” Milliyet, Washington, 10.06.1982, s.2,14

önlemek için, başta resmen tarafsız bir tavır takınarak bunalıma bir çözüm bulmaya çalışmıştır. Haig'in mekik diplomasisi ve arabuluculuğu sonuçsuz kalınca, ABD İngiltere'den taraf tutmayı tercih etmiştir.²³⁵

Barlas'ın yaptığı yoruma göre, İngiltere, “ABD'nin bir numaralı Sadık dostu ve müttefikidir” Amerika, İngilizlerin kendisinden bekledikleri desteği esirgemez yarı yolda bırakamaz ve onların ABD'den soğumasına veya uzaklaşmasına razı olamaz. Kaldı ki İngiltere'nin Avrupalı müttefiklerinin bu meselede Londra'nın tutumunu desteklediği bir sırada Washington'un aynı şeyi yapmaktan kaçınması, Batı dayanışması açısından da büyük hata olur ve blok içinde büyük bir bunalım yaratabilirdi. Başka bir neden de İngiltere'nin savunduğu ilkenin, yani açık saldırı ve istila karşısında “boyun eğmeme prensibinin” ABD tarafından da desteklediğini göstermek gerektirmiştir. Arjantin'e karşı cephe almanın bütün Latin Amerika'da yaratabileceği olumsuz sonuçların bilinmesine rağmen, bu faktörler ABD'nin tercihini İngiltere'den yana kullanmasına zorlamıştır.²³⁶

Ergün Balcı'nın değerlendirmesine göre, Latin Amerika'da iktidardaki faşist diktatörler, Falkland Savaşı'na kadar en büyük güvencelerini Washington'da bulmuşlardı. Ancak ABD yönetimi, İngiltere'den yana tercihini kullanıp bu diktatörlerin önde gelenlerinden Galtieri rejimini yarı yolda bırakması diğer diktatörleri düşündürmeye sevk etmiş ve güven sorunu gündeme getirmiştir. Bu durum Latin Amerika Devletlerini, doktrin farklıklarını bir yana bırakarak Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı birleşmeye doğru itmiştir, Venezuela'dan Küba'ya, Peru'dan El Salvador'a kadar Amerika'dan yana olan olmayan Latin Amerika ülkeleri bir anda ABD'nin politikasına karşı Arjantin'i desteklemeye başlamışlardır. ABD'nin taraf tutması aynı zamanda uluslararası güç dengelerin değişmesine yol açmıştır. Latin Amerika'yı uzun zamandır Sovyet etkinliğine kapamaya çalışan ABD'nin bölgedeki etkinliği sarsılmış buna karşılık, Sovyetlerin bölgedeki ağırlığı artmıştır²³⁷

²³⁵ Sami Kohen, “Falkland Batağı” Milliyet, 27.05.1982, s.2

²³⁶ Sami Kohen, “Falkland Batağı” Milliyet, 27.05.1982, s.2

²³⁷ Ergün Balcı, Önemli Gelişmelere Doğru” Cumhuriyet, 13.05. 1982: 3

Sovyet diplomasisi, doktrinler ötesi bir yaklaşımla, Latin Amerika ülkelerinin Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı takındığı yeni tutumu, yüzde yüz benimseyerek, en azından manevi ağırlığını Amerika kıtasının güney yarısında hızla artırmıştır. Savaş sırasında Sovyet uçakları İngiliz donanmasına bağlı gemilerin hareketini izlemiş, ellerindeki askeri istihbaratları Arjantin'e iletmiştir.²³⁸

Özellikle casus uyduları, balıkçı kılığındaki casus gemileri ve Angola'nın başkenti Luanda'dan denize açılan 5 savaş gemisi, Küba'dan havalanan gözlem uçaklarıyla İngiliz donanmasının izlediği ve gelişmeleri anında Buenos Aires'e iletildiği bildirilmiştir. Buna karşılık Amerikalılar da Arjantin'in askeri hazırlıkların, birliklerini konumlandırması konusunda İngiltere'ye bilgi sağlamıştır.²³⁹

ABD'nin, silah desteği olarak, İngiltere'ye verdiği savaş uçakları, havada yakıt ikmali için kullanılan tanker uçakları, nakliye uçağı ve bir Arjantin askeri üniformasındaki değişikliği bile belgeleyen casus uydular aracılığıyla verilen bilgiler savaş sırasında İngilizlere önemli bir güç kazandırmıştır. Bu durumun iki Süper güç arasındaki nükleer görüşmeler dahil, bir dizi yaşamsal konuyu etkilediğini düşünen Balcı, binlerce km. uzaklıktaki bir bunalımın titreşimleri Türkiye'yi de etkileyebileceğini savunmuştur.²⁴⁰

Altan'ın yorumuna göre, Falkland Adaları, çevresindeki denizlerde petrol bulunduğu iddialarına karşın, büyük harcamaları göze aldırarak kadar ahım-şahım adalar değildir ama süper güçler arasında güney kutbunu ele geçirmek için sürdürülen gizli yarışta kilit taşlarından birini oluşturmaktadır. Güney Kutbu'nun yahut dünyamızdan "Antarktika" denilen bölümün neden bu kadar önemli olduğunu anlamak için sadece buradaki askeri radar üstlerine bakmak bile yeter. Atlas Okyanusu, Pasifik Okyanusu ve Hint Okyanusu Antarktika'nın çevresinde birleşmektedir. Ayrıca bazen kalınlığı dört bin metreyi bulan buzulların altında altın, manganez, krom, elmas, boksit ve uranyum yatakları bulunduğu da bilinmektedir. Yeryüzünü denetim altında tutmak için, en önemli

²³⁸ Ergün Balcı, "Önemli Gelişmelere Doğru", Cumhuriyet, 13.05. 1982, s.3

²³⁹ Nuri Çolakoğlu, "Falkland, İki Süper Devletin Arasını Açtı", Londra, 17.04.1982, s.5

²⁴⁰ Ergün Balcı, "Önemli Gelişmelere Doğru", Cumhuriyet, 13.05. 1982, s.3

bölgelerden biri olan Güney Kutbu'nun kilit mevkileri Falkland Savaşı gibi yeni statü ve değerlendirmelere yol açtığı takdirde, Süper güçler arasındaki gizli Antarktika yarışı da yeni bir evreye girebilir.²⁴¹

3.1.4. Falkland Savaşı'nın Ekonomik Açısından Maliyeti

Milliyet ve Cumhuriyet gazetesi yazarları, muhabirleri ve yorumcuları, Falkland Savaşı'nı yakından takip etmiş ve her biri farklı pencereden farklı yorumlar yapmıştır. Falkland Savaşı'nın sona ermesinden sonra Çolakoglu'nun, yaşanan kayıplar konusunda, özet şekilde aktardığı habere göre gerek İngiltere ve gerekse Arjantin'in insan kayıpları yüzleri bulmuş, toplam 7 savaş gemisi batırılmış, 100'den fazla uçak düşmüştür. Savaşta 20 İngiliz yaşamını yitirirken, Arjantin ise 430 kayıp vermiştir. 3 Mayıs günü, (İngiliz denizaltısının, Arjantin donanmasının ikinci büyük savaş gemisi olan General Belgrano'yu batırması) savaşın en kara günü olmuştur. Bu olayda 320 Arjantin askeri kaybolmuş veya yaşamını yitirmiştir. İngiltere, Arjantin'in hava akımları sırasında iki destroyer, 2 firkateyn, 2 çıkarma gemisi ve bir de sivil yük gemisini kaybetmiştir. İngiltere'ye göre Arjantin, Falkland Savaşı'nda 100'den fazla uçağını yitirmiştir. İngiltere Savunma Bakanlığı çevrelerine göre batan savaş gemilerinin yerlerine yenisinin inşası, en az 600 milyon sterline mal olacağı söylenirken, Savaş giderleri ise 500 milyon sterlini bulmuştur.²⁴²

Örsan Öymen Falkland Adası için “Çoban Adası” kavramını kullanmıştır. Çoban Adası uğruna yaşanan savaşta, aralarında devlet kesesinden günde 2 milyon dolar yiyen Queen Elizabeth II'nin de bulunduğu İngiliz donanmasının sadece yakıt giderinin 24 milyar Türk Lirası olduğunu yazmıştır. Öymen, çoban adası uğruna yapılan giderleri şu şekilde haber yapmıştır:

“Sivil gemilerden biri battı, 30 milyon dolar yattı. İlk kurban Sheffield ve Coventry zırhlıları ile birlikte Atlantik'e gömülen 65 milyar lira. Can kaybı hariç.

²⁴¹ Çetin Altan, “İngiliz Armadasının Başarısı ve Antarktika Sorunu” milliyet, 28.04.1982, s.7

²⁴² Nuri Çolakoglu, “Falkland Sabaha Karşı Teslim Oldu”, Milliyet, Londra, 16.06.1982, s.3

Okyanusun dibinde iki İngiliz zırhlısı daha var. Antelop ve Ardent, ikisinin bedeli 60 milyar lira. Düşen Harrier jetlerinin değeri 200 milyon dolayında. İngiltere'nin savaşı için el attığı "olağanüstü ek bütçe" 650 milyar lira. ...Bu rakamın yarıya yakını, İngiltere'ye tam 13 bin kilometre uzaklıkta okyanusa saçılmış durumda. Anlaşılan Demir Leydi (Thatcher) oldukça masraflı bir hatun kişi. Ya Arjantin cuntasının başı General Galtieri? 1939 doğumlu da olsa, batan "General Belgrano" gemisinin yenisi 52 milyar liraya inşa edilmektedir. 47 Arjantin uçağı denize gömülmüş, her biri 65 milyon. Denizaltılar, helikopterler ve hepsinin üzerinde 600'den fazla ölü. Zaten Arjantin dış borcu dış borcu gırtlığına kadar gelmiş, enflasyon, yüzde yüz artmış, savaştan bu yana 19 büyük banka iflas bayrağı çekmiştir. ...Ulusal Prestij uğruna milyarlarla dolar savurulmuştur."

Öymen savaş sonucunda meydana gelen giderlerin toplamını Falkland Adaları'nda yaşayan 1800 nüfusa bölündüğünde kişi başına düşen giderin bir milyar dolar ettiğini hesaplamıştır. 1800 adet İngiliz asıllı koyun çobanı uğruna yaşamını yitirenlerin can değerini de hesaba katmadan geçemeyeceğini söyleyen Öymen, "İngiliz çobanların can değeri kelle başına 1 milyon dolardan fazla. Çoban olarak gelmek varmış dünyaya, ama Isparta'dan değil, Falkland'dan. Baksana 1.800 çobanın koyunlarına otlatma yeri uğruna, neredeyse 30 yıl savaşlarına dönecekmiş" ifadelerini kullanmıştır.²⁴³

3.1.5. Falkland Savaşı'nın Siyasi Sonuçları

Çağımızda dünya stratejilerinin kişilerin keyfi ile çizilemediği gerçeği Falkland Savaşıyla bir kez daha kendini kanıtlamıştır, Yaralı olan Arjantin ekonomisine rağmen savaşmayı göze alan Galtieri'nin, yanlış hesapları yüzünden, Falkland Adaları binlerce gence mezar olmuştur. Ulusal kahraman olma sevdasının sarhoşluğuna kapılarak, durup dururken akılsız bir yenilginin faturasının ağırlığının altında kalan Galtieri, hem ulusal kahramanlığı hem de geleceğini kurtarma şansını yitirmiştir.²⁶¹

Falkland yenilgisi, Latin Amerika ulusunun darbeci cunta yönetiminden kurtulması için bir örnek teşkil ederken, Arjantin'in de demokrasi yoluna adım atmasına yol açmıştır. Devlet Başkanı olarak seçilen Bignone'nin siyasi faaliyeti serbest

²⁴³ Örsan Öymen, "Çoban Adası Uğruna", Milliyet, 05.06.0982, s.9 ²⁶¹
A.y

bırakması ve kesin seçim tarihini açıklaması son askeri yenilginin açtığı yaraların yanı sıra siyasi bir bunalımın ve kargaşanın patlak vermesini önlemiştir. Bignone'nin sivil yönetime dönüş konusundaki tutumunu, siyasi yönde atılan ilk önemli adım olmuştur.²⁴⁴

Falkland Savaşı Türkiye'yi de yakından ilgilendirecek geniş boyutlu gelişmeleri de beraberinde getirmiştir. İlk defa ABD İran'ın Amerikan bankalarındaki fonlarına el koymuştu, Falkland Savaşı'nda ise, İngiltere Arjantin fonların dondurup ekonomik ambargo uygulamıştır. Oysa dünya finans sistemi güvene ve herkesin parasının bu güven ortamından sürekli el değiştirmesine bağlıdır. Hükümetlerin politik nedenlerle sık sık uluslararası bankalardaki fonları dondurma yolunu açmaları bu sistemin sarsılmasına yol açmıştır. AET, Falkland Savaşı'nda AET ülkesi olan İngiltere'yi desteklemiş ve Arjantin'e ekonomik ambargo uygulamıştır. Bu yaklaşım bir örnek oluşturmuştur. AET'nin başka üyesi de bir başka kriz de AET'den aynı tutumu isteme hakkını elde etmiştir. Örneğin, Danimarka ve Hollanda beğenmediği rejimle yönetilen bir üçüncü ülkenin cezalandırması için, AET'den Ekonomik ambargo uygulamasını isteyebilecektir.²⁴⁵

3.1.6. Falkland'da Kullanılan Savaş Teknolojisi: Alınması Gereken Dersler

İngiliz-Arjantin çatışması deniz savaşlarında yeni silahlar ve yeni yöntemlerle çok değişik bir döneme gelindiğini göstermiştir. Çetin Altan'ın kaleme aldığı makalede, Sheffield muhribini batıran Arjantine ait Fransız yapımı Exocet füzeleri, savaş teknolojisinin ermiş olduğu boyutları gözler önüne sermiştir. Arjantin uçağı "süper etendard" sol kanadının altında bir tek exocet füzesi taşıma kapasitesine sahip iken, sağ kanadının altındaki benzin deposuyla da uçağın ağırlığı dengelenmiştir. Uçak çok alçaktan uçuşması ve dünyanın çizdiği kavisten yararlanması, destroyerin radarından tespit edilmesini zorlamıştır. Alçaktan uçan uçak, son anda destroyeri görmek için yükselmiştir.

²⁴⁴ Sami Kohen, "Demokrasi Yolunda", Milliyet, 26.06.1982, s.5

²⁴⁵ Mehmet Ali Birand, "Falkland'daki 1800 İngiliz Çoban'ın Türkiye'ye etkisi" Milliyet, 21.04.1982 s.9.

Geminin radarında sadece birkaç saniye görülmüş ve tekrar yeryüzünün kavisine sığınarak geri dönmüştür. İngilizler, radarların, atılan füzeyi de görememiş olmasını büyük deniz dalgalarının yarattığı karışıklığa bağlamışlar. Sheffield destroyeri, uçak saldırılarına karşı çok dirençli ve donatımlı olmasına rağmen, füzelere karşı savunması zayıf kalmıştır. Falkland Savaşı'nda füzelere karşı koyabilecek sadece iki İngiliz gemisi mevcuttu. Onlar da yalnız Sovyetler Birliği'nin "Styx" misillerine göre tasarlanmıştır.

"Styx" tipi misiller, exocet misilleri gibi alçaktan denizi tarayarak hedefe giden özelliğe sahip değildi. Batırılan Sheffield'in misillere karşı kullandığı anti-misill sistemi (SeaWolf) exocet füzesine karşı etkili olabilecek donanıma sahip değildi. Bu durumu fark eden İngilizler derhal "Sea-Wolf" ant-füzenin değişik bir modelini üretmiştir. Exocet misilleri bir anlamda kendi kendine hedefi bulan, uçaktan uçağa, uçaktan yere, yerden havaya atılabilen güdümlü uçan bombalar olarak tasarlanmıştır. Sheffield muhribi bu exocet füzesiyle vurulduktan sonra Ölenler ölmüş, milyarlar ziyan zebil edilmiş, politikacılardan gözden düşenler düşmüş, yücelenler yücelmiştir. Buna rağmen, herkes İngilizlerin nasıl öç alacağını beklemiştir. Fizikçiler bundan ders alarak yeni keşifler yapmış, Fabrikalar yeni silahlar üretmiş, Uzmanlar, son deneylerden aldıkları derslerle daha Usta planlar hazırlamış ve yeni bir gelişme ortamının gelmesini beklemişlerdir. İnsanoğlu hep stratejik güç için, ekonomik üstünlük, politik başarı için uğraşmaktadır. Yüz yıl öncede uğraşıyordu. Bin beş yüz yıl önce de.²⁴⁶

Ergün Balcı, İngiltere'nin en önemli gemisini batıran Fransız yapımı Exocet füzesi üzerinden alınması gereken derslere değinmiştir. "Sea wolf" füzesi, Exocet füzelerine karşı koyabilen bir savunma füzesidir. Batırılan gemiye savunma sistemi olarak monte edilmediğinden, İngilizler exocet füzelerinden nasibini alarak ağır kayıplar vermiştir. Daha fazla kayıp vermemek için, donanmasını Exocet füzeleri taşıyan Arjantin uçaklarının menzili dışına çıkartmak zorunda kalmıştır. Gelişmiş sanayi, eğitim, disiplin ve ulusal bir savunma olmadan ne cephede ne de ekonomik savaş da kazanılamayacağını

²⁴⁶ Çetin Altan, "Sheffield 'in Radarları Neyi Neden Görmedi?", Milliyet, 12.05.1982, s.7

söyleyen Balcı, Türkiye'nin de Dünya Bankası'nın turistik reçeteleri ile ekonomik savaşı kazanamayacağını farkında olması gerektiğini savunmuştur.²⁴⁷

Balcı, füzeler üzerinden çıkarılacak derslere ilişkin yaptığı değerlendirmeye benzer başka bir makalede Türkiye'nin emperyalizmin baskısından kurtulması için makine üretmek zorunda olduğunu vurgulamıştır. Savaşın müsebbibinin faşist cunta lideri Galeri'nin olduğunu değerlendirenlerin soruna biraz dar açıdan yaklaştığını söyleyen Balcı, faşist cuntaların, emperyalizm çıkarları doğrultusunda başa getirildiklerini savunmuştur. Balcının yorumuna göre, Türkiye emperyalizmin baskısından kurtulması için güçlü olmak zorunda değil, güçlü olmaya mahkûmdur.

Haritaya bir göz atamak bu gerçeği kavramaya yeter. Güçlü olmanın yolu makine den geçer.²⁴⁸

Falkland Savaşı'nda İngilizlere büyük kayıplar veren "exocet" füzeleri bütün dünyada kara borsaya düşmüştür. Füzelerin imalatçısı Fransız "Industries Aérospatiale"ye 25 ülkeden 1600 füze sipariş edilmiştir. Firmanın Falkland Savaşı'ndan önceki füze stoku sadece 200 taneden ibaret iken, aralarında İngiltere de bulunan birçok ülke bu füzeleri alma konusunda isteksiz davranmıştır. Ancak savaşta etkinliği görüldükten sonra bu füzelere olan talep giderek artmıştır. Savaş sırasında, aralarında Yunanistan'ın da bulunduğu birçok ülke bu füzeler için sipariş yoluna gitmiştir. Savaştan önce tanesi fabrikasından 100.000 sterlin (yaklaşık 30 milyon liraya) satılan bu füzelerinin savaştan sonra 500.000 sterline yaklaşık (150 milyon liraya) satıldığı haber verilmiştir.²⁴⁹

Falkland Savaşı'nda İngiliz yapımı silahların üstün yanlarının ortaya çıktığına inanan İngiltere, savaştan sonra bu silahları pazarlamak için, büyük bir harekât başlatmıştır. Silahları ve silah teknolojilerini pazarlamak amacıyla, İngiliz Kara Kuvvetlerince "Donanım Fuarı" açılmış ve 90 ülkeden silahlı kuvvet komutanları davet

²⁴⁷ Ergün Balcı, "Alınması Gerekli Bazı Dersler" Cumhuriyet, 18. 05. 1982, s.3

²⁴⁸ Ergün Balcı, "Makinenin İntikamı" Cumhuriyet, 06.06.1982, s.3

²⁴⁹ Nuri Çolakoğlu, "Yunanistan, Exocet füzelerinin peşinde" Londra, 29.05.1982, s.5

edilmiştir. Açılan bu Silah fuarıyla Silahlar en ince ayrıntılarıyla silah tüccarlarına sergilenmiş ve Falkland zaferi ticarete dönüştürülmesi hedeflenmiştir.²⁵⁰

Falkland Savaşı'ndan sonra, Yunanistan 100 adet son model savaş uçağı almaya karara vermiştir. Bu karar, Yunanistan Ulusal Savunma Yüksek Komitesi'nin Başbakan ve Ulusal Savunma Bakanı Andreas Papandreou başkanlığında yaptığı toplantıda alınmıştır. Söz konusu kararı açıklayan ulusal Savunma Bakanı yardımcısı petiboz “satın alınacak uçakların yalnız Yunan Hava Kuvvetlerinin güçlenmesinde değil, Yunan uçak sanayinin de gelişmesine katkı bulunacağını söylemiştir. Almaya kararlaştırılan uçaklar, Amerikan yapımı F16 ve F-18 ile Fransız yapımı Mirage 2000'ler Alman-İtalyan-İngiliz ortak yapımı “Torneydoo” tipi Savaş jetlerinden oluşmaktadır. Sadece uçakların yetenekleri değil, siyasi, ekonomik, stratejik unsurların da dikkate alınacağı açıklanmıştır. Ayrıca alınacak uçakların sayısının 100'den 130'a çıkarması ihtimalinin bulunduğunu da açıklamıştır.²⁵¹

3.2. FALKLAND SAVAŞI'NIN KIBRIS VE TÜRKİYE'YE ETKİSİ

Türkiye'nin Falkland anlaşmazlığında gelişen olaylarda açıklama yapmamaya özen göstermesi diplomatik çevrelerde Türkiye'nin tarafsızlık politikasının göstergeleri olarak değerlendirilmiştir. “Kendisi dahil olmadığı sürece savaşlarda tarafsız kalması Türkiye'nin geleneksel bir politikasıdır” ifadelerini kullanan Sedat Ergin, Türkiye'nin Arjantin-İngiltere savaşındaki tutumunun da bu çerçevede değerlendirmiştir.²⁵²

Türkiye'nin temel görüşleri, inançları ve politikası jeopolitik mevkii, yakın komşuları ile ilişkilerinin durumu, Batı ile Sıkı bağlarının devamını zorunlu kılmakla beraber, daha dengeli ve çok yönlü bir siyaset izlemesini gerektirmiştir.²⁵³

²⁵⁰ Nuri Çolakoğlu, “Falkland zaferi ticarete dönüştü”, Londra, 21.05.1982, s.5

²⁵¹ Milliyet, “Yunanistan son model 100 savaş uçağı alacak “Atina, 11.06.1982 s.5

²⁵² Sedat Ergin, “Türkiye, Falkland Savaşı'nda tarafsız kalan Tek NATO Ülkesi” Ankara, 07.05.1982, s.

²⁵³ Kohen, Milliyet, 13.05.1982, s. 2

Türkiye'nin tarafsızlık tutumuna karşın Yunanistan ve Kıbrıs Rum temsilcileri Falkland Savaşı'nda İngiltere'den yana destek olmuştur. Falkland Adaları'nı Kıbrıs ile aynı kefeye koyan Rum temsilcileri, Kıbrıs Harekâtı üzerinden Türkiye'yi insan haklarına aykırı hareket etmekle suçlamıştır.

16 Haziran 1982'deki Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda Güvenlik Konsey'i aşına olduğu Kıbrıs sorununu ele almış ve Kıbrıs'ta BM Barış gücünün görev süresinin 6 ay daha uzatılmasına karar vermiştir. Konsey'in onayladığı karar tasarısı aynı zamanda Kıbrıs adasındaki toplumlar arası görüşmelerin, "hiçbir gecikmeye meydan bırakmadan sonuca yönelik bir şekilde sürdürülmesi" öngörülmüştür. New York'ta düzenlenen BM Genel Kurulu'nda herkesin kafasının Falkland'da, Lübnan'da veya silahsızlanmada olduğu bir sırada, Kıbrıs Rum temsilcisi ve Türk temsilcileri ile Yunanistan ve Türkiye delegeleri arasında söz düellosuna sahne olmuştur. Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesini "İstila" olduğunu söyleyen Kıbrıs Rum temsilcisi, Türkiye'nin müdahalesini Arjantin'in Falkland'ı İstila etmesine benzetmeye kalkışarak, Dünya Örgütü'nün bu "istila" ve "işgal" açısından kendi meselesi olarak kabul etmesi ve ona göre önlem alması gerektiğini söylemiştir. Rum temsilcisinin düşünceleri Yunan delegesi tarafından da savunulmuştur. Rum temsilcinin düşüncelerin karşılık veren Kıbrıs Türk temsilcisi Nail Atalay, Rum temsilcinin Kıbrıs hükümeti adına değil, Rum toplumu veya yönetimini temsilen konuştuğunu, Kıbrıs Türk Federe Devleti (KTFD) adına bir konuşma yapamayacağını savunmuştur. Güvenlik Konseyi Türkiye temsilcisi Coşkun Kırca ise, Türkiye'nin adayı istila etmediğini, garanti anlaşmasına göre, adanın bağımsızlığını ve Türklerin can güvenliğini korumak için müdahale ettiğini söylemiştir.²⁵⁴²⁵⁵

Kıbrıs Rum temsilcileri Kıbrıs konusunda Türkiye'yi suçlamaya yönelik tutumlarını Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nde de sürdürmüştür. İngiltere, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nde "Güney Atlantik Bunalımı" adı altında "Falkland" sorununu lobi yapmak için gündeme almıştır. Üzerinde 650.000 koyunla 1.800 koyun çobanının yaşadığı Falkland adasında insan haklarının çiğnendiği hususunda görüş birliğine varan Avrupa Konseyi, oy birliği ile İngiltere ile "Falkland" konusunda

²⁵⁴ Sami Kohen, "Rum ve Yunan Delegeleri Kıbrıs'ı Falkland ve Lübnan'a Benzetti" New York,

²⁵⁵ .06.1982, s.5

dayanışma kararı almıştır. Daha önce BM Genel Kurulu'nda Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesini "İstila" olduğunu söyleyen Kıbrıs Rum temsilcileri, bu propagandalarını Parlamenter Meclisi'nde gündeme getirmiştir. Parlamenter Meclisi'ne davetli olarak çağırılan Kıbrıs Rum Dışişleri Bakanı Rolandis, Falkland'ı Kıbrıs ile aynı kefeye koyarak, bir saat süreyle Kıbrıs tiradı çekmiştir. Rolandis, Kıbrıs'taki Türk askerin varlığını ima ederek, Kıbrıs'ta İnsan hakları ayaklar altında olduğunu savunmuştur. "Kıbrıs'ın nerde olduğunu bilmeyen de sanacak ki Türk ordusu Türk kesiminde değil, Rumların tepesinde" İfadelerini kullanan Örsan Öymen, Rolandis'i Kıbrıs konusunda Türkiye'yi haddini aşar şeklinde insan haklarına aykırı hareket etmekle suçlamıştır.²⁵⁶

İngiltere'nin "Güney Atlantik Bunalımı" adı altında gündeme getirdiği "Falkland" sorununa değinen Papandreou, İngiltere'ye Kıbrıs Harekâtını hatırlatarak bir çağrıda bulunmuştur. "Arjantin, Falkland Adaları'na çıkartma yaptı ve dünya çapında yankılar uyandırdı. AET topluluğa ayaklandı. Hepimizden bu çıkartmanın kınanması istendi." Ancak, Kıbrıs Cumhuriyeti denen ve 1974 yılında bu adaya yapılan çıkartmayı unutmışlardır." Şeklinde açıklama yapan Papandreou, İngilizler şimdi hepimizden Falkland bunalımı konusunda kendisine destek olmamızı istediğini söylemiştir. Öte yandan Birleşmiş Milletler üyesi İngiltere'ye yapılan çıkarma olayının uluslararası bir sorun olduğunu savunan Papandreou, Bir yandan İngiltere'ye destek verirken, bir yandan da Kıbrıs Cumhuriyeti karşısındaki sorumluluğunun gereğini yerine getirmesi için çağrıda bulunmuştur.²⁵⁷

Arjantin'in Falkland'a asker çıkarmasını bir "istila" olarak gören Yunanistan, bunun üzerinden Kıbrıs ile bir paralel kurma çabasına girmiştir. Papandreou'nun "kolonyalist bir politika" izleyen İngiltere'yi can-u gönülden desteklemesi İngilizleri bile şaşırtmıştır.²⁵⁸

²⁵⁶ Örsan Öymen, "Kıbrıs Niree Falklan Nire" Milliyet, 1982, s.1

²⁵⁷ Özgen Acar, "Yunan Başbakanı Papandreou Kıbrıs İle Falkland Arasında Bağlantı Kurdu." Milliyet, Atina, 07.05.1982, s:9

²⁵⁸ İlhan Selçuk, "Falkland Diye Bir Yer...", Cumhuriyet, 23.04.1982, s.2

Öymen, Kıbrıs Rum temsilcilerinin ve Yunanistan'ın uluslararası platformlardaki tutumlarına karşı, Türkiye'nin ve yavru vatan Kıbrıs'ın hep uzak markajda kalmasını ya da kale arkasından seyrederek seyirci kalmasını eleştirmiştir.²⁵⁹

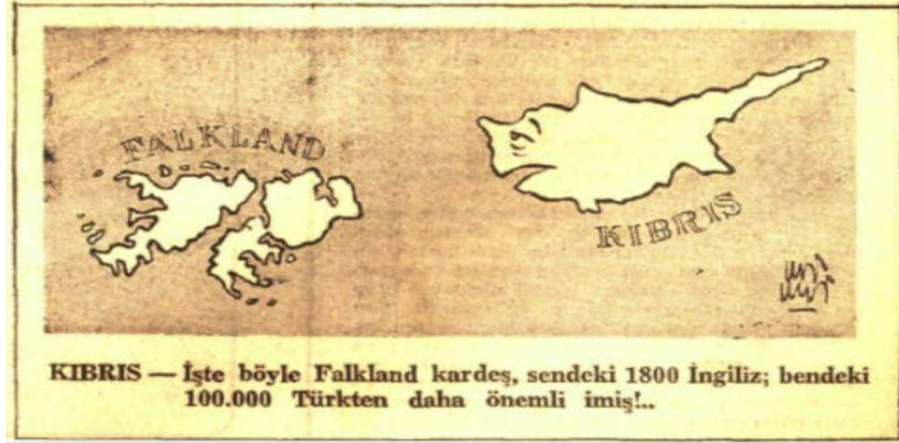
Mehmet Ali Birand, Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesi sırasında karşı çıkan AET ülkelerinin, Falkland Adaları konusunda farklı bir tutum sergilemelerini eleştirmiştir.

“Tarihin ve talihin cilvesine bakın... Koskoca İngiltere tam 12 bin kilometre uzaklıktaki Falkland Adaları'na, deniz gücünün üçte ikisini yolladı. İki uçak gemisi, nükleer denizaltıları, destroyer ve kruvazörlerle birlikte 36 parça gemi ve binlerce asker, Falkland Savaşı'nda görev almıştır.” İfadelerini kullanan Birand, Neresinden bakılırsa bakılsın, İngiltere için büyük sonuçlar doğuran bir savaş olduğunu vurgulamıştır. Bayan Thatcher, büyük sonuçları olacağını bildiği halde Falkland Savaşı'na girişmiştir. Birand'a göre, İngiltere 1833 yılında, tartışmalı şekilde elde ettiği, ancak 20 yıl önce Falkland'daki tüm üslerini söküp kullanmaktan vazgeçtiğini açıkça ilan ederek adadan ayrılmıştır. Arjantin Falkland adalarını işgal edince, İngiltere, adalarda yaşayan 1800 İngiliz uyrukluyu koruyabilmek, yasal hakkı olmamasına rağmen, kuvvet kullanarak adaları ele geçirmek isteyen Arjantin'i durdurmak, Kırılan milli gururunu onarmak ve oldubittilerle bir yere varılmasına, İngiltere'nin göz yumamayacağını göstermek için bu savaşa girmiştir.

Üstelik AET ülkelerinin tümü de bu savaşta İngiltere'yi desteklemiştir. İşin garip yanı, AET ülkeleri Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesine karşı çıkmıştı. Birand, İngiltere'nin Falkland Adaları'na müdahalesi ile Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesinin aynı kefeye koyan Kıbrıs Rum temsilcileri ile İngiltere'ye destek veren Yunanistan yönetimini eleştirmiştir. Türkiye'nin, kolonisi olmamasına rağmen, üzerinde tarihsel, kültürel bağları olan ve çıplak gözle görebilecek mesafede bulunan bir adadaki 100 bin ırkdaşını rehine durumundan kurtarmak için, BM'den tasdikli yasal bir anlaşmadaki hakkını kullanarak Kıbrıs'a harekât yaptığında AET ülkeleri karşı çıkmıştı. Birand'a göre, AET ülkelerinin Falkland konusunda İngilizleri desteklemeleri çifte standardın bir göstergesidir.²⁶⁰

²⁵⁹ Örsan Öymen, “Kıbrıs Niree Falklan Nire” Milliyet, 1982, s.1

²⁶⁰ Mehmet Ali Birand, “Falkland'daki 1800 İngiliz Çoban'ın Türkiye'ye etkisi”, 21.04. 1982, Milliyet s.9.

Şekil 3.1. Kıbrıs İle Falkland Arasındaki İlişkiyi Betimleyen Karikatür

Kaynak: Cumhuriyet, 05 Mayıs 1982, s.1. Çevirim içi:

<https://egazete.cumhuriyet.com.tr/oku/192/1982-05-06/0> Erişim

Tarihi:27.11.2022

SONUÇ

Falkland Adaları Savaşı Arjantin ile İngiltere arasında yaşanan bir savaş gibi görülse de bu çalışmada ortaya koyulan bulgulardan da anlaşılacağı üzere, savaş sırasında meydana gelen gelişmeler askeri, ekonomik ve siyasi sonuçları bakımında büyük dersler ve sonuçlar içermektedir. Falkland Savaşı üzerine birçok yabancı eser yazılmıştır. Bu eserlerin çoğu, savaşın galibi veya kaybedeninden ziyade daha çok savaşın sonuçlarına ve çıkarılması gereken derslere dikkat çekmiştir. Büyük derslerin çıkarıldığı Falkland Savaşı'nın Türk basınında ne gibi yansımaları olduğuna dair hazırladığımız bu çalışmada gazetelere yansıyan haber ve gelişmeler ve bunları yorumlayan muhabir ve yazarların görüşleri, yorumları, makaleleri ve eleştirileri bu çalışmanın bulguları olarak ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci ve üçüncü bölümünde elde edilen bulgulardan anlaşılacağı üzere, Türk basını ve Köşe yazarları Falkland Savaşı'na büyük bir ilgi göstermiştir. Savaş ile ilgili yaşananlar en ince ayrıntılarıyla Türk basınına yansımıştır. İşgal öncesi, işgal sonrası ve savaşın seyri sırasında meydana gelen gelişmeler karşısında her iki tarafın haklılığı, haksızlığı, BM ve diğer ülkelerin tutumu Türk basınında tartışılarak yorumlanmıştır.

Savaşı ile ilgili meydana gelen gelişmeleri, her iki hükümetin yaptığı açıklamaları, aldığı tedbirleri ve yaşanan gelişmelere karşı atılan adımları yakından takip eden Türk basını, genellikle açıklama ve tepkileri doğrudan ve tarafsız bir şekilde aktarmıştır. Dış haberler servisi ya da yabancı gazetelerin aktardığı haberlere ilave olarak, Arjantin ve İngiltere’de inceleme yapan muhabirler yaşanan gelişmeleri bizzat yakından takip etmiştir. Köşe yazarları ve yerinde haber yapan muhabirler Falkland anlaşmazlığında ortaya çıkan gelişmeler karşısında yaptıkları yorumlarda genelde eleştirel ve taraflı bir tutum sergilemişlerdir.

Her iki ülke hükümetlerinin de iç siyasette sorun yaşadıklarını, işgal konusundaki politikalarını iç siyasette malzeme olarak kullandıklarına dikkat çeken Türk basını, ortak bir paydada iki ülkenin de bu konudaki politikalarını eleştirmişlerdir.

İngiltere’nin ada üzerindeki egemenlik iddiasının geçmişteki batı sömürgeciliği çerçevesinde değerlendiren bir kısım yazarlar İngilizlerin ada üzerindeki hak iddiasını haksız bulurken, bir kısım yazarlar İngiltere’nin hak iddiasını hukuki açıdan ön plana çıkartmıştır. Daha geniş açıdan savaşı değerlendiren yazarlar BM’nin ve diğer ülkelerin anlaşmazlığa olan tutumlarını uluslararası ilişkiler çerçevesinde yorumlamış ve kimin kime hangi çıkarlar çerçevesinde politika yürüttüğünü neden sonuç şeklinde anlatarak Türk kamuoyunu Falkland Adaları Savaşı konusunda zengin haber ile donatmışlardır.

İngiltere Falkland Adaları’na hava ulaşımı ve petrol ikmalini Arjantin’e bırakmıştır. Adalara gelip giden tüm yolcular Arjantin üzerinden Arjantin uçakları ile uçmak zorunda kalmıştır. Bu durum Arjantin için önemli bir adım, İngiltere için ise, bir çaresizliğin ifadesidir. Adanın ihtiyaçları, yakıt ikmali, adaya yolculuk dâhil, her şey Arjantin üzerinden yapılmaktadır. Arjantin’e göre bu durum adalıların kendi kaderini kendilerini tayin etmesine manidir. 1833’den beri, barışçı yollardan adaların yönetimini geri almak için çaba harcayan Arjantin, her seferinde “self determinasyon ilkesi” engeli ile karşı karşıya kalmıştır. Falkland konusundaki anlaşmazlığının barışçı yollarla çözümünü öngören BM Anayasası’nın 2. Maddesi yıllarca İngiltere tarafından dikkate alınmaması Arjantinlilerin sabrını taşırılmıştır. İngiltere’nin bu tutumu Arjantin’in adaları işgal etmesine zorlayan ana nedenlerden biri olmuştur. İngiliz hükümetlerine göre

Arjantin yönetimleri kendi ülkesinde ne zaman başları derde girse, iç politikadaki sorunları unutturmak için Falkland sorununa sarılmaktadır. Türk basınındaki akademik kanaatler İngiltere'nin bu savını eleştirmiştir. Basına göre işin özü emperyalizmin çıkarlarına dayanmaktadır. Falkland Adaları'nın bir yandan ekonomik, tarihsel, ticaret ve stratejik önemi, diğer yandan da Güney Kutbu'nda küçümsenmeyecek anahtarlarından biri olması İngilizler için vazgeçilmez bir sömürge haline gelmiştir. Basına göre İngiltere bu adadaki amaçlarına ulaşmak için “self determinasyon” ilkesini bir araç olarak kullanmaktadır. İngiltere'nin İngiliz asıllı vatandaşlarını korumak adına donanmasının üçte ikisini Falkland Adalarına sevke etmesi “tecavüz tehlikesini bertaraf etmek” amacın ötesinde bir amacı olduğunu göstermiştir.

Falkland Savaşı'nın güç duruma düşürdüğü ülkelerin başında ABD gelmiştir. Amerika kıtasını yönetecek bir yabancı müdahaleye izin vermemeyi dış politika doktrinin temel taşı yapan Washington, iki ülkenin çatışmasıyla büyük bir ikileme girmiştir. İngiltere ABD'nin NATO'lu müttefikidir. Arjantin ise Rio Antlaşması'na göre bütün Amerikan devletleri tarafından savunması gereken bir müttefikidir. Washington Amerikan kıtasını Küba ve daha sonra Nikaragua üzerinden gelecek bir Sovyet müdahalesine karşı korumayı planlarken, Arjantin-İngiltere çatışmasının arasında kalmıştır. ABD, yakın müttefiki İngiltere ile eski dostu Arjantin arasındaki anlaşmazlığın silahlı çalışmaya dönüşmesini önlemek için, başta resmen tarafsız bir tavır takınarak bunalıma bir çözüm bulmaya çalışmıştır. Haig'in mekik diplomasisi ve arabuluculuğu sonuçsuz kalınca, ABD İngiltere'den taraf tutmayı tercih etmiştir. Bu tercihin nedeni Batı dayanışmasıdır. Köşe yazarları İngiltere'nin Avrupalı müttefiklerinin Falkland konusunda Londra'nın tutumunu desteklediği bir sırada Washington'un aynı şeyi yapmaktan kaçınması, Batı dayanışması açısından büyük hata olduğunu savunmuştur. Arjantin'e karşı cephe almanın bütün Latin Amerika'da yaratabileceği olumsuz sonuçların bilinmesine rağmen, Batı dayanışması faktörü ABD'nin tercihini İngiltere'den yana kullanmasına zorlamıştır.

Basına göre Latin Amerika'daki yönetimler Falkland Savaşı'na kadar en büyük güvencelerini Washington'da bulmuşlardı. Ancak ABD yönetimi, İngiltere'den yana tercihini kullanıp bu diktatörlerin önde gelenlerinden Galtieri rejimini yarı yolda

bırakması diğer diktatörleri düşündürmeye sevk etmiş ve güven sorunu gündeme getirmiştir. Bu durum Latin Amerika Devletlerini, doktrin farklılıklarını bir yana bırakarak Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı birleşmeye doğru itmiştir, Venezuela'dan Küba'ya, Peru'dan El Salvador'a kadar Amerika'dan yana olan olmayan Latin Amerika ülkeleri bir anda ABD'nin politikasına karşı Arjantin'i desteklemeye başlamışlardır. ABD'nin taraf tutması aynı zamanda uluslararası güç dengelerin değişmesine yol açmıştır. Latin Amerika'yı uzun zamandır Sovyet etkinliğine kapamaya çalışan ABD'nin bölgedeki etkinliği sarsılmış buna karşılık, Sovyetlerin bölgedeki ağırlığı artmıştır.

Sovyetler Birliği Latin Amerika ülkelerinin Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı takındığı yeni tutumu benimseyerek, ağırlığını Amerika kıtasının güney yarısında artırmıştır. Savaş sırasında Sovyet uçakları İngiliz donanmasına bağlı gemilerin hareketini izlemiş, ellerindeki askeri istihbaratları Arjantin'e iletmıştır. Özellikle casus uyduları, balıkçı kılığındaki casus gemileri ve gözlem uçaklarıyla İngiliz donanmasını izlemiş ve gelişmeleri anında Buenos Aires'e iletmıştır. Buna karşılık Amerikalılar da Arjantin'in askeri hazırlıklarını ve birliklerini konumlandırması konusunda İngiltere'ye bilgi sağlamıştır.

ABD'nin, silah desteği olarak, İngiltere'ye verdiği savaş uçakları, havada yakıt ikmali için kullanılan tanker uçakları, nakliye uçağı ve casus uydular aracılığıyla verilen bilgiler savaş sırasında İngilizlere önemli bir güç kazandırmıştır. Bu durumun iki Süper güç arasındaki nükleer görüşmeler dahil, bir dizi yaşamsal konuyu etkilemiştir.

Basına göre Falkland Adaları, çevresindeki denizlerde petrol bulunduğu iddialarına karşın, büyük harcamaları göze aldırarak kadar ahım-şahım adalar değildir ama süper güçler arasında güney kutbunu ele geçirmek için sürdürülen gizli yarışta kilit taşlarından birini oluşturmaktadır. Ayrıca bazen kalınlığı dört bin metreyi bulan buzulların altında altın, manganez, krom, elmas, boksit ve uranyum yatakları bulunduğu da bilinmektedir. Yeryüzünü denetim altında tutmak için, en önemli bölgelerden biri olan Güney Kutbu'nun kilit mevkilerin den biri olan Falkland Adaları Süper Güçler arasındaki gizli Antarktika yarışına sahne olmuştur.

Falkland Savaşı'nda ABD öncülüğünde yürütülen arabuluculuk girişimlerinin hem Güney Atlantik'teki İngiliz ve Amerikan çıkarlarını sağlama almak hem de İngiltere'ye zaman kazandırmak amaçlı olduğu sonucuna varılmıştır. Arabuluculuk girişimlerden zaman kazanan İngiliz donanması, Falkland takımadaları çevresinde bir askeri abluka oluşturarak avantaj elde etmiştir. Arabuluculuk faaliyetleri ile zaman kazanan İngiltere, Ortak Pazar Ülkeleri'nin desteğini almıştır. Tek cephe halinde Arjantin'e ekonomik yaptırım uygulayan AET, Arjantin'e silah satılmaması konusunda görüş birliğine varması Arjantin'i zor durumda bırakmıştır. ABD Başkanı Reagan'ın Falkland Savaşı'ndaki arabuluculuk faaliyetleri görüntüde barışı sağlamaya yönelikti ancak meydana gelen gelişmeler emperyalizmin çıkarlarını sekteye uğratmıştır. Ne Washington ne de Londra, Galtieri'nin, barış önerilerine bu ölçüde karşı çıkacağını pek sanmıyordu. Arjantin hükümeti adanın hakimiyeti konusunda ısrarlı olması ve askerlerini adalardan geri çekmemesi ABD ve İngiltere'nin harekete geçmesine neden olmuştur. Türk basınına göre, artık Falkland'a yapılan saldırılar BM yasasının sınırlarını aşmış ve Latin Amerika Kıtası'na “dışarıdan yönetilen saldırı” niteliğine bürünmüştür. Saldırıların amacı Galtieri'yi barışa zorlamak değil, emperyalizmin çıkarlarını sekteye uğrattığı için onu cezalandırmak amacına dönüşmüştür.

Arjantin yönetimi Falkland Savaşı'nda hava üstünlüğü ve coğrafi konumu açısından avantajlı olmasına rağmen, bu avantajı iyi kullanamamıştır. Taktik ve “Komuta-kontrol” eksikliklerine rağmen, Arjantin savaşta büyük başarı sağlamıştır.

Ancak Batı dayanışması, AET'nin silah ambargosu, ABD'nin desteği, İngiltere'nin silah teknolojisindeki üstünlüğü ve İngiltere'nin savaş sırasında uyguladığı taktik karşısında Arjantin'in galip çıkması pek düşünülemezdi. Basına göre, çoğu Güney Amerika ülkesinde olduğu gibi Arjantin ordusu da Amerika hesabına işgal etmek üzere donatılmış ve koşullandırılmıştır. Ordu dış düşmana karşı ülkenin bağımsızlığını savunmak için değil, içerde büyük sermayenin silahlı siyasal partisi gibi davranmak için tertiplenmiştir. Bu ordu cunta liderlerince hep halkına karşı kullanılmıştır. Arjantin Silahlı Kuvvetleri ilk kez halkının yoksul kesimine karşı değil, İngiltere'ye karşı savaş bayrağı açmış, ya da açmak zorunda kalmış ve tecrübeli ve teknolojik açıdan üstün olan İngiliz donanmasına karşı yenik düşmüştür.

Falkland savaşı aynı zamanda silah teknolojilerinin test edildiği bir deney alanı olmuştur. Özellikle deniz savaşlarında yeni silahlar ve yeni yöntemlerle çok değişik bir döneme gelindiğini göstermiştir. Bu savaşta görülen eksiklikler savunma sanayi açısından önemli bir gösterge olmuştur. Savaş sırasında yaşanan gelişmeler komuta-kontrol ve savunma sistemlerinin geliştirilmesine büyük katkı sunmuştur, savaşta kullanılan exocet ve sea wolf füzeleri milli ve yerli silahların nedenli önemli olduğunu kanıtlamıştır. İngiltere’ye ait “Sheffield” adlı muhribi batıran Arjantin’e ait Fransız yapımı Exocet füzeleri, savaş teknolojisinin ermiş olduğu boyutları gözler önüne sermiştir. Arjantin uçağı “süper etendard” sol kanadının altında bir tek exocet füzesi taşıma kapasitesine sahip iken, sağ kanadının altındaki benzin deposuyla da uçağın ağırlığı dengelenmiştir. Uçak çok alçaktan uçuşu ve dünyanın çizdiği kavisten yararlanması, destroyerin radarından tespit edilmesini zorlaştırmıştır. Alçaktan uçan uçak, son anda destroyeri görmek için yükselmiştir. Geminin radarında sadece birkaç saniye görülmüş ve tekrar yeryüzünün kavisine sığınarak geri dönmüştür. İngilizler, radarların, atılan füzeyi de görememiş olmasını büyük deniz dalgalarının yarattığı karışıklığa bağlamışlar. Sheffield destroyeri, uçak saldırılarına karşı çok dirençli ve donatımlı olmasına rağmen, füzelere karşı savunması zayıf kalmıştır. 180 milyon dolarlık koca “Sheffield” destroyerinin 200 bin dolarlık tek bir “exocet” füzesi ile batırılması modern savaşlarda füze çağına başladığını ilan etmiştir. Batırılan Sheffield’in füzelere karşı kullandığı anti-füze sistemi (Sea-Wolf) exocet füzesine karşı etkili olabilecek donanıma sahip değildi. Bu durumu fark eden İngilizler derhal “Sea-Wolf” anti-füzenin değişik bir modelini üretmiştir. Gelişmiş sanayi, eğitim, disiplin, yerli ve milli bir savunma olmadan ne cephede ne de ekonomik savaş da kazanılamayacağı bir kez daha ortaya çıkmıştır. Türk basını aynı zamanda Türkiye’nin emperyalizmin baskısından kurtulması için makine üretmek zorunda olduğunu vurgulamıştır.

Falkland Savaşı’nda İngiliz yapımı silahların üstün yanlarının ortaya çıktığına inanan İngiltere, savaştan sonra bu silahları pazarlamak için, büyük bir çaba harcamıştır. Silahları ve silah teknolojilerini pazarlamak amacıyla, İngiliz Kara Kuvvetlerince “Donanım Fuarı” açılmış ve 90 ülkeden silahlı kuvvet komutanları davet edilmiştir.

Açılan bu Silah fuarıyla silahlar en ince ayrıntılarıyla silah tüccarlarına sergilenmiş ve Falkland zaferi ticarete dönüştürülmüştür.

Amerika Devletleri Örgütü bu savaşta etkisiz kalmıştır. 1947 Rio Antlaşması Amerika Kıtası'ndaki ülkelerin herhangi bir dış müdahale durumunda birbirine yardım etmeleri öngörmektedir Amerika Devletleri Örgütü'nü toplantıya çağıran Arjantin, İngiltere'nin saldırıları karşısında ülkelerin ortak müeyyideler almasını talep etmiştir. Washington'da yapılan OAS daimî konsey toplantısında, acil toplantı isteğine, üye ülkelerden 18'i olumlu oy vermiştir. Ancak, Amerika Devletleri Örgütü içinde yer alan Birleşik Amerika İle Kanada ve Karaippler bölgesinde bulunan İngiltere'nin eski sömürgelerinin böyle bir isteği desteklememişlerdir. Brezilya, Venezuela, Panama gibi bazı Latin Amerika ülkeleri, Arjantin'in yanında yer alacaklarını kabul etmiştir ancak örgütün aldığı kararlar sadece laftan ibaret kalmıştır. Yaptırım konusunda bir etkisi olmamıştır.

Falkland savaşı ülkelerin daha çok kendi dış politikalarının hedeflerine ve açıkçası kendi çıkarlarına göre bir tutum sergilediklerini göstermiştir. Arjantin'in Falkland Adaları'nı "istila" etmesinden sonra olay Birleşmiş Milletler getirildiği zaman, büyük devletlerarasında ilk görüş ayrılığı kendini belli etmiştir. ABD ve diğer Batılı ülkeler İngiltere'yi destekleyerek Arjantin'i kınamış ve derhal kuvvetlerini adalardan geri çekmesini istemiştir. Sovyetler Birliği ile Çin Halkı Cumhuriyeti oylamada çekimser kalmıştır. Sovyetler ve Çin Güvenlik Konseyi'nin daimî üyeleri olduklarından veto kullanarak karar tasarısını engelleyebilirlerdi. Ne var ki, bunu yaptıkları takdirde belki temelde Arjantin'in haklı olduğu bir davayı desteklemiş olacaklardı ama buna karşılık faşist cuntanın yanında yer alacak ve BM ilkelerinin çiğnenmesini onaylamak durumuna düşeceklerdi. Ayrıca Sovyetler Birliği "Kuril Adaları'ndan" ötürü Japonya ile sorun yaşarken, Çin ise "Paracel Adaları" konusunda Vietnam ile anlaşmazlıklar içindedir. İki ülke Arjantin'i desteklediği takdirde, Japonya ile Vietnam'a da ihtilaflı adaları almak için silaha başvurma hakkını tanıma anlamına gelecekti. Arjantin askerlerinin Falkland'dan çekilmesini öngören karar tasarısının lehinde oy kullanmak ise, İngiliz emperyalizmin yanında yer almakla eş anlamlı olacaktı. Bu yüzden iki ülke oylamada çekimser kalmayı

yeğlemiştir. Bu durum aynı zamanda BM'nin çıkarlar çerçevesinde şekillendiğini göstermiştir. Falkland Savaşı'nın öğrettiği başlıca ders, bu tür savaşların kalıcı hiçbir çözüm getirmediğidir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

FREEDMAN, L. (2005) “The Official History Of The Falklands Campaign” Rotledge, London, Volume I, , 2005, ss.4-22.

GUSTAFSON, L. (1983) “The Sovereignty Dispute Over The Falkland (Malvinas) Islands” Oxford University Press, 1988, ss.3-58.

HASTINGS, M. ve JENKINS, S. (1983) “The Battle For The Falklands”, London, published by Pan Books, 1983, ss.16-17.

LORTON, R. “Falklands Wars- The History Of the Falkland Islands”, LL.B (Hon), M.Phil, 2012, s.5

BİLİMSEL TEZLER

DOĞRU T. E. (2019) “İngiltere-Arjantin İlişkileri: Falkland Savaşı, Yüksek lisans Tezi”, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay, ss. 10-41 “Çevrimiçi”
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=JbkutVIct9uZZRljAmj8cA&no=VO_jEawDVFqt7z2mH37alw Erişim Tarihi: 19/01/2023,

LAUCİRICA, J. O. (2000) “Lessons from Failure: The Falklands/Malvinas Conflict” Seton Hall Journal of Diplomacy and International Relations, s.79 “Çevrimiçi”
https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/shjdir/v1n1/shjdir_v1n1e.pdf Erişim Tarihi: 19/01/2023.

NİETZEL, S. (2007) “The Falklands War: Understanding The Power Of Context In Shaping Argentine Strategic Decisions” California, s.4
“Çevrimiçi” <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA474391.pdf>, Erişim Tarihi: 24/01/2023,

YÜCEL, Ö. (2014) “Halkların Ekonomik (İktisadi) Self Determinasyon Hakkı ve Afrika’daki Halklar” Adam Akademi, Cilt 4, s. 90

KÖŞE YAZARLARI

ACAR, Ö. (7 Mayıs 1982) Yunan Başbakanı Papandreou Kıbrıs İle Falkland Arasında Bağlantı Kurdu.” Milliyet.

ALTAN, Ç. (28 Nisan 1982) “İngiliz Armadasının Başarısı ve Antarktika Sorunu” Milliyet.

- ALTAN, Ç. (05 Mayıs 1982) “Bir Yandan Irak’la İran, Bir Yandan İngiltere’yle Arjantin”, Milliyet.
- ALTAN, Ç. (12 Mayıs 1982)” Sheffield “in Radarları Neyi Neden Görmedi?” Milliyet.
- ALTAN, Ç. (16 Mayıs 1982) “Süper Teknoloji, Thatcher ve BBC,” Milliyet.
- ALTAN, Ç. (19 Haziran 1982) “Biterken Başlayan Oyunların Dünyası” Milliyet.
- ATAKAN, A. (11 Nisan 1982) “Arjantin’de Yaşayan Türkler Hayatlarından Memnun” Milliyet.
- BARLAS, M. (3 Nisan 1982) " Bir Anlaşmazlık" Milliyet.
- BARLAS, M. (18 Nisan 1982) “Savaş Savaştır.” Milliyet.
- BARLAS, M. (26 Nisan 1982) “Falkland Savaşı mı?”, Milliyet.
- BARLAS, M. (2 Mayıs 1982) “Savaş ve Kurallar”, Milliyet.
- BALCI, E. (25 Nisan 1982) “politika ve Çelişkiler” Cumhuriyet.
- BALCI, E. (3 Mayıs 1982), “Reagan’ın açmazı” Cumhuriyet.
- BALCI, E. (5 Mayıs 1982), “Geniş açıdan Falkland Sorunu” Cumhuriyet.
- BALCI, E. (6 Mayıs 1982) “Falkland Olayı” Cumhuriyet.
- BALCI, E. (13 Mayıs 1982) “Önemli Gelişmelere Doğru” Cumhuriyet.
- BALCI, E. (18 Mayıs 1982), “Alınması Gerekli Bazı Dersler” Cumhuriyet.
- BALCI, E. (6 Haziran 1982), “Makinenin İntikamı” Cumhuriyet.
- BALCI, E. (20 Haziran 1982), “Madalyonun Öteki Yüzü”, Cumhuriyet.
- BİRAND, M.A, (21 Nisan 1982), “Falkland’daki 1800 Çoban’ının Türkiye’ye Etkisi”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. (1 Nisan 1982) “İngiltere Falkland Adaları’na Bir Nükleer ile 5 Savaş Gemisi Gönderdi”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. (6 Nisan 1982) “İngilizlerin Sıkıntısı” Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. (11 Nisan 1982) “İngilizler Geleneksel Serinkanlılıklarını Koruyor”, Milliyet.

- ÇOLAKOĞLU, N. (17 Nisan 1982) “Falkland, İki Süper Devletin Arasını Açtı”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (27 Nisan 1982) Erhan Güner. “İngiltere Georgia’da üs kuruyor. “Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (29 Nisan 1982) “İngiltere’nin Bir-İki Gün İçinde Çıkartma Yapması Bekleniyor”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (01 Mayıs 1982) “Bütün Barış Görüşmeleri Durduruldu”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (28.Nisan 1982) “İngiliz Basını, Falkland’a Çıktık, Diye Manşet Attı”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (2 Mayıs 1982) “İngiltere ve Arjantin Falkland'da çarpışıyor”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (4 Mayıs 1982) “İngiliz Denizaltısının Torpillediği Arjantin Muhribi Battı”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (5 Mayıs 1982) “Nuri Çolakoğlu Londra’dan, Erhan Güner Buenos Aires’ten Bildiriyor”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (5 Mayıs 1982) “İngiltere Falkland Havaalanını Bombaladı, Arjantin de Bir İngiliz Gemisini Batırdı”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (8 Mayıs 1982) İngiltere, Falkland’da Abluka sahasını Genişletti “Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. (8 Mayıs 1982) “Falkland Bunalımı Reagan’ın İngiltere Ziyaretini Gölgeyor” Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, (10 Mayıs 1982), “İngilizler Havadan ve Denizden Falkland’a Yeniden Saldırdı” Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (11 Mayıs 1982) Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (13 Mayıs 1982) “Galtieri: Kaybımız Büyük”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. GÜNER, E. (13 Mayıs 1982) “İngiliz savaş Gemileri 2 Arjantin Uçağını düşürdü.”, Milliyet.
- ÇOLAKOĞLU, N. (21 Mayıs 1982) “Falkland zaferi ticarete dönüştü”, Milliyet

ÇOLAKOĞLU, N. (29 Mayıs 1982) "Yunanistan, Exocet füzelerinin peşinde" Milliyet.

ÇOLAKOĞLU, N. (23 Mayıs 1982) "İki Taraf da Ölü Sayısını Saklıyor", Milliyet, Londra.

ÇOLAKOĞLU, N. (24 Mayıs 1982) "İngilizlerin Kayıpları", Milliyet

ÇOLAKOĞLU, N. (10 Haziran 1982) "Üç İngiliz Gemisi Yara Aldı, Altı Arjantin Uçağı Düştü" Milliyet.

ÇOLAKOĞLU, N. (14 Haziran 1982) "Arjantin Birlikleri Stanley'de Direniyor" Milliyet, Londra.

ÇOLAKOĞLU, N. (14 Haziran 1982) "Falkland, İki Süper Devletin Arasını Açtı", Milliyet.

ÇOLAKOĞLU, N. (16 Haziran 1982) "Falkland Sabaha Karşı Teslim Oldu", Milliyet.

ÇOLAKOĞLU, N. (18 Haziran 1982) "Falkland Zaferi Thatcher'a Büyük Bir Güç Kazandı" Milliyet.

ÇOLAKOĞLU, N. (16 Haziran 1982) "Falkland Sabaha Karşı Teslim Oldu", Milliyet.

ERGİN, S. (7 Mayıs 1982) "Türkiye, Falkland Savaşı'nda Tarafsız Kalan Tek NATO Ülkesi.

GÜNER, E. (24 Nisan 1982) "Halk Savaş İstemiyor", Milliyet.

GÜNER, E. (24 Nisan 1982) "İngiliz Denizaltısının Torpillediği Arjantin Muhribi Battı. "Milliyet.

KOHEN, S. (11 Nisan 1982) "İngiliz- Arjantin Askeri Karşılaşması", Milliyet.

KOHEN, S. (14 Nisan 1982) "Kim Kimde Yana ve Neden", Milliyet.

KOHEN, S. (27 Nisan 1982), "Bir Garip Savaş", Milliyet.

KOHEN, S. (01 Mayıs 1982) "Savaşa 11 var", Milliyet.

KOHEN, S. (27 Mayıs 1982) "Falkland Batağı" Milliyet.

KOHEN, S. (10 Haziran 1982) "Savaş Neyi halleder?" Milliyet.

KOHEN, S. (17 Haziran 1982) “Rum ve Yunan Delegeleri Kıbrıs’ı Falkland ve Lübnan’a Benzetti”, Milliyet.

KOHEN, S. (26 Haziran 1982) “Demokrasi Yolunda”, Milliyet.

SELÇUK, İ. (23.Nisan.1982) “Falkland Diye Bir Yer...”, Cumhuriyet.

SELÇUK, İ. (04 Mayıs 1982) “Arjantin’den Öteye” Cumhuriyet.

SELÇUK, İ. (19 Mayıs 1982)” Üç Tür Savaş” Cumhuriyet.

ÖYMEN, Ö. (18 Nisan 1982) “Falkland”, Milliyet.

ÖYMEN, Ö. (Mayıs 1982) “Çoban Adası Uğruna”, Milliyet.

ÖYMEN, Ö. (05 Haziran 1982) “Çoban Adası Uğruna”, Milliyet.

ÖYMEN, Ö. (1982) “Kıbrıs Niree Falkland Nire” Milliyet.

ÜSTÜN, M. (21 Nisan 1982) “Savaşın Eşiğindeki Ülke” Milliyet.

ÜSTÜN, M. (23 Nisan 1982) Mehmet Üstün, “Savaşın Eşiğindeki Ülke ‘4’” Milliyet.

ÜSTÜN, M. (24 Nisan 1982) “Savaş mı? Diplomasiye devam mı?” Milliyet.

ŞAHİN, H. (12 Nisan 1982)” Arjantin Tangoları” Cumhuriyet.

TAN, A. (18 Nisan), “ABD Zor Durumda” Cumhuriyet.

YELÇE, Ö. (4 Nisan 1982),”41 İngiliz Savaş Gemisi Hareket Etti” Milliyet.

YELÇE, Ö. (6 Nisan 1982), Tek Çözüm Abluka” Milliyet.

GAZETELER

Cumhuriyet (29/03/1982) “Falkland Anlaşmazlığı Yine Tırmandı”

Cumhuriyet (01/04/1982) “İngiltere Falkland Adaları’na Nükleer Denizaltı Gönderdi”

Cumhuriyet (02 /04/1982) “İngiltere Saldırı Hazırlığı İçinde”

Cumhuriyet (03/04/1982) “İngiltere ile Arjantin Savaşın Eşiğinde”

Cumhuriyet (05/04/1982)” BM Güvenlik Konseyi Arjantin’in geri Çekilmesini İstedi”

Cumhuriyet (9/04/1982) “İngiltere Adaları Abluka Altına Alıyor”

Cumhuriyet (10/04/1982) “Arjantin ile İngiltere ABD’yi Açmaza Soktu”

Cumhuriyet (12/04/1982) “Abluka Başlıyor

Cumhuriyet 13/04/1982) “Abluka Başladı Haig Karamsar”

Cumhuriyet (15/04/1982) “Reagan: Falkland Sorunu En Kritik Dönemde”

Cumhuriyet (17/04/1982) “Arjantin Donanması Falkland Yolunda”

Cumhuriyet (22-04/1982) “Reagan’a Göre Sorun Ciddi”

Cumhuriyet (24/04/1982) “İngiliz Donanması Yüksek Düzeyde Alarma Geçirildi”

Cumhuriyet (26/04/1982) “İngiltere Dün Güney Georgia Adasını İşgal Etti”

Cumhuriyet (29/04/1982) “Falkland Havadan da Tam Ablukaya Alınıyor”

Cumhuriyet (02/05/1982) “Arjantinliler Direnmeye Kararlı”

Cumhuriyet (02/05/1982) İngilizler Denizden ve Havadan Saldırdı”

Cumhuriyet (05/05/1982) “İngilizlerin Taktiği”

Cumhuriyet (05/05/1982) “Avrupa İngiltere’den Tam Desteğini Çekmeye Başladı”

Cumhuriyet (06/05/1982) “İngilizler Destroyeri Nasıl Batırdı” Cumhuriyet

(06/05/1982) “Destroyerin Batması İngilizleri Şoke Etti.”

Cumhuriyet (07/05/1982)” İngiltere BM’nin Ateşkes Çağrısını Ret Etti”

Cumhuriyet (12/05/1982) “Arjantin Bir İkmal Gemisini Havaya Uçurdu”

Cumhuriyet (17/05/1982) “İngiltere Port Stanley’i Sürekli Bombalıyor”

Cumhuriyet (17/06/1982) “Falkland Yenilgisi Arjantinlileri Ayağa Kaldırdı

Cumhuriyet (19/05/1982) “Thatcher: Ancak 48 Saat Bekleriz”

Cumhuriyet (27/05 1982) “İngiliz Destroyeri Conventry de Battı”

Milliyet (01/04/1982) “Arjantin’in İçte Göstericilerle, Dışta İngiltere İle Başı Dertte”

Milliyet (03/04/1982) “Arjantin İngiltere’nin Falkland Adaları’nı ilhak etti. İngiltere Savaşa Hazırlanıyor.”

Milliyet (03/04/1982) “NATO: Kuvvet Kullanmayın”

Milliyet (04/04/1982) Adaların Başkenti olan Port Stanle’yin adı Perto Rivera Olarak Değiştirildi.”

Milliyet (04/04/1982) “Arjantin Falkland Adaları’nın Başkenti Port Stanle’yin Adını Puerto Rivera Olarak Değiştirdi”

Milliyet (05/04/1982) “İngiliz Savunma Bakanı, Adaları Savaşarak Geri Alacağız”

Milliyet (06/04/1982)” Batmayan Güneş İmparatorluğu İngiltere Sömürgelerden birini Daha Yitirdi”

Milliyet (06/04/1982) “Arjantin’de Ekonomideki Bozukluğa Falkland’ın İşgali Umut Olabilecek Mi?”

Milliyet (6/04/1982) “Falkland Açıklarında Durum Gergin”

Milliyet (07/04/1982) “İngiltere Falkland’ı Abluka Kararını Açıkladı”

Milliyet (08/04/1982) “Hem Gidiyorlar Hem de Talim Yapıyorlar”

Milliyet (08/04/1982) “Arjantin Yumuşuyor”

Milliyet (16/04/1982) “Falkland halkını Düşünen Yok”

Milliyet (11/04/1982) “AET Arjantin’den Yapılan İthalatı Durdurma Kararı Aldı”

Milliyet (12/04/1982) Falkland’da İngiliz Ablukası Başlıyor.”

Milliyet (13/04/1982) “Abluka Olaysız Sürüyor”

Milliyet (13/04/1982) “Thatcher’den sonra AET Arjantin’e Ekonomik Ambargo Uyguluyor”

Milliyet (14/04/1982) “İngiltere-Arjantin Anlaşmıyor”

Milliyet (15/04/1982) “Sovyetler Arjantin’e İngiliz Donanmasının Harekâtını Bildiriyor”

Milliyet (16/04/1982) “2 (iki) Arjantin Gemisi Ablukayı Yardı”

Milliyet (17/04/1982) “Arjantinli askerler Falkland’da Yemek Dileniyor”

Milliyet (17/04/1982) “Falkland Adaları’ndaki Buluşma Yaklaşıyor”

Milliyet (18/04/1982) “Haig’in Falkland Barış Planı Açıklandı”

Milliyet (18/04/1982) “Arjantin ve İngiltere Uzlaşmak İstiyor”

Milliyet (21/04.1982) “İngiltere Barış Görüşmelerini Sürdürecektir”

Milliyet (22/04/1982) “İngiltere, Falkland İçin ABD’de Çözüm Arıyor”

Milliyet (23/04/1982) “Arjantin’de Halk Açılan “Savaş Fonuna” Para ve Mücevher Bağışlıyor”

Milliyet (24/04/1982) “Kanınızın Son Damlasına Kadar Dövüşün”

Milliyet (25/04/1982) “İngiliz Gemileri Güney Georgia Adası Açığında”

Milliyet (26/04/1982) “İngiltere Güney Georgia’yı geri aldı”

Milliyet (27/04/1982) “Akıman: Barışçı Çabalar Sürmeli”

Milliyet (27/04/982) “Küba: İngiltere Kardeş Arjantin’e Saldırıdan Derhal Vazgeçmeli”

Milliyet (29/04/1982) “İngiltere’nin Bir-İki Gün İçinde Çıkartma Yapması Bekleniyor”

Milliyet (04/05/1982) “Falkland Dünyayı İkiye Böldü”

Milliyet (07.05.1982) “İngilizler Falkland’a Komando indirdi.”

Milliyet (07/05/1982) “BM Genel Sekreteri Cuellar’ın Barış Önerisi Tartışılıyor”

Milliyet (14/05/1982) “Adı Donanmanın En Güçlü Teknesine Verilmişti”

Milliyet (16/05/1982) “İngilizler Falkland’a Komando İndirdiler”

Milliyet (20/05/1982) “Donanma çıkarma yapmak için Londra’dan gelecek emir Bekliyor”

Milliyet (21/05/1982) “Falkland’da Barış Umudu Kalmadı”

Milliyet (21/05/1982) “Güney Atlantik’te Kanlı Savaş Başladı”

Milliyet (22/05/1982) “Güney Atlantik’te Deniz ve Hava Savaşı Başladı”

Milliyet (23/05/1982) “Falkland ve Pelepones Savaşları”

Milliyet (25/05/1982) “Arjantin Cuntasında Görüş Ayrılığı belirdi”

Milliyet (26/05/1982) “Savaşın Gizleri Günışığına Çıkıyor”

Milliyet (28/05/1982) “Arjantin Uçakları Havada İkmal Yapıyor”

Milliyet (29/05/1982) “İngilizler Goose Green Havaalanı Ve Darwin Kentini Ele Geçirdi”

Milliyet (30/05/1982) “Avantajlı durumda olan İngilizler, Port Stanley’e doğru ilerliyor”

Milliyet (01/06/1982) “Falkland’da Ölen İngilizlerin Toplu Mezara Gömülmesi Tepkiyle Karşılandı”

Milliyet (01/06/1982) “İngiltere, Port Stanley kuzeyine Çıkarma Yaptı.”

Milliyet (02/06/1982) “İngiltere Stanley’e Son Saldırıya Hazırlanıyor”

Milliyet (05/06/1982) “Arjantin Birlikleri Stanley’de Toplanıyor”

Milliyet (08/06/1982) “İngiliz Gazetecilerinin Haberlerine Sansür Konuyor”

Milliyet (10/06/1982) “Arjantin, “Eğer Bazı Nükleer Silahların Kullanımı Yasal Sayılırsa Biz De Kullanırız “

Milliyet (16/06/1982) “Halk, “Korkaklar” diye bağırıyor”

Milliyet (17/06/1982) “Galtieri: Falkland Er Geç Bizim Olacaktır”

Milliyet (18/06/1982) “Devlet Başkanı Galtieri Güç Durumda”

Milliyet (19 /06/1982) “Arjantinli Tutsaklar Galtier’nin Düşüşünü Sevinçle Karşıladı”

Milliyet (23/06/1982) “Reagan, Falkland’ı Görüşmek İçin Thatcher’ı ABD’ye Çağırıyor”

Milliyet (24/06/1982) “Yeni Başkan Serbest Piyasa Yanlısı”

EKLER

EK-1: GAZETELERE YANSIYAN HABERLER

Falkland Savaşı Öncesi Arjantin İç ve Dış Sorunlarına Yönelik Türk Basınına Yansıyan İlk Haberler

Gazete Kupürü 1: Falkland Savaşı öncesi Arjantin iç sorunlarına ilişkin Milliyet gazetesine yansıyan ilk haberler.

Kaynak: Milliyet Gazetesi, 01 Nisan 1982, sayfa 1

Çevrimiçi: <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arşiv/1982/04/01> Erişim Tarihi:15.05.20

Gazete Kupürü 2: Falkland Savaşı öncesi Adanın işgaline ilişkin Milliyet gazetesine yansıyan haber.

İNGİLTERE

YENİ BİR ÇİBAN BAŞI

SAVAŞA HAZIRLANIYOR

Arjantin, İngiltere'nin Falkland adalarını ilhak etti

İngiliz donanması adalara doğru hızla yol alıyor

FALKLAND ADALARI

Yüzölçümü: 12 175 km²
Nüfusu: İngiliz aklı 2088
Başkenti: Port Stanley
Güney Amerika'nın 300 mil açığında ve Atlantik'in güneyinde yer alan Falkland, 200 adadan oluşuyor. 1982 yılında İngiliz denizci John Doolittle tarafından keşfedilen adalar, 1833'ten beri İngiliz idaresindedir. Zengin petrol kaynakları bulunduğu söylenen adalar Arjantin ve İngiltere arasında 150 yıldır arızalıdır.

Arjantin'in ilhak etmek amacıyla asker hareketi başlattığı "Falkland" adalarındaki 80 kişilik İngiliz askeri birliğinin komutanı birbaş Mena Norman geçtiğimiz hafta bu görevi birbaş Gültin Nott'tan devralmış. (FAK: API/AA)

Kaynak: Milliyet gazetesi arşivi, 03 Nisan 1982, sayfa 1

Çevrimiçi: <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/03> Erişim Tarihi: 15/05/2022.

Gazete Kupürü 3: Arjantin'in Falkland Adaları'nı işgal ettikten sonra, ABD'nin işgale olan tepkisini gösteren haber.

Kaynak: Milliyet, 3 Nisan 1982, s.8. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/03>, erişim Tarihi:15.05.2022

Gazete Kupürü 4: Arjantin'in Falkland Adaları'nı işgal ettikten NATO'nun işgale olan tepkisini gösteren haber.

● NATO: «KUVVET KULLANMAYIN»

Bu arada NATO Güvenlik Konseyi, Arjantin ve İngiltere hükümetlerine birer çağrı yayınlarak, "Her iki ülkenin Falkland adaları sorununu kuvvet kullanarak çözümlemekten kaçınmalarını" istemiştir.

İngiltere'nin başvurusu üzerine toplanan üye ülkelerin büyük-elçileri, "Dostça ilişkiler içinde bulunan bir ülkenin üye bir ülkeyle anlaşmazlığa düşmesinin kaygı verici olduğu"nu belirterek kuvvet kullanılmasından kaçınılması dileğinde bulunmuştur.

Kaynak: Milliyet, 3 Nisan 1982, s.8. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/03> Erişim Tarihi:15.05.2022

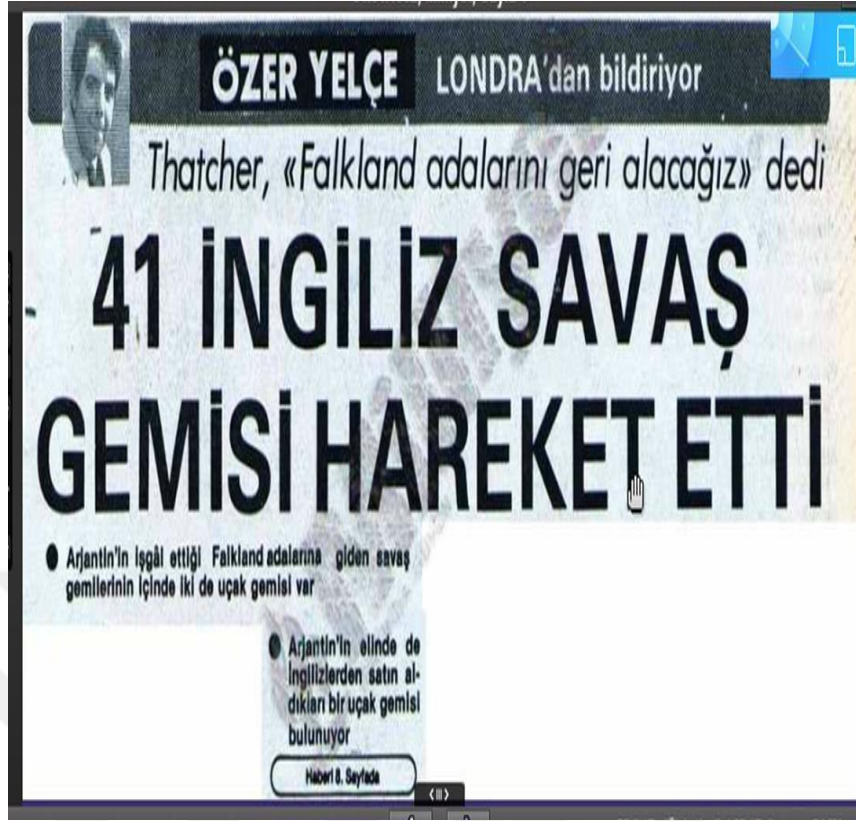
Gazete Kupürü 5: Arjantin'in Falkland Adaları'nı işgali sonrası başkentin ismini değiştirdiğini duyuran haber.

Kaynak: Milliyet, 4 Nisan 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/04> Erişim Tarihi:15.05.2022

Gazete Kupürü 6: Arjantin'in Falkland Adaları'nı işgali sonrası bölgede asker varlığını artırdığını, Adaları geri almak için harekete geçtiğini duyuran haber.

Kaynak: Milliyet, 4 Nisan 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/04> erişim Tarihi:15.05.2022

Gazete Kupürü -7: Arjantin'in Falkland Adaları'nı işgali sonrası adaları geri almak için harekete geçen gemilere karşı savaşmaktan kaçınmayacağını söyleyen Arjantin Devlet Başkanı General Galtieri, Savaşa hazır olduğunu duyuran gazetenin haberi.

İlk İngiliz savaş gemileri
Arjantin açıklarına vardı

ARJANTİN SAVASA HAZIR

● Arjantin Devlet Başkanı General Galtieri, "İngiltere'den geri aldığımız Falkland adalarını geri almaya kalkması halinde savaşmaktan kaçınmayacağız" dedi

Kaynak: Milliyet, 4 Nisan 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/05>, Erişim Tarihi:29.05.2022

Gazete Kupürü -8: Arjantin'in Falkland Adaları'nı işgal ettikten sonra askeri yığınak yaparak, savunmasını güçlendirmiştir. Adanın işgalinden sonraki ilk görüntü.

Kaynak: Milliyet, 4 Nisan 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/05>, Erişim Tarihi:29.05.2022

Gazete Kupürü 9: Margaret Thatcher'in yönteminde oluşturulan Savaş kabinesinin "görev gücü gönderme" kararı sonrasında adanın ele geçirilmesi için, bazı çözüm önerileri sunulmuştur. Yetkililer, Adaların Ablukaya alınarak işgal

edilmesini savunmuşlardır. Milliyet gazetesi bu haberi “tek çözüm: Abluka” manşetiyle duyurmuştur.

Kaynak: Milliyet, 6 Nisan 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arşiv/1982/04/06>, Erişim Tarihi:29.05.2022

Gazete Kupürü – 10-: Arjantin’in Falkland Adaları’nı işgali sonrası Adaları geri almak için Falkland açıklarına doğru ilerleyen filonun varlığı ve adalardaki Arjantin askerlerinin eşliğinde hayat süren halkın endişe sardığını belirten haber.

Kaynak: Milliyet, 6 Nisan 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/06> , Erişim Tarihi:29.05.2022

Gazete Kupürü- 11: İngiltere'nin, işgal edilen Falkland Adaları'nı geri almak için ABLUKA şeklinde bir harekât icra etmesi gerektiği bildirilmiştir. Söz konusu Abluka planını adaların haritası üzerinden görselleştiren gazete haberi.

Kaynak: Milliyet, 6 Nisan 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/06>

Erişim

Tarihi:29.05.2022

135

Gazete Kupürü- 12: 3 Nisan 1982'de Arjantin tarafından işgal edilen Güney Georgia adası 25 Nisan 1982 yılında İngiliz birliklerince tekrar geri alınmıştır.

Kaynak: Milliyet, 25 Nisan 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/26> Erişim Tarihi: 26.11.2022

Gazete Kupürü – 13: İngiltere'nin yaptırımları, ABD'nin arabuluculuk faaliyetleri, hatta ABD'nin dolaylı olarak Arjantin'e yaptırım uygulayabileceği söylemleri Arjantin'in adalardan askerini geri çekmesine etki etmemiştir. Milliyet gazetesi bütün barış görüşmeleri durdurulduğunu gazetenin manşetine taşımıştır.

Kaynak:
Milliyet,

01 Mayıs 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/05/> Erişim Tarihi:19.11.2022

Gazete Kupürü- 14: Falkland Savaşın başlarında 2 Mayıs günü Abluka bölgesindeki İngiliz nükleer denizaltısı (HMS Conqueror) 3 adet torpido fırlatmış, 2 tanesi yasak bölgenin dışarısında olan Arjantin Firkateynine (General Belgrano'ya) isabet etmiş ve gemiyi batırmıştır. Geminin batması sonucunda 321 Arjantinli asker hayatını kaybetmiştir. “İngiliz denizaltısının torpillediği Arjantin muhribi battı” manşetiyle haberi duyuran Erhan Güner, geminin savaş dışı kalmasıyla Arjantin donanması ağır bir darbe yemiştir.

Kaynak: Erhan Güner, Milliyet, 04 Mayıs 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/05/04> Erişim Tarihi:26.11.2022

Gazete Kupürü- 15: Nuri Çolakoğlu ve Erhan Güner'in yayınladığı ortak habere göre, 4 Mayıs günü, Arjantin hava kuvvetlerine ait jetler, İngiltere'ye ait abluka bölgesindeki muhrip gemisini (HMS Sheffield gemisini) Exocet füzeleriyle vurmuş ve gemiyi batırmıştır. HMS Sheffield, 1945 yılından bu yana savaşta kaybedilen ilk kraliyet donanması gemisi olmuştur.

Kaynak: Nuri Çolakoğlu, Erhan Güner, Milliyet, Londra/Buenos Aires, 05 Mayıs.1982, s.09. Çevirim içi: <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/05/04>
Erişim Tarihi:26.11.2022

Gazete Kupürü- 16: 20 Mayıs günü 2500 komanda ile birlikte askeri malzeme ve Harrier uçaklarını taşıyan İngiliz takviye kuvveti abluka bölgesindeki İngiliz donanmasına katılmıştır. Canberra transatlantığı ile gelen 2.500 komando bölgedeki savaş gemilerine dağıtılmış, çıkarma gemileri donanmanın yanında özellikle Kuzey Falkland'da toplanmış, Harrier uçakları ise Hermes uçak gemisine nakledilmiştir. Donanmanın çıkarma yapmak amacıyla alarında tutulduğunu, harekâtın başlatılması için sadece Londra'dan gelecek emrin beklenildiği bildiren Milliyet gazetesinin haberi. (Milliyet, 20 Mayıs 1982: 5)

Milliyet DÜNYADAN

GÜNEY GEORGIA'NIN ARJANTİNLİ KOMUTANI TESLİM BELGESİNİ İMZALADI

İngiltere Papa'nın ziyaretini iptal etmemesini sağlamak için çaba harcıyor

Times gazetesine göre, Papa İngiltere'ye gelip Thatcher ile görüşmezse bu olay Bayan Thatcher'i gücendirmeyecek

DIŞ HABERLER SERVİSİ

FALKLAND adalarına bir çıkarma kararı vermenin arifesinde olduğu öne sürülen Margaret Thatcher yönetimi, ate konusunu buralama rağmen Papa John Paul'un gelecek hafta İngiltere'ye yapacağı ziyaretten vazgeçmemesi için girişimlere başlamıştır.

Hükümetin yakın çevreleri İngiltere'nin Vatikan Büyükelçisi Sir Mark Heath'in Vatikan yetkililerine, "Hükümetin Papa'yı İngiltere'de görmeyi son derece içtenlikle arzuladığını duyurduğuna" ileri sürmüştür.

Bu arada Papa II. Jean Paul İngiltere ve Arjantin Katolik kılıklarının başlarını barış için

Falkland olaylarının ilk aşamasında İngiliz birlikleri tarafından işgal edilen Güney Georgia adasında, teslim olan Arjantin birliğinin komutanı Yüzbaşı Alfredo Astiz tarafından imzalanan "kayıtsız şartsız teslim" belgesinin örneği ile Yüzbaşı Astiz'in belgeyi imzalayışını gösteren fotoğraf önceki gün İngiltere Savunma Bakanlığı tarafından basına dağıtılmıştır.

Donanma, çıkarma için Londra'dan emir bekliyor

Gazete Kupürü- 17

Kaynak: Milliyet,"Donanma ,Çıkarma İçin Londra'dan Emir Bekliyor", 20 Mayıs 1982, s.5. Çevirim içi: <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/05/20> Erişim Tarihi:26.11.2022

Gazete Kupürü- 17: Çıkartma harekâtının başladığını "Güney Atlantik'te Kanlı Savaş Başladı" şeklinde manşet kullanarak haber yapan Türk Basını, İngiltere'nin, yedi hafta önce (3 Nisan 1982) Arjantin tarafından işgal edilen adaları geri almak için, 1956 yılından beri en büyük askerî harekâta giriştiğini yazmış ve harekât sırasında çatışmaların çok kanlı geçtiğini duyurmuştur

Kaynak: Milliyet, “Güney Atlantik’te Kanlı Savaş Başladı” Dış Haberler Servisi, 21 Mayıs 1982, s.5. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/05/22> Erişim Tarihi:08.12.2022

Gazete Kupürü - 18: Çıkartma harekâtının başladığını “Güney Atlantik’te Kanlı Savaş Başladı” şeklinde manşet kullanarak haber yapan Türk Basını, İngiltere’nin, yedi hafta önce (3 Nisan 1982) Arjantin tarafından işgal edilen adaları geri almak için, 1956 yılından beri en büyük askeri harekâta giriştiğini yazmış ve harekât sırasında çatışmaların çok kanlı geçtiğini duyurmuştur

Kaynak: Milliyet, “Arjantin ’Askeri Yenilgiyi Kabul Etti.” Dış Haberler Servisi, 18 Haziran 1982, s.5. Çevirim içi <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/06/18>
Erişim Tarihi:17.12.2022

Gazete Kupürü- 19: Falkland’ın başkenti Port Stanley’de bulunan Arjantin birlikleri komutanı General Menendez, 15 Haziran’da, İngiliz komutanı Jeremy Moor’e teslim olup, Falkland hâkimiyetini İngilizlere bırakmıştır. Arjantin halkı teslim olan Galtieri ve yönetimini istifaya çağırmıştır.

Kaynak: Milliyet, “Savaş Bitti Arjantin Karıştı” Dış Haberler Servisi, 16 Haziran 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/06/16> Erişim Tarihi:16.12.2022

EK-2: Türk Basınındaki Karikatür Örnekleri

Karikatür 1: Arjantin, 1833 yılında işgal yoluyla zapt edilen ve İngiltere’nin son sömürgesi olan Falkland Adaları’nı (2 Nisan 1982 tarihinde Falkland

Adaları'nı ve 3 Nisan 'da Güney Georgia Adasını) işgal ettiğini, adanın Arjantin hâkimiyetine girmesiyle İngiltere'nin son sömürgelerden birini daha yitirdiğini betimleyen karikatür yayımlanmıştır.

Kaynak: Milliyet, 06 Nisan 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/06>, Erişim Tarihi:29.05.2022

Karikatür 2: Arjantin, Adaları işgal ettikten sonra, adaların egemenliği ile ilgili görüşmelerin yeniden başlaması şartıyla askerlerini geri çekebileceğini bildirirken,

Thatcher, görüşmelerin başlaması şartını Arjantin askerlerinin geri çekilmesine

bağlamıştır. ABD Dışışleri Alexander Haig'in arabuluculuk ziyaretlerinde

karşılaştığı zorluklardan biri bu durum olmuştur. İki lider de geldiği durumdan geri

adım atmaları halinde ülke içerisindeki tepkiler sebebiyle iktidarlarının tehlikeye

gireceklerini düşünmüşlerdir. Arjantin'in adadan çekilmesi için arabuluculuk,

ekonomik yaptırım yanı sıra, askeri gücünü de bu bölgeye odaklamıştır. Ancak,

Arjantin'in adaların egemenliği konusunda ısrarcı olması, krizin çözülmesi için bir

ortak nokta bulunamaması, özellikle Arabuluculuk görüşmelerinin de sonuçsuz

kalması, ekonomisi kötü olan Thatcher hükümetinin olası bir savaşa sürüklenmesinin

verdiği baskıdan dolayı, zor durumda olduğunu betimleyen bir karikatür Milliyet

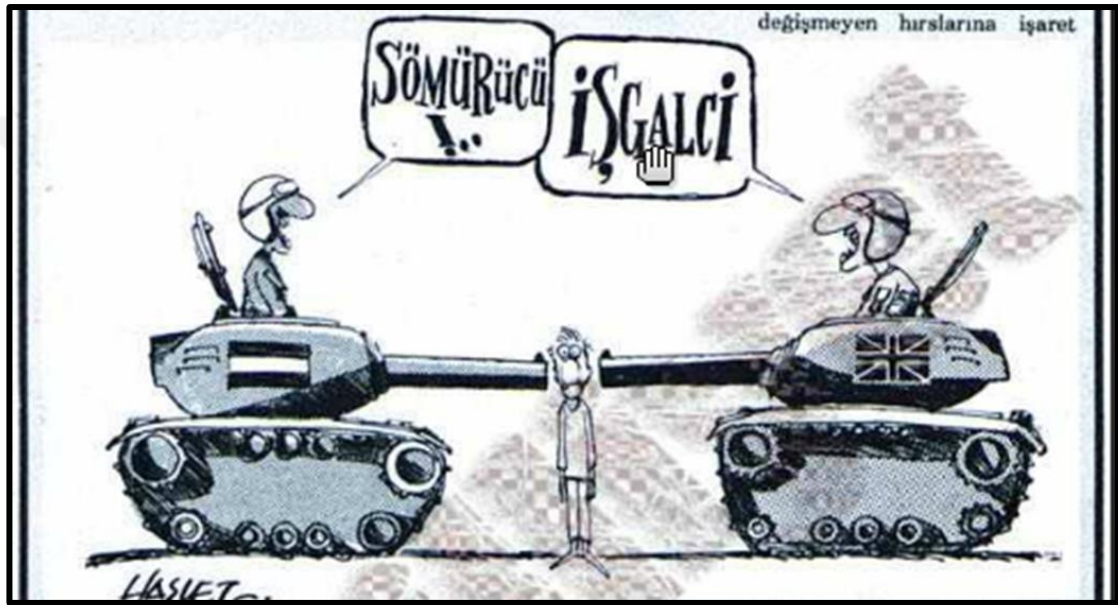
gazetesinde yayımlanmıştır.

Kaynak: Milliyet, 9 Nisan 1982, s.1. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/09> , Erişim Tarihi:09.10.2022

Karikatür 3: Arjantin, 1833 yılında işgal yoluyla zapt edilen ve İngiltere'nin son sömürgesi olan Falkland Adaları'nı geri almak için adaya 9 bin asker çıkarmıştır. İngiltere de adanın geri alınması için adanın etrafını ablukaya almıştır. Milliyet gazetesi, Abluka süresince iki ülkenin askeri karşılaşmasını betimleyen bir karikatür yayımlamıştır.

Kaynak: Milliyet, 913 Nisan 1982, s.4. Çevirim içi:

<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/13>, Erişim Tarihi:09.10.2022

Karikatür 4: ABD Dışişleri Bakanı İngiltere ve Arjantin'i görüşme masasına oturtmak için önerdiği **çözüm**; "Arjantin, Falkland Adaları'nı askeri değil, sivil yönetimle idare edecek ve adalarda yaşamakta olan 1800 İngiliz ve yerliye yönetime katılma hakkı sağlanacaktır." Öneri kabul edilmesi halinde Arjantin adalardan askerlerini geri çekecek, Görüşmeler süresince adalar, Amerikan Devletleri Örgütü ve NATO tarafından oluşturulacak ortaklaşa bir "geçici hükûmetle" yönetilecektir. Arjantin'de bu örgütün bir üyesi olduğundan, İngiltere tarafından bu görüş kabul edilmemiştir,. Milliyet gazetesi Her iki ülkede kendi koşullarından ödün vermediğinden, sorunu askeri güç ile çözüme kavuşturmak istediklerini betimleyen bir karikatür yayımlamıştır.

Kaynak: Milliyet, 17 Nisan 1982, s.4. Çevirim içi:
<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Arsiv/1982/04/17> Erişim
Tarihi: 02.10.2022

Karikatür 5:

Kaynak: Cumhuriyet, 05 Mayıs 1982, s.1. Çevirim içi:
<https://egazete.cumhuriyet.com.tr/oku/192/1982-05-06/0> Erişim

Tarihi:27.11.2022 **EK-3: FALKLAND SAVAŞI'NIN KRONOLOJİK GELİŞİMİ**

1594

Falkland Adaları'nın Keşfedilmesi

27 Ocak 1690

John Strong Adalara İlk ayak basan İngiliz Kaptan olması ve adaların ismini Falkland koyması

5 Nisan 1764

Fransızların Doğu Falkland Adaları'na yerleşmesi

1 Ocak 1765

İngilizlerin Batı Falkland Adaları'na yerleşmesi

8 Ocak 1967

İspanya'nın Doğu Falkland Adaları'na yerleşmesi

(1769 – 1774) 1. Falkland Savaşı 1769

Adaların keşfi sırasında İngiliz ve İspanyol gemilerinin birbiriyle karşılaşması ve ada üzerinde hak iddia etmeleri sırasında savaşın eşiğine gelmeleri

10 Temmuz 1770

İspanyolların Batı Falkland Adalarından (Port Egmont) İngilizleri çıkartma girişimi

1770

İngiltere'nin Batı Falkland Adaları'na Askeri birlik yerleştirmesi

1771

İspanya'nın Puerto Soledad'ı, İngiltere'nin de Port Egmont'u almasıyla yaşanan krizin çözülmesi

1774

Amerikan Bağımsızlık Savaşı

1774

Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın sebep olduğu ekonomik zorluklardan dolayı İngiltere Askeri birliklerinin Batı Falkland Adalarından Çekilmesi

1790

Nootka Antlaşması: İngilizlerin İspanya'nın Amerika'daki toprakları üzerindeki egemenliğini kabul etmesi (Ancak adaların dahil olup olmadığı tartışma konusu olmuştur.)

1811

İspanyolların adayı terk Etmeleri ve Arjantin'in Falkland Adaları Sorununa müdahil olması

1816

Río de la Plata Birleşik Eyaletleri(daha sonra Arjantin) bağımsızlığını ilan etmesi

1825

Birleşik Krallığın Arjantin'in bağımsızlığını tanıması

1823 – 1832 Falkland Adaları Egemenlik tartışması

Aralık 1831

Arjantin tarafından Falkland karasularını ihlal eden Amerikan balıkçı gemilerine el konulması

1833

İngiliz Askeri birlikleri tarafından Arjantinlilerin Adadan çıkartması;(adaya İngilizlerin yerleştirilmesi)

1831

Amerikan saldırısından sonra İngilizlerin izniyle adada kalmalarına müsaade edilenler İngiliz kolonileri haline gelmiştir. Ancak Bunlar 1833'te adaya gelen İngiliz askeri birlikleri tarafından çıkarılmıştır. Bunun üzerine Arjantin adanın gasp edildiğini ileri sürmüştür.

1840

İngilizler adaların sömürgeleştirilmesini onaylaması

Temmuz 1845

Port Stanley'in Falkland Adaları'nın başkenti olması

1849

İngiltere Adaların nüfusunu artırması (200 kişi)

1850

Adaların yerleşimi ve dostluk kurulması kapsamında İngiltere ve Arjantin arasında Barış antlaşması yapılması

1849-1880

Barış döneminde Arjantin egemenlik tartışmasını gündeme getirmemiştir.

1851

Falkland Adaları Şirketi'nin kurulması

1941

Arjantin tarafından Falkland Adaları üzerinde egemenlik iddiası tekrar gündeme getirilmesi (1850 barış antlaşmasından bu yana ilk defa gündeme gelmiştir.)

1945

Birleşmiş milletlerin Self determinasyon ilkesini uluslararası hukuka kazandırması: Arjantin'in bu ilke kapsamında Ada üzerinde tekrar egemenlik iddiasında bulunması

1945

Yılında Birleşmiş milletlerin Self determinasyon ilkesini uluslararası hukuka kazandırmasıyla, (ilk başlarda bu ilke zayıf olsa da 70 yıl sonra temel insan hakları olarak daha da anlam kazanmıştır. 70 yıl sonra 2013' te adadaki kalanlar 3 kişi hariç diğerleri İngiltere'ye bağlı olarak kalmak istedi.)

1946

İngilizlerin Falkland Adaları'nı özerk olmayan topraklar statüsünde kendisine bağlaması

1947-1955

Bu yıllar arasında Falkland Adaları sorunu Uluslararası Adalet Divanı'na birkaç kez taşınmış Ancak Arjantin Hiçbir kanunu kabul etmeyeceğini bildirmiştir.

1960

BM'nin kolonileştirmenin sonlandırması için her iki tarafa bildiri yayınlaması İngiltere buna karşılık olarak sömürgeleştirdiği adaların listesini yayınladı. Arjantin protesto etmiştir.

1964

Arjantin, BM'nin Sömürge Sorunları Komisyonu'ndan konunun aracısız olarak iki toplumlu görüşmelerle sürdürülmesini istemesi, İki tarafın iddialarından ve taleplerinden vazgeçmemesi nedeniyle konu, 1964'te Birleşmiş Milletler Sömürge Komisyonu'nun hakemliğinde tartışmaya açılması

Aralık 1965

BM'nin, Falkland Adaları Sorununa çözüm İçin İngiltere ve Arjantin'e çağrıda bulunması

1967

İngiltere Arjantin ile görüşmeleri başlatarak egemenlik yetkisi ve paylaşımı konusunda yeşil ışık yakması

1971

İngiliz ve Arjantin arasında Adalara İletişim ağı kurulması konusunda anlaşmaya varılması, Adada yaşayanların İngiliz pasaportu yerine Arjantin pasaportun taşınması konusunda baskı uygulanması.

1973

Yeni seçilen başkan Juan Perón Ada üzerindeki egemenlik iddiasını BM'ye yinelemesi

1976

Arjantin’de cunta hükümeti dönemi

1978

Falkland Adaları Birliği Adada yaşayanlar adına lobicilik faaliyetleri amaçlı
Londra’da ofis açması

Aralık 1981

Cunta yönetimindeki değişimle General Leopoldo Galtieri başa geçmesi Falkland
Savaşı süreci

2 Mart 1982

26-27 Şubat’ta New York’ta İngiliz ve Arjantin yetkilerinin yaptıkları görüşmelerin
sonucu, ortak bildiriyle “yapıcı ve olumlu” nitelendirildi. Ancak hemen ardından
Arjantin kısa zamanda soruna çözüm bulunmazsa kendi çıkarının gereğini
uygulayacağını dünya kamuoyuna açıkladı.

19 Mart 1982

Arjantinli işçiler hurda metallerini toplamak için Güney Georgia Adası’na çıktılar. Adaya
Arjantin bayrağını çektiler. (Savaşı Tetikleyen Gelişme)

1 Nisan 1982

İngilizlerin Falkland Adaları’na gönderilmek üzere Görev Gücünü

29 Mart 1982

Arjantin donanması Falkland’a doğru yola çıkarıldı.

2 Nisan 1982

Arjantin askeri birlikleri Falkland Adaları’nı işgal etti.

3 Nisan 1982

Falkland’a gönderilen Arjantin donanmasının refakatindeki askeri birlikleri Güney
Georgia ve Sandwich adalarını aldı. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin 502
sayılı karar tasarısıyla Arjantin’in askerlerini geri çekmesini öngören karar alması. 5

Nisan 1982

İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher Porsmouth deniz üssünden hareket eden İngiliz armadasını uğurladı. Arjantin Falkland'ın adının Malvinası olarak değiştirildiğini ve kanlarının son damlarına kadar savunacaklarını açıkladı.

6 Nisan 1982

BM'nin tekrar adanın egemenliğini ele geçirmek için İngilizlere askeri güç kullanma yetkisini veren kararın kabul edilmesi

8 Nisan 1982

ABD Dışişleri Bakanı Haig 11 gün sürecek mekik diplomasisini başlatmak üzere Londra'ya geldi.

9 Nisan 1982

Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET) Arjantin'e ekonomik yaptırım kararı

10 Nisan 1982

İngiltere'nin isteği üzerine Ortak Pazar Üyesi (AET) 9 ülke Arjantin'den ithalatını durdurdu.

12 Nisan 1982 İngiltere Falkland çevresindeki 200 millik alanını (320 km) savaş bölgesi ilan etti. Haig barış için zamanın giderek azaldığını açıkladı.

19 Nisan 1982

Haig'in mekik diplomasisi, arabuluculuğu girişimi başarısızlıkla sonuçlandı.

25 Nisan 1982

İngiliz birlikleri Güney Georgia'yı işgale başladı. Arjantin Denizaltısı tahrip edildi.

190 esir alındı. **30 Nisan 1982**

İngiltere Denizli'deki abluka alanına hava sahasını da kattı. Amerika İngiltere'yi desteklediğini açıkladı.

1 Mayıs 1982

Vulkan bombardıman uçaklarıyla harrier savaş uçakları Falkland'ın başkenti Port Stanley havalimanını bombaladı. Bombardımana İngiliz donanması da katıldı.

2 Mayıs 1982

İngiltere Denizaltısı 2 torpille Arjantin'in tek kruvazörü General Belgreno'yu batırdı. 321 denizci kayıp.

3 Mayıs 1982

Lynux Helikopteri Arjantin devriye botu Aferexz Sobrali'yi batırdı.

4 Mayıs 1982

İngiliz Vulcan ve harrier uçakları Port Stanley ve Goose Green'i bombaladı. Bir Harrier uçağı düştü. Bir Arjantin Savaşı uçağı exocet füzeleri ile İngilizlerin modern destroyeri "sheffield"i batırdı.

5 Mayıs 1982 Devreye gezen bir harrier uçağı kayboldu. Arjantin iki uçağı da düşürdüklerini iddia etmiştir.

6 Mayıs 1982

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri taraflar arasında arabuluculuğa başladı.

7 Mayıs 1982

İngiltere savaş alanı ve abluka bölgesini Arjantin sahillerinden 12 mile (19 km) kadar uzattı.

9 Mayıs 1982

İngilizler Adadaki Arjantin askeri mevzilerini yeniden bombaladı.

10 Mayıs 1982

İngiliz donanması Port Sound Kanalı'nda Arjantin tankeri batırdı.

12 Mayıs 1982

Arjantin'e bağlı sky-Hawk savaş uçakları İngiliz donanmasına saldırdı. İki uçak düşürüldü. Üçüncüsü ise kaçarken çakıldı. Uçaklardan atılan bir bomba "Hermes" uçak gemisinin güvertesinde patlamadan sekti.

14 Mayıs 1982

Harrier uçakları Port Stanley'i yeniden bombaladı. Thatcher diplomatik girişimlerinin sonuçsuz kalması halinde kaçınılmaz sonu baş başvuracakları uyarısında bulundu. İngiliz komandoları Perble Adası'na indirme yaptı. Savaş uçaklarıyla silah depolarını tahrip edip geri döndüler.

15 Mayıs 1982

Sovyetler Birliği İngiltere'nin Güney Atlantik'teki deniz trafiğini aksatmasının bir bildiri ile uluslararası yasalara aykırı olduğunu açıkladı.

17 Mayıs 1982

Arjantinliler bir İngiliz gemisini batırdıklarını ilan ederken, İngiliz Savunma Bakanı bir hafta içinde görüşmelerden olumlu sonuç alınmazsa adaları işgal edeceklerini açıkladı.

18 Mayıs 1982

Theatcher Arjantin'e 48 saat süre tanıdı. İngiliz Uçakları ve donanması Port Stanley'i yeniden bombaladı.

19 Mayıs 1982

NATO İngiltere'yi desteklediğini açıklarken, İngiliz donması kırmızı alarmı geçirildi. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin gözetiminde sürdürülen barış görüşmeleri kesildi bir İngiliz helikopteri düştü.

20 Mayıs 1982 Arjantin-İngiliz, İngiltere-Arjantin önerilerinin kabul edilemez olduğunu açıkladı. İngiliz donanması Londra'dan gelecek emri beklemeye başladı. Canberra transatlantiği ile birlikte diğer İkmal gemileri 2,500 komando, mühimmat ve harrier uçaklarıyla birlikte donanmaya katıldı.

21 Mayıs 1982

İngiliz birlikleri Port Stanley'in 50 km kuzeyindeki bölgeye (San Carlos Körfezi'ne) indirme harekâtına başladı. Refakat gemisi Ardent battı. 2 denizci öldü.

23 Mayıs 1982

İngiliz refakat gemisi Antelope isabet aldı ertesı gün battı.

24 Mayıs 1982

7 Arjantin uçağı düşürüldü.

25 Mayıs 1982

İngiliz destroyeri Coventry nakliye gemisi battı. Nakliye gemisi Atlantic Conveyor isabet aldı. İngilizler 24 denizci kaybetti.

26 Mayıs 1982

Darwin ve Goose Green ele geçirildi 1400 Arjantinli esir alındı.

1 Haziran 1982

İngiltere ateşkes için koşullarını tekrarladı. Arjantin geri çekilmedi. Goose Green’de 250 Arjantin, 17 İngiliz askeri öldüğü açıklanmıştır.

2 Haziran 1982

İngiliz birliklerinin Stanley’i görebilecek kadar, adaların yönetim merkezine yaklaştıkları açıklandı.

2 Haziran 1982

İngiliz Uçakları Arjantin askerleri üzerine teslim olmaya çağıran broşürler atmıştır.

6 Haziran 1982

Versailles toplantısında bir araya gelen 7 Batılı ülke lideri Falkland Adaları’nın geri alınması için İngiltere’yi desteklediklerini açıkladılar.

7 Haziran 1982

İngiliz Kuvvetleri Komutanı adadaki Arjantin komutanını teslim olmaya çağırdı.

8 Haziran 1982

Bluff Cove’deki Arjantin hava saldırısında 50 İngiliz askeri öldü. 11 Arjantin uçağı düşürüldü.

10 Haziran 1982

İsabet alan İngiliz destroyeri Glamoran’da 9 denizci ölürken, İngiliz birlikleri Stanley’in 8 kilometre yakınına sokuldular.

13 Haziran 1982

Arjantinliler Port Stanley’de iki sivilin öldüğünü açıkladı. Arjantin, Stanley çevresindeki savunma çemberinin yarıldığını kabul etti.

14 Haziran 1982

İngiliz komutanının teslim ol çağrısını Arjantin komutanı ülke olarak kabul etti. Ateşkes konusunda görüşmelere başlandı. İngiltere Başbakanı Thatcher, gece parlamentoda yaptığı konuşmada, Stanley’de beyaz bayraklar dalgalanıyor” dedi.

15 Haziran 1982

İngiliz Kara Kuvvetleri Komutanı General Jerry Moore ile Adadaki Arjantin askeri Valisi General Mario Menendez arasında teslim belgesi imzalandı. Arjantin savaşı kaybetti.

